

Libro.5. Titulo.8.

quæ utique voluntas hac in specie non interuenit, vt ex superius traditis probat. d. D. Couarru. de sponfalib. 2. part. capit. 8. §. 5. † Quarta conclusio, hæres à testatore scriptus non tenetur in iudicio animæ spurio testatoris filio hæreditate restituere, etiam si tacitam fidem de ea spurio restituenda præstiterit, quoniam promissio illa facta fuit contra legis prohibitionem, & in eius fidem, quare ex ea non tenetur, vt in l. iurifgentium §. generaliter, & §. prætor ait. ff. de pact. & ibi Fortun. Garfia. 3. notab. d. D. Couarru. in epitome. de sponfalib. 2. part. c. 8. §. 5. numero. 9. Sin autem non obstante legis prohibitionem hæres a bona spurio tradiderit, quauis eam fidem tacite præstitam adimplere non teneretur, poterit tamen spurius in foro conscientiz tute ea bona possidere, tamen si hæres qui fidem præstitit grauiter peccauerit fraudem infigens committens aduersus leges prohibentes dictam fidem præstari, vt in l. 1. ff. de iure fil. l. 3. §. cum ex causa, & l. penult. c. d. tit. l. ex facto. §. Julianus, versicu. respondi ff. de vulgar. l. beneficio. ff. ad l. falsid. l. 3. C. eodem tit. l. cum quidam. §. diuus Pius, versicu. in tacito. ff. de vfur. l. 13. in fin. titulo. 7. partit. 6. quia non prohibent leges illæ traditiones bonorum spurio fieri, nec ob fidem præstitam amittit hæres hereditatem, & rerum hereditariarum dominium, vnde cum dominus sit, potuit res illas in spurium transferre. Nec dici potest, spurium acquisitione huiusmodi à lege priuatum, eo quod ex voluntate patris fuerit facta, nam non eius voluntate, sed potius hæredis facta dicitur, quippe qui dominus erat cum restituit, non ignorabat nulla lege ex tacita fidei præstatione teneri ad restitutionem spurio faciendam, quod optimè resoluit Couarru. in dict. §. 5. num. 8. in fin. † Quinta conclusio, hæres scriptus, qui tacite promisit testatori restituere hereditatem spurio, non tenetur in conscientiz foro illa bona ad fisco deferre, nec fisco, seu iudici id crimen ab eo commissum pandere, quia verus hæres est, & dominus, & loco poenæ leges hereditatem fisco deferunt. l. 1. c. de his quib. vt indig. lita fidei, & l. nō intelligitur. ff. de iure fisci, poena autem in animæ iudicio non debetur, etiam si ipso iure sit statuta, donec per iudicē declaratur deberi. Imo etiam post declarationem non cogitur condemnatus exequutionem facere sententiæ contra se. Est itaque tutus in foro conscientiz poenam retinendo donec per iudicem, vel executorem eius executio fiat, ex sententiæ gloss. in cap. fraternitas. 12. quæst. 2. quam D. D. omnes commendant, sequunturque in cap. 1. de instit. maxime Abb. Felin. & Dec. ibi. Corsetus in singulari. in verbo, poena. Adria. quodlibeto. 6. articulo. 1. illatio. 3. Ludou. Gomez in §. si itaque. num. 16. & in §. ex maleficijs, nu. 14. institut. de actio. Dyn. in regula peccatum. 2. column. de regul. iur. in. 6. d. Did. Couarr. hanc attestatam communem in epitome. de sponfalib. 2. per cap. 6. §. 8. num. 10. Thom. 2. 2. quæstio. 66. articulo. Fortun. in tractat. de ultimo fine, illatio. 18. ad fin. Hieronym. Paul. in practica cancellarij Apollitice. pagin. 88. versu. bona quæ inferuntur damnato Didac. Perez in l. 22. column. 167. tit. 3. lib. 1. ordinament. Iacob. Septimacens. in lib. de institut. catholic. cap. 9. num. 27. & pluribus sequentibus,

Dominicus à Soto, lib. 1. de instit. & iure. quæstio. 6. articulo. 6. Vbi mirè hoc explicat, frater Franciscus à Victoria in relectione. 1. de Andis insolentis, num. 14. Syluester, in verbo, hæres. §. 8. Caye. in summa, in verbo, poena. Syluester, in verbo, poena, quæst. 25. & alij plures ab ipsis taciti, & hæc verior & receptior est sententia, licet contrariam tenuerit Bartol. in l. vltima, num. 9. ff. de his quib. vt indig. Summa Rosella. in verbo, filius. 4. colum. versu. quero, quid debet facere, secundum conscientiam. Didac. Segura in repetitione, l. coheredi. §. cum filij. num. 124. ff. de vulg. subst. Bernard. Diez à Lugo, in practica crimin. canonica. §. 58. Antoni. Gomez in l. 9. Tauri, numer. 28. & Gregor. Lupi in l. 13. tit. 7. par. 6. in verbo, cumplisse tal ruego, Conrad. lib. 1. de contrahib. quæstio. 7. Ludou. Gomez in cap. 1. de rescript. lib. 6. num. 9. Alphons. à Castro, lib. 2. de iusta hæretico. punitio. cap. 6. & lib. 2. de potestate legis poenalis, cap. 4. & sequenti. Abb. & Felin. in cap. 1. de constituto. Cardina. Barba. Parpalia, Corsetus, & Matthæ. de Affliq. in locis per Ti-raquel. citatis in repetitio. si vnquam, in verbo, reuertatur, num. 236. C. de reuocand. donat. hi omnes asseuerant in foro conscientiz teneri soluere poenam ipso iure alicui impositam, absque vlla declaratione, vel executione. Sed nihilominus opposita sententia verior & receptior & humanior est, & in specie proposita eam tenet. d. Didac. Couarruuias, in epitome. de sponfalibus. 2. par. cap. 8. §. 5. num. 9. & Didac. Perez in l. 22. titulo. 3. lib. 1. ordinament. column. 167. cum alijs ab eo citatis, & iterum ad Seguram in repet. 1. filius dum in ciuitate est, num. 15. ff. de verbor. obligatio. vbi allegat concordant. & inter alios Mediam in lib. de restitutione rubri. de rerum diuisione, quæst. 1. fol. 4. column. 4. vbi eam attestatur communem, & fol. 7. column. 1. quæstio. 2. & fol. 49. quæstio. 13. colu. 3. Martin. ab Azpilcueta in cap. sacerdos, numer. 148. de poenitent. distinct. 6. † Sed hæc communis conclusio locum non habet in censuris ipso iure impositis, quæ nulla indigent executione, vt ex Martino, & dom. Did. Couarru. & Didaco Perez in locis supra citatis cernere fas erit. Cõstat igitur hac in specie hæredem qui tacitam fidem præstitit de restituendo spurio testatoris filio, non teneri fisco hereditatem restituere, nec ipsi spurio, vt supra probaui, num. 7. & 8. nec hæredibus legitimis ab intestato succedentibus, cum iste sit verus hæres, & licet fides ab eo præstita in poenam delicti tollat ab eo hereditatem, & deferat fisco, non ob id definit hæres & dominus esse, donec per sententiam ab eo auferantur bona, cum ergo sit verus hæres excludit venientes ab intestato: quod si verus hæres non esset hæreditas ad testatoris propinquos pertineret, vt probat. d. D. Couarruuias. de sponfalibus. 2. part. cap. 8. §. 5. num. 9. ad finem, vbi respondet ad l. prædonis. ff. de petitione hæred. quod Iurifconsultus non appellat ibi hæredem prædonem, sed dicit censendum esse prædonis loco: quia fraudem fisco fecit tacitam fidem præstando. Sed tunc prædonis loco censendus erit, cum plene fuerit probatum, tacitam fidem accommodasse, non autem quoties id non constat, prout in casu proposito in quo agimus quoad forum animæ. † Sexta conclusio, in foro conten-

tioso

- tioso hæres, qui tacitam fidem præstitit de restituendo incapaci, hoc est, filio spurio testatoris tenetur fisco restituere, etiam si spurio bona nondum tradiderit. l. 1. ff. de iure fisci. l. 3. §. cum ex causa, & l. 1. pen. eor. l. 3. iuncta gloss. & ibi Salicet. C. ad l. Falcid. cum quidam. §. diuus Pius, versic. in tacito. ff. de vsur. l. 3. in fine, titul. 7. part. 6. & ibi Gregor. Lupi, in verbo, cumplisse tal ruego. Anton. Gomez in. l. 9. Tauri, numer. 21. in fine, & num. 23. si verò non accommodauit tacitam fidem, sed testator tacite eius fideicomiserit, tunc non sufficeret hoc probari, nisi & hæreditatem spurio restituerit. vt probatur in dict. l. 13. in fine, titul. 7. de exheredatione & indignitate, par. 6. & ibi aduertit Gregor. Lupi, in verbo, cumplisse tal ruego, paulò ante finem. Quod si partem hæreditatis, & non totam tacite rogatus fuerit restituere, ez duntaxat, portio fisco applicabitur, & non tota hæreditas. l. hæres, qui tacitam, & ibi expendunt Bartol. & alij. ff. de his quib. vt indign. l. ex facto. §. Iulianus, & ibi notant Alexand. & Moderni. ff. de vulgar. vbi Iaso, numer. 4. improbat Bald. in. l. 3. C. ad l. Falcid. cõ trarium asserentem, refert Anton. Gomez in. l. 9. Tauri, numer. 22. † Sed qualiter constare poterit de tacito fideicommissio? Anton. Gomez in dict. l. 9. Tauri, numer. 24. & sequentibus. docet pluribus modis hoc constare. Primo, si reperiatur instrumentum priuatum, quo hæres promisit & fidem præstitit restituendi hæreditatem spurio, vt in. l. 3. versic. & ferè, & §. ra citè. ff. de iure fisci, & l. 1. in tacitis. ff. de lega. 1. & ibi notant Bartol. Alberic. & Angelus. Secundo, si testibus probetur, vel alijs pactum fecisse, vel stipulationem, vel pollicitationem restituendi. l. in fraudem, vbi glo. Barr. & doctores. ff. de his quib. vt indign. Tertio, si instrumento publico occultè & clam facto coram notario valde amico, & testibus domesticis promisit hæres restituere incapaci, & accommodauit tacitam fidem. Est siquidem hac in specie eadem ratio. Quoniam id dicitur fieri clam, quod verisimiliter venire nequit in notitiam aduersarij, argument. text. in. d. l. prohiberi. §. fin. ff. quod vi aut clam, & quasi per totum. l. clam possidere, & ibi doctores. ff. de acquiren. possess. & nuncupatim hac ratione hoc asseuerat Barr. in. d. l. 3. §. tacite. ff. de iure fisci, & in dict. l. in fraudem. ff. de his quibus vt indign. Angelus. Paulus. & Imol. in dict. l. in tacitis. ff. de lega. 1. † Quarto, constare poterit & probari tacitum fideicommissum per confessionem hæredis tacitam fidem accommodantis ex sententia gloss. in verbo, probationibus, in dict. l. 4. §. tacite. ff. de iure fisci, vbi eam sequuntur, & commendant Bart. & communiter doctores. Salicet in. l. 3. numer. 9. C. ad l. Falcid. & in. l. generaliter. numer. 18. C. de non numer. pecun. Ioan. de Imol. in. l. in tacitis, in fin. ff. de legat. 1. & hac in specie cogitur hæres positionibus respondere, an fuerit tacite rogatus? & an accommodauerit tacitam fidem? vt asserit Bartol. in. l. 3. §. tacite, in fine, & in. l. vltima. ff. de his quibus vt indign. numer. 10. Nec id mirum quidem, cum etiam in delictis respondere rousi teneatur positionibus, vt in. l. Marcellus. §. i. ff. rerum amotar. & an quis possideat, vel dolo desierit possidere, vt in. l. quoties. §. prætor. ff. de precar. & in. l. qui peritorio. ff. de reuendicatio. † Quinimo etiam si hæres qui tacite si dem præstitit de restituendo spurio hæreditatem iurauerit, se id nemini proditurum, debet vocatus à iudice omnino verum dicere, & rem totam exprimere, vt respondit Cardinal. con. l. 35. cui subscripsit Felin. in cap. incrimauit, column. 2. & 3. de testibus, & Martin. Azpilcueta in relectio. capit. inter verba. it. quæstio. 3. part. 1. vltima. correlario. 65. Quæ tamen omnia procedant quando quis à iudice interrogaretur præcedente infamia contra ipsam tacite fidei. Idem quoties eas testimonium exigetur sub monitione generali, & præcederet etiam infamia: alioqui si id crimen occultum, & de poena tantum soluenda agatur, non de restitutione illati damni, non cogitur quis dicere testimonium nulla præcedente infamia. At si responderit, vbi respondere, vel testimonium dicere tenebatur, ita debet respondere, vt verum dixisse constet, vt latissimè probat Martin. Azpilcueta Nauarrus, in dicto cap. inter verba, part. vltim. correlario. 64. dom. Did. Couarruu. in epitome. de sponsalibus. 2. part. capit. 8. §. 5. numer. 10.
14. † Quinto probatur tacitum fideicommissum per coniecturas & præsumptiones: quia quoties agitur de probando dolo, vel fraude, vel aliquo alio acta occulto, qui difficiliter per testes probari possit, probabitur per indicia, vel coniecturas prouenientes ex actibus exterioribus, vt in. l. dolum. C. de dolo, cuius verba sunt, dolum ex perspicuis indicijs probari conuenit. l. qui autem. §. non simpliciter. ff. si quis omiffa cau. testa. l. licet. §. superuacuum. ff. qui mod. pign. vel hypo. soluit. authentic. sed iam necesse. C. de donat. ante nup. capit. 2. de renuntia. lib. 6. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re milita. ibi, sed licet hoc liquidò constare non possit, argumentis tamen cognoscendum est. l. consensu §. super plagijs C. de repud. cap. finali. de testibus cogend. capit. asserite. de præsumptio. Nec oberit. text. in. l. 3. §. tacite. ff. de iure fisci, vbi Iurisconsultus asseuerat, tacitum fideicommissum probandum esse ex manifestissimis probationibus. Non enim text. ille excludit probationes per coniecturas & verisimiles præsumptiones, quippe quæ liquidissimæ etiam probationes appellatur in limiibus actibus sui natura occultis, quique difficulter probantur, vt ex præcitatis legibus expendant omnes, & in specie Salicet. in. l. 3. in fine. C. ad l. Falcid. & Anton. Gomez. in. l. 9. Tauri, num. 25. & in dubio hoc casu contra fiscum est iudicandum, quia causam prætendens lucrativam, vt in. l. non puto. ff. de iure fisci. & ibi notant Dynus, Bart. Albericus, Angelus, & communiter DD. dom. Didac. Couarruu. lib. 1. resolutio. cap. 16. per totum, vbi agit de intellectu dict.
15. l. non puto. † Sed quæ sint coniecturæ istæ, ex quibus tacitum probetur fideicommissum? Respondeo plurimas à doctoribus enarrari. Prima coniectura est, quando hæres institutus statim mortuo testatore restituit bona filio spurio, ex celeritate sequidem actus præsumitur fraus. l. si ventri. §. finali. ff. de priuileg. credi. ex quo ira decidit Bald. in. l. eam quam, numer. 40. C. de fideicommiss. quæ non immerito pungit Anton. Gomez in. l. 9. Tauri, num. 26. dicens id verum non esse, nisi concurrant aliæ coniecturæ

Libro.5.Titulo 8.

16 *is actus simul cum celeritate restitutionis. Stat ergo vera & sufficiens coniectura, si testator dixerit hæredi. Fac de bonis meis quod scis, vel quod tibi in secreto dixi nam si postquam hæc dixerat testator, hæres eo mortuo statim bona tradiderit spatio, censetur tacitam accommodasse fidem, ut in l. cum tacitū, iuncta glossa 2. & ibi Salicet. & opposit. de probatio. & l. 3. & l. ita fidei ff. de iure fidei glossa in l. Lutus Titius. §. in testamento. ff. de lega. 1. glo. ultim. Antonius Gomez in l. 9. Tauri. numer. 26. post medium. ¶ Probatu secundo id tacitū fidei commissum, si testamenti tempore test. tor loquutus fuerit cum hærede ad aurem, & deinde mortuo testatore statim restituit hæreditate n. par. l. Lutus Titius. §. in testamento, iuncta glossa. ff. de lega. 1. Jacob. de San. Georg. in l. cum tacitū, numer. 4. ff. de probationi. Antonius Gomez in l. 9. Tauri. nom. 26. ad finem, ubi idem esse asseruat, si pater instituit capacem hæredem, & eodem patre mortuo reperiretur spurius in possessione bonorum vidente id & consentiente hæredi instituto, ex hoc enim fraus præsumeretur, argument. text. cum materia, in l. licet §. superuacuum. ff. quib. mod. pign. vel hyp. solui. ex quo id asserit Imol. in l. si is qui ex bonis. 2. colum. post medium. per text. ibi. ff. de vulgar. ¶ Septimo conclusio. filius spurius, cui bona patris sunt restituta ex tacito fideicommissio probato, tenetur ea restituere fisco tacito fideicommissio probato cum fructibus, à die quo bona sunt consequutus, quia semper in mala fide fuisse intelligitur. Idemque est in hærede grauato, qui non dum restituerat bona spurio, ut in l. cum qui tacitū, in princip. ff. de his qui. ut indig. ex qua id expendunt Bartol. & doctor. antiqui, text. in l. prædonis, & ibi Bartol. Alberic. bald. Angel. Paul. & ceteri. ff. de petitio. hæredita. idem Bartol. in l. ultim. numer. 10. ff. de his quib. ut indig. Antonius Gomez in l. 9. Tauri, numer. 27. verum ex hoc non deducitur, spurium non posse ea bona retinere in foro conscientie, cum hæc fructuum restitutio sit etiam poena, ad quam non tenetur in foro animæ, ut probauimus, supra eadem gloss. numero. 6. ¶ Octaua conclusio. si clericus hæredem laicum instituit, tacitoque rogauerit, ut hæreditatem restitueret si in suo spurio, siue eam restituerit siue non, ob crimen ab hærede commissum tacitam fidem accommodante hæreditas fisco applicatur seculari, non fisco ecclesiæ, attenditur si quidem persona hæredis delinquentis, qui cum sit laicus fisco seculari, sin autem esset clericus fisco ecclesiæ esset deferenda hæreditas, secundum Bald. & Paul. Castrensis in l. si quis presbyter. C. de episcopis & clericis, quos sequitur Felin. in capit. quia. V. de iudi. 2. colum. Castaneus in consuetud. Burgund. rubric. 8. §. 5. numer. 4. Segura in repetitio. l. 2. §. final. numer. 145. ff. de liber. & posthum. & ibi Didacus Perez. idem Didacus Perez in l. 2. tit. 4. lib. 1. ordinament. colum. 165. in fin. Plat. in l. 1. C. de bon. vacan. lib. 10. penultim. colum. Ancharra. in capit. cum secundum leges, ultima colum. de hæredi. in 6. & in repetitio. regulæ ea quæ. 21. questione, numer. 26. de regul. iur. in 6. Ioan. Lupi. in repetitio. rubricæ de donationib. inter virum & uxorem. §. 39. numer. 9. d. D. Couarru. in epitome. de sponsalibus. 2.*

part. c. 8. §. 5. nu. 10. Ant. Gom. singulariter in l. 9. Tauri. nu. 29. & 30. Vermond. de publi. concubini. in verbo, qui etiam filios ex tali concubinato procreatos, nu. 26. pag. 322. Marfi. singula. 194. l. 10. in l. hæreditas. C. de his qui. ut indig. Greg. Lup. in l. 13. in glo. penult. tit. 7. par. 6. & hæc est vera, & recepta sententia quidquid inuoluerit Ferdinan. Vazquez. de successio. num. creatione. §. 26. numer. 61. ¶ Nona conclusio, spurius potest à patre institui hæres sub conditione, si legitime-
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

in regula. 66. l. i. ad fi. Grego. Lupi in l. 19. gloss. pen. tit. de hered. in l. i. par. 6. hanc dixit comune. Contrariam tamen sententiam imo quod spurio sub conditione si legitime instituto non concedatur administratio honorum, nec ad bonorum poss. admittatur tenet Imol. in d. l. in tempus. 2. col. in principi. ff. de here. institu. Ludou. de Sardis in tracta. de naturalibus liberis, in fine, & Corpola cautela 38. finali columna, in princip. Iacobi. de S. Gerg. in l. cum tacitum, fi. columna. ff. de proba. Grego. Lupi in d. l. 19. gloss. pen. titula 3. part. 6. Anto. Gomez, qui optime loquitur in d. l. 9. Tauri, numero. 19. esset quippe facere fraudem regi, quæ reddit filium spurium bonorum paternorum incapax. Respondetque ad h. 2. §. si sub conditione. ff. de bono. poss. secundum tabul. & ad alias leges super citatas: quod procedunt in herede capace sub conditione instituto, secus autem erit in filio incapace: quia non reperitur iure cautum, quod hac via possit pater succedere capiti, ne quid vna via de regul. iuris in l. 6. l. neque per se. C. de here. in l. i. contra legem cum l. sequen. ff. de legi. sed Iulianus. ff. ad Macedo. 4. scire oportet. §. i. ff. de tuto. & cura. dat. ab his, quæ sententia mihi applaudit, durum quippe esset contrarium admitti in praxi, secundum quam leges spurium succedere patri suo prohibentes essent profecto verbis & ludibrio impositæ contra legem. 2.

21. C. commun. de lega. 1. Decima conclusio, nepos legitimus, naturalis, vel spurius ex spurio deficiente prole legitima, potest ab auctore institui, nec censetur in dubio patris gratia institutus, quod Bar. censet in consil. 118. per tex. in l. i. ff. de his quib. ut indig. & in l. i. fi. C. de natural. libe. idem voluit Bar. Imol. Alexā. Areti. & Iaso. l. 1. lectione, nu. 19. & 24. & 2. lectione, nu. 10. dicent hanc communem in l. Gallus. §. quid si is. ff. de libe. & posthu. Panor. in c. cum haberet, de eo qui dux. in matris. quam poll. per adult. Signorol. consil. 114. eandem communem esse attestatur Iaso. in l. hereditas, nu. 8. C. de his qui. ut indig. Alexan. consil. 74. numero 2. lib. 3. vbi Carol. Molin. idem asseuerat Deci. consil. 462. nu. 17. & 18. Corne. consil. 125. numero. 10. lib. 1. loā. Galden. de arte testandi tituli. cautela 14. numer. 12. Vermondenus hanc questionem late examinans de publico concubi. in verbo, quia etiam filios ex publico concubinato procreatos, num. 65. & sequen. pagi. 346. & pagina. 350. numero. 70. eam diffinit dicens esse communem, Dida. Perez in l. 22. tit. 3. lib. 1. ordina. col. 163. versalia & 4. est cautela, Did. Castelli in l. 9. Tauri, in verbo, ex testamento, & ibi Anto. Gomez numer. 17. Guiller. Benedi. in repe. capit. Raynutius, in verbo, & uxorem, decis. 5. numero. 131. Roder. Xuares in l. 9. tit. 1. lib. 1. fori, vers. confideratum, & in l. i. tit. 6. lib. 3. fori, vers. circa hoc quæritur de pulcra questione. Nicol. Boeri. decis. 127. numero. 16. Cassane. in consue. Burgun. rub. 2. §. 5. fol. 113. col. 4. nu. 7. Petr. Duēas in regula. 366. l. i. 2. dom. D. Couar. in epitome despons. 2. par. c. 8. §. 5. nu. 11. Ari. Pinel. in l. 3. C. de bon. mater nu. 20. & 22. Ex quo infert ibi Couar. aut non possent nepotes ex spurio etiam legitimum & naturalem existentem prole legitimam instituire, secundum omnes imo nec existit liber legitimatis ex rescripto principis, ut respondit Alexan. consilio. 74. libro. 3. &

Deci. consilio. 258. Infert. 2. idem Couarru. d. numero 13. eam institutionem adhuc non valere, si constet patris gratia factam fuisse ex mente omnium supra citatorum, quos sequutus idem censet Aymon Crauet. consil. 184. Verum hæc decima conclusio in nepote nato ex filio incestuoso non procedit, hic etenim ab auctore institui non potest, etiam si legitimi deficiant secundum Bal. per tex. ibi, in l. i. si quis incesti, num. 2. C. de incest. nup. quæ dixit vnicui idem Bal. in c. in presentia, nu. 35. de proba. idem voluit Corse. in singul. incip. heres. 4. & Marf. in sing. 143. Alex. in d. l. Gallus. §. quid si is. contra Paul. Cast. ibi, idem voluit ibi Iaso. nu. 25. hanc dixit communem Sali. in d. l. si quis incesti, & Iaso. in d. §. quid si is, nu. 25. licet à Bald. velit recedere eandem dixit communem Corne. consilio. 25. lib. 1. huic opinioni adheret Cifuen. in l. 10. Tauri, nu. 7. & ibi Did. Cast. in verbo, ex testamento: Ant. Gom. ibidem nu. 17. dom. Did. Couar. de sponsal. 2. par. c. 8. §. 5. nu. 13. Bermond. de publico concub. in verbo, qui etiam filios, nu. 7. pagina. 351. verificulista conclusio, Guiller. Benedi. in dicto capit. Raynutius, in verbo, & uxorem, decis. 5. numero. 131. Roder. Xuares in l. i. titulo. 6. lib. 3. Roder. Petr. Duēas in regula. 366. limita. 2. verificulo, quæ limitatio. Grego. Lupi in l. 19. glossa penultima ad finem tituli. 3. partit. 6. ad quod non aduertit Pinelus in d. 24. 13. numero. 20. C. de bonis maternis. Ceterum quæ de nepote ex filio incestuoso diximus numero præcedenti, locum minime obtinebunt in nepote ex filio legitime nati post sacros susceptos ordines presbyteratus, accepto & nato, is siquidem ab auctore poterit institui, quæ admodum ceteri spurij, nam licet filius clericus, quodā modo dicatur incestuosus ex sententia glossæ, Bald. & Pauli in l. 2. C. de episcop. & clerici. non tamen propriè dicitur incestuosus, sed spurius vel adulterinus, ex gloss. communiter recepta in cap. per venerabilem, qui filij sunt legi. dixi supra in glossa. 3. numero. 1. & 2. Quare nimirum si nepos legitimus vel naturalis ex filio clerico ab auctore possit institui, quod Bald. censet in dicta. l. si quis incesti. C. de incest. nup. Petr. Cyn. & Salice. in l. 2. C. de episcop. & clerici. Alexā. in d. l. Gallus. §. quid si is, numero. 9. Roder. Xuares in l. 9. titulo. 11. libro. 1. fori. 2. columna. Corset. in singul. in verbo, fornicatio, vbi attestator hanc esse communem dom. Dida. Couarru. desponsal. 2. parte, capit. 8. §. 5. numero. 14. Cyfonta. in l. 9. Tauri, numero. 7. Abb. in capit. ex tenore, & capit. causam quæ & capit. lator qui filij sunt legi. Petr. Duēas in regula. 366. limita. 2. in fine. Sed hic incidit dubium, nunquid nepote ex filio spurio ab auctore instituto, qui est in potestate patris, ususfructus bonorum sibi ab auctore relictorum, patri quærat? vel amaneat penes nepotem? an verò ob id irritetur institutio? Et quod non valeat institutio si nepos sit in potestate patris spurij, vel aliàs incapax, censuit Specula. in titulo de successio. ab intestato, §. 1. verificulo quid si habens filium spurium, ex eo quod incapax ex persona propria, erit similiter incapax mediante persona alterius, argumen. tex. in l. 1. C. de natural. lib. in vers. siue in aq. ibi siue per interpositam personam. l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulga. l. 2. §. 1. ff. de admi. rer. ad cuius pertinet. cuius verba sunt

F f

Quod

Lib.5. Titulo.8.

Quod quis suo nomine exercere prohibetur, id nec per subiectam personam agere debet. l. non licet ff. de contrah. emptio. cum similibus, si verò nepos est emancipatus, vel aliàs sui iuris valet secundum eum institutio, quia sibi in totum potest acquiri, & pro hac sententia stringit tex. in l. quæritur. ff. de bon. libert. vbi si filius patroni iuste exheredatur à liberto, nepos ex eo simili excluditur à bonorum possessione contra tabulas, si est in potestate patris, quam legem dixit ibi Alberi. bonam & famosam ad plures quæstiones. Sed his non obstantibus verior & receptior sententia est in contrariū, imo quòd institutio valeat vsufructusque non quærat patris, sed maneat apud nepotem, prout fieret, si expresse dixisset, ut in authen. excipitur. C. de bon. quæ libe. censetur enim hoc voluisse & causasse, ut actus valeat & nō infirmetur. Coniungitur præterea hæc sententia, quia cum patri quæri non possit vsufructus, quæritur cui quæri potest, & sic ipsi nepoti, & hæc præsumitur esse intentio disponētis, arg. tex. in l. proinde. §. vlti. & l. si seruus communis meus & tuus ff. de stipu. seruo. hanc sententiam amplectuntur Bar. Ang. & Imo. in d. l. Gall. §. quid si is. & ibi Pau. numero. 6. Soci. vers. tertio principaliter. Aret. colum. 1. qui latè loquitur, & Alex. dicens esse communem numero. 7. & Iaso. nu. 18. Ang. & Sali. §. in l. si. C. de naturali. libe. Bar. consil. 118. Anto. Gomez in l. 9. Tauri nu. 17. versic. sed dubium. Vbi respondet ad l. quæritur. ff. de bon. libert. dicens eam legē procedere iuxta ius antiquū Digestorū, quo patri quærebatur quid quid filius acquirerebat, nec aliquid poterat penes filiū remanere, etiam ex expressa dātis vel relinquētis voluntate, non magis quā penes seruū, ut in l. placet. ff. de acq. hered. nostra vero cōclusio procedit iuxta ius nouissimum, quo vsufructus quæritur patri, & proprietatis filio in eius potestate constituto, nisi testator expresse voluerit vsufructum non quæri patri, ut in d. authen. excipitur. C. de bon. quæ libe. si ergo nostra in specie, cum per legem non potest quæri vsufructus patri propter eius incapacitatem, nimirum si penes eius filium maneat ex tacita testantis voluntate, ut Paul. explicat in d. §. quid si is, & Tiraquell. libr. 1. de re tra. d. u. §. 1. gloss. 9. numero. 70. Bertrand. consilio. 96. col. 1. f. 3. Arius Pinelus dicens communem in d. §. nu. 66. in fi. C. de bon. mater. ¶ Vndecima conclusio, si clericus vel alius filium habens spurium, instituat fidum amicum, vel ei donet bona sua asque vllō pacto & fraude, eaque postea filio spurio reddiderit, vel cum instituerit hæredem, nō auocabit ab eo fiscus nec venientes ab intestato ea bona, quia postquam aditione vel apprehensione bonorum amicus testatoris effectus fuerit verus dominus, quod spurio tradiderit eius efficitur, nec à patre dicitur ea bona habere, sed ab eo qui tradidit, cui⁹ iā erat effectū patrimoniū, arg. text. iūcta gl. in l. §. veteres. ff. de acq. poss. & l. sed si plures. §. filio impuberi. ff. de vulg. l. eius qui in provincia. §. si ff. si cert. pet. l. 1. de præterea. ff. de separa. bon. l. si. C. de inofficiis. §. 1. in fi. de hered. quali. & differē. Deinde hæc sententia probatur in l. qui Titij testamētū. ff. de his qui. ut in d. §. vbi quāvis ille qui accusauit Titij testamentum de falso non possit ei succedere, non tamen succedere prohibetur eius hæredi, quia nō

dicatur principaliter succedere Titio, & ibi cum text. ad hoc expendit Alberi. & ceteri interpretes, confert etiam text. in l. post legatum. §. qui accusauit in prin. eod. tit. & in l. 3. C. de peti. hered. & in l. cum autem. §. si. versic. ponamus. ff. de doli. edi. & in specie hæc tradit assertionem Specul. in tit. de success. ab int. §. 1. nu. 30. Bart. in l. fi. 2. col. ff. de his qui. ut indig. & l. si is qui ex bonis. 2. quæst. princ. & ibi Imol. & ceteri. ff. de vulg. Alberi. in authen. licet. prope finem. C. de natural. lib. Sali. in l. 2. fina. q. eod. tit. C. de pol. cautela 38. in col. Ludo. de Sardis in tracta. de naturalibus liberis, in fi. vbi communem esse attestatur cautela, & meliorem ceteris, ad relinquendum aliquid spurio, qua communiter omnes vtuntur Anto. Gomez in l. 9. Tauri, numero. 18. & ibi Gomez Arias numero. etiam 18. Vermondus de publi. concubina. pagina. 313. numero. 13. & sequē. Dida. Perez, in l. 22. titulo. 3. lib. i. ordina. colum. 163. versiculo. 2. cautela. Et quòd spurius possit ab hærede patris institui, tenet Specula. in tit. de success. ab intest. & ibi Ioan. And. §. 1. versiculo quid si pater instituit, nu. 30. glo. in auth. qui. mod. natu. effi. sui. §. vlt. in verb. participium, colla. 7. Bar. in l. si is, qui ex bonis, nu. 3. ff. de vulg. vbi dixit huiusmodi institutionem in fauorem spurij factam validam esse, quia ex actu testandi non est præsumenda fraus, argumen. tex. in l. edicto. §. sed hæredem. ff. de alie. iud. mutan. cau. fa. quem ibi docet. sequuntur. teste Iaso. in l. si is, qui ex bonis, numero. 10. idem voluit Bald. in l. eam quam, numero. 4. C. de fideicom. Alexan. conf. 51. numero. 3. libro. 2. Vermond. vbi supra Petr. Duēnas in regula. 366. limi. 11. ¶ Duodecima conclusio, clericus potest hæredem instituere nūrum uxorem filij sui spurij, vel maritum filij suæ, aut ei aliquid donare, nam licet filios spurios instituere non possit, nec eis aliquid relinquere vel donare, vtrū hac lege, & in §. si. in authen. qui. mod. natu. effi. sui. colla. 7. & in l. 10. titulo. 13. part. 6. leges istæ penales non debent extendi vltra casus in eis comprehensos. cap. statutum. de electio. libro. 6. glossa in Clementina vnica, in verbo, obseruare. de. vsur. & hac ratione hoc voluit Didac. Perez, in d. l. 22. titulo. 3. libro. 2. ordina. columna. 163. versiculo. tertia cautela, & Anto. Gomez, in d. l. 9. Tauri, numero. 17. versic. ex quo etiam notabiliter infero, & Petr. Duēnas eis tacitis in regula. 366. in fine, vbi plurima tradit in comprobationem huius sententiæ, refertque Hostien. in capitulo. 1. columna. 2. de testamen. contrarium tenentem, cui Ioan. Andr. & Card. ibi subscripserunt, eo quòd donatio vel institutio huiusmodi censetur in fraudem legum facta, contra legem non dubium cum, similibus. C. de legibus: quorum sententiam veriore esse crederem contra Nostrates, nisi ante matrimonium contractum cum filio clerici donatio fieret, quia tunc nulla ex causa fraus præsumi posset, ut recte adnerit Petr. de Duēnas vbi supra. Vel dicere possumus, tunc fraudem præsumi, quando alia coniectura conuerterint, non alias, ut pluribus probat rationibus Petr. Duēnas in d. regula. 366. in fine. Ceterum hic examinare oporteret, an spurio alimenta debeantur & an relinqui possint à patre, dicam infra eodem l. 7. & 8.

GLOS:

G L O S. I X.

- 1 *Clericorum filij nihil possunt habere ex bonis parentum vel consanguineorum, etiā ex privilegio principis.*
 2 *Spurij & incestuosi possunt bona patris habere ex rescripto principis cum clausula, non obstante.*
- 1 *Mandamos les non valan.* Nota legem istam. annullantem privilegium principis confirmans relicta filiis clericorum à patre suo vel eius cognatis, adeò eorum proles est ex ossa legibus & canonibus, quòd ipsis nò proderit quoad succedendum patri & matri, aut eorum cognatis, vel aliquid ab eis habendum titulo lucratiuo vel oneroso, vt hñc statuitur. † Quamuis in alijs spurij, vel incestuosis aliud sit statutum: potest si qui dem princeps eis relictum à parentibus cõfirmare, cū clausula, non obstante, vt tradit Azo. in summa. C. de natural. liber. col. 2. vers. sed quid si Imperator, glo. in l. 1. C. eod. tit. text. regni nostri in. l. 10. tit. 13. de succes. ab intest. par. 6. vt ibi eo expendit Greg. Lup. in verbo, confirmasse, quod sensit Ferdi. Vazq. de successio num creatione. §. 24. nu. 6. in fi.

L E Y. V I I.

¶ Como y quando los hijos bastardos, y de dañado ayuntamiento, y de frayles, y clerigos, y mōjas pueden succeder a las madres, o auer alimentos.

¶ Ley. 9. de Toro, año de. 1505. por don Fernandoy doña Juana.

Los hijos bastardos o illegitimos de qualquier calidad que sean, * no puedan heredar a sus madres ex testamento ni ab intestato, b en caso que tengā sus madres hijo, o hijos, o descendientes legitimos. Pero bien permitimos que les puedan mandar en vida o en muerte hasta la quinta parte de sus bienes, d de la qual podrian disponer por su anima, e no mas ni allende. Y en caso que no tenga la muger hijos o descendientes legitimos, aunque tenga padre o madre o ascendientes legitimos, f mandamos que el hijo o hijos o descendientes que tuviere naturales o spurios por su orden e grado la sean herederos legitimos ex testamento g y ab intestato, salvo si los tales hijos fueren de dañado y punible ayuntamiento de parte de la madre, h q en tal caso mandamos que no puedan

heredar a sus madres ex testamento ni ab intestato. Pero bien permitimos que les puedan en vida o en muerte mandar hasta la quinta parte de sus bienes, e no mas i de la que podian disponer por su anima, y de la tal parte despues quela o uieren puedan disponer en su vida o al tiempo de su muerte los dichos hijos illegitimos como quisieren. * Y quere mos y mandamos que entonces se entienda y diga dañado y punible ayuntamiento, quando la madre por el tal ayuntamiento incurriere en pena de muerte natural, l salvo si fueren los hijos de clerigos, o frayles, o mōjas profesas: que en tal caso aunque por el tal ayuntamiento no incurra la madre en pena de muerte, mandamos que se guarde lo contenido en la ley m que hizo el señor Rey don Iuan el primero en la ciudad de Soria, que habla sobre la successio de los hijos de clerigos, supra proxima.

G L O S. I.

Filij illegitimi qui dicantur? remissioe.

Filij manceres, nefarij, incestuosi, adulterini, & filij clericorum qui? remissioe.

Spurij qui dicantur? remissioe.

a *De qualquier calidad que sean.* Illegitimi filij dicuntur naturales, de quibus dicam in. l. 9. infra eod. spurij, nefarij, incestuosi, adulterini, manceres, & filij clericorum, de quibus dixi supra eod. l. 6. glo. 3. nu. 1. & 2. & qui nati non sunt ex legitimo matrimonio, vt in athen. ex complexu. C. de incest. nup. & in prin. insti. de adoptio. l. 10. & 11. tit. 13. de succes. ab intest. par. 6. l. 1. & ibi Greg. Lup. tit. 15. de filiis illegitimis, par. 4. & melius cæteris exponit Cõnanus lib. 2. iuris ciuilis. c. 16. de naturalibus liberis.

G L O S. I I.

1 *Filius naturalis vel spurius vel ex damnato coitu natus succedit matri ex testamento & ab intestato.*
Fallit tribus modis numeris sequen.

2 *Filius naturalis vel spurius non succedit matri extatis legittimis.*

3 *Filius spurius ex coitu damnato natus, propter quē mater incurreret pœnā mortis, nō succedit matri.*

F f 2

4 Filius

Lib. 5. Titulo. 8.

4 *Filius clerici vel monachi non succedit matri ex testamento nec ab intestato.*

6 *Hereditas a suis matres ex testamento ni ab intestato. Lex ista trahit regulā cū tribus limitationibus, regulā est quod omnis filius naturalis, vel spurius, etiam ex damnato coitu natus, succedit matri suæ ex testamento & ab intestato, & ceteris ascendentibus ex parte matris.*

2 *Fallit primò hæc regula, nisi mater haberet filios legitimis, hinc namque excludunt naturales & spurios.*

3 *Fallit secundo, nisi filius esset habitus ex coitu, propter quem mater possit damnari ad mortem naturalem.*

4 *Tertio fallit, quādā esset filius clerici, vel alterius in religione professi. Quid autem esset iure cōmuni, vel regio antiquior, dicam in glossis sequentibus.*

G L O S. III.

1 *Filij naturales, spurij, vel vulgo quæsitii nullo modo succedunt matri extantibus filiis legitimis, nec ex testamento nec ab intestato, sed quintam bonorum partem dumtaxat habere possunt ex bonis matris iure nostro regio.*

2 *Filij naturales, spurij, vel vulgo quæsitii iure communi Imperatorum poterant succedere matri simul cum legitimis & naturalibus, nisi mater esset illustris, & filij spurij.*

3 *Legis nostræ iustitia & l. si qua illustris. C. ad Offic. in iustitia ostenditur.*

c *En caso que tēgan sus madres hijo, o hijos, o descendētes legitimis. Nota ex lege ista, quod filij naturales, vel spurij, vel vulgo quæsitii, nullo modo succedunt matri extantibus legitimis, nec ex testamento nec ab intestato, sed qui tantumtaxat partem bonorū, de qua pro anima disponere poterat, poterit eis mater inter vivos, vel in ultimo voluntate relinquere.*

2 *Iure autem continuo nō succedunt ista tura, nēpe, quod filij naturales, vel spurij, seu vulgo quæsitii, poterant succedere matri simul cū descendētibz legitimis ab intestato, nisi mater sit illustris, ei liquidem nō succedēt filij spurij, sed naturales tantum sit, extantibus legitimis. l. si qua illustris. C. ad Offic. l. hac parte. & l. spurius. ff. vnde cognat. l. pen. ti. 13. de success. ab int. par. 6. tradunt docto.*

3 *omnes in l. 9. Tauri. Et optima ratione lex nostra id statuit, iniquū quippe esse videretur, naturales filios ex fornicario coitu conceptos simul cum legitime conceptis admitti ad matris successione, scriptū enim est Gene. c. 21. nō erit hæres filius ancilæ, idest, cōcubinae cū filio libere, idest, uxoris, authore Ambrosio sermone. 65. c. dicit aliquis 32. q. 4. c. non omnis. 32. q. 2. ex verbis Apost. ad Gala. c. 4. in Genes. c. 25. scribitur, de dit Abraham cetera quæ possiderat Isaac filiis verò concubinarū largitus est munera, & separavit eos à filio suo Isaac, quod adnotavit Ioā. Annius super Philonē l. 1. Fortun. in tract. de ultimo fine illatio. 8. d. D. Co. uar. de spō. 2. par. c. 8. §. 4. nu. 15. Inferatq; iniustā esse decisionē. l. si qua illustris. C. ad Offic. quæ in Gallia nō servatur, teste Gaill. Bene. in c. Raynutius, verbo & uxore, nu. 710. Cassa. in cons. Burgū. rub. 8. §. 3. & Carolo. de Grassatio, lib. 1. regali Franciæ, iura. 7.*

G L O S S. IIII.

1 *Spurio an aliquid possit à parentibus relinqui iure cōmuni, & regio antiquo, & iure canonico, & regio noviori?*

2 *Quinta pars bonorum paternorum, quæ filio spurio relinqui potest, si excedat eā portionē, quæ cuilibet filio legitimo competit, an possit spurio relinqui, & numero sequen.*

Filio naturali vñcia iure cōmuni relinqui potest extra tibi filijs legitimis, fallit si sint filij. 12. vel plures, ib. Filio legitimo, an possit plus relinqui quam legitimo? ibidem.

3 *Maritus qui ex statuto lucratur tertiam partē dotis, tunc lucrabitur, cum non sit maior pars, quam quæ vni filiorum primi matrimonij competit.*

4 *Quintū extraneo relinqui, an possit à patre, si excedit partem, quæ vni ex filiis competit? & nu. seq.*

5 *Quintū relinqui potest filio spurio, vel extraneo etiam si filij minorem partem habeant pro legitima.*

6 *Spurio ex damnato coitu nato, an possit relinqui à matre quinta bonorū suorū pars, extantibus legitimis?*

En vida o en muerte hasta la quinta parte de sus bienes. Iure communi & regio antiquior pater non poterat aliquid relinquere, vel donare filio spurio, auth. ex comp. lexu. C. de incest. nup. l. pen. ti. 13. de success. ab int. par. 6. Iure autē canonico filio spurio & incestuoso relinquere possunt alimenta arbitrio iudicis. c. eū haberet de eo qui ex. in mat. quā poll. per adul. Iure autē regio novissimo pater, vel mater possit filio spurio, vel ex damnato coitu nato in vita, vel in morte quintam bonorū suorū partē donare, vel relinquere, quam extraneo poterat relinquere. l. 12. ti. 6. de melioratio. supra hoc lib. vbi dixi, ita. Nostrates resoluunt in l. 9. Tauri vñ de lex n. tra de p. p. fuit. §. Sed Tell. Fer. in d. l. 9. Taur. nota. 26. 27. 28. & seq. limitat legē nostrā, asserens ita demū procedere, dummodò quinta pars à parentibus spurio relicta, vel donata nō sit maior, quam quæ vni filio, vel descendētū legitimo cōtingerit, quod euenire poterit, si sint sex, vel septē aut plures filij legitimis & naturales, nē sit melioris conditionis filius spurius quā legitimus, quod foleat authoritate Alberici in auth. licet. C. de natural. libe. vbi existēte sobole legitima vñcia permittitur patri filio naturali relinquere, dummodo legitimi nō sint duo decim, ex tex. in l. communiū. §. viti. C. de natural. libe. idē voluit Bald. in c. per tuas, nu. 2. de maio. & obediē. & Ang. in auth. qui mod. naru. c. f. sui. §. & quomā. vbi pater filio legitimo nō pōt plus relinquere, quā filio legitimo, & licet tex. ille loquatur in legitimo p. oblatione curiæ, idē est in legitimo per principis rescriptam, ut ibi notat Ang. & in §. tribus eiusdē auth. Molin. in cons. Paris. ti. de materia feudali. §. 8. gl. 1. nu. 46. Soci. in l. Gallus. §. & quid si tātū. nu. 28. & ibi Iaso. nu. 108. & Emd. Co. sta dicens cōmuni ibidem. par. n. 137. cū seq. Comezi. in d. l. 9. Taur. nu. 38. & ibi Teili. Fernan. nu. 28. & seq. vbi citat concordantes, & asserit hoc à fortiori pcedere in filio habito ex coitu dānato. † Nec obstat secundū cum

cum quod quilibet extraneus erat capax quin i: nam intelligi oportet, dummodo non consequatur plusquam filius legitimus, quod ait proprius notare Bar. in l. hac edictali. C. de secund. nup. ubi stante statuto, quod maritus lucretur tertiam partem dotis, intelligitur, dummodo si sit maior pars, quam quæ vii filiorum primi matrimonij competit, quæ sententia communis est, & recepta, ut Paul. Cast. attestatur in auth. præterea, nu. 4. C. unde vir. & vx. & in l. codicillis. §. matre, nu. 3. ff. de lega. 2. Curti. Junior in d. auth. præterea, nu. 14. Bertrand. in d. l. hac edictali. nu. 20. cum sequens. C. de secund. nup. saltem quādo simpliciter loqueretur statutum, ut ipse explicat, nu. 21. Ex quo Testes asseuerat indubitatum esse, filium hunc illegitimum non consequi quintam bonorum maternorum partem ex iudicio matris dispositione, si plures filij legitimi adsint, quādo quinque. Et eadem ratione censet ipse Telli. num. 30. idem esse in extraneo, quod quintum ita demum ei à patre, vel matre possit relinqui, modò extraneus non habeat maiorem partem, quā unus ex filiis legitimis, arg. eorum quæ superius adduximus, relinquit tamen cogitandum. Sed iudicio meo, utraque in specie parentes poterunt disponere de quinta suorum bonorum parte ad libitum, proat leges regie eis permittunt. l. 7. tit. 12. de donatio. & l. 9. tit. 5. de legatis, lib. 3. fori, & l. 12. tit. 6. de meliorationibus, supra hoc eodem libr. dicā infra eod. l. 9. glo. 1. num. 6. leges enim prædictæ eā esse legitimam filiorum statuerunt, ne imple, omnia bona decepta quinta parte, quare nulla eis sit iniuria, si portio legitima vni cuique filiorum, licet plures sint, relinquatur. Præterea lex nostra non facit distinctionem ullam, an sint filij legitimi duo, vel tres, vel quinque, aut plures, sed indistincte statuit extantibus filiis legitimis, posse matrem filio spurio quintam relinquare bonorum suorum partem, ergo nec nos distinguere debemus. l. de pretio. ff. de publica. l. non distinguemus. ff. de arbit. Rursus leges regie augerunt filiorum legitimam usque ad quatuor partes, quinta relictā patri, ut de ea possit ad libitum disponere sine obligatione filijs relinquendi, nunc ergo propter multitudinem filiorum legitimam eorum augere esset profecto isiquū, maximeq; absque lege cōpelleret patrem totam substantiam filijs relinquere: eiq; facultatem testandi auferre contra. l. 1. C. de sacros. eccles. & alias similes. Non diffiteor hoc posse à lege statui, ut quando plures essent filij legitimi, legitima eorum augeretur, quodque non esset maioris privilegij luxuria, quā altitas, nec esse integrum parentibus maiorem portionem spurij relinquare, quā legitimis, propter crimen ab eo patratum cum spurio genuit, sed hoc non disposuit, imo contrarium capacem eū faciētes quintæ bonorum partis, ut in hac lege videmus statutum, quare sine lege hoc facere non licebit. Sed an extantibus filiis legitimis mater possit filio spurio ex damnato coitu nato, propter quem poenā mortis mereretur, quintam bonorum partem relinquare? Et quod non possit ei legare quintum asseuerat Ioan. Lup. in l. 9. Tau. n. 48. eo quod in privilegio hoc statuitur in spurio simpliciter, & in fine, cum loquitur de nato ex damnato coitu, propter quod mater poenā mortis mereretur, dicit ei posse legare quintum non existentibus legitimis, videtur ergo, quod ex tan-

tibus legitimis non possit ei relinqui. Verū quia ratio eadem utraque in specie militat, contrarium tenet Telli. Fernan. in d. l. 9. Tauri, nu. 33. citatq; dom. Did. Couar. hoc idem asserentem (contra Ioan. Lupi in l. 9. Tauri, nu. 50.) in epitome de sponsali. 2. par. c. 8. §. 6. nu. 6. in fi. quibus ipse assentior.

G L O S. V.

- 1 *Spurius filius testatoris, an possit ab executore testamenti eligi, cui testator distributionem bonorum inter pauperes commisit? Et nu. seq. Et usque ad quintum posse.* (menti eligi)
- 2 *Spurius filius testatoris, an possit ab executore testamenti eligi?*
- 3 *Spurio alimenta possunt dari ab executore testamenti paterni.*
- 4 *Spurius testatoris, an possit ab executore, vel episcopo heres institui, vel ei possint relinquere bona paterni?*
- 3 *Spurius filius executoris potest ab eo eligi tanquam pauper, si ei fuit commissā distributio in pauperes.*

De la qual podiā disponer por su anima. Ex his verbis deciditur questio, si pater in testamento suo bona precipie distribui inter pauperes, vel coniunctos, an possit executor testamenti eligere spurium, vel incestuosum, & natum ex damnato coitu: ut quoad quintam bonorum parentum partem possit executor spurium, vel incestuosum eligere, eā quintam partem ei assignando: quam testator potuit pro anima sua erogare, & distribuere. Et quia magna limitatio ad communem sententiam doctorum, qua asseritur, executor non posse eligere spurium, vel incestuosum filium testatoris bona sua inter pauperes distribui præcipientis, ex sententia Bal. in l. id quod pauperibus, nu. 4. q. 2. C. de epil. & cleri. Mouetur, quia appellatione coniunctorum non continetur spurium, & quia factum executoris iudicatur perinde ac factum ipsiusmet testatoris, ut in l. vnum ex familia. §. si de Falcidia. ff. de leg. 2. ubi inquit iurisconsultus, quod electus non dicitur capere ab eo, qui eum elegit, sed qui præcepit eligere, idem voluit Bal. in l. ab eo. C. de fideicom. per tex in l. si is qui bonis. ff. de acqui. hered. ubi qui per se capere prohibetur, nec per alium capere potest, confert. l. C. de natura. lib. eandem opinionem tenuit Bar. in l. 6. nu. 7. ff. de his qui. ut indig. Bertachi. in tract. de episcopo. lib. 4. p. 6. nu. 39. Corn. cons. 236. nu. 10. lib. 2. Ioan. Galden. de arte testandi, tit. 1. cautela. 14. nu. 9. Ioan. Lup. in l. 9. Tauri, nu. 16. & in rep. c. per v. stras. 3. notab. §. 24. nu. 2. de dona. int. vir. & vx. Vermonius de publicis concubin. pag. 311. numer. 8. Guiller. Bened. in rep. c. Raynuntius, in verbo, & vxorem. §. decisio. nu. 122. de testa. Alex. cōf. 54. nu. 1. lib. 7. Calcan. cons. 62. num. 7. Pet. Duenas in regula. 366. amplia. 6. Bart. consilio. 194. Niccol. Boeri. decisio. 127. nu. 14. & 15. dom. Ant. Padilla in l. vnum ex familia. §. si de Falcidia, nu. 2. ff. de leg. 2. Quam sententiam limita secundo. nisi executor, vel episcopus dederit spurio filio testatoris aliquid, quod non excedat alimenta, quia cum hoc liceat patri, ergo & executori, quod voluit

F f 3

Ioan.

Lib 5. Titulo. 8.

- Ioan. Lupi in. d. §. 24. nu. 2. Paul. & Iaf. in. l. si is qui hæres. ff. de vulg. & Bal. cōf. 228. in. fi. lib. 3. Boer. d. decis. 127. nu. 14. in. fi. est que de mēte oīum supra citatorum, & hæc probatur per istum text. vt dixi in prin. 4. Tertiō limita, nisi executor ipse, vel episcopus spurium testatoris instituerit hæredē, vel in testamēto legauerit omnia bona patris sui, hoc siquidem facere licebit, quia ex testamento, cessat omnis suspicio fraudis. l. ex edicto. §. sed hæredem. ff. de alieno. iudi. mut. cau. fact. ita censet Specul. & Ioan. And. in. tit. de success. ab int. §. 1. vers. sed quid si pater instituit, Bar. in. l. si is qui ex bonis, nu. 3. & ibi Iaf. nu. 10. ff. de vulg. l. mol. conf. 71. Calca. cōf. 58. col. 1. Alex. cōf. 51. ad. fi. lib. 2. Boer. dicta decis. 127. nu. 15. vbi citat cōcordantes, quod tamē sublimita, nisi pater spurij expresse grauasset hæredē, vel executorem suum spurio restituere, vel tacite fidē præstitit de restituendo, vel nisi semper passus fuerit spurium bona possidere, arg. l. si cut. §. superuacuum. ff. qui. mod. pig. vel hypo. solui. ita limitant Bald. l. mol. & Alex. ad Bar. in. d. l. si is qui. ff. de vulg. num. 3. 5. Executor tamen testamenti bene poterit filio suo spurio, vel incestuoso pauperi aliquid dare ex bonis testatoris, qui eiusdem executoris nō esset cognatus, quoniā hic filius videtur electus in huius elemosynæ subdiū. nō ab executore, sed a testatore, vt expressim decidit Paul. Cast. in. d. l. si is qui, nu. 5. & ibi Alex. nu. 8. & Iaf. nu. 7. & And. Poma. ad Bar. nu. 3. Bald. conf. 75. lib. 3. Calderi. conf. 39. de testa. licet in. conf. 31. voluerit contrariū Pet. de Ancharra. conf. 437. qui hoc colligit ex. l. vnū ex familia. §. si de Falcidia. ff. de leg. 2. vbi hoc idem sequitur. d. Ant. Padilla, nu. 3.

GLOS. VI.

1. *Spurij matri succedunt exclusis ascendētibz ipsius matris, id quē in Rota decisum fuit.*
 2. *Spurij matri illustri, an succedant? Lex si qua illustris. C. ad Orficia. explicatur, ibidem.*
- F. *Aunque tenga padre o madre, o acendientes legitimis.* Nota filios spurios succedere matri ex testamento, & ab intestato, non extantibus filiis legitimis, etiā si mater parentes habeat, vel alios legitimis ascendentes, quod adnotauit dom. Did. Couarr. de sponsal. cap. 8. §. 4. in. fin. atque ita attestatur fuisse decisum in Rotæ auditorio, secundum Cassiadorum decisionē. vnica. de successio. ab intestato, nec id opinatur lege regia abrogari: sed potius expresse hoc lege nostra deciditur, quæ desumpta fuit ex. l. 9. Tauri, vbi id expendit Anto. Gom. nu. 10. post alios eius legis interpretes. 2. Quā ipse limitat, præterquam si mater esset illustris, tunc etenim nō ei succederet spurius, etiam si descendentes nō superfuerint, vt asserit probari in. l. si qua illustris. C. ad Orficia. quæ in hoc manet incorrēcta. Sed limitatio nem hanc non immeritō improbat Telli. Fern. in. d. l. 9. Tau. nu. 2. eo quod per. d. l. si qua illustris, nec alibi probatur, qd spurij filiis legitimis deficientibus nō succedat matri illustri, sed eo dumtaxat casu ea nō succedunt, cum legitimis filiis superfuerint, & licet ratio illius legis generalis est, dū dicit, nominari spurios satis iniuriōsum, satisque acerbū, & nostris temporibus indig-

num esse iudicemus: atque ideo militare videatur tam existentibus filiis legitimis, quā eis deficientibus, sed nihilominus cum lex tantum disponat conditionaliter, & sic, iustis liberis existentibus, hæc ratio restringenda est ad eum dumtaxat casum, ne aliās sequatur correctio iurium, atque ita. d. l. si qua illustris, intellexit Ang. in. §. nouissime, in. l. ad Orficia. col. 2. vers. sic. Ista autem regula fallit, & Ioan. Bap. in. d. l. si qua illustris, nu. 36. vers. 4. conclusio, & idem sentit lex regia. 11. tit. 13. de success. ab int. par. 6. ibi, *no deue heredar de los bienes della el spurio con el legitimo*, quod verum esse cenfeo contra Gomezium.

GLOS. VII.

1. *Legitimi heredes dicuntur ex testamento instituti, quemadmodum, & qui ab intestato succedunt.*
 2. *Spurij & naturales filij legitimi heredes dicuntur matri, & de primo capite liberorum, non cognatorum, prout antea erant.*
 3. *Spurij, vel naturales filij, an possint cōtra matris testamentū succedere, & illud euertere si sint præteriti?*
 4. *Spurij mater, an possit agere querela aduersus filij testamentum eam prætereuntis, vel si quid est ei relictum agere ad supplementum legitimæ?*
3. *Hereditas legitimis ex testamento.* Nota tex. expressum, hæres legitimis propriē dici, qui in testamēto instituti sunt, perinde atque qui ab intestato vocantur, quod probat tex. in. l. lege obuenire. ff. de verb. signifi. vt ex eo deduxi contra Pinelū in. l. 1. tit. 4. de testamētis, supra hoc lib. glos. 1. nu. 16. 2. Nota secundo ex his verbis, filios spurios, & naturales non extantibus legitimis esse legitimis hæres matri, & de primo capite liberorum, & sic confirmatur hac lege opinio Specul. in. tit. de testa. §. 4. vers. sic. nunc. de naturaliū, & seq. vbi dixit, quod naturales filij ex cōcubina, legitimis non extantibus, dicuntur legitimi quoad matrem, non de capite vnde cognati sicut olim, qui non habebant in bonis parentum bonorū possessionem, idē voluit Bal. in. l. certum, nu. 8. C. vnde cognata. Did. Castelli in. l. 9. Tauri, in verbo hereditas legitimis, in. princ. 3. Dicit lex nostra quod filij spurij succedunt matri ex testamento, & ab intestato tanquam hæres legitimis, non extantibus filiis legitimis. Sed dubitatur, an contra testamentum matris agere possint, si sint in testamento præteriti, vel exheredati, & testamentum maternum subuercere tanquam legitimi? Et posse subuercere respōdit iuris cōsultus in. l. si suspecta, vers. de inofficiōso. ff. de inoffi. test. in hac verba. *De inofficiōso testamēto matris. spurij quoque filij dicere possunt*, & ibi ex eo expendant Odo. Alberic. Bald. Ang. Paul. & commundo. glos. vlt. & doct. in. l. si qua illustris. C. ad Orficia. quod addendum esse legi nostræ aduertit Ant. Gomez in. l. 9. Tauri, nu. 12. & ibi Ioan. Lup. nu. 6. & 7. & Did. Castelli in. glo. in verbo legitimis, qui tamē dicunt, & perperam, hoc esse contra ius commune, quod lex nostra corrigit, nempe, lege vlt. C. de natural. lib. & l. si quis incesti. C. de incest. nup. quarum prima

in successione patris loquitur, secunda successione in testamento, & alio casu, atque ideo nihil ad rem faciunt. Quare statendum est, hoc idem iure communi esse statutum, ut contra matris testamentum filij naturales admittantur & spurij, ut in. d. 9. de inoff. test. ubi glo. asserit hoc etiam hodie servari, idem voluit dom. Dida. Couar. in epito. de spōsal. 2. par. c. 8. §. 4. nu. p. in fi. & finali. Idemque erit in matre naturali & alijs ascendentibus ex linea materna, poterūt siquidē per querelam inofficij testamenti impugnare testamentum filij eos praterantis, vel si quid eis fuerit relictum agere ad supplementum legitimum, ut arg. d. l. si suspecta. §. de inofficij test. ff. de inoff. testa. probat Greg. Lupi in. l. 1. in verbo, los bienes de su madre, vers. & poterit, tit. 13. de success. ab int. par. 6. iunctis his quae diximus in l. precedenti, glo. 4. in fi. Quod autem de supplemento dixi, probatur arg. l. omnimodo. C. de inoff. testa. & ita vidi practitari hoc in foro regio argentino in causa hospitalis horfanorū Hispaniensis cū quadam Indā matre naturali cuiusdā, qui dictū hospitale instituit, matri suae legator relicto, quod iure regio sufficit, licet nō relinquatur titulo institutionis, ut latē probavi supra hoc lib. ti. 4. de testamē. l. 1. glo. 10. nu. 56. & 66.

GLOS. VIII.

1. *Spurij ex damnato & punibili coitu nati nō succedūt matri, etiā si filios legitimos nō habuerit, & nu. 2.*
2. *Spurij ex damnabili & punibili coitu nati, quando succedant matri iure regio, vel non?*
3. *Nepos ex spurio ex damnato coitu natus, an possit succedere aui ex parte matris.*
- h. *Salvo si los tales hijos fueren de damnado y punible ayuntamiento, de parte de la madre.* Nota filios spurios ex damnato & punibili coitu natos nō posse succedere matri ex testamento nec ab intestato, etiā si mater filios legitimos & naturales nullos reliquerit. Et quāvis hoc in distn. 1. erat iure communi statutum, ut filij nati ex quocunque coitu aliqua lege Imperiali damnato, non succedat matri nec patri nec alijs ascendentibus: quia erant omni legis beneficio indigni, ut in auth. ex complexa. C. de inces. nup. & in. §. si in auth. qui. mo. nat. eff. sui. & l. pen. ti. 1. par. 6. Bart. in. l. si. de his qui. ut indigni. col. in. fi. Deci. cōf. 311. Gabriel Paleotus in lib. de nothis & spurij. c. 43. Hodie tamen quoad matrem hoc solum procedit, si coitus ex quo filium habuit erat punibilis poena mortis, ut dicam in gloss. 11. & ita intelligunt Anto. Gomez in. l. 9. Tauri, nu. 13. & Ioan. Lupi, nu. 25. & Telli. Fernan. nu. 3. Cysfonta. nu. 2. Lex nostra extenditur ad auiam ex parte matris, ut nepos spurij ex d. nato coitu nati, propter quem mater incurrit poenam mortis, non possit auiā succedere, nec auiā nepotivitate probat Telli. Fernand. in. l. 9. Tau. nu. 24. & 25. autoritate Marthesilini de success. ab int. 2. membro. articulo numero. verū ideo dico, & Ioan. Bap. in. l. si qua illis, numero. 55. vers. ubi etiam praefatus doct. & vers. 7. conclusio. C. ad Officia. contra Soci. conf. 148. nu. 7. lib. 1.

GLOS. IX.

Alimenta quae possunt filio spurio relinqui excedere non debent quintā bonorum parentum partem.

1. *Hasta la quinta parte de sus bienes y no mas.* Nota text. singularem ad limitandum & restringendum. tex. in. cum haberet, de eo qui duxit in matr. quam poli. per adul. vbi spurius & incestuosus debet a patribus suis habere alimenta, quae lex nostra restringit, ut excedere nō possint quintam bonorū parentū partem, dicam latius infra col. seq. glo. 1. nu. 6. 7. 8. & seq.

GLOS. X.

1. *Spurius cui a matre quintā bonorū suorum pars fuit relicta, licet si natus ex coitu punibili poena mortis, potest ad libitum in vita, vel morte de ea disponere.*
2. *Filius clerici an possit habere ex testamento matris quintam partem, si habeat unde se aliat?*
- K. *Puedan disponer en su vida o al tiempo de su muerte los dichos hijos ilegítimos como quisieren.* Nota legem optimā, quod relicta a matre filio spurio nato ex damnabili coitu, ex quo mater poenam mortis meretur, si non excedit quintam eius bonorum partem, censetur ei relicta non solum quoad usum fructum & alimenta, sed quoad proprietatem, de qua spurius in vita, vel in morte poterit ad libitum disponere, ut hic dicitur. Et haec quinta pars poterit filio spurio relinqui, licet sit diues & habeat alia bona unde se alere possit: nisi sit filius clerici, huic enim non potest quantum relinqui, sed solum alimenta, quae quintam partem non excedant, de quo tractat lex sequens, vbi dicam latius. Ita hanc legem intelligit Telli. Fern. singulariter in. d. l. 9. Tauri, nu. 34. effectus hic erit, ut si clerici filius habeat bona unde se aliat, quantum ei relinqui non possit, quā sententiam veram esse autumo, ut latius probo infra eo. l. 8. glo. 1. nu. 13. 14. & 16. & tandem, num. 18. distinguam ad intellectum l. nostrae, & legis sequentis.

GLOS. XI.

1. *Incestus per mulierē commissus, quā poena puniatur?*
2. *Lex, 2. titulo. 18. de incestu part. 7. explicatur, ibidem & num. sequen.*
2. *Incestus cumen quis dicatur incurrere?*
3. *Affinitas contrahitur ex coitu illicito.*
Incestus contrahitur ex coitu cū affini usque ad quartum gradū, & quando intelligitur? ibid.
4. *Nefarius coitus poenam mortis meretur etiā ex parte femina.*
5. *Coitus inter Christianam & Iudeam, vel Mahometicam meretur poenam mortis.*
Coitus qui sunt dānati poena mortis, ibi. et per totā gl.
6. *Filius natus ex adulterio, an succedat adultera & num. sequen.*
7. *Filius natus ex adulterio, an succedat adultere matri iure regio.*
Adultera an hodie dicatur incurrere poenā mortis, ibi.
Filius adultere est matri insuccessibilis ex testamento & ab intestato, ibidem.

F f 4 Fi-

8 Filius natus ex soluta, & viro coniugato succedit matri ab intestato & patri ex testamento.

9 Filius adultera per vim cognita matri succedit ab intestato.

- 1 Por el tal ayuntamiento incurrir en pena de muerte natural. Quibus casibus incurrat foemina propter coitum poenam mortis naturalis tractat doctores in l.9. Tauri. unde hac sumpta fuit. Primus casus est propter incestum commissum extra figuram matrimonij, mulier enim quae incestum commisit, incurrit poenam mortis naturalis, vt in l.3. ti. 18. de incestu. part. 7. quae mulieri imponitur poena adulterij, quae est poena mortis, vt in l.15. tit. 17. de adulterijs part. 7. cuius verba sunt. *acusado siendo algun hombre que ouiesse hecho adulterio, si le fuesse probado que lo hizo deus morir por ende.* Et licet asserat Greg. Lup. in d.l.3. in verbo, la muger in princ. tit. 18 par. 7. quatenus ea lex dicit, *essa misma pena debe de auer la muger que a sabiendas viziere este peccado*, secundum proprium & benigniorem sensum, referri debere ad poenam adulterij, non mortis, quae viro infligitur, sed destructionis in monasterium, vt in auth. sed hodie C. de adulte. & d. l.15. tit. 17. de adulterijs, part. 7. Verior tamen est intellectus Tellij Fernan. in l.9. Tauri, numer. 6. vt referatur ad poenam mortis quam vir incurrit, vt ibi dicitur, cui accedere videtur idem Greg. Lupi sibi contrarius in l. pen. tit. 18 in glo. magna, versio. hodie vero, per l. 9. part. 6.
- 2 Si quis dicat crimen incestus incurrere? Respondet, si quis confanguineam, vel affinem vsque ad quartum gradum cognouit, lex illa. §. incestus. 36. q. 1. l. si a adulterium cum incestu, in princ. ff. de adulte. notat opinio diuini Thomas. 2. 2. q. 154. arti. 9. §. ergo & ibi doct. iusti de nup. l. 1. ti. 18. de incestu par. 7. l. 7. ti. 20. de adulte. & incestu infra, lib. 8. vbi etiam additur poena confiscationis dimidia bonorum partis, dom. Did. Couar. de sponfal. 2. par. c. 6. §. 8. in princ. Dubitat tamen Pet. Nua. A mendan in responso. 7. & iterum in dictionario in verbo, incesto, an id quod de affinitate dicunt leges illae, intelligatur non solum quando ex matrimonio contrahitur affinitas ipsa, & verum etiam quando contrahitur ex illicito coitu, quod magis probat, cum ex coitu illicito etiam contrahatur affinitas, vt in c. discretionem, de eo qui cogno. consang. vxor. suae & l. 5. tit. 6. part. 4. ibi, quier sea casados o no, probat Couar. de sponfal. 2. par. c. 6. §. 7. nu. 3. & §. 8. nu. 3. in fi. vbi hanc sententiam tenet, citatque Ioan. Bernar. Diez a Luco episcopum Calaguritanum in practi crim. canon. c. 78. Deci. consilio. 138. Et quamuis mero iure haec poena incurratur, praxis tamen minorē admittit teste Pet. Nud. d. responso. 7. nu. 2. in fi. & sentit Greg. Lup. in l. 3. tit. 18. de incestu, par. 7. Idē maiori ratione nec in nefario coitu inter descendentes & ascendentes, qui poena mortis meretur, vt habetur Leu. c. 18. & in legibus supra nu. citatis, quae loquuntur de incestu, & maiori ratione, idem statui oportet in nefario quo etiam coitus incesti iocus appellatur, vt in l. 13. tit. 2. par. 4. Greg. Lup. in l. pen. gl. magna, 1. col. in me

dio, tit. 13. de success. ab int. par. 6. licet contrarium sentiat, in l. 3. ti. 18. de incestu, par. 7. quamuis se demum referat ad ea quae dixerat in d. l. pen. 7. Tertius casus est, in filio nato ex coitu habito inter Christianam & Iudaeam, vel Mahometicam, per quem incurritur poena mortis. l. 9. tit. 24. & l. vlt. ti. 25. par. 7. licet Boetii in Iudaeo dubitet, decif. 316. nu. 5. vt refert Tell. Fern. in d. l. 9. Tauri, nu. 7. Quartus casus est in filio nato ex adulterio & incestu, qua in specie mater propter concursum criminum incurrit poenam mortis, vt in l. si adulterium cum incestu. ff. de adulte. vbi Bar. id notat & Greg. Lup. in d. l. pen. tit. 13. par. 6. in verbo, natus ex damnato coitu col. 1. post mediu, & Tell. Fern. in d. l. 9. Tauri, nu. 5. Quintus casus est, in filio nato ex muliere, quae proprio seruo se iniunxit, propter quod poena mortis meretur, vt in l. 1. C. de mulie. quae propr. seru. se iniunx. Greg. Lup. & Tell. in locis proxime citatis. Sextus casus est in filio nato ex simplici fornicatione facta per famulum cum filia, vel concubina, vel virgine, quam herus eius domi habebat. l. 6. ti. 20. de adulte. vel incestu & stupro infra li. 8. 7. Septimus casus, in filio nato ex adulterio, non enim succedit matri adultera, etiam prole legitima de h. iure ex sententia gl. in §. nouissimē, in l. si ad Offici. quā ibi sequuntur Fab. Ang. & Porc. Sal. in l. si qua illi est is, col. 1. vers. quātū gloss. C. ad Officia. Specul. in ti. de success. ab int. vers. sed an ex dānato coitu. Dec. c. 68. 288. in princ. & cōf. in princ. Rod. Xua. in l. 1. ti. 6. lib. fori in cap. successione filiorū spuriorū ex parte matris Gabr. Paleotus in li. denotus & spurij. c. 43. 7. Iure autem regio est maior dubitatio, cum per legē nostrā hi dūtaxat excludantur à successione matris, qui nati sunt ex coitu dānato, per quem mater poenā incurreret mortis. Et tamē hodie nō videtur eā poenā incurrere, sed solū traditur marito, vt eam poenā subdat ad libitū vsq; ad mortē, vt in l. 1. ti. 7. li. 4. fori, & in l. 1. ti. 20. de adulte. infra, li. 8. h. si quidē leges nō puniūt, sed permittūt marito punire, quemadmodū. l. Gracchus. C. de adul. permittit marito adulteros in ipso crimine deprehensos occidere, nō autē id faciet maritus auctoritate legis praecipiens, sed solū permittētis, vt notat gloss. in l. accusationis. C. quod met. causa quā ibi sequitur Paul. & ceteri interpretes cōmuniter Bal. in l. data opera, nu. 94. vers. super. 2. pūcto C. qui accus. nō poss. qua ratione in specie nostra id asseruit Gre. Lup. in l. pen. gl. magna, ti. 13. de success. ab int. par. 6. sub dubijs tñ more suo. Sed nihilominus oppositū asseruat Tell. Fern. in d. l. 9. Tauri, nu. 1. & seq. quia nō ex permissione sed ex legis dispositione mulier incurrit poenā mortis, cui se subdat statim qd adulterium cōmisit, vt in l. palā. §. que in adulterio. ff. de riptu nupt. lex quē regia cā morti dānauit, cuius poenae executionē marito cōmisit, itā quā legis & iudis ministro, se cūdi diuū Tho. quē oēs sequuntur à me citati supra col. 6. gl. item. 9. & c. 17. qui poenam mitigare & condonare potat vxori, necesse tamē non est, vt quis poenam mortis dicatur incurrere, quod nō accusatus & condemnatus, vel executioni fuerit mandata sententia, vt Gabriel Paleotus probat in tractat. de nothis & spurij. c. 40. numero. 6. & Tell. Fernan. d. l. 9. Tauri, nu. 12. sed satis est, quod possit accusari, & ad mortē damnari, & executio subsequi, quae omnia in huiusmodi

adul-

adulterij crimine fieri possunt, aliud tamen est ip-
 casu. Grachus, quia merito permittit absque publica au-
 thoritate adulteros in crimine deprehensos occidere,
 quia permissio non excusat occidentem a peccato, ut
 dixi in d. l. 6. gloss. 1. num. 11. supra eod. Nostro autem
 casu excusatur, quia publica auctoritate lege præci-
 piente id facit, ut ibidem probavi, numer. 9. & 17. quare
 vera sententia est, ut filius adultere sit matri in successi-
 bilis ex testamento & ab intestato, idem voluerunt
 doct. omnes in l. Tauri. ¶ Quod tamen intellige, si mul-
 lier habebat virum vivum, cum adulterium comisit,
 secus tamen erit, si ipsa eo tempore erat soluta, nam li-
 cet accessum habuerit cum homine coniugato, pote-
 rit filius ei succedere, quia non incurrit ipsa propter coi-
 rum poenā mortis, ut notatur in l. 1. C. ad l. Iul. de adul-
 te. quod voluit Salic. in d. l. si qua illustis, numer. 2. &
 ibi Corri. 2. colum. in principio, & Cyfonta. in l. 9. Tau-
 ri, numer. 2. versic. item & 2. & ibi Anto. Gomez, num.
 14. ubi alios citat, dicitque patri coniugato posse suc-
 cedere ex testamento, si proles legitima deficiat. ¶ Se-
 cundo, limita nisi vxor fuerit per vim stuprata, tunc
 enim non exantibus leg. timis, filius ex tali coitu na-
 tus matri succedere, secundum Bald. in d. l. si qua illu-
 stris, quem sequitur Cyfonta. in d. l. Tauri, numero. 2.
 Ioann. Lupi, numer. 15. & Didac. Castelli in gloss. mag-
 na in fine, quia hoc casu non incurrit poenam mortis,
 ut ipsi probant.

GLOS. XII.

1. *Filius clerici in sacris constituti, quemadmodum non
 potest succedere patri, nec cognatis eius, nec ex con-
 tractu aliquid capere ex eius cognatis, nec ex eorum
 bonis habere poterit.*

2. *Filius clericum in minoribus constituti beneficium seu
 sacerdotium habentis, vel non habentis, an succe-
 dat matri, vel patri.*

*Clericus in minoribus constitutus sacerdotium, seu
 beneficium habentes potest matrimonium contra-
 here, perdit tamen beneficium, ibid.*

¶ *Que se guarde lo contenido en la ley.* Nota ampliationem
 magnam ad l. præcedentem, qua fuit statutum, filios
 non posse succedere in bonis patris clerici, nec ab eo re-
 cipere legatam, vel donationem, nec ab eis consanguineis,
 nam per hanc legem idem statuitur in successione
 matris, non solum si filius fuerit clerici, verum etiā
 religiosi, vel cuiusvis monialis professe, ijs enim casu-
 bus nec ad successionem, nec donationem, nec legatū
 patris, vel matris venire permittitur, quod & iure com-
 muni erat statutum, ut declarat Xarez in l. 2. antep.
 colum. 5. hæc in successione parentum, versic. quid autē
 in filio clerici, & hoc clare colligitur ex verbis legis no-
 stræ, ut notant doct. in l. 9. Tauri, unde hæc sumpta
 fuit, & Ferdinandus Vazquez de successio. creation.
 §. 10. numer. 497. ¶ Sed quæstio in apud Nostrates esse
 solet, an satis sit, quod clericus sit in minoribus consti-
 tutus, possideatque sacerdotium seu beneficium, ut dis-

positio legis nostræ locum habeat, an vero requiratur
 quod sit in sacris constitutus. ¶ Et quod filius clerici in
 minoribus constituti beneficium habentis, vel sacer-
 dotium succedat patri & matri, constat duplici ratio-
 ne. Prima, quia ille coitus non est punibilis iure fori. Se-
 cunda, quia inter ipsos parentes poterat contrahi ma-
 trimonium: ut in capit. 1. & 2. de cleri. cō. ug. licet con-
 trahendo amittat clericus beneficium, secundum Ma-
 thesia in tract. de success. ab int. in 6. specie filiorum le-
 gitimorum, numero. 59. & 60. ubi deridet Bart. contra-
 rium tenentem in l. in concubinato. 2. col. ff. de concu-
 bi. ut refert Telli. Fern. Mathesiano consentiens in d.
 l. 9. Tauri, numero. 36. in fin. & 37. quibus rationibus
 hanc sententiam fulciunt Ioann. Andr. in regula sine
 culpa in mercurialibus colum. 5. vers. ad primum quæ-
 stionis dubium, Cardin. & Butri. ff. col. de regul. iur. in
 6. Præposit. in cap. tanta qui filij sint legit. num. 12. vers.
 quæro. 6. Bald. in capit. 1. §. naturales, si de feu. fuer. con-
 tro. int. domi. & agna. vassa. gloss. in pragma. sancti one,
 titul. de concubinarijs. §. ipsa, verbo, arcere. Nicol. de
 Vaid. in tractatu de success. ab int. colum. 20. dom. Did.
 Couar. de sponsal. 2. par. capit. 8. §. 2. num. 5. & §. 5. nu.
 17. versic. nec temere diximus, Didac. Perez in l. 2. titu-
 l. 3. lib. 1. ordina. colum. 168. versic. quaritur tamen
 Tel. Fernandez in d. l. 6. Tauri, nu. 35. idem attestatur
 Gre. Lupi ab eis non citatus in l. 1. in glo. magna paulo
 post prin. tit. 13. de filijs legitimis, par. 4. quorum sen-
 tentia verior est & receptor, licet contrarium asseve-
 ret Bart. in clerico in minoribus constituto beneficium
 habentē, in l. in concubinato, nu. 5. versic. ad quæstionē
 principalem, ff. de concubi. quem sequitur Panor. in c.
 per venerabilem, num. 3. qui filij sint legi. Lud. de Sar.
 in tracta. de legitimatione. 2. par. §. de legitimatione
 per subsequ. mat. l. q. 3. Anton. Rosellus lib. 1. legitimat-
 io. colum. 4. Cyfonta. in d. l. 9. Tauri, num. 6. versic. aut
 non fuit natus, & ibi Ioann. Lup. num. 39. idem in cap.
 per vestras. 3. notab. §. 2. de dona. int. vir. & vxor. Ex
 quo habes optimam limitationem ad l. nostram, ut fi-
 lius clerici non possit succedere patri, nec matri, nec
 cognatis parentum, intellige si sit in sacris constitutus,
 alias secus.

LET. VIII.

¶ *Que los padres siendo obligados a dar alimen-
 tos no puedan dar mas del quinto. Y a los hijos na-
 turales puedan dar todo lo que quisieren.*

¶ *Ley. 10. de Toro, año. de. 1505.*

¶ Mandamos que en caso que el padre
 o la madre sea obligado a dar alimentos
 a algunos de sus hijos ilegítimos, a en
 su vida, o al tiempo de su muerte, que
 por virtud de la tal obligacion no le
 pueda mandar mas de la quinta parte
 de sus bienes: b de la que podia dispo-

ff

nec

ner por su anima: y por causa de los dichos alimentos no sea mas capaz el tal hijo ilegítimo. De la qual parte despues que la oviere, el tal hijo pueda en su vida, o en su muerte hazer lo que quisiere, o por bien tuviere. Pero si el tal hijo fue re natural, y el padre no tuviere hijos, o decendientes legitimos, mandamos que el padre le pueda mandar justamente de sus bienes todo lo que quisiere, aun que tenga ascendientes legitimos.

G L O S. I.

- 1 Spurio filio alimenta a patre sunt prestanda, etiam si ex damnato coitu natus sit.
- 2 Filiorum etiam spuriorum educatio, an sit de iure naturali?
- Alimenta filiorum, an sint de instinctu, vel iure naturali? ibidem.
- 3 Alimenta spurij debentur iure canonico, quod in foro civili seruandum est. & nu. 4. & seq.
- 5 Spurio filio & incestuoso loco alimentorum nihil ultra quintum potest pater relinquere extantibus legitimis.
- 6 Spurio extantibus filiis legitimis, an possit a patre ultra quintam substantia sua partem aliquid relinquere si ad alimenta non sit satis quinta pars? nu. 7. & seq.
- 8 Spurio a patre si quintum relinquatur, non reuocatur, etiam si excedat alimenta.
- Filio clerici vel spurio deficientibus legitimis possunt relinquere alimenta quintum excedentia, ibi.
- 9 Spurio quando possit ultra quintum relinquere extantibus legitimis.
- 10 Alimenta spurio debita taxari debent secundum qualitatem spurij, & non secundum indigentiam naturam tantum.
- 11 Alimenta, an taxari debeant iuxta valorem bonorum? an iuxta valorem reddituum, & quid in casu contrario?
- 12 Alimenta spurio prestanta, an quintum possint excedere?
- Spurio, an pater compellatur integrum dare quintum, si minus sufficiat ad alimenta? ibi.
- 13 Spurio si a patre relinquatur quinta pars, an possit ab eo auocari, si excedat metam alimentorum.
- 14 Lex nostra optime explicatur.
- 15 Alimenta spurij debita ut recte taxentur, quid oportet inspicere?
- 16 Spurius habens bona, vel artem, vel industriam quibus se alere possit absque dote, an sit a patre alendus.
- Spurio relictum extracausam alimentorum est nullum, ibi.
- Spurius si habeat rem magni valoris & parui redditus,

an cogatur eam vendere? & an interim debeatur a patre alimenta? ibi.

- 17 Spurio a patre quinta pars loco alimentorum quando possit relinquere.
- 18 Legis nostra & precedentis verus intellectus.
- 19 Spurius alimenta, an prestare teneatur heredes patris?
- 20 Alendi onus quando transeat ad heredes, vel emptores, vel donatarium omnium bonorum, vel ad fiscum, & num. 21. & 22.
- 23 Spurius, an alere teneatur avus & alij ascendentes ex parte patris?
- 24 Alimenta an tolli possint pacto, etiam iurato, & n. 25?
- 26 Alimenta, an tolli possint per testatoris prohibitionem, & an lege, vel consuetudine, & nu. 27.
- 28 Alimenta ex quibus causis denegari possint a patre filio spurio, & nu. seq.
- 29 Lex. 6. tit. 19. par. 4. explicatur.
- 30 Spurio non succedit patri, quibus casibus spurius patri non succedit.
- 31 Spurius, an teneatur alere parentes?
- 32 Spuria filia, an pater dotare teneatur? et quando non.
- 33 Dos spuria debetur iuxta quantitatem alimentorum & sic usque ad 5. partem.
- 34 Dotis excessus quando, & a quibus reuocari possit? nu. 35. & 36.
- 37 Alimenta, an possint in hospitali exhiberi ab eo qui alere tenetur?
- 38 Spurius principis, an possit ab eo dotari vel institui ad libitum? & nu. seq.
- 39 Principis, vel Papa conferendo dignitatem spurio, an censeatur eum habitare? & nu. seq.
- 40 Princeps quando fama censeatur aliquem infamen restituere? & nu. 41.
- 42 Princeps, an possit filium suum legitimare? ibi.
- 43 Ignobili si concedatur feudum nobile, vel dignitas aliqua a principe scilicet, an censeatur nobilitatus?
- 44 Spurio ut monasterium ingreditur, an possit a patre ultra quintum relinquere?
- Spuria ut monasterium ingreditur, an possit a patre ultra quintum donari remissum, ibi.
- 45 Spurius, an teneatur pater donare?

A dar alimentos a alguno de sus hijos illegitimos. Ut optime materia haec explicari valeat, fac obsecro sequentes conclusiones. Prima conclusio, quauis iure civili Romanorum alimenta filiis spurij ex damnato coitu natis a parentibus dari denegabatur, ut in auth. ex coiple x. C. de incest. nup. auth. licet in fi. C. de natural. lib. auth. qui. mo. natu. effi. sui & pen. colla. 7. Iure autem canonico a parentibus alendi sunt, etiam si ex incestuoso vel nefario coitu nati sint, iuxta personam filij qualitatem, ut in c. cum haberet, de eo qui dux. in matris. quam polluit per adul. Decet enim iure naturali hominem

procreatu conservari, atque ali, ne pereat. Pater verò genitor fuit, & in eo amoris causa manet iure naturali, atque ergo tenebitur filium, ut Abb. profite tur in. d. cap. cum haberet, num. 5. Item quia filiorum educatio est de iure naturali. l. 1. §. ius Naturale. ff. de iust. & iure. §. ius naturale. l. dist. 12. tit. 1. par. 1. natura autē communis est legitimis & spurij. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusa. l. quisquis. C. ad. l. l. l. Maieft. Bald. in. l. vnica, num. 73. C. de confess. & in capit. 1. §. naturales. si de feudo fue. cont. int. domi. & agna. vassa. dicens legem Pompeiam. de parricidis, locum sibi vendicare, etiam in filiis spurij, quem sequitur Alex. in l. ex facto. §. si quis rogatus, num. 43. ff. ad Trebel. Fortun. in tracta. de vltimo fine, illatio. 7. Ius igitur naturale cogens parentes educare & alere liberos commune erit legitimis spurij. Neque enim à principio, quando sola natura faciebat hominis, antequā scripta provenirent leges, fuit quādam differentia naturalis, atque legitimi, sed antiquis parentibus antiqui filij mox, ut procedebant, fiebant legitimi, ut in auth. qui. mod. natura. effi. legi. §. si quis vero, versic. liceat, colla. 6. & in auth. qui. mod. natu. effi. sui. in principio, vers. natura, colla. 7. atque ideo ius canonicum consideravit hunc primum naturā instinctum, quem reduxit in necessitatem, secundum Hostien. in fi. & Anto. de Butr. num. 11. in. d. c. cum haberet. dom. Didac. Couarruias. de sponsa. 2. part. cap. 8. §. 6. nu. 2. Quod verum credo, licet necessitatem istam non iure naturali inductam, sed civili assuevit Deci. & Cagnolus in. l. iura sanguinis. ff. de regul. iur. ille num. 3. hic, num. 6. & Claud. in. l. 1. §. ius naturale, nu. 4. ff. de iust. & iur. & Tell. Fernan. in. l. 10. Tauri, numero. 4. adducens in comprobationem tex. regni nostri, in. l. 2. tit. 19. de alendis liberis, par. 4. ibi, *Claras razones y manifestas son por que los padres e las madres son tenudos de criar a sus hyos, la vna es el movimiento natural, & la otra eod. tit. ibi, piedad y deudo natural deue mouer a los padres para criar a los hyos.* Quasi lex sentiat necessitatem provenire à lege civili, ut in. l. 1. & per totum. ff. de libe. agno. quomodo autem hoc intelligatur infra videbimus, nume. 6. & 7. † Secunda conclusio, constitutio iuris pontificij de alendis à patre liberis incestuosus, nefarijs, vel spurij, iuxta tex. in. d. capit. cum haberet. de eo qui dux. in matr. quam polli. per adulter. idem Panor. cons. 115. & cons. 50. lib. 2. Angel. Aret. in. §. 1. instit. de iu. natu. gen. & civi. & in. §. nouissime, inst. ad Orfi. 1. colum. in fi. Ang. de Gabellio. in tracta. de testam. fol. 27. 4. colum. num. 5. vbi attestatur ita indicatum fuisse in curia Marchionis de Ferrara. Nicol. de Vvald. in tract. de successu abint. num. 46. Petr. Cyn. Bart. & doctor. communiter in auth. ex complexu. C. de incest. nup. affecentes, d. auth. esse correptam per. d. cap. cum haberet. Fortun. in tract. de vltimo fine, illatione. 8. &

& in rub. ff. de iust. & iu. Corset. in reperto. ad Abb. in verbo, alimento, & in singula. incip. filij spurij. Frā. Ripa, dicens hanc esse communem, in rub. ff. de verb. oblig. num. 58. & iterum in. l. si vnquam. q. 27. nume. 68. C. de reuoc. donat. & in. l. 1. num. 65. ff. solu. mat. Ioan. Neuzani in Silva nuptiali, lib. 3. num. 25. Caro. Molin. ad Alex. con. 74. lib. 3. litera. C. Calcan. consil. 62. num. 12. Vermoudus. de publicis concubina. pag. 343. num. 62. vbi etiam attestatur hanc esse receptiorem. Deci. in cap. clerici, num. 4. de iudi. & in cap. in præsencia, num. 115. de proba. Ioann. Lupi, in rep. cap. per vestras. 3. notab. §. 9. nu. 14. de dona. int. vi. & vx. Alcia. lib. 4. Parergon. cap. 5. Anto. Gomez in. l. 10. Tau. numer. 38. Ioann. Galde. in tract. de arte testandi, titu. 1. cautela. 14. num. 13. Petr. Dueñas in regula. 367. amplia. i. dom. Did. Couarr. de sponsa. 2. part. cap. 8. §. 6. num. 6. Greg. Lup. in. l. 5. in verbo, que suben, tit. 19. de alendis liberis, par. 4. ibique respondet ad eam legem Did. Perez in. l. 22. tit. 3. lib. 1. ordina. col. 163. ad finem. Rolandi à Valle plures allegans. cons. 64. num. 47. Ioan. Oroscius in. l. 5. §. ius naturale, num. 19. ff. de iust. & iu. d. Anto. Padilla in auth. res quæ, num. 65. C. commun. de lega. † Quæ sententia verior est & receptior, licet plures teneant contrarium, imo quod quælibet dispositio seruari debeat in suo foro canonica in terris ecclesie, ciuili in terris imperij, & cæterorū regnorum, eo quod non est materia peccati nutritiua, nec cōcernens spiritualia, nec periculū animæ, qua in specie ius canonicum iuri civili repugnans non est seruandum in foro ciuili, iuxta communes traditiones doctorum in cap. vlt. de præscrip. & in cap. nouit. de iudi. & cap. pen. & si. de secund. nup. cap. 1. de noui ope. nuntia. iuncta glo. in cap. 2. de regul. iur. in. 6. & in cap. 2. de arbit. lib. 5. Ex quo id nuncupatim asserat lmo. in. l. 1. Luitius Titius. §. in testamento, in fi. ff. de legat. 1. & in. l. ex facto. §. si quis rogatus. 1. colum. 5. in fi. ff. ad Trebel. Feli. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ, num. 45. de const. Segura in repe. l. cohæredi. §. cum filiæ, num. 123. ff. de vulg. Ferdinan. Vazquez Menchaquensis. de successu creatione. §. 20. nu. 313. Sed nihilominus tenenda est prior sententia tanquam verior & receptior, ut dixi. † Tertia conclusio, iure nostro regio in casibus in quibus parentes tenentur alere spurij, vel incestuosum, nihil amplius donare, vel relinquere possunt, quā quintam suorum bonorum partem : quam pro anima expendere possunt, licet pater ipse filios habeat legitimos, ut in hac lege statuitur, quam ita intelligit dom. Did. Couarr. in epitome de sponsa. 2. part. cap. 8. §. 6. num. etiam. 6. in fine, dixi supra eod. l. 7. gloss. 4. in fin. Quauis Ioan. Lup. in. l. 9. Tauri, num. 50. & sequen. hoc non cōcedat, si supersint filij legitimi, quod ante eum voluit Bald. in auth. ex complexu, nu. 1. C. de incest. nup. & Lud. de Sardois, de naturalibus liberis, tit. de obligatione inter patrem & filium, nu. 4. in fi. Sed prior sententia contra Bald. & Ioan. Lupi verior est cui adhæret Rod. Xua. in. l. 1. tit. 6. lib. 3. fori, vers. prædicta de naturalium successione. Petr. Dueñas in regula. 367. amplia. 5. † Cæterum magna oritur controuerfia, an filiis legitimis extrantibus, possit pater clericus, vel laicus vltra quintam bonorum partem filio suo spurio, seu incestuoso aliquid donare, si quinta pars

Libro.5. Titulo.8.

pars sufficiens omnino non sit ad alimenta, attenta qualitate & dignitate patris & filij? & videtur ultra quintam partem ei posse relinquere, vel donare, imo ad id teneri ex aequitate canonica. *Cap. eam haberet.* de eo qui duxit in matrem, quæ in utroque foro est seruanda, vt resoluimus supra hac eadem glossam. num. 3. & 4. & quia alimenta quatenus corporis necessaria continent sustentationem, sunt de iure naturali. l. 1. §. n. ius studij. ff. de iust. & iur. quod est in inmutabile. §. vlt. insti. de iur. nat. gen. & cui. q. iure ad quintam partem alimenta restringi non possunt per legem nostram, si ex ea non potest filius commode sustentari. Suadetur hæc sententia ex d. cap. cum haberet tibi necessaria subministrare, si igitur necessaria sunt spurij tributenda, debent secundum indigentiam alimentari, nec restrictio ad quintam bonorum partem fieri potuit, ex quibus hanc sententiam tueretur dom. Did. Couarr. de sponsal. 2. part. cap. 8. §. 6. num. 8. in fi. & Didac. Perez in l. 22. tit. 3. lib. 1. ordi. col. 165. citant Ioann. Lupi, in rep. cap. per vestras. 3. notab. §. 24. nu. 7. in fi. & nu. 8. & num. 10. ¶ Verum Tell. Fernandez in l. 10. Tauri, num. 3. libenter ab hac opinione discedit, tum propter legem nostram, quæ expressim prohibet aliquid spurij ultra quintum relinquere, ne grauetur filij legitimus in sua legitima, item quia ius alimentandi non iure naturali prouenit, sed in iustitiam naturæ, qui ad necessitatem non producit, sed in hoc oppositum asserui, supra num. 8. Præterea, ait Tellius, etiam si concedamus necessitatem alendi esse de iure naturali, qualitas tamen educationis non potuit esse iuris naturalis: quia eo iure non erat cognita dignitas personæ, sed tantum quatenus ipsa natura erat contenta, ne fame periret. ¶ Quid dicendum in tanta opinionum conflictione? Crederem neminem eorum errasse: loquuntur enim in diuersis speciebus: & in primis. Ioan. Lupi in d. §. 24. num. 10. dicit quod ubi quinta pars excedit necessaria alimenta, non reuocatur donatio, vel legatum quinti, quia indistincte permittitur patri, quintam donare partem, vel legare spurio, siue alimenta excedat, siue non, de quo postea ageamus. Didac. autem Perez loquitur in filio clerico, qui assueuerat præstari posse ultra quintam bonorum paternorum partem, si quinta pars ei ad alimenta non sufficit, quod certe verum est, & sine dubio, cum nullum præiudicium fiat filijs legitimis, quos habere non potest clericus, nisi ante susceptos ordines fuissent concepti, hac siquidem in specie non cohæret pater quintum filio spurio relinquere, sed eo, duntaxat, casu, quo filios habet legitimos, quod constat ex verbis legis nostræ, ibi, *Mas de la quinta parte de sus bienes, de lo que podrá disponer por su anima.* Ecce text. clare loquitur, ubi filij supersunt legitimi, quia si his non exantibus non solum de quinta parte posset disponere pro anima, verum totam eius substantiam pro anima expendere. ¶ Dom. Did. Couarr. vir profecto eruditissimus in d. §. 6. nu. 8. in fi. non fallitur iudicio meo, prout Tellius autumat, si recte eius verba appendantur, quæ talia sunt, igitur plurimum condiscit iudicis arbitrium in his alimentis definiendis, sed & regia lex. 10. Tauri, promittit patri titulo alimentorum quintam bonorum partem designare his filijs, quibus alimenta dare tenetur, quæ qui-

dem pars si sufficiens non sit vitæ subsidio necessario erit agenda: si verò excedat iam quantitatem, quæ dignitati filiorum conuenit, minimè diminuetur, auctore Ioann. Lupi. d. cap. per vestras. 3. notab. §. 24. in fine. hæc tamen Couarr. ecce non ita generaliter hoc assueuerat, prout Tellius dixerat, sed eo, duntaxat, casu loquitur, quo filio spurio, iuxta naturæ indigentiam, quinta bonorum paternorum pars non erat sufficiens ad alimenta: vt quia adeo esset natura imbecillis, & infirmus, vel demens, aut furiosus, vt ad quæstum ex propria industria, aut viribus faciendum esset omnino inhabilis: hac siquidem in specie si quinta pars non sufficit ad alimenta, iuxta naturæ indigentiam, quæ modico contenta est, teste Seneca, poterit pater necessaria alimenta relinquere. quauis quintam bonorum partem excedant, imo ad id ipse, & hæres eius compelli poterunt, licet filijs legitimis aliquid in legitima inferatur præiudicium, modo eis alimenta non defint. Et istam credo fuisse mentem dom. Did. Couarr. vt ex verbis supra enarratis expendere poteris. Cui sententiæ suffragatur Ayin. Crauet. consil. 219. nu. 8. dicens non deberi alimenta spurio splendide, secundum qualitatem patris, sed secundum educationem, quæ est de iure naturali, refert etiam Iacob. de Puteo id tenentem inter consilia Calcani consil. 62. col. 5. circa medium, & hanc dom. Didac. Couarr. sententiam sic intellectam tenet, & eleganter confirmat Gaspar Baeza in libr. de non meliorandis dotis ratione filiarum, capit. 8. numer. 28. verfic. & supradictis addit, & sequens opinio autem Tell. Fernandez vera est si eam restringas, prout dom. Didac. Couarr. restringit, vt diximus num. præcedenti. ¶ Ex quo elicio aliam & quartam conclusionem, nempe, spurij, & incestuos filijs iure canonico alimenta deberi, iuxta parentum facultates, & perspecta filiorum qualitate: iure autem civili eatenus ipsis spurij alimenta deberi, quatenus vitæ subsidio sunt satis, ne fame, aut frigore pereant, non tamen illa, quæ attenta filiorum dignitate sunt necessaria. Lex siquidem civilis alimenta negare potuit, quæ naturali iure non sunt necessario exhibenda, non quæ iure naturæ debentur, vt num. præced. diximus: hæc assertio expenditur ex glossa in l. nepos proculo, in verbo, dignitate. ff. de verb. signif. quam dixit singularē. Ias. in §. ii. col. 1. & in §. item Seruiana, nu. 64. insti. de actio. commendat Alex. in l. si maritus. §. solu. mat. dicens alimenta, quæ miserationis causa alicui præstatur præstanda fore circumspecta persona illius, cui præstanda sunt, optimus tex. in l. sed & si quid. §. sufficienter. ff. de usufruct. cuius verba sunt, sufficienter alere & vestire debet, secundum ordinem & dignitatem mancipiorum, acui haberet. de eo qui duxit in matr. notat Imol. in l. Nansenius. §. si. ff. de re iudi. Arer. consil. 17. col. pen. Sed licet iure civili non deberentur alimenta spurij nisi iuxta indigentiam naturalem, nihilominus tamen in foro civili seruatur ius canonicum, vt iuxta paternum patrimonium & spurij dignitatem & qualitatem & familiam ei debeant præstari alimenta, & ultra DD. supra citatos hoc assueuerat Anto. Gomez in l. 10. Tauri, num. 40. dom. Did. Couarr. de sponsal. 2. part. capit. 8. §. 6. num. 7. & 8. Gaspar Baeza singulariter in d. cap. 8. numer. 30. & 31. quod tamen non semper concedit

Greg.

Gregorius Lupi per tex. ibi. in l. 2. titulo. 19. part. 4. cuius verba sunt. *Ela manera en que deuen criar los padres a sus hijos e darles lo que les fuere menester, maguer no quieran, es esta: q' les deuen dar que coman, e que beuan, e que vistan, e que calen, lugar do moren: e todas las otras cosas que les fueren menester, sin las quales no pueden los homes vivir.* Esto deue cada vno hazer segun la riqueza el poder que ouiere, catando toda via la persona de aquel que lo deue recebir en que manera le deuen esto hazer. E si alguno contra esto hiziere el juzgador de aquel lugar le deue apremiar prendandolo, o de otra guisa, de manera que lo cumpla assi como sobre dichos es. Ad idem confert plurimum lex. pen. ff. de alimen. & cibariis. l. si quis a liberis. §. si filius & §. de alimentis, & §. si quis ex his. ff. de liberis agnoscend. ¶ Ceterum aduertere oportet, alimenta hac in specie, & ubicunque debentur pro modo facultatum taxari & limitari debere, non pro modo valoris bonorum, sed pro modo reddituum: veluti si in patrimonio alimentare debentis esset aliqua res magni valoris, sed parui redditus, tex. & singul. in l. qui bonis. ff. de cessio. bono. vbi statuitur, inspicere debere estimationem fructuum, vel reddituum, non proprietatis bonorum eius, qui conueniri non potest, ultra quam facere possit, quem tex. reputat mirabilem Bar. ibi, notant & commendat Alberi. Ang. & Cuias. & ceteri interpretes, illum etiam dixit vnicum Ang. Imol. Paul. & Alex. in l. Imperator. ff. ad Trebellian. l. mo. & Lancelo. Decius in l. apud Iulianum. §. haeres. ff. de lega. 1. l. aso. in l. i. fundum per fideicommissum. eo. tit. Ioan. Fab. in. §. si. insti. de actio. Deci. in aut. praeterea. ff. col. C. vnde vir. & vx. Alexand. conf. 100. col. ii. libro. 1. & conf. 72. numer. 7. liber. 3. vbi & Carol. Molin. in apostillis, idem hac in specie consulat Aimon Crauet. cōf. 219. numer. 9. libr. 2. Deci. in l. diuus in fi. ff. de reguliur. Aymon Crauet. conf. 199. numer. 11. Gregorius Lupi in specie de qua agimus, in l. 2. in verbo, la riqueza, in fine, tit. 19. de alend. liber. par. 4. Anton. Gomez in d. l. 10. Tauri. nu. 40. Dicens id limitari vbi alimenta debentur titulo lucratiuo, vel ex legis dispositione, secus si ex causa onerosa ex sententia Alexand. in l. matrum. ff. solu. matri. Contrarium tamen, voluit Telli. Fernandez in casu contrario, scilicet, quando filius habebat rem magni valoris & parui redditus, vt cogatur vendere proprietatem, & pater non teneatur alia ei elementa praestare: quia si non tenetur cum alere quando ex sudore vultus sui questum facere potest sine dedecore, multo minus hac in specie, quod probat pluribus rationibus, & respondet ad contraria in l. 10. Tauri, numer. 14. & 15. vide per eum. ¶ Iure autem nostro regio ad tollendum has ambiguitates, quantum à patre praestari posse filio spurio & incestuoso pro alimentis statuit lex nostra sumpta ex l. 10. Tauri, & non amplius filii liberi extent legitimi. Sed haec restrictio intelligenda est in casu, in quo quinta pars non sufficit ad alimenta, iuxta qualitatem spurij praestanda, bene tamen sufficit ad alimenta iuxta naturam necessitatem & indigentiam. ne fame pereat, nam si ad hoc non sufficiat poterit, imo tenebitur ultra quantum alimenta praestare, vt optimè omnium probat Gaspar Baeza, quem omnino vi-

de in libro. de non meliorandis dotis ratione filiabus, capit. 8. numer. 28. ad medium, & 29. 30. & 31. Non tamen compelletur integram quintam bonorum partem dare filio suo spurio, si minor quantitas sufficit ad eum alendum, iuxta eius personae qualitatem & patris substantiam, solum enim lex nostra prohibet metas quintae partis excedi, non minui, quando ad alimenta iuxta eius qualitatem praestanda, necessaria non est, ita voluit Anto. Gomez in d. l. 10. Tauri. numer. 41. & dom. Did. Couarr. de sponsali. 2. par. capit. 8. §. 6. nu. 8. in fi. Ioan. Lupi. in d. §. 24. numer. 10. Gaspar Baeza in d. lib. de non meliorandis. cap. 8. num. 29. & sequē. ¶ Quinto etiā si pater filio suo spurio donasset quintam bonorum suorum partem, quae tamen excederet necessitatem alimentorum habita consideratione personae eius & qualitatis, reuocanda erit donatio & restringenda ad eam dumtaxat necessitatem: quoniam spurius nihil ex bonis paternis consequi potest praeter alimenta, quae miserationis causa à iure canonico concessa sunt, cuius concessiois limites transgredi non licet, limitata siquidem causa limitatum producere effectum. l. age cum Geminiano. C. de transactio. l. agros. C. de acq. rer. dom. l. ita asseuerat Bald. in l. eam quam, nu. 41. C. de fideicom. Ioann. Bap. in l. ii. qua illustris num. 67. C. ad Officia. Bart. in aut. ex complexu. C. de incest. nap. Capici. de res. 131. num. 1. Gabri. Paleo. in lib. de nothis & spuris, capit. 45. vers. hodie quoque, Telli. Fernandez in l. 10. Tauri, num. 9. quibus ipse accedo. Quamuis oppositam sententiam, imo quod si quinta pars excedat illam quantitatem, quae dignitati filiorum conueniunt, inui non debeat, asseuerant Ioann. Lupi in rep. cap. per vestras. 3. notab. §. 24. in fi. quem sequi videt ir. dom. Did. Couarr. de sponsali. 2. par. cap. 8. §. 6. numer. 8. in fine. Anton. Gomez in l. 10. Tauri. nu. 41. ex lege illa ex qua lex nostra deprempta fuit. ¶ Quae tamen nihil obstat, prohibet siquidem ultra quintam partem substantiae paternae, quid quā à patre dati filio spurio alimentorum nomine, ad quae tenebatur, vbi autem alimenta non debebantur, vt quādo habebat aliunde vnde se aleret, vel non tāta, & quinta pars excederet debitum alimentorum, non posset procul dubio pater eam donare, vel legare: quia tunc donare vel legare lex nostra permittit, quando alimenta debentur, non aliā, vel quatenus debentur, quia idem iuris est de parte quoad partem quod de toto quoad totū, vi in l. quae de tota cum similibus. ff. de reuend. contentiōem esse debent spurij iuri ciuili incogniti & omnino exossi & alimentorum incapaces, quod iure canonico eis permittitur alimenta praestari à patre, quod eis sufficit, nec ultra alimenta eos fecit capaces, quare nimirum si lex nostra eos non reddiderit capaces: nec talis fuit sensus eius, sed quod ultra quintam partem extātibz filijs legitimis donare, vel legare non posset pater spurio, etiam si in specie eius dignitate & qualitate quatenus non esset ad alimenta sufficiens. ¶ Sed aduertere oportet in taxatione quantitatis alimentorum, considerandam esse non solum personam filij spurij, verum etiam personam vxoris, & si patre reluctantē eam acceperit, vt Ioan. Crot. notat in l. si constante. 2. lectura, num. 11. & deinceps. ff. soluto matri. per l. si quis à liberis. §. non tantum. ff. de liber. agno. & ad

Libro.5. Titulo. 8.

& ad liberos eius (vt ibi dicitur) debet attendi, & ad ancillas & seruos. l. habitatio. ff. de ven. in poss. mittē. Grat. conf. 86. num. 20. lib. 2. Denique in taxatione alimentorum filij spurij debet haberi cōsideratio ad omnes personas, quas filius alimērandus tenetur alere, vt Telli. Fernan. ad aserit in. l. 10. Tauri, num. 10. & dom. D. Couar. de spons. 2. par. cap. 8. §. 6. nu. 4. † Sed si fili⁹ spurius habeat vnde se alat, vel ex operis suis, & industria, vel arte aliqua, quam sine dedecore exercere possit, quzstū facere possit ad se alēdum, nō tenebitur pater eum alere, vt in. l. si quis à liberis. §. sed si filius. ff. de libe. agnosce. glo. in auth. de trien. & semi. in prin. in verbo, idonci. pulcer. text. in. l. si. §. ipsum autem filium. C. de bon. qui libe. ibi, si inopia ex vtraque parte vertitur. Bar. & Plat. in. l. vnica. C. de mendicanti. valid. lib. 11. in fi. Anto. & Abb. num. 10. in. d. cap. cum haberet de eo qui dux. in. l. 1. Soc. cōf. 121. nu. 47. lib. 4. Ioā. Bapt. Cacial. in. l. si qua illustris, nu. 93. C. ad Offici. Deci. singulariter conf. 576. Nicol. de Vual. de success. abint. 1. par. nu. 49. latē Aimon Crauet. cōf. 199. nu. 1. Calcan. conf. 72. num. 14. Vbi hoc limitat ni si esset verecundia spurio talem artem exercere, Alex. cōf. 74. nu. 4. li. 2. Ioan. Lupi in. c. per vestras. 3. notab. §. 23. nu. 6. Vermondus de publicis cōcubinarijs, pag. 339. nu. 58. vers. sed aduerte. Cyfonta. in. l. 9. Tauri, nu. 1. Petr. Dueñas in regula. 367. lin. 1. dom. D. Couarr. de sponsa. 2. par. cap. 8. §. 6. nu. 9. Telli. Fernan. in. l. 10. Tauri, nu. 6. & est tex. regni nostri id probans expresse in. l. 6. vbi Grego. Lupi in verbo, tal mēester, addit concordantes, ti. 19. de alēdis liberis. par. 4. Ex quo infertur, quod cum hac in specie alimenta spurio non debeantur, non poterit pater quintam substantiæ suæ portionem ei relinquere: quia lex nostra hoc concedit, vt dixi nu. 14. quando alimenta à patre debentur. Nam aliās esset facere fraudem legibus permittētibus alimenta præstari filiis spurij, atque ideo legatum filio spurio factum extra causam alimentorum est nullum, teste Aimone Crauetæ, cōf. 219. 2. par. nu. 7. vers. ad. 4. dubium, cui hac in specie assentitur Telli. Fern. d. l. 10. Tauri, num. 7. etiam filiis consentiētibus, vt ibi probat. nu. 8. & sequentibus. Imo. & nu. 14. & 15. hoc extendit etiam si filius habeat rem magni valoris, & parui redditus, adhuc enim eam eogetur vendere, nec interim pater eū alere tenebitur, vide eum pro vtraque parte quæstionem latē discutiētē, vt & dixi supra, num. 11. † Vbi autem filius spurius est pauper, vel licet aliqua sit præditus arte, eam exercere non possit sine dedecore, vel si exerceat, non possit commodē alijuxta plurima exempla ab Aimone tradita. d. confil. 199. poterit pater eidem spurio quinta bonorum suorum partem donare, vel relinquere, vt in hac lege statuitur, modō non excedat alimenta necessaria inspecta conditione & qualitate bonis, vel industria ipsius spurij, vt Telli. Fernādez aserit in. d. l. 10. Tauri, numero. 7. & 8. & dixi supra numero. 13. & 14. nec cōtrarium, voluit Aimon Sabillia. d. con. 199. vt attestatur Telli. Fernan. contra dom. Did. Couarr. de sponsa. 2. parte. cap. 8. §. 6. numero. 10. vbi autoritate Aimonis asseruit, lege aliqua definiente certam quantitatem, quam titulo alimentorum liceat patri filio relinquere, etiam spurio, posse patrem eam quan-

titatem filio legare, quamuis ipse filius habeat patrimonium, vel bona, ex quibus se ipsum alere valeat. Ex quo ait accommodari intellectum legi. 9. & 10. Tauri, quibus pater poterit filio illegitimo iure alimētorum legare quintam bonorum partem, etiam si sit filius ditiſſimus. Sed contra dom. Didac. Couarruiā expresse tenet Telli. Fernandez, in. d. l. 10. Tauri, numero. 6. & 7. cui libenter subscribo ex rationibus hic & numero. 14. traditis. † Saluari tamen potest dom. Did. Couarruias sententia, vt procedat in specie. l. 9. Tauri, transcriptæ in. l. præcedenti, quæ loquitur in matre, cui nō ita interdictum filiis spurij donare, vel bona sua relinquere, sicut & patri. Permittit enim lex illa matri liberos legitimos habenti, filio, spurio, etiam si ex dānato coitu, ex quo mater incurrat pœnam mortis, natus sit, quintam partem bonorum suorum, quam pro anima erogare possit, ipsi filio relinquere: tunc nimirum poterit mater filio spurio etiam diuiti, & aliās habenti bona ex quibus se alere possit, quintā substantiæ suæ partē donare, vel legare, quia vsque ad eā quantitatem matri permittitur filio spurio dare, non miserationis causa nec loco alimētorū, sed quia non ita arētabatur mater spurij bona sua relinquere, sicut & pater, de quo lex nostra loquitur, quæ hoc non permittit patri, sed prohibet vltra quintam aliquid spurio relinqui loco alimētorū, quæ ei debebantur suadente æquitate canonica, quare vbi quinta excederet necessitatem alimentorum habita cōsideratione dignitatis & qualitatis spurij, minuenta erit quinta spurio legata vsque ad eam quantitatem & necessitatem, vt numeris præcedentibus satis superque probauimus, quæ summē nota ad intellectum harum legum, quas non ita inueniens ab aliquo expli-
catas, de quo valde miror. † Sed dubitari solet an ius istud alimentorum transeat ad hæredes? & crederem sic esse distinguendum, aut quærimus an transeat ad hæredes patris filium spurium alere debentis, an ad hæredes filij spurij? Priori casu transit ad hæredes ius alimentandi, vt in auth. licet. C. de natural. libe. & ibi Bal. adnotauit, Bart. & cōmuniter docto. per tex. ibi in. l. si quis à liberis. §. item rescriptū. ff. de libe. agnosce. Cyn. in. l. alimenta. C. de nego. gest. docto. in. d. c. cum haberet, de eo qui dux. in. l. 1. in. l. 1. in. l. 1. in. l. 1. Burgund. de success. rub. 8. §. 3. fo. 284. col. 3. num. 3. Soci. in. l. Marcellus. §. res que. ff. ad Trebelli. dicens ita fuisse consultum per doctissimos viros Vermondus de publicis concubi. pag. 336. num. 52. & sequent. Panormi. cōf. 115. lib. 2. Mathesila. singul. 148. Laurenti. Calcane. confilio. 62. numero. 17. Antonius Gomez in. l. 9. Tauri, numero. 39. Petrus de Dueñas in regula. 367. amplia. 4. Ioann. Bapt. Cacialupi in. l. si qua illustris, col. pen. C. ad Officia. Soci. confil. 161. libro. 2. d. D. Couarr. in epitome de sponsa. 2. par. cad. 8. §. 6. numero. 14. Gregorius Lupi per tex. ibi in verbo, hæredes, in. l. 8. titulo. 3. de success. abint. par. 6. quorū opinio vera est & recepta, quidquid aduersus eā cōtēderit Fer. Vaz. Mench. de success. creatione. §. 20. num. 315. † Idem erit quoties alimenta debentur ex dispositione hominis per cōtractum, vel vltimam voluntatem: onus siquidem alimētandi transit ad hæredes eius, qui alere tenebatur, vt in. l. libertis quos. §. i. ff. de

ff. de alimen. & cibar. lega. & ibi notant docto. anti-
qui, Bar. etiam in l. 4. §. Cato. num. 30. & ibi ceteri in-
terpretes. ff. de verbo. obliga. Anton. Gomez, in l. 9.
21 Tauri, num. 39. ad finem. ¶ Secundò, hæc sententia pro-
codit, etiam si fiscus sit hæres, vel bona ex tacito fidei
commisso vel ex alia causa ad filium pervenerint: te-
nebitur siquidem fiscus alere filios, etiam spurios, vt
tradit Ioan. Lupi in rep. cap. per vestras. 3. notab. §.
24. num. 8. & 9. Petr. Dueñas in regula. 367. amplia. 4.
22 in fine. Tertiò, hæc assertio extenditur ad donatarii
omnium bonorum, quippe qui iudicis officio cogi-
tur filius donatoris etiam spurios alere, authore Fran.
Ripensi in l. si vnuquam. C. de reuocan. donatio. q. 27.
cui accessit dom. Did. Couarr. de sponsal. 2. par. cap. 8.
§. 6. num. 14. quorum sententia vera est quidquid in
oppositum dixerit Ferdin. Vazqu. de successio-
num creatio. §. 20. num. 316. non tamen transit hoc onus alē
di liberos ad priuatum emptorem, vel ad eum qui ex
alio quocunque contractu bona patris obtinuit, cum
nullum hac in specie detur hypothece ias, vt dicit 24
dom. Did. Couarr. d. num. 14. referens Galdensem de
arte testandi, tit. de liberis instituendis, cautela. 17. qui
inaduerter dixerat, bona parentum esse subdita ta-
citæ hypothece pro alendis liberis, atque ideo empta-
res ad hæc alimenta teneri per tex. in l. 2. ff. de alimen.
lega. Quod falsum esse innuat, eo quod d. l. 2. ab eo
citata, locum sibi vendicat in bonis quæ expressim
designantur in testamentis vel in contractibus, ad
alimenta alicui exhibenda, vt Bartol. ibi adnotauit,
idem Bart. per text. ibi, in l. Lutus. ff. eodem titulo.
Ludon. Roma. consil. 388. Hierony. Gigas in tracta. 25
de pñionibus. q. 51. dom. Did. Couarr. d. §. 6. num. 14.
Simile quodam adducens de vxore, cui maritus alime-
ta prestare teneret, ne prorsus agere valeat aduersus
possessores ex titulo emptionis bonorum, quæ mari-
ti quondam fuerunt: refertq; ita respondisse Ioa. Gal-
lum. q. 122. De secundo distinctionis membro an ius
alimentandi transeat ad hæredes spurios, agam in gio. 3.
23 ¶ Quarta conclusio, non solum pater & mater attri-
bui tunc ad alēdos filios illegitimos, naturales, vel spur-
rios, verum etiam auus & proauus, ceterique his ma-
iores, si parentes carent facultatibus, eadem siquidem
æquitatis ratio in eis viget, quod Panor. adnotauit in
d. cap. cum haberet, ff. de extra de eo qui duxit in ma-
tri. quam polli. per adult. Soci. consil. 161. lib. 2. vers. 4.
& vltimo præmitto, Nicol. de Vbald. in tracta. de suc-
cessio. ab int. 1. par. vers. sequitur. 4. species liberorum,
nu. 47. sentit Bar. in l. pen. ff. de lib. agnos. Cin. in l. 2.
C. de alend. lib. d. D. Couarr. hæc sequitur sententiā
de sponsal. 2. par. c. 8. §. 6. nu. 16. Petr. de Dueñas, in regu-
la. 367. amplia. 7. Qui respondet ad l. §. i. 19. par. 4. dicēs
eā legem debere intelligi iuxta rigore iuris ciuilis, nō
autem attenta æquitate iuris canonici, quatenus dicit,
auum & proauum ex parte patris non tenere alere ne-
potem vel pronepotem spurium, nisi ex proprio mar- 27
te id facere uolint, quemadmodum eis liceret extra-
neos quoscunque alere, matrem verb & ceteros ascen-
dentes ex parte matris ad id teneri, quem tex. aliter
fuit interpretatus Grego. Lupi ibidem in verbo, que
suben, dicens de patre legem illam nihil decidere, con-
siderata fortē æquitate iuris canonici, d. c. cū haberet,

sed de auo vel cæteris ascēdētibus ex parte patris: quos
liberos esse prænuntiat ab onere alimentandi nepotes,
vel pronepotes spurios vel incestuosos, qua in specie
asserit limitari ius canonicum, & d. capit. cum habe-
ret, quod in patre duntaxat loquitur non in cæte-
ris ascendētib; per lineam paternā, & quia ma-
ior ratio viget in patre, quā in cæteris ascendētib;,
vt ibi per eum, quod etiam suadere nititur Ferd. Vaz-
quez de succel. creatio. §. 20. nu. 318. & 319. Sed nihilo-
minus verior mihi videtur prior sententia & recep-
tior, non enim video congruam rationem differentie
inter patrem & ceteros ascendentes, maxime cum nō
æque omnes hac obligatione astringantur, sed tunc de-
mum auus alere tenetur nepotem, cum patri alendi fa-
cultas non adsit. & sic de cæteris. Itaque ab initio ma-
ior ratio viget in patre, quā in auo, sed postquā de-
sunt bona patri, necessitas alendi incumbit auctori
naturali, quemadmodum & patri, vt ex mente & ver-
bis Azo. expendere poteris in summa. C. de alen. lib.
& ex l. 4. tit. 19. par. 4. ¶ Quinta conclusio, pater filiū
spuriū vsque adeo alere tenetur, vt ius istud alendi,
tollī non possit pacto partium, nec prohibitione ex
pressa testatoris, nec lege aliqua municipali, aut con-
suetudine, & quod pacto tollī non possit, probat Spe-
cula in tit. qui fil. sint legi. §. i. vers. si. sed pone quidam.
num. 12. Alberi. in l. 1. §. ius naturale colum. vlti. vers.
sed quero, & ibi Bald. vers. quero quid si filius ff. de
iusti. & iar. Bar. in l. si quis ad liberos. §. parens ff. de li-
ber. agnosce. Alex. in l. si cum dotem. §. 1. num. 9. ff. so-
luto matri. & in l. alia. §. eleganter, num. 12. eodem. tit.
¶ Etiam si pactum sit iuramento roboratum, vt Domi-
affecterat in cap. quamuis pactum, col. 2. de pactis lib.
6. Feli. in cap. ex rescripto. de iure iur. num. 22. dom. D.
Couarr. de sponsal. 2. par. cap. 8. §. 6. nu. 3. Sed contra-
rium crederem verius ex his, quæ iuxta receptiorem
sententiā tradit in renuntiatione alimentorum in-
rata. d. Anto. Padilla in l. de alimentis, numer. 5. C. de
transactio. nisi postea is qui renuntiauit ad virginem,
vel extremam vergat inopiam, quo casu ne fame ille
depercat, poterit aduersus transactionem, vel renun-
tiationem etiam iurata venire: quasi casus hic omis-
sus in renuntiatione fuerit arg. tex. in l. sed & si quis.
§. quæsitum ff. si quis cautio. & l. fistulas. §. framēta.
ff. de contra. eras. Alcia. in cap. cum contingat, nume-
192. de iure iuran. dom. Did. Couarr. in cap. quamuis
pactum. de pact. lib. 6. 2. par. §. 6. num. 4. d. Anto. Padil-
la in d. l. de his. C. de transactio. num. 6. ¶ Secundum,
quod debeantur filio spurio alimenta, etiam si pater in
testamento prestari prohibuerit, probat Bald. in l. id
quod pauperibus, vers. vltimo quero. C. de epi. & cle-
ric. Roderi. Xuar. in l. 1. vers. notandum, tit. 6. lib. 3. fo-
ri. Dyn. consil. 9. qui pulcrè respondit, patrem in testa-
mento non posse filium priuare alimentis sub hac con-
ditione, si cum fratribus cohabitare noluerit, dom. D.
Couarr. de sponsal. 2. par. cap. 8. §. 6. num. 5. ¶ Tertiū,
quod dixi supra num. 24. non posse lege vel consuetu-
dine aliqua alimenta tolli, cum iure naturæ debeantur
probat Panor. in cap. vlt. de consuet. num. 22. à quo ne-
mo discrepat, teste Rocho Curtio ibidem folio paruo
45. col. 3. dom. Did. Couarr. d. cap. 8. §. 6. num. 4. qui
bus accedunt alij à Ferdin. Vazqu. citati in lib. de suc-
cel. crea-

Libro.5. Titulo.8.

ces. creatio. §. 20. nu. 31. vbi tamē ipse tenet contrariū
 sequutus Decium in. l. iura sanguinis. ff. de regu. iur.
 quorum fundamenta ad rem, de qua agimus, non fa-
 ciunt, quis enim negat legem postquā facta fuerit, et
 se seruan. Jam & præsumi iustam & iusta ratione factā
 & si rigida sit, negamus tamen eam fieri posse, atque
 ideo lege canonica abrogari. Ex quo idem dom. Di.
 Couarr. ibi plura infert in proposito, & circa legitimā
 filijs debitam, an iure humano tolli possit: ad quem le-
 ctorem relego. Nam & Fer. Vazq. plura effudit d. c.
 20. num. 30. & pluribus alijs contra veras & receptas
 sententias. Non tamen omitto quod. dom. D. Couarr.
 d. §. 6. num. 5. ver. i. tertio, asseuerat, nempe, filium à pa-
 tre alendum esse, etiam si vxorem honestam absque li-
 centia patris duxerit sine dote, vt tradit Deci. conf.
 231. col. pen. imo etiam ipsam vxorem, vt probat Ioā.
 Crottus in. l. si constante. 2. lectione pen. & si. colu. ff.
 28 solu. matri. † Sexta conclusio, pater potest filio spurio
 alimenta denegare ex causis quæ ad eum exhæredan-
 dum sufficiunt, vt Accursius censet in. l. si quis à libe-
 ris §. idem iudex. ff. de libe. agnoscen. in verbo, detale
 rat, & in. l. vlti. in verbo, promerueris. C. de alē. liber.
 Panor. in cap. cum haberet, num. 10. de eo qui dux.
 in matri. quam poll. per adul. Alex. in. l. 1. col. 3. ff. solu.
 matri. Step. in. l. Aufserij in decis. cap. Tollofanæ. 77.
 deci. & Ferrara in. l. iura sanguinis. ff. de regu. iuris.
 Fran. de Aret in. l. 3. §. filius, nu. 9. ff. de libe. & posthū.
 Roma. in singul. 222. Fran. Cremen. singula. 19. Gerar.
 de Petrasanta in singul. 1. Ioan. Lupi in. l. 49. Tauri,
 num. 9. Iaso. in. l. ius autem ciuile, num. 28. ff. de iust. &
 iu. Cassa. in confu. Burgund. in titulo des iustices rub.
 1. §. 4. fo. 33. colu. 1. nu. 19. Pet. Dueñas in regula. 367.
 limi. 3. Bar. in. l. diuus. ff. ad l. Pompe. de parricid. Car-
 ol. Moline in confue. Parisien. ti. 1. §. 30. in principio.
 Ioan. Lupi in rep. cap. per vestras. 3. notab. §. 5. & §. 13.
 dom. Did. Couarruias. de sponsal. 2. part. cap. 8. §. 6.
 prope finem, est opti. nus tex. iure regio in. l. 6. titu. 19.
 de alendis liberis, par. 4. vbi & Gregor. Lupi idem no-
 tat glo. etiam ab omnibus recepta in d. cap. cum habere-
 29 ret. † Verumēni muerō summe est aduertēdum, quod
 ex. d. l. 6. in fi. titulo. 19. par. 4. expendit. D. Couarru.
 d. §. 6. in fi. dicens alimenta quæ sunt præcise necessa-
 ria in subsidium vitæ, ne fortē filius fame pereat, ob in-
 gratitudinem non posse denegari, nisi ingratitudo es-
 set talis, quæ filium redderet morte dignum, tunc ete-
 nim priuari posset alimentis etiam ad vitæ subsidium
 necessarijs. Aliud mirabile colligit ex ea lege Grego.
 Lupi in verbo, padre, quod heres tenetur alere patrē
 vel filium exhæredatum à testatore, quoties filius vel
 pater exhæredatus summa laboraret egestate, quod te-
 nuisse attestatur Richardus doctor antiquissimus ab
 Alberico relatus in. l. si quis à liberis. §. parens. ff. de li-
 ber. agnoscen. ipse tamen Alberi. tenet contrarium se
 quutus glo. in auth. vt cum, de appella. cogno. §. siue igitur
 per tex. in. l. si quis à liberis. §. rescriptum. ff. de lib.
 agno. qui tex. hoc non dicit, quare singularem repu-
 tat Gregorius Lupi eam lege. 6. quæ hoc expresse de-
 cidit. † Septima conclusio, qua ratione spurius nō suc-
 30 cedit patri vel matri, eadem & multo maiori, non suc-
 cedit pater vel mater filio suo spurio. Sunt siquidem
 parentes indigniores filio, quoniam macula & inca-

pacitas procedit ab ipsis, vnde nimirum si successio-
 ne liberorum repellatur, vt notabiliter resoluit Bald.
 in. l. si num. 5. ff. de his qui. vt indig. & clarius Bald.
 in. l. certū. C. vnde cognat. & in auth. licet. C. de natu.
 libe. idem ante eos voluit Azo. in summa. C. de hæ-
 red. institu. & C. de legi. hæred. in fine, Iaso. in. §. pec-
 nales, nume. 61. in fi. de actio. per tex. in. d. auth. licet,
 Guilliell. Bene. in rep. cap. Raynuius, in verbo, & vxor
 rem nomine Adelasiam, decisio. §. nu. 113. Mathefilas
 in tract. de successio. ab intest. 2. membro. 2. articuli
 princip. num. 6. Vermondus de publi. concubinas ijs,
 pag. 357. num. 77. Alex. confu. 150. nu. 6. lib. 2. Cassan.
 in consuetud. Burgund. tit. de successione rubr. 7. §. 11.
 & 2. folio. 283. colu. 2. Ioan. Bap. Cacialup. in reped.
 si qua illustis, nu. 77. C. ad Officia. Pet. Dueñas in re-
 gula. 366. amplia. 7. Anto. Gomez in. l. 9. Tauri nu. 45.
 31 † Sed an spurius teneatur alere parētes suos? & Bald.
 negauit in auth. ex complexu. 2. lectione, & ibi Salic.
 C. de incest. nup. Sed contrarium voluit Bald. Nouel-
 lus in tracta. de dote. 6. par. priuilegio. 16. num. 5. in fi.
 Alex. ad Bal. in. d. auth. ex complexu. 1. lectione. Gre-
 Lupi dicens hoc sibi videri verius & æquius, in d. §.
 glo. pen. tit. 19. par. 4. Anto. Gomez in. l. 9. Tauri, nu.
 45. Tellius Fernandez alios plures citans idem tenean-
 tes. in. l. 10. Tauri, num. 25. quibus accedo, arg. tex. in. l.
 8. in fi. titu. 13. de success. ab int. part. 6. vbi norat idem
 Grego. Lupi in verbo, manera. Et quia inter parentes
 & filios legitimos & naturales reciproca est successio
 & alimentorum causa, l. nam est parentibus. ff. de in-
 officio. test. l. scripto. ff. vnde libe. l. si quis à liberis. §.
 vtrum, & §. parens. ff. de liber. agnoscen. glo. notabilis
 communiter recepta in. l. qui se patris, in verbo, facul-
 tates. C. vnde libe. Idem ergo esse debet inter filios na-
 turales tantum vel spurios & eorum parētes, quos nō
 solum alere tenetur filius spurius, sed etiā dotare ma-
 trem, si est iuuenis, vt resolunt Bal. Nouel. & Greg.
 Lupi in locis supra citatis. † Octaua conclusio, pater te-
 netur dotem filię suæ spurie designare, perinde atque
 obnoxius est alimenta eidem exhibere: hæc fuit sentē-
 tia Bar. in. l. si num. 7. ff. de his quib. vt indig. in. d. au-
 32 th. ex complexu nu. 4. C. de incest. nup. & in. l. Ma-
 uuius. §. duobus nu. 18. ff. de lega. 2. quem sequitur Abb.
 in. cap. cum haberet, numer. 5. de eo qui dux. in matri.
 quam poll. per adulte. Roder. Xuar. in. l. 1. tit. 6. lib. 3.
 fori. fol. 91. pagi. 1. versu. & per. d. cap. cū haberet. Quæ
 sententia communis est, teste Ioan. Bap. in. d. l. si qua
 illustis, colu. pen. num. 65. C. ad Officia. qui nume.
 92. hoc extendit ad filiam clerici, eam siquidem pater
 tenebitur dotare, prout in vtraque specie voluit Bar.
 in. d. l. si. & in. l. vxorem. §. pater naturalis. ff. de lega. 3.
 Guill. Bened. in rep. cap. Raynuius, in verbo, dotem
 quam ei dederat, num. 43. Cyfonta. in. l. 9. Tauri, num.
 9. & ibi Anto. Gomez num. 44. Pet. Dueñas in regula
 366. limi. 5. & in regula. 367. amplia. 3. Mathefil. nota.
 147. Ioan. Lupi in rep. cap. per vestras. 3. notab. §. 9. &
 §. 23. Ioan. Campe. de dote. 1. par. quæst. 17. Bald. Nouel-
 lus in eodem tracta. part. 6. priuilegio. 26. Euerar-
 dus in centuria locorum legalium. cap. 29. Curt. Iun.
 conf. 37. colu. fi. Fortun. de vltimo. fine, illatione. 9.
 Cæpola cautela. 38. Soci. in. l. 1. numer. 25. & Aretin.
 numero. 7. & Fran. à Ripa numero. 66. soluto matri.
 & ibi

& ibi Crotus, nn. 76. & Camillus, nu. 119. dom. Did. Couarr. in epit. de sponfal. 2. part. d. 8. §. 6. nu. 11. Iaso. in §. fuerat, nu. 104. & 120. in tit. de actio. Capit. decif. 182. Boer. decif. 127. nu. 7. dom. Anto. Padilla, in auth. res. quæ, numer. 64. C. commun. de leg. Paleotus in tit. de nothiis & spurijis, c. 49. Aymon. conf. 219. lib. 2. Telli. Fernan. in l. 10. Tauri, num. 12. & hæc est vera & receptissima sententia, quidquid contra eam conetur insurgere. Ferdinand. Vazquez libr. de successio- num creatione, §. 20. numero. 314. sequutus Alexand. in d. l. 1. numero. 8. ff. soluto matrimo. affirmantem patrem non esse obligatum ad dotem constituendam spurizæ, per text. in l. vxorem, §. prater, ff. de legat. 3. Cui respondet Fortunius d. illatione, 9. & domo. Didac. Couarr. in d. l. cap. 8. §. 6. numero. 11. locum habere, quando filia habet bona, ex quibus possit sibi dotem constituere, tunc nimirum si pater eam dotare non teneatur, vt & sentiunt doctores superius citati. Ceterum dos non solum constituenda est à patre clerico filiz suæ ex bonis patrimonialibus, verum etiam ex bonis quæ sitis intuitu ecclesiæ, secundum glo. in c. omnino, 37. distinctio. quam sequitur, & optime explicat Vermondus de publi. concubinariis, pag. 337. nu. 53. & §. 4. Ioan. Lupi in d. c. per vestras, §. 23. num. 13. Per. de Dueñas in regula 376. amplia, 3. † Sed aduertere oportet, dotem filiz spurizæ deberi, iuxta quantitatem pro alimentis deb. i. ex ratione per præcitatos doctores tradita, & per Buerardum in centuria locorum, c. 29. & notat hæc in specie Curt. Iunior. cōf. 37. prope finem. dom. Did. Couarr. loco super citato. Atque ideo excedere libi potest, iuxta legem nostram quintam bonorum patrem, alias quod excederit rescabitur, vt docet optime Gaspar à Baeza in libro de non meliorandis dotis ratione filiabus, c. 13. nu. 15. citat Ripam in l. 1. num. 68. ff. solu. matrim. Bald. in l. eam quam, nu. 41. C. de fideicom. Bar. in l. si §. si à focero, nu. 2. ff. quæ in fraud. credi. Ioan. Lupi in d. c. per vestras, §. 24. num. 12. Couarr. de sponfal. 2. part. c. 8. §. 6. num. 12. Curt. Iunior conf. 35. in fi. Paleotus de nothiis, c. 45. idem voluit Capiti. decif. 181. nu. 11. Ioan. Bap. in l. si quæ iustis, num. 66. C. ad Officia Boeri. decif. 127. nu. 7. Telli. Fernan. in l. 10. Tauri, num. 13. † Excessus tamen iste iure communi Imperatorum, secundum receptiorem sententiam non potest ab hæredibus donantis reuocari matrimonio constante. sed demum eo soluto, ne filiz maritus eluderetur, qui oneroso titulo pro sustinendis oneribus matrimonij dotem possidere dicitur, vt in l. fin. §. si à focero, ff. quæ in fraud. credi. vbi Bart. & Angel. hanc probant conclusionem. Segura in rep. l. cohæredi, §. cū filiz, numero. 110. ff. de vulga. vbi Didac. Peréz addit concordantes cum alijs pluribus à me traditis supra hoc libro, titulo. 2. de dotibus & arrhis. l. 1. gloss. 4. numero. 2. 3. & pluribus sequent. † Hæc ramen communis assertio hac in speci. limitatur, vt procedat quoties maritus ignorabat eius vxorem spuriam esse, alioqui Bart. & communis doctrina falsa esset, si quidem etiam matrimonio constante posset dotis excessus peti, vt fatetur Ioan. Lupi in capi. per vestras, notab. 3. §. 24. numero. 2. & Rip. in l. 1. numero. 97. ff. solut. matrim. post Cuman. in d. l. si ff. de his quæ in fraud. credi. & Nicol. de Vvald. de successio. abint. 4. specie

filiorum, folio. 6. colum. 1. dom. Did. Couarr. de sponfal. 2. part. cap. 8. §. 6. nu. 12. Vermond. de publi. concubinar. pag. 341. nu. 59. † Verum contraria sententiaerior est, & apud Nostrates receptior, etiam iure communi, vt etiam constante matrimonio excessus dotis possit reuocari, & iure regio confirmatur per text. in l. 3. supra eod. sumpta ex l. 29. Tauri, quod latè probauit in d. l. 3. gloss. 6. & in l. 1. tit. 2. de dotibus supra hoc lib. gloss. 4. nu. 7. & nostra in specie repeti poterit excessus dotis filiz spurizæ à patre datæ ab hærede donantis, vt dixi num. præcedenti, modò palam fuerit dos data, vel relicta spurizæ, vel à fisco, si per interpositam personam per tacitum fideicommissum fuerit relicta, & sic in fraudem legis, vel à legitimis hæredibus, si inter viuos pater dedit dotem, quibus non petentibus intra duos menses applicabitur fisco, arg. text. in l. 1. C. de natural. libe. ex qua id decidit Anton. Gom. in l. 9. Tauri, nu. 44. in fin. dixi in l. 6. supra eo. gloss. 5. num. 2. & 3. † Nona conclusio, pater huic iuri alendi liberis spurios, vel alios non satisfacit, si id curet & agat, vt filius recipiatur in hospitali, in quo pauperes publice aluntur & curantur, quod patri & ipsi filio de decori est, vt sentit Bald. in l. vnica, §. sed scimus. C. de ista liber. tollen. quem sequitur Præpos. in d. c. cum hæc ret, de eo qui dux. in mat. Anton. Burgeus. in c. de empt. & vendi. colum. penult. & Ioan. Lupi in capi. per vestras, notab. 3. §. 23. numer. 9. de dona. int. & exal. dicentes alimenta præstari obnoxium, obligatiopi satisfacere, si curet illum recipi in domo pauperum, nisi indecens sit, illum eo in loco alimenta percipere. Ex quo id in specie tenet dom. Did. Couarr. d. §. 6. numero. 9. dicens non decedere patrem, filium suum hospitali tradere: quod verum esse crederem, nisi pater adeo indigeret, vt vnde filios aleret domi non haberet, nam tunc non tenebitur ultra quam facere possit, deducto ne egeat ex sententia Bernardi, & Panormita. numero. 10. in dict. capit. cum haberet, & probatur iure nostro regio in l. 1. §. titulo. 19. part. 4. tradit Petrus Dueñas in regul. 367. limitatio. 2. & hac in specie crederem filium posse à patre tradi hospitali, vbi alimenta percipere possit, sed raro continget casus iste. † Decima conclusio, filius spurius principis potest à patri suo dotari, & institui, & ei potest à principe donari, vt respondit Bald. consilio. 456. numero. 9. libro. 1. idem Bald. consilio. 267. numero. 11. lib. 1. Nicol. Boer. decifio. 127. numero. 17. idem Bald. in capit. numero. 30. de constitut. vbi asseruit principem hoc facere posse de plenitudine potestatis, licet Barbat. ibi numero. 191. teneat contrarium, & Cassan. in consuetu. Burgund. titulo de successio. ni. §. 3. folio. 285. columna. 2. numero. 4. asserentes, principem posse dotare filias suas spurias, quatenus sufficiat ad alimenta, ex sententia glossæ in dict. capit. cum haberet. Sed secundum hanc opinionem nullum esset principis priuilegium, cum quilibet priuatus hoc facere posset, etiam si sit clericus, vt dixi supra numero. 32. & 33. Quare Petr. Dueñas tenet priorem sententiam in dicta regula 366. limitatio. 7. in cuius gratiam congerit quæ ipse tradit in regul. 43. limitatio. 5. circa plenitudinem potestatis regis, cui libet accedendo, nā si princeps habet potestatem legitimandi, eo ipso

G s

quod

- 39 quod instituit filium spurium, eū videtur legitimare, & habilem facere. † Papa siquidem, vel principis sciens aliquem esse spurium, si ei episcopatu vel alia dignitate conferat, cuius spurius capax non sit, intelligitur eum legitimare & naturalibus restituere nō solum quoad dignitatem consequendam, verum etiam quoad successione actiuam & passiuā. Hæc fuit sententia Bal. in l. Imperialis. §. similes. C. de nupti. & ibi Barba. in apostli. & Ioa. Maria. Riminaldus ad Sal. ibidem Alex. idem voluit in l. quidam consulebat. ff. de re iudi. num. 8. Iaso. in l. Barbarius. notab. 6. & vlt. ff. de offic. preto. Vermondus de publi. concubinarijs, pag. 332. num. 46. vbi in Papa hoc limitat, vt conseatur quoad spiritualia legitimatus, vel in terris, duntaxat, ecclesiæ quoad temporalia, quod etiam voluit Ludo. à Sardis in tracta. de natural. liber. titu. de legitimatio
- 40 ne per rescriptum, quæ. 4. nu. 5. & 6. & 11. † Pro hac opinione adduci solet tex. in d. l. Imperialis. §. similes, C. de nupti. vbi qui à principe consequitur dignitatem tacite videtur restitutus ad famam, sine qua perueniri non potest ad dignitatem, infamibus siquidem clausæ sunt portæ dignitatum, vt in l. z. C. de dignita. libr. 12. concessa ergo consuehntur omnia, per quæ ad dignitatem peruenitur. l. ad legatum, & l. ad rem mobilem. ff. de procura. l. illud. ff. de acq. hæred. d. §. similes, vbi gl. & Bald. & quia concessa re aliqua censetur remotū obstaculum, quod impedit effectum concessionis, ex quo ibi Bal. in fine dicebat, quod si princeps aliquem infamen sciens in suum consiliarium accepit, eo ipso est famæ restitutus, quia eum principis comitatus illu
- 41 strat. l. i. C. de propositis laborum, lib. 12. † Eandem sententiam instruit text. optimus in l. idem Vlpianus. §. si. ff. de excusatio. tuto. vbi rescriptum principis sciens aliquem esse tutorem, quo eum permisit alibi transgredi, liberat eum à tutela, confert etiam tex. in d. l. quidam consulebat. ff. de re iudi. & l. §. in fi. tit. 4. par. 3. Ex quibus communiter docto. expendūt Papam dispensare videri, quatenus potest, quoties promouet aliquem scienter contra ius, authore innocentio. in c. diuersus fallacis. de cleri. coniug. cui subscripsit Bar. in l. Barbarius, per tex. ibi numer. 12. & ibi Ias. attestatur communem notab. 6. Feli. in c. si quando, nu. 6. & ibi Mar. Azpil. exceptione. 9. pag. 29. de rescrip. Ange. in d. l. quidam consulebat, in fi. ff. de re iud. faciunt cōgesta per Feli. & Dec. in c. cum inter. de exce. quibus in locis traditur quando dicatur princeps aliquid ex certa scientia facere. At in specie, de qua agimus, constat aperte principem non ignorare eum, quem instituit heredem, vel cui donationem fecit esse filium suum spurium, conuincitur ergo: quod donando, vel heredem instituendo eum legitimasse videatur, vt ea
- 42 pax reddatur relictæ & donationis. † At si quis obiecerit, quo pacto poterit principis maculam propriam abolere, quam culpa sua in filium spurium iniecit? non ergo æquum est eum posse spurium propria auctoritate legitimare, sed ad superiorem debere recurrere, vt id agat, vt extra. de peniten. distict. 1. per totum. l. rescriptum. C. de prec. impera. offer. Responde re obiectioni licebit, quod si est princeps nullum recognoscens superiorem, vt in rege Hispaniæ, & Franciæ, poterit proprium filium legitimare, quia nullum,

habet superiorem in temporalibus, ad quem recurrere possit, vt probat optime Ludou. à Sardis in tracta. de natural. liber. titu. de legitimatis per rescriptū, numer. 6. quæstio. 5. † Nec omitam, quod in hanc eandem sententiam adducit Tiraquell. in libr. de nobilitate, cap. 7. num. 14. dicens, quod si Imperator, vel Rex in regno suo, vel etiam alius, qui ius habet conferendæ nobilitatis, concesserit feudum regale ducatus vel comitatus, vel aliud nobile ignobili cuiquam, quæ non ignorat esse ignobilem, censetur eo ipso ei concedere nobilitatem, arg. eorum, quæ notantur in d. l. qui dam consulebat. ff. de re iudi. Quod si alius cui id ius non sit, ea feuda cōcesserit, non videt, quomodo dici posset fuisse nobilitatos eos cui concessa fuerant, nisi princeps, qui hoc ius habet, confirmauerit, in quam sententiam citat Andr. de Ifern. in capit. 1. §. si vero contigerit, circa medium, titu. de pace iura. firm. Zaf. in tracta. feudorum. §. part. cap. 2. ad medium, Carolum Molin. in consus. Parisien. titulo. i. §. 9. gloss. 3. † Vndecima conclusio, pater relinquere potest filio suo spurio aliquid ultra alimenta, sub conditione, si ingrediatur monasterium: valet siquidem huiusmodi legatum ex sententia Guillelm. de Cun. & ibi Bal. numer. 1. in l. 1. C. de sacros. eccle. quos ibi sequitur And. de Viseis in repe. numero. 111. nam quemadmodum filius legitimatus per oblationem curiæ, vt in auth. qui. mod. nat. effi. sui. §. si quis igitur, colla. 7. ita per oblationem monasterium factam, vt ibi resoluit Bal. quem sequitur Alexand. in addi. ad Bartol. in l. cum quis. C. de natural. liber. & in l. necessarijs, numero. 13. & ibi Frä. de Aret. ff. de acq. here. Cyfon. in l. 10. Tauri, num. 15. Hippol. Marfi. in singulari. 273. Iacob. de S. George in auth. non licet, nu. 11. C. de libe. præte. Pet. Duënas in regul. 366. l. 1. 3. Sed an pater possit filiæ suæ spurie dotem constituere, vt monasterium ingrediatur, ita vt alimenta excedat, tractat optime Gasp. Bæ. in lib. de nō meliorandis dotis ratione filia bus. c. 14. quærens, an filiæ legitimæ possit in præiudicium aliorum filiorum ultra legitimā relinquere? & resoluit non posse pluribus rationibus, quas huic quæstioni accommodare poteris. † Et quod pater eam teneatur dotare pro ingressu religionis, tenet Bald. in l. pactum quod dotali. 20. quæstio. C. de collatio. Parpili. in rub. ff. solut. matrim. numer. 5. Bart. à Bartulinis in l. 1. numer. 22. ff. solu. matrim. Telli. Fernand. in l. 10. Tauri, num. 12. in fin.

GLOS. II.

- b Mas de la quinta parte de sus bienes. Repete hic quæ diximus in gloss. precedenti, numer. 5. 6. & 7. 8. & 9. 12. 13. 14. 17. 18. 33. 38. & 44.

GLOS. III.

- 6 Spurius si non disposuit in vita, vel in morte de quinto sibi relicto pro alimentis, an transeat ad eius heredes, an ad hæres patris?

Ali-

Alimenta vita finiuntur & ad hæredes non trāseunt.

Alimenta spurio relicta, an morte finiuntur? ibidem.

Alimenta filijs naturalibus relicta, quibus proprietates legari potest, non finiuntur morte, sed proprietates rei designatæ ad alimenta ad hæredes legatarij transmittitur.

Spurio res legata pro alimentis iure regio ad eius hæredes transmittitur.

Legis nostre limitatio triplex.

Spurio alimenta à patre relicta, quando ad hæredes

spurijs non transmittantur? ibidem.

Spurio, an possit pater grauamen restituendi post mortem apponere in quinto ad alimenta relicto.

Et tal hijo pueda en su vida o en su muerte hazer lo que quisiere o por bien ouiere. Id iuris notissimum est alimenta filijs legata, vel donata, seu tradita ad hæredes filiorum minimè pertinere, non quidem ratione alimentorum, quippe quæ vita finiantur. l. cum hi. §. si vni. ff. de transactio. l. dominus. §. fin. ff. de usufruct. nec ratione proprietatis, quia illa filijs spurijs à patre donari, vel relinqui non potest. §. si in auth. qui. mod. natura. eff. sui. l. 10. tit. 13. par. 6. l. 6. cum ibi dictis supra eodem. Nullo ergo iure ad filiorum hæredes spectant bona illa, quæ pater eis pro alimentis legauit, seu assignauit, ita docet Bald. in l. eam quam, numero. 41. C. de fideicom. Ioan. Bap. in l. si qua illustri, colum pen. C. ad Offic. Ant. Gomez. in l. 10. Tauri, nu. 42. & Tell. Fernand. ibi numer. 16. & sequentibus, dom. Didac. Couarru. de sponsal. 2. par. c. 8. §. 6. nu. 15. Itaque iure communi si filij ex fructibus, seu redditibus rei ad alimenta designatæ ali possent, illius rei dominium mortuis filijs, ad patrem, vel eius hæredes reddidit, vt præter præcitatatos doctores, voluit Ioā. Lup. in rep. c. per vestras. de dona. int. vi. & vxor. notab. §. 24. num. 5. † At in alijs filijs naturalibus quibus proprietates eo iure legari poterat, erat secus, ad hæredes siquidem legatarij transibat proprietates, licet ex fructibus filius potuisset ali, secundum receptiorem sententiam, quam cōmunem esse fatentur Thom. Ferrar. cautel. 2. & Paul. à Montepico in l. Titia, cum testamento. §. Titia. ff. de lega. 2. dom. Dida. Couarr. in epitome. de sponsal. 2. par. c. 8. §. 6. numero. 15. licet ab his dissentiat Carol. Moline. in Alexand. consil. 223. libr. 2. † Quinetiam si res ad alimenta spurio relicta in estimatione proprietatis nō excedit quantitatem alimentis necessariam, ad hæredes filij eam rem transire probare conatur Rode. Xua rez, in l. 1. tit. 6. lib. 3. fori, verū. secundum est. Sed hoc apertius per legem nostram & præcedentem expeditum est, quibus sancitum est, quintam bonorum partem bonorum partem, quæ loco alimentorum filijs relinqui potest, ad hæredes, vel successores filij spurijs, cui relicta fuit, proculdubio trāsire, vt ex præcatis legib⁹ expendit Didac. Castelli in d. l. 10. Tauri, in verbo, lo que quisiere, & in l. 9. in verbo, como quisiere, & ibi Anto. Gomez, numer. 42. & Tell. Fernand. numer. 16. 17. & 18. dom. Did. Couarru. d. §. 6. num. 15. † Quam assertionem limita, nisi ex expressa vel tacita voluntate testatoris colligatur, noluisse quintum spurio lega-

tum ad hæredes eius transmitti, vt si quid annuum legauit, quod vita finitur, vt in l. cum hi. §. si vni. & c. §. vult igitur, verū. modus autem. ff. de transactio. vel quando fructus alicui prædij, qui sufficiunt ad alimenta legantur. † Vel si pater filium suum grauauit, vt post mortem restituat alicui bona sibi ad alimenta legata, quintam suæ substantiæ partem non excedentia, tenet enim grauamen hoc quantū ad id, quod excedit alimenta, non enim cogitur pater integrum bonorum quintum spurio relinquere, si minor pars sufficiat ad alimenta, vt fatetur Anto. Gomez in l. 9. Tauri, nu. 41. verū. præterea, licet contrarium asserat, imo quod grauamen hoc non valeat in d. l. 9. Tauri, num. 43. cuius sententia vera non est, vt arbitror, nisi vbi quinta pars spurio relicta sit ei necessaria ad alimenta, quod sentire visus fuit Tell. Fernand. in l. 10. Tauri, nu. 15. & 18. verū. sit tertia conclusio. † Vbi autē spurius non disposuit in vita, vel in morte de hac quinta parte loco alimentorum sibi relicta, non reuertetur ad hæredes patris, sed ad legitimis hæredes spurijs ex doct. in Bald. in l. 1. in fin. verū. vltimo quæro. ff. de pact. vbi facultas nominandi aliquem in emphyteusi trāsit ad hæredes eius, qui non nominauit. l. 4. C. de cont. & cōmi. stipu. Dec. cons. 578. nu. 10. Ari. Pinel. in l. 2. C. de bon. mater. num. 11. & seq. Tell. Fernand. in l. 10. Tauri, in fin.

GLOS. III.

Pero siel tal hijo fuere natural. Quis dicatur filius naturalis, tractat lex sequens, vbi dicam, & quæ ad eius successiōem ab intestato spectant.

GLOSS. V.

- 1 *Naturales filij iure communi non excludunt ascendentes, quoniam relicta eis legitima, non aliās, poterat pater eis legare totam substantiam.*
- 2 *Naturales filij à patre instituti excludunt omnino ascendentes iure regio.*
- 3 *Naturales filij non rumpunt patris testamentum, nec succedunt contra illud.*
- 4 *Naturales filij stante legitimo qui successiōi patris renuntiavit, an possint patri succedere remissimè.*
- 5 *Aunque tenga ascendentes legitimis. Lex nostra est correctoria iuris communis, quo iure patri non permittebatur, existentibus ascendentes legitimis, ultra duas suæ substantiæ partes aliquid naturalibus relinquere, debet at enim tertiam partem bonorum ascendentes referuare (quæ erat legitima eorū, vt in auth. detrien. & semisse. §. 1.) quod expressim erat dispositum in auth. licet. C. de natural. liber. † Hodie autem per legem nostram excluduntur omnes ascendentes, si pater filij naturalis ei voluerit omnem substantiam relinquere, itaque ex testamento in defectum descendentiū, erit filius naturalis capax, sicut legitimus, quod notant D D. omnes in l. 10. Tauri, vnde hæc desumpta fuit, maximè Tell. Fernandez, num. 19. † Contra testamentum autem patris in nihil*

Gg 2

hilo

Libro.5.Titulo.8.

hilo succedant naturales, etiam si legitimi filij non super sint, nec rumpere possunt patris testamentum (licet ab intestato, vel ex testamento succedant, vt hic statuitur) glo. est singularis hoc probans in l. 1. in verbo, naturales. ff. de bon. poss. con. tab. quam dixit vnicam Dyn. & Alberi. & singularem Bar. & communiter DD. Paul. Cast. in l. si qua illustris, & ibi Sali. nu. 2. C. ad Officia. Anto. Gomez in l. 9. Tauri, nu. 21. qui citat conor. & plures alios citat Ferd. Vaz. Mencha. lib. de successione creatione. §. 10. num. 559. vbi commentum sequitur, & Tirac. in rep. l. si vnquam, in verbo, suscepit liberos. nu. 47. Deci. in l. 2. nu. 9. C. de bon. poss. con. tab. dom. Did. Couar. in epitom. de sponsalib. 2. par. c. 8. §. 3. nu. 15. in fi. & nu. 16. Marcus Solon Burgen. in l. 3. Tauri. 1. parte. 2. conclu. nu. 296. alia est glo. similis in §. tam autem naturales, in l. de inoffic. testa. pro quibus est text. expressus in l. vlti. C. de naturalib. & in l. 8. versic. pen. tit. 13. de success. abint. par. 6. [†] Sed an extante filio, vel filia legitima, quæ successioni paternæ renuntiavit, admittatur ad successionem patris filius eius naturalis? discutit optimè Telli. Fernan. in l. 10. Tauri, nu. 20. 21. 22. 23. & 24. videte eum, alibi dicam infra eo. l. seq. gl. i. nu. 8.

LET. IX.

¶ Quales se dizen hijos naturales.

¶ Ley. 11. de Toro.

¶ Porque no se pueda dudar quales son hijos naturales. Ordenamos y mandamos, q̄ entonces se digan ser los hijos naturales,^a quando al tiempo que nacieren o fueren concebidos, sus padres podían casar con sus madres justamente sin dispensacion,^b con tanto q̄ el padre lo reconozca por su hijo:^c puesto q̄ no aya tenido la muger de quien lo huuo en su casa, ni sea vna sola,^d ca concurriendo en el hijo las calidades susodichas mandamos que sea hijo natural.

GLOS. 1.

- 1 Naturales filij succedunt ab intestato in duabus vncijs, & quid iure antiquo?
- 2 Naturales filij non succedunt extantibus filijs legitimis ab intestato, vel legitimis.
Filij legitimati & adoptiui excludunt naturales ab intestato, ibidem.
- 3 Naturales nepotes, & alij descendentes, legitimis non extantibus, succedunt ab intestato in duabus vncijs.
§. Nepotibus in auth. qui. mod. nar. effi. sui. & l. 1. de naturalib. explicatur ibidem.

4 Naturales possunt à patre institui deficientibus legitimis, & in quo?

Naturales filij excludunt ascendentes legitimos ex testamento iure regio, ibidem.

5 Naturales filij extantibus legitimis, in quo possint patri succedere ex testamento iure cōmuni, & regio.

6 Naturali filio, an possit à patre quantum relinqui extantibus filijs legitimis?

7 Naturali an possit à patre ultra quantum relinqui ex consensu legitimorum, & quid in spurio?

8 Naturales, an possint institui si legitimus renuntiavit hereditariis

Filios non extare, vel extare, & non posse succedere paria sunt, probatur optime, ibidem.

9 Nepos naturalis, an possit a suo succedere ex testamento extantibus, vel non extantibus legitimis?

^a Ser los hyos naturales. De successione spuriorum vidimus in legibus præcedentibus, restat nunc de successione filiorum naturalium tractare, in qua tractatione facio sequentes conclusiones. Sit prima conclusio, filius naturalis ab intestato patri non succedebat, nec erat iure antiquo Digestorum, & Codicis cognitus quoad successionem, vt in l. humanitatis. C. de naturalib. Iure verò authenticorum succedit in duabus vncijs, hoc est, in sexta parte bonorum, deficientibus filijs legitimis, & deficiente vxore propria ipsius patris, & matri spurij superstiti virilis portio eiusdem cōperit. 6. partis, vt in auth. licet. C. de natur. lib. vbi gl. & DD. omnes, text. etiam in auth. qui. mod. natur. effi. sui. §. si quis autem defunctus, colla. 7. & in auth. de trien. & semi. §. consideremus, vers. intestato, colla. 3. Iure verò regio partitum idem est dispositum, quod & iure authenticorum, præterquam quod vxor patris non excludit filios naturales à successione paternâ in dictis duabus vncijs, modò filij legitimi non ad sint. l. 8. & 9. tit. 13. de success. ab intest. par. 6. Roderi. Xua. in l. 1. tit. 6. lib. 3. fori. vers. viso qui dicantur spurij, fol. 87. dom. Did. Couar. in epitom. de sponsalib. 2. par. c. 8. §. 4. nu. 9. & Anto. Gom. in l. 11. Tauri, nu. 4.

² ¶ Secunda conclusio, filij naturales succedunt patri in duabus vncijs, si non super sint filij legitimati per principis rescriptum, quod deducitur ex d. auth. licet, quæ sobolem ciuilem exigit ad naturalium exclusionem, & conuincitur autoritate Bald. in l. eam quam, nu. 26. C. de fideicom. & in l. cum accutissimi, num. 6. eo. tit. dicentis statutum de legitimis loquens habere etiam locum in legitimatis per principis rescriptum: quanto ergo fortius id dicemus procedere in legum cōmuniū interpretatione ita adnotauit Bal. in l. quisquis. C. ad l. lul. maie. Hinc etiam inferitur idem dicendum fore in filijs adoptiuis, vt eis extantibus naturales ab intestato in nihilo succedant, quod asserit Nicol. de Vvald. in tracta. de successio. ab intestat. column. 21. & Ioan. Baptist. de sancto Seuerino in l. si qua illustris, fol. 5. column. 3. C. ad Officia. dom. Did. Couar. de sponsa. 2. par. c. 8. §. 4. numero. 9. & Gregor. Lupi, in l. 8. tituli. 13. par. 6. in verbo, dos partes. [†] Tertia conclusio, nepos

pos naturalis & legitimus ex filio naturali conceptus, vel nepos naturalis ex filio legitimo conceptus, vel ex alio naturali succedit aucto abintestato in duabus vncijs, legitimis filijs deficientibus, & denique ea quæ numeris præcedentibus diximus procedere in filijs naturalibus, locum obtinent in nepotibus. l. vltim. vbi Odo. & Cyn. C. de natura libe. & ibidem Bald. & Salice. text. in c. causam quæ. l. & c. lator, & c. ex tenore, qui filij sunt legi. notat Angel. per text. ibi in auth. de hæred. abintest. veni. §. reliquum, vers. ex diuerso. Bald. in l. si. C. de reuocand. Deci. cons. vii. Azo. in summa. C. de natura libe. gloss. in auth. qui. mod. nat. effi. sui. §. nepotibus, Ioan. Baptista. Cacialup. in. d. l. si quæ illustis, numero. 39. contra Guillelm. Benedi. in repe. cap. Raynuntius, in verbo, & uxorem, num. 700. de testamen. qui oppositum asseruit per text. in d. §. nepotibus, & in d. l. vltim. in fi. C. de natura libe. Quibus respondet dom. Didac. Couarru. d. §. 4. numer. 10. in fine, dicens, id tantum ibi probari, nepotes, etiam legitimos ex filio tantum naturali intestato aucto non succedere, vt legitimos: non tamen negant dictæ leges, eos posse succedere, vt naturales, idem voluit Anto. Gomez in l. 9. Tauri, num. 6. & Grego. Lupi in l. 8. gloss. 2. tit. 13. de success. abintest. par. 6. Roder. Xua. in l. 1. tit. 6. lib. 3. fori, vers. hæc de filiorum naturalium successione, in prin. fol. 88. Arius Pinellus hoc latè differens in l. 3. num. 20. & sequentibus. C. de bon. matern. & hæc est verior, æquior, & receptor sententia. ¶ Quarta conclusio, pater filium naturalem habens potest iure Codicis ei relinquere dimidiâ suæ substantiæ partem deficientibus descenditibus, vel ascenditibus legitimis, vt in l. humanitatis. C. de natu. libe. Hodie verò hac in specie poterit pater omnia bona sua filio relinquere in vita, vel in morte, vt in auth. licet. C. de natural. lib. auth. qui. mod. natu. effi. sui. §. ne igitur vers. si. si verò filios, colla. 7. l. 8. tit. 13. par. 6. Quinetiam si pater habeat ascendentes legitimos, potest naturalem filium hæredem instituere, modo ascenditibus legitimam reliquerit. d. auth. licet. C. de natural. lib. ybi gloss. communiter recepta auth. quib. mod. natu. effi. sui. §. si vero habuerint. l. 8. titu. 13. part. 6. & ibi notat Grego. Lupi in verbo, ascendentes. Legitima autem ascenditum est tertia pars bonorum descenditum, secundum communem opinionem interpretatiu, auth. nouissima. C. de inoffi. testam. Iure tamen regio duæ ex tribus partibus sunt legitimæ ascenditum, vt in l. 1. supra eodem. Hæc tamen conclusio in his regnis tã est omnino sublatæ per legem supra proximam: vbi pater potest filios naturales in omnibus bonis hæredes instituere nulla parte parentibus relicta, vt ibi dixi in gloss. 5. est etiam text. in l. 1. prope finem, tit. 6. lib. 3. fori. ¶ Quinta conclusio: pater filium naturalem habens, legitimis etiam extantibus, potest ei in testamêto vnciam idest, duodecimam bonorum suorum partem relinquere: ex qua vicilis portio matri eius competit, si sola concubina patris fuerit, non aliâ, vt in l. 2. & auth. nunc soli. C. de natura libe. & in l. 8. tit. 13. part. 6. sed concubina deficiente poterit pater integram vnciam filio naturali relinquere, secundum gloss. & Alber. in d. l. 2. estque text. regni nostri in d. l. 8. titu. 13. part. 6. dom. D. Couarr. de spons. c. par. c. 8. §. 4. nu. in quorum

sententia vera est, quidquid aduersus eam contēderi. Ludo. Sard. in tract. de legitimat. 3. par. q. 1. Hodie verò iure regio nouissimus pater poterit filio naturali quintam bonorum suorum partem legare, etiam legitimis filijs extantibus, vt in l. 7. supra eod. sumpta ex l. 9. Tauri, & ante eam legem id quandoque fuisse hoc in regno obseruatū insinuat. Rod. Xua. in l. 1. tit. 6. lib. 3. fori, idque obseruari, ait Cosar. d. §. 4. nu. 11. & Grego. Lupi in l. 8. tit. 13. in verbo, la vna, ad h. par. 6. vbi resoluit quintam, duntaxat, partem ei posse relinqui, non verò vnciam, & supra vnciam quintam, quod verum est. ¶ Quæ conclusio nem limitat singulariter, nisi testator quinque haberet filios legitimos, quia tunc pater non posset filio naturali quintam bonorum suorum partem relinquere, ne plus habeat naturalis quàm legitimus, arg. l. communium, in fi. C. de natural. libe. vbi hoc filio naturali, etiam per oblationē curiæ legitime patet relinquere non potest, & in auth. de nup. §. & quoniam varie. Quod in specie iuris communis, quo vnciam tantum relinqui poterat, hoc nuncupatim asseruit Alberi. in auth. licet. C. de natural. lib. cui accedit Roder. Xua. in d. l. 1. tit. 6. lib. 3. fori, vers. viso qui dicantur filij spurij, fol. 87. & Grego. Lupi in d. l. 8. tit. 13. in verbo, la vna, par. 6. Tell. Fern. in l. 9. Tauri, nu. 26. 27. & 28. Sed nihilominus oppositū ipse tenet supra eo. l. 7. gl. 4. num. 2. 3. 4. 5. & 6. imo quod possit pater integrum quinto filio naturali & spurio relinquere, licet sint quinque, vel sex filij legitimi, vel plures. ¶ Secundò limita, nisi legitima proles consentiat expresse patrem plus relinquere filio naturali, tunc nimirum id iure validum erit, nec sufficit tacitus consensus, sed expressus, vt dixi, & in conspectu naturalium præstitus, vt latè probat Aymon Craue. cons. 200. nu. 5. & num. 9. dom. Didac. Couarru. d. §. 4. numero. 11. Tell. Fernan. in l. 10. Tauri, num. 8. vbi tamen confusse procedit, in volens successione naturalium cum successione spuriorum, nam quod supra diximus procedit in filijs naturalibus. In spurij autem ex coitu damnato natis nihil operabitur consensus filiorum legitimorum in vitæ patris præstitus, cum incapacitas sit non solum respectu spurij, sed & respectu patris eius ob eius delictum, vt notat Bald. cons. 456. numero. 9. lib. 5. atque ideo consensus legitimorum facere non potest capacē quos lex reddidit incapaces. quod hac ratione voluit Ange. cons. 223. nu. 2. vers. enim fuisset natus ex damnato coitu, quem ipse Teilus Fernandez citat, sequiturque. Et cōfessum limitat. nisi consensus filiorum legitimorum præstitus fuisset post mortem patris, cum iam omnia bona erant effecta ipsorum legitimorum, quare ab ipsis iam capere videtur spurij non à patre, vt in l. 1. in ædibus. §. si si iustitias. ff. de donatio. l. si liqueat. C. de inoffi. dona. & licet filius spurij à patre capere non poterat, à fratre verò poterat. l. si qui ex bonis. ff. de vulga. l. qui Titij tabulas. ff. de his qui. vt in dig. tradunt Moderni in l. 1. §. veteres. ff. de acq. poss. Hoc tamē fallit in filiis clericis, cui prohibetur, etiam à fratribus & alijs patris consanguineis accipere, vt in l. 6. supra eodē. Et an in filiis ex damnato coitu natis, idem sit, latè examinaui supra eodem l. 6. gloss. 4. numero. 4. 5. 6. 7. & 8. ¶ Tertiò hæc regula limitatur, nisi filij legitimi, absq; vlla fraude bonis paternis renan-

Gg3

tiaue-

Libro.5. Titulo.8.

ciauerint, tunc enim pater poterit filio naturali bona sua libere relinquere, quemadmodum posset legitimis non extantibus, vt respondit Ludo. Roma. consil. 43. numero. 3. versu. quoad tertium. Bar. in l. 1. §. qui habebat. ff. de bon. poss. cont. tabul. Guill. Bene. in rep. c. Raynūtius in verbo, & vxorem nomine Adelesiam, nume. 679. & seq. Grego. Lupi, in d. l. 8. tit. 13. in verbo, dos partes, in fine, par. 6. idem voluit Iaso consil. 68. lib. 3. colu. 7. ad si. versu. item facit quod notabiliter tenet Roma. Quibus optimis rationibus contradicit Telli. Fernan. in l. 10. Tauri, numer. 20. & sequentibus, & tandem reliquit cogitandum. Tu interim tene communem paria enim sunt, vt inquit Roma, filios nō extare, vel extare, & non posse succedere, vt in l. 1. §. qui habebat, & ibi notat Bar. ff. de bono. poss. cont. tabul. cui rationi nō respondetur congruē per Telliū Fernan. nam doctrina Bal. in auth. cui relictum. C. de indicā. vidui. tollē. num. 10. versu. extra queritur, procedit quoniam vxor cuius causa aufertur hāreditas ab hārede, non potuit habere hāreditatem, quia testator eam nō vocauit nec lex, quare hāreditas applicatur eis quibus de iure debetur, hoc est, hāreditibus legitimis. Minus oberit tex. iuncta gl. in aut. licet. C. de natural. lib. quem pro sententia contraria adduxerat Telliū, & ante eum Corne. consil. 85. numer. 5. libr. 3. vbi naturalis non potest succedere extante coniuge, quā tamen non ideo admittitur ad hāreditatem viri, quamuis excludat filium naturalem, quia lex illa erat irrationabilis, quare corrigitur per l. 9. tit. 13. par. 6. quod inasitatum erat, eas partitum leges corrigere leges iuris communis quare dicit expresse lex illa legem iuris communis esse irrationabilem. ¶ Septima conclusio, nepos naturalis, vel ex filio naturali procreatus potest ex testamento succedere auo in omnibus bonis suis, nullis extantibus liberis legitimis, vel eis extantibus in quinta parte. At ascendentibus superstitibus, hoc est, ab auo, vel proaui, potest in omnibus aui bonis ex testamento succedere iure regio, vt in l. praecedenti, sumpta ex l. 10. Tauri, vbi hos notat Anzo. Gomez nu. 7.

GLO. II.

- 1 Filiorum tria genera.
- 2 Naturales filij iure ciuili, qui dicantur?
- 3 Naturales filij iure canonico & regio, qui dicantur?
- 4 Naturales filij hodie dicuntur nati ex homine illustri & femina vili vel ancilla, cum inter hos possit consistere matrimonium.
- Matrimonium iure canonico & regio consistere potest inter illustrem & ancillam, ibidem.
- 5 Naturalis filius dicitur natus ex virgine stuprata vel vidua honesta.
- 6 Bastardi dicuntur filij naturales.
- Nothi filij, qui dicantur?
- Naturales nothos comprehendunt iuxta ius nostrum, ibidem.
- 8 Manceres filij qui dicantur?

Sus padres podian casar con sus madres iustamente y sia dispensacion. Tria sunt genera filiorum, quidam sunt legitimi & naturales simul, alij naturales tantum, alij spurij, de legitimis & eorum successione, dixi supra eo. l. 1. gl. 4. de spurij, supra eo. l. 6. gio. 3. §. 8. & l. 7. & 8. & de successione naturalium dixi in glo. praeced. qui autem dicantur filij naturales hic venit differendum. Naturales filij dicantur iure ciuili, qui ex vnica concubina, eaque domi cohabitante nascuntur ex vtroque parente soluto. l. pen. & ff. de concubi. iuncta. l. si quis officium. ff. de ritu nuptia. auth. qui. mod. natural. effi. sui. §. si quis autem filios, gl. in cap. per venerabilem, in verbo, naturalibus, qui filij sunt legitimi. l. 2. tit. 14. de concubinis, par. 4. hanc diffinitionē probat Azo in summa. C. de natural. libe. l. col. & in summa. C. de concubin. in sig. gloss. Dyn. & Bart. in l. pen. ff. de concubin. Bald. per text. libi. in auth. licet. C. de natural. libe. Ange. in d. si qua illustris. C. ad Officia. Ioan. de Plat. in §. in. 1. colum. in sti. de nup. Ange. de Aretio in §. nouissime. i. colum. in sti. ad Officia. Dyn. in tracta. de success. ab intest. 2. colum. Specul. in cod. tit. §. 1. versu. nunc de naturalium Hosti. eod. tit. versu. & nota. Anto. Abb. & ceteri in cap. per venerabilem, qui filij sunt legitimi. gloss. & docto. in c. nisi cum pridem. de renuntia. & hac est communis & indubitata opinio de iure ciuili docto. omnes in l. 11. Tauri, vbi Telli. nu. 1. ¶ Iure autem Pontificum & regio id solum exigitur, vt filius naturalis quis dicatur, nempe, vt sit natus ex his parentibus, qui tempore conceptionis, vel natiuitatis matrimonium absque dispensatione contrahere poterant, vt in cap. innotuit de electio. c. tanta qui filij sunt legitimi. etiam si non sit natus ex vnica concubina domi retenta, quod consuetudine generali esse receptum attestatur Abb. in d. c. per venerabilem, super gloss. in verbo, naturalibus, & Bal. consil. 129. li. 2. Aynō Sabillia. consil. 166. nu. 8. li. 1. Bal. consil. 206. ad fili. 3. Ias. consil. 5. li. 3. atque idem apud Hispanos diu seruati fuisse attestatur Rod. Xua. in l. 1. tit. 5. lib. 3. fori. versu. hoc supposito, quod probari videtur in l. 8. tit. 13. par. 6. teste Anto. Gomez in lib. 9. Tauri, numer. 1. Et est hodie decusum per legem nostram idem voluerunt Ioan. Brunellus in tracta. de sponsali. conclus. 2. numero. 27. dom. Didac. Couarru. eodem tractatu. 2. part. cap. 8. §. 4. numero. 2. Guillerm. Mayneri. in d. quociens idem, numero. 12. ff. de regulis iuris, Nicola. de Vvald. in tracta. de success. ab intest. 1. part. numero. 58. Syluester Aldobrandinus in §. vlt. numero. 11. in sti. de emp. Franc. à Ripa in repe. l. si vnquam, nume. 55. C. de reuocand. dona Petr. Dueñas in regula. 350 numero. 11. in fi. Grego. Lupi in l. 2. glossa pen. tit. 14. & in l. 1. gloss. l. tit. 15. part. 4. ¶ Quam regulam extende, vt procedat, etiam si pater sit illustris, & filius natus sit ex femina vili, vel ancilla, quia licet iure communi & regio Partitarum tales filij non dicebātur naturales, sed spurij, vt in l. 1. C. de natu. libe. & in l. vlt. tit. 14. par. 4. Hodie tamen per nostram legem hi filij naturales dicuntur, & non spurij, propter generalitatem legis id solum requirentis, vt filij dicantur naturales, nempe, quod tempore conceptionis, vel natiuitatis parentes eius sint habiles ad matrimonium contrahendum. At iure canonico, ciuili, & regio, vir illustris

Iustus potest cum foemina vili contrahere matrimonio, vt in authen. vt lice. matr. & auiz. §. quia vero, 1. colla. 8. & in authen. sed nouo iure. C. de natural. liber. & per totum titulum extra de coniugio seruorum, cap. si quis liber. & c. si quis ancillam. 26. quæst. 2. l. 11. tit. 2. part. 4. quod expressim voluit hac ratione motus Petr. Nun in dictionario suo, in verbo, hijo natural, & Grego. Lupi, dubitans tamen, more suo, in l. vltim. tit. 14. de concubi. in verbo, que non deuen recebir, par. 4. dicens, ita fortè practitari, quibus libenter accedo. † Secundò, hæc ampliatur conclusio, vt procedat etiam si filius nascatur ex virgine stuprata, vel vidua honesta, & homine soluto & non coniugato; adhuc enim filius dicitur naturalis iure canonico & regio per hanc legem, atque etiam si vi fuerint raptæ, secundum gloss. & Bald. in cap. innotuit. de electio. & Roder. Xarez. in l. 5. ti. 6. lib. 3. fori, fol. 4. Grego. Lupi in l. 1. gloss. 1. tit. 15. par. 4. dom. Didac. Couarru. de sponfal. 2. par. cap. 8. §. 5. num. 18. † Naturales etiam filij, alio nomine battardi appellantur, secundum gloss. in rubr. ff. de concubinis. Deci. consilio. 433. Ludo. de Sardis in tra. de legitimatione. 2. par. q. 1. Alexand. consilio. 118. colum. penult. lib. 1. dom. Did. Couarru. de sponf. 2. part. cap. 8. §. 4. nu. 8. qui respondet ad l. 9. Tauri, vt ibi per eum. † Hinc etiam fit, natum ex concubina, quæ domi non retinetur, spurium proprie, non dici, sed naturale, seu nothum, vt probat Alcja. li. 4. Parergo. c. 5. ex auth. qui. mo. na. eff. sui. adiuncto Græco titulo, qui naturales nothos appellat dom. D. Couarru. in epitome. de sponfali. 2. par. c. 8. §. 4. nu. 6. qui tamen alio sensu & priori quidem asseuerat filios nothos adulterinos appellari, vt Budæus explicat in l. vulgo concepti. ff. de statu hom. Quintil. etiam. lib. 3. c. 8. & probatur in l. 1. in fi. tit. 15. par. 4. resoluit tamen ipse dom. Did. Couarru. apud Iuriscultos, & legulatores, nothum dici natum ex scorte, seu meretrice. Notius tamen comprehenditur sub spurio, iuxta latam spurijs significationem, iuxta quam etiam vulgo quæsitos comprehendit. l. spurij. ff. de decurio. Iaf. in l. 2. in prin. ff. de verbo. obli. Greg. Lup. in l. 1. in verbo, spurij, tit. 1. par. 4. & probat optime Couarru. d. §. 4. num. 6. ita intelligens glo. in cap. nisi cum pridè. §. personæ, de renuntia. & Bar. in l. vlt. col. ff. de his qui. vt indig. & legem regiam. tit. 15. par. 4. † Manzeres autem licet lata significatione nati dicantur ex scortis & meretricibus. c. 23. Exodi. & l. 1. tit. 15. par. 4. proprie tamen dicuntur qui nati sunt ex his qui iure Pōtificio matrimonium contrahere prohibentur, vt probatur in d. cap. nisi cum pridem. §. persone, vt attestatur dom. Did. Couarru. de sponfalib. 2. part. cap. 8. §. 5. numero. 2. dicens, has dictiones expressim, atque aliter assumi.

GLOS. III.

- 1 Filiatio non probatur ex sola nominatione vel recognitione parentum, nisi alia concurrant adminicula, limitatur. 4. modis, & nu. 2. 3. 4. & 5.

6 Filius legitimus, an naturalis, vel spurius presumatur? & cui incumbat onus probandi? & nu. seq.

Qualitatem legitimis alleganti, siue sit actor, siue reus incumbit onus probandi, ibi.

7 Naturalem esse alleganti incumbit onus probandi ea quæ lex nostra requirit.

8 Naturalis filius quando quis esse presumatur, & numero. 12.

9 Qualitatem aliquam alleganti, quæ est fundamentum sue intentionis, siue actor sit, siue reus, incumbit onus probandi.

Paupertatem, vel diuitias alleganti, an incumbat onus probandi ibi.

10 Filium legitimum esse, quando incumbat reo onus probandi.

11 Filij naturalis probatio quando reo incumbat.

12 Legitimitatis probatio, quando actori non incumbat.

13 Legitimitatis probatio, quando reo incumbat, & quando non, num. 14.

15 Lex de filijs loquens, intelligitur de legitimis.

c Contanto que el padre lo reconozca por su hyo. Nota ex lege ista, quod filiatio non probatur ex sola nominatione parentum, vel ex sola recognitione patris, sed alia adminicula probanda sunt, postquam enim dixerat lex nostra, ad probandum filium esse naturalem alicuius requiriri in primis, vt probetur parentes esse solutos, & posse matrimonium libere contrahere, absque vlla dispensatione, tempore conceptionis, vel natiuitatis, addit postea hæc non sufficere, nisi pater eum recognoscat, seu nomet filium. Et q. nominatio sola non sufficiat, nisi alia adminicula concurrant, probat text. in cap. extra transmissa, & ibi glossa, extra qui filij sint legit. & capit. per tuas, de proba. gloss. communiter tecepta in l. non epistolis. C. de proba. hanc dixit communem Deci. in d. capit. per tuas, numero. 28. ex quo gloss. in cap. Michael. de fili. prefbyte. dicens solam sufficere nominationem, secundum ea quæ dicta sunt est intelligenda, vt aduertunt Petr. de Dueñas in regula. 342. in princ. & dom. Didac. Couarru. de sponfal. 2. part. capit. 8. §. 3. numero. 7. † Vel quando hæc nominatio contigisset in actu, qui solum vero filio conuenit, vt emancipatio, melioratio, & similia, tunc enim sufficiens est, hæc nominatio filio possidenti ad transferendum onus probandi in aduersarium. Bart. in l. 1. §. idem per contrarium. ff. de liber. agnoscen. ex hoc enim filius constitutus est in quasi possessione filiationis. † Idemque erit si actus ille esset conueniens magis filio, quam extraneo, vt datio alimentorum, & traditio alicuius rei pro alimentis, vt etiam notat Bart. in d. §. per contrarium, quem Anto. de Butr. Aret. & Deci. sequuntur in d. capit. per tuas. de proba. quo in loco Deci. hanc attestatur receptiorem, licet Abb. numero. 7. velit contrarium, Iaf. communem sequitur, consil. 102. lib. 4.

Libro.5. Titulo.8.

- lib.4. Iacob. de S. Georgeo in l. quidam quasi numero. 3. ff. de proba. Tiraquell. lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 16. numero. 7. vbi citat concordant. Paul. Paris. conf. 10. nu. 50. dom. Did. Couarru. d. §. 3. numero. 7. & Pet.
- 4 Dueñas dicta regula. 3. 42. limit. 1. † Potest & tertio sola nominatio parentum filio iustificare, vbi principaliter fuisse facta propter filiationem in iudicio, nō propter aliud. l. 1. §. Iulianus. ff. de lib. agnoscen. modo fiat presente filio. l. certam. §. si quis absente. h. de confess. Panormitan. in d. cap. per tuas. de probat. num. 8. & ibi Dec. num. 32. Paul. Paris. conf. 10. num. 47. lib. 1. d. D. Coua. & Pet. Dueñas in locis paulo ante citatis idē esse asseuerantes in confessione extrajudiciali presenti filio principaliter ad id facta, saltem ut filio possidente in aduersarium transferatur onus probandi. l. pen. i. in d. gloss. ff. de proba. Imol. in l. ex hac scriptura. ff. de don. Abb. & Dec. in d. c. per tuas.
- † Si vero nominatio fiat in aliquo actu, ad hoc, vt actus ille valeat, sufficiens erit probatio inter eos, qui actum gerant. l. optima. C. de contra. & com. stipul. Host. & Abb. in c. illud. de presump. §. 1. & Dec. in d. c. per tuas. l. D. Couarru. l. §. 3. nu. 7. in fin. vbi videre poteris alios plures modos probandi filiationem.
- † Sed hic quero, in dubio an presumatur filius esse legitimus, an naturalis, vel spiritus? Et omisso multiloquio Telli Fernandez in l. 11. Tauri, num. 2. 3. & sequentibus, credere regulam tradi posse generalem, vt qui allegat esse filium legitimum, siue fixit & siue reus, id probare teneatur, si qualitas legitimis est fundamentum sue intentionis, Ang. per text. ibi in l. libero. u. ff. de his qui notant infam. Dec. conf. 54. l. fin. l. neq. professio. C. de testamen. & in conf. 102. lib. 4. d. Did. Couarru. de sponsal. 2. par. c. 8. §. 3. in prin. † Idem, si quis allegat esse filium naturalem, si naturalitas est fundamentum agentis, probare tenetur illam qualitatem, iuxta ea que lex nostra exigit, alias non obtinebit ex notatis per Bar. in l. si quidem. C. de exceptio. & in l. in illa. ff. de verb. oblig. & in l. ex facto. §. si quis autē. ff. ad Trebell. vbi actor qualitatem probare tenetur, que est fundamentum sue intentionis, alias succumbet, ita respondit Bertrand. conf. 135. nu. 1. & 2. lib. 2. secundū impressionē Symonis Vincentij. Aym. Craue. conf. 166. num. 4. Tell. Fernandez. in l. 11. Tauri, num. 5.
- † Vbi autem reus & possessor bonorum allegat se esse naturalem, & alter ad eum excludendum allegat esse spurium, nulla incumbit probatio reo, quia hac in specie presumitur filius naturalis, nec delictam presumatur contra legē merito ff. pro socio, ita consulat Aymō conf. 138. num. 1. & conf. 165. nu. 1. & 4. & actori incumbet probatio eius quod ad fundandam suam intentionem allegat reum esse spurium, iuxta text. in l. actor. quod asseuerat. C. de probat. l. 1. tit. 14. part. 3. ita asseuerat Aymon conf. 165. nu. 1. & 4. Quod tamē limita, vt infra num. 11. & 12. † Confirmatur ex regula generali, quod ei qui aliquid asseuerat, siue actor, si siue reus, si est fundamentum sue intentionis, incumbit onus probandi. glo. singul. & non alibi in l. si vero. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisd. cog. vbi paupertatem, vel diuitias alleganti incumbit onus probandi, siue actor sit siue reus, quam communiter receptū esse attestatur Couarru. eam latē eximians, lib. 2. resolutio. c. 6. nu. 7. & deinceps, vbi respondet ad glo. in sing-

nem in l. cum de lege. ff. de probatio. vbi allegans paupertatem ad aliquid obtinendum eam legitimē probare dicitur per solam assertiōnem, vel declarationē bonorum quæ habet, nam ei qui eum plura bona habere dixerit incumbit probatio: dicit dom. Did. Couarru. eam glo. non esse ita intelligendam, prout plures intel-
ligunt, quod sola assertio & declaratio bonorum suffi-
ciat ad releuandum eum ab onere probandi paupertatem, sed demum confesso inuentario, & repertorio bonorum pro quo lex presumit, si est legitimē confes-
ctum, nimirum ergo, cū in specie dictæ glossæ alle-
gans paupertatem nabeat presumptionē pro se, quod non habeat alia bona, qua quæ in repertorio conscri-
pta sunt, transferat onus probandi in aduersarium, quod plurium auctoritate probat, & attestatur hunc
esse communem intellectum dictæ glo. † Ex quo infero, periculosum esse Telli Fernandez opinionem in
d. l. 11. Tauri, num. 6. quatenus asseruit filium posses-
sorem bonorum patris presumi esse legitimum, nisi con-
trarium ab actore probetur, add. cens. auctorem eius
opinionem Aymonem. d. conf. 166. nu. 4. & nil aliud
non enim hoc dicit Aymon, nec de legitimo aliquid
trahat, sed de filio naturali, contra quem obieciatur
esse spurium & non naturalem. Ponamus autem fra-
trem testatoris petere hereditatem fratris sui abinte-
stato defuncti, quā Titius possidet, qui se defendit
dicens esse filium legitimum defuncti, si actor
fratrem legitimum defuncti esse probauerit, non qui-
dem absoluetur reus, nisi legitimis probationibus
ostenderit se esse filium defuncti legitimum, quia
hoc est fundamentum suæ intentionis, quod probare
teneatur, alias condemnabitur ad bonorum restitutio-
nem, cum actum suam probauerit intentionem, nempe,
esse fratrem defuncti, nam quod ab intestato de-
cesserit presumitur, nisi aduersarius probet testa-
mentum fecisse, secundum Bartol. communiter re-
ceptum in l. is potest, numero. 25. ff. de acquirend. ha-
redi. per text. in l. si emancipati. C. de collatio. vbi
doctores magis communiter h. c. asseuerant, vt attesta-
tur dom. Didac. Couarru. plures alios citans, lib. 2.
resolutio. cap. 6. numero. 5. licet non nulli refragen-
tur. † Sic etiam si filius naturalis est a patre institu-
tus ascendentibus præteritis, & statim in possessio-
nem bonorum missus, si auus petat ab eo heredita-
tem, sufficit probare esse auum legitimum, & reo in-
cumbet probatio filiationis, licet bona possideat, &
nisi probauerit filium esse testatoris natum ex con-
cubina, cum qua tempore conceptionis, vel natiui-
tatis pater poterat, absque dispensatione contrahere
matrimonium, & quod pater eum nominauerat
filium, & pro tali eum recognouerat, iuxta legem no-
stram, condemnabitur profecto filius ad restitutio-
nem bonorum, licet contrarium asseruerit Telli.
Fernandez in dicta. l. 11. Tauri, in fine. † Cui non
refragatur, quod diximus supra numero. 8. ibi enim
fundabat intentionem suam actor, dicens reum esse
spurium, & non negauit esse filium, quare nimirum
presumitur naturalis, & actori incumbit onus pro-
bandi esse spurium, in specie autem numeri decimi,
& vadesimi actor asseuerabat defunctum abintesta-
to decississe, vel testamentum esse inofficiosum,
quia ascendens fuit præteritus, & probauit eum esse
auum

autum, vel fratrem defuncti, & sic heredem legitimum, quare reo bona possidenti incumbit probatio filiationis, quia est fundamentum sue intentionis, quod nisi probauerit condemnabitur ad restitutionem, ut ibi dixi. Et si dixeris quomodo in specie proposita supra, num. 8. poterat actor fundare suam intentionem obijciendo reo filium esse spurium? Respondeo si nullo alio caso poterat actor in dictis bonis succedere, ut si proximior consanguineus testatoris peteret hereditatem defuncti, dicens testamentum ab eo factum in quo filium suum instituit esse nullum, eo quod non esset, filius naturalis, sed spurius, tunc enim nisi actor probauerit esse proximiorum, atque filium institutum esse spurium non obtinebit, & ita intelligitur quod dixi dicto numer. 8. ¶ Vbi autem lis nulla vertitur inter aliquos, sed quidam pretendit episcopatum, ad quem nisi sit filius legitimus promoueri non potest, capit. cum in iunctis, in fi. principij. de electio. cap. 1. & 2. cap. 1. t filij. de filiis presbyter. si non est diffamatus presumitur esse illius qualitatibus, quā asserit, presumitur enim idoneus, donec ab aliquo opponatur, & probetur contrarium, tunc enim obtinet vicem actoris, & qualitate tenebitur probare cap. accedens de purgatio. cano. Ioann. And. in capit. veniens de presby. non baptiz. Lancelo. Galiula in rub. ff. de verbo. oblig. numer. 75. vers. sed aduerte quod. Ioann. And. Aymon conf. 166. num. 3. vers. sed ad istud. Hieron. Cognoli in l. si emancipati, nu. 94. C. de collatio. Tell. Fernan. in l. 1. Tauri, numer. 7. Paleotus in lib. de nothis, & spuri. cap. 20.

- 13 ¶ Quoties autem reus est in possessione, vel quasi possessione nobilitatis seu alterius rei, cuius resistit, non presumitur eam esse legitimam, vel naturalem, nisi hoc probet siue actor sit siue reus, cum habeat ius commune contra se, ut in l. si cuti. §. sed si queratur. ff. si serui. vendice. Bar. in l. si prius. ff. de no. ope. nuntia. declarat Paul. Cast. in l. si solēnibus. C. de fide instru. Telli. Fernan. in d. l. 1. Tauri, nu. 8. ¶ Id autem generale est, leges de filiis loquentes ad legitimos referri, ut in l. filium eum diffinimus. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. cum alijs à Decio traditis in l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. & sublt. sub coadi. fact. & Alberto Bruno in tracta. an extantibus masculis filijs foeminae succedant, articulo. 12. quæst. 3. colum. 2. in fine. Marc. Salon Burgenfis, in l. 3. Tauri. 1. part. 2. conclus. numero. 295.
- 14 ¶ Quoties autem reus est in possessione, vel quasi possessione nobilitatis seu alterius rei, cuius resistit, non presumitur eam esse legitimam, vel naturalem, nisi hoc probet siue actor sit siue reus, cum habeat ius commune contra se, ut in l. si cuti. §. sed si queratur. ff. si serui. vendice. Bar. in l. si prius. ff. de no. ope. nuntia. declarat Paul. Cast. in l. si solēnibus. C. de fide instru. Telli. Fernan. in d. l. 1. Tauri, nu. 8. ¶ Id autem generale est, leges de filiis loquentes ad legitimos referri, ut in l. filium eum diffinimus. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. cum alijs à Decio traditis in l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. & sublt. sub coadi. fact. & Alberto Bruno in tracta. an extantibus masculis filijs foeminae succedant, articulo. 12. quæst. 3. colum. 2. in fine. Marc. Salon Burgenfis, in l. 3. Tauri. 1. part. 2. conclus. numero. 295.
- 15 ¶ Quoties autem reus est in possessione, vel quasi possessione nobilitatis seu alterius rei, cuius resistit, non presumitur eam esse legitimam, vel naturalem, nisi hoc probet siue actor sit siue reus, cum habeat ius commune contra se, ut in l. si cuti. §. sed si queratur. ff. si serui. vendice. Bar. in l. si prius. ff. de no. ope. nuntia. declarat Paul. Cast. in l. si solēnibus. C. de fide instru. Telli. Fernan. in d. l. 1. Tauri, nu. 8. ¶ Id autem generale est, leges de filiis loquentes ad legitimos referri, ut in l. filium eum diffinimus. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. cum alijs à Decio traditis in l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. & sublt. sub coadi. fact. & Alberto Bruno in tracta. an extantibus masculis filijs foeminae succedant, articulo. 12. quæst. 3. colum. 2. in fine. Marc. Salon Burgenfis, in l. 3. Tauri. 1. part. 2. conclus. numero. 295.

GLOS. III.

- 1 Naturalis filius natus ex meretrice, vel concubina quæ domi non retinetur a patre, ut naturalis dicatur, requiritur quod ab eodem patre recognoscatur.
- 2 Naturalis filius natus ex concubina domi retenta, naturalis dicitur, etiam si à patre non recognoscatur ut talis, etiam hodie iure regio.
- 3 Puest que no aya tenido la muger de quien lo tuvo en su casa, ni sea una sola. Vidimus supra eo. glo. 2. quid requiratur hodie ad hoc, ut naturalis dicatur filius, non enim exigitur, ut ibi diximus, quod sit natus ex concubina

unica, & in domo retenta. Ceterum aduerte oportet, diffidentiam non modicam esse, etiam hodie in hoc regno inter filium natum ex concubina domi retenta, vel ex meretrice, vel alia quæ domi non existat, qui alio nomine notius dicitur, ut auctoritate Alciati diffinimus. d. glo. 2. nu. 7. nā qui ex meretrice, vel concubina domi non retenta natus est, non dicitur naturalis, nisi à patre pro tali reputetur, nominetur, & agnoscatur, ut in hac lege statuitur. ¶ In his autem qui ex concubina domi retenta nascuntur, satis est si constet domi fuisse natos, nec alia patris recognitio erit necessaria, ex sententia glo. in cap. Michael. de fili. presbyt. quam ibi sequitur Innoc. Card. Abb. & communiter docto. Alberi. in l. filium eum diffinimus. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. & in specie legis nostre ad eius limitationem hoc asseuerat Anto. Gomez in l. 9. Tauri, num. 1. & 2. melius. dom. D. Couarr. in epitome de sponsal. 2. part. cap. 8. §. 4. num. 7. Pet. Nuñi. Auendaño in dictionario suo, in verbo, hijos naturales, quibus assentitur. Pet. Dueñas alios citans in regula. 344. amplia. 3.

LET. X.

¶ Que el hijo legitimado, aniendo decendientes legitimos no pueda suceder a sus padres. pero en todas las otras cosas sea anido, como nacido de legitimo matrimonio.

¶ Ley. 12. de Toro.

¶ Si alguno fuere legitimado por rescripto, o priuilegio nuestro, a o de los Reyes que de nos vinieren, aunque sea legitimado para heredar los bienes de sus padres o madres, o de sus abuelos; y despues su padre o madre o abuelos, ouieren algun hijo o nieto, o decendiente legitimo, b o de legitimo matrimonio nacido, o legitimado por subsiguiente matrimonio, c el tal legitimado no pueda suceder con los tales hijos, o decendientes legitimos, d en los bienes de sus padres, ni madres, ni de sus ascendientes abintestato, ni ex testamento. e Saluo si sus padres, o madres, o abuelos en lo que cupiere en la quinta parte de sus bienes, que podian mandar por su anima, le quifieren alguna cosa mādár, que hasta en la dicha quinta parte bien permitimos que sean capaces, f y no mas: pero en todas las otras cosas, así en suceder a los otros

G g s parien-

Lib. 5. Titulo. 8.

parientes, & como en honras y preeminencias, que en los hijos legitimos, h mandamos que en ninguna cosa difieran de los hijos nacidos de legitimo matrimonio. ¹

GLOS. 1.

- 1 Dispensatio non extenditur ex maiori tate rationis.
- 2 Dispensatio quæ dicatur?
- 3 Legitimitas dicitur, & non dispensatio, si naturalis legitimeretur, etiam si quoad successionem limitatur.
- 4 Legitimitas, an possit diuidi quoad effectus?
- 6 Legitimitas quoad successionem limitata, vel dispensatio spurij non extenditur ad succedendum contra voluntatem patris.
Legitimitas instituta, an possit grauamen apponi de restituendo alteri? ibidem.
- 7 Dispensatio est odiosa, & legitimatio fauorabilis, & extendi potest.
- 8 Legitimus, vel dispensatus, an veniat appellatione legitimi? & num. 9.
Legitimus ex rescripto est verè legitimus, ibidem.
- 10 Legitimitas ex rescripto non valet, si filius per subsecuens matrimonium potuit legitimari commodè.
- 11 Legitimitas requirit expressum, vel tacitum consensum patris, & filij, & an sola scientia sufficiat?
- 12 Legitimitas quando patre renitente fieri possit?
- 13 Legitimari, an possit à principe filius clerici?
- 14 Legitimitas secunda non valet, nisi de prima faciat mentionem.
- 15 Legitimitas mentionem non faciès legitimorum filiorum non valet.
- 16 Legitimitas ex rescripto, an exigit citationem agnatorum, vel eorum mentionem fieri?
- 17 Legitimitas, an fieri possit non facta mentione ascendentium? (testato?)
- 18 Dispensatio, an requirat citationem venientium ab intestato?
- 19 Legitimitas filij post mortem patris, an exigit citationem venientium ab intestato, vel quod fiat eorum mentio in precibus?
- 20 Legitimari, an possit princeps filium post mortem patris in preiudicium agnatorum, quibus erat questum dominium rerum hereditariarum?
- 21 Legitimare, an possit princeps filium mortuo patre in preiudicium agnatorum, quibus erat delata hereditas, nondum tamen adierant?

2 Legitimado por rescripto o privilegio nuestro. Præmitte legitimatiõis modum duplicem esse: quædam dicitur

legitimitas, alia verò dispensatio. Differunt, quia dispensatio non extenditur, etiam ex maiori tate rationis ultra expressa in ea, vt in capitul. 1. & 2. de fil. presbyter. ex quo id expendit Paul. Castr. conf. 30. libr. 1. numer. 3. Alexander. in. l. sed si hac. §. patronum, numer. 6. ff. de in ius vocan. Soc. in rub. ff. de liber. & posth. numero. 12. versic. 4. infero, Curt. Senior. conf. 73. nu. 6. Paul. Paris. conf. 7. numero. 6. versic. verum posito, & conf. 12. numer. 207. lib. 2. Secus in legitimatione, vt infra videbimus. † Sed quæro quando dicitur dispensatio, & quando legitimatio? Responde, si filius legitimatus est habitus à parentibus, inter quos esse non poterat matrimoniū, obstat impedimento iuris diuini, vel canonici, tunc et si successio non sit limitata, nec aliud quod ex legitimatione sequitur, erit dispensatio & non legitimatio, nec ex ea aliud consequetur filius quā quod expressum est in ea nūcupatim, cætera verò quæ non sunt expressa, quæ venirent in consequentiā legitimationis (iuxta ea quæ in lege nostra continetur in fi.) non venient, vt nu. præcedenti probauimus, & quod hæc sit dispensatio, tenet Paul. conf. 30. libr. 1. nu. 4. Barba. confilio. 58. numero. 19. libro. 2. Crotus in. l. Gallus. §. & quid si tantum, numero. 83. versic. 3. casus. Grattus conf. 63. num. 25. libr. 1. Maria. Socin. Iunior confilio. 142. numero. 23. libro. 1. & conf. 102. numero. 19. libr. 2. Deci. conf. 293. nu. 10. & conf. 576. nu. 6. & conf. 579. in prin. & conf. 294. numero. 3. Curtius Senior confilio. 63. num. 25. libr. 1. & confilio. 16. titul. 19. Gozadi. cõf. 6. num. 51. & conf. 92. nu. 13. versic. 4. confidero, quā commune, & sine cõtradictione attestatur Laurenti. Sylluan. conf. 45. num. 42. Telli. Fernand. in. l. 12. Tauri, num. 24. dom. D. Couarru. de spon. 2. par. e. 8. §. 8. num. 4. vers. tetio. Vermondus de publi. concubi. pagin. † Legitimus autem dicitur filius naturalis, & non dispensatus, etiam si quoad successionem limitetur legitimatio, quia quoad personam erit vera legitimatio, & non dispensatio secundum veriorem, & receptiorem sententiam, & consequetur omnes effectus verilegitimi, & nati ex vero matrimonio, præter exceptos, vel modificatos in legitimatione: limitatio enim in successione nõ alterat naturam legitimationis, quod ex hac lege expeditur, vbi licet legitimatus nõ succedat cum legitimis fratribus ante, vel post legitimationem habitis, nihilominus à lege nostra vocatur legitimatus in omnibus, & per omnia nihil differens à legitimis, & quia successio est effectus legitimationis, & separatim quid ab ipsa legitimatione, vt docent Bar. Paul. Alex. Aret. & Iaso. in. l. is potest. ff. de acquir. hered. Quare limitata causa successionis, non ob id impeditur, veram esse legitimationem, & omnes sortiri effectus legitimationis præter in ea exceptos, hæc fuit sententia Ioann. Andre. in addition. ad Specu. in tit. de succes. ab intest. §. 1. vers. ex facto quaritur, cui accedit Ray. cõf. 145. num. 4. lib. 3. & cõf. 75. num. 11. & conf. 103. num. 11. & conf. 86. nu. 4. eod. lib. 3. Curt. Senior conf. 16. num. 22. & conf. 18. nu. 2. Deci. in. l. pactum, num. 15. C. de collatio. & in. l. solet, nu. 9. ff. de iuri. omn. iudi. & conf. 246. num. 3. & cõf. 258. nu. 10. vbi latè prosequitur Tiraq. in rep. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, numero. 259. Alciat. in rub. ff. de liber. & posth. nu. 9. Goza. conf. 6. numer. 63. Paul.

Paul. Paris. cōf. 7. num. 15. & 16. lib. 2. Emanuel Costa in. l. Gallus. §. & quid si tātum. 2. part. numer. 152. per rex. in. l. cam in adoptiuis. §. Sed nec articulum. C. de adoptio. dom. Did. Couarru. de sponsal. 2. par. capit. 8. §. 8. num. 1. versu. dicebat tamen Deci. Tell. Fernandez hanc dicens receptiorem sententiam in. d. l. 12. Tauri, 4. num. 22. 23. & 29. † Quamuis nume. 21. referat plures doctores contrarium asseuerantes, imo quod legitimatio non possit diuidi, sed in omnibus & per omnia esse oportere legitimatum, & ut legitimū haberi, alias si aliquid etiam circa successioneem excipitur, nempe, ut quod ea quae pater voluerit relinquere, censeatur legitimatus, vel sine prauidicio filiorum legitimorum non recte vocari legitimatiōem, sed potius dispensationem, quia in persona non potest dari diuiduum, esset enim monstrum in natura aliquem esse pro parte legitimum, & pro parte illegitimum, ex sententia Bernardi in cap. cum inhibito. §. si quis verò, verbo, si ambo parentes, de clandest. desponsatio. in actu si quidem legitimo non datur diuisio, ut in adoptione, emancipatione, vel legitimatiōe, ut in. l. si pater. ff. de libera. cau. tradit latē Tiraquel. in. l. si vnquam, verbo, donatione largitus, num. 232. C. de reuoc. donat. quod nemo negat, impossibile etiā est, esse legitimatiōem si diminuta fuerit in substantialibus, ut in cap. per venerabilem. §. praterca. ibi, etiam si simplex episcopus, extra qui filij sint legitimi. Ex quibus huius sententiæ fuerunt Bald. cōf. 93. num. 16. & 17. lib. 2. & cōf. 9. num. 5. lib. 4. Ang. & Paul. Castr. in. l. si ab eo, num. 3. C. de legiti. hered. & in. l. pactum quod dotali, numer. 9. C. de collatio. & ibi Alex. num. 5. & Iaso. 2. col. ad mediū. & Dec. num. 14. idem Paul. in. l. sed si hac. §. patronū. num. 5. ff. de in ius vocan. & ibi Soci. num. 20. Alciat. in. l. 2. in principio, num. 5. ff. de verbo. obliga. Corn. cōf. 3. num. 4. lib. 1. Curti. Senior, cōf. 73. num. 6. prope finem, Præposit. in. c. per venerabilem. §. quod atre, num. 54. qui filij sint legitimi. Deci. cōf. 338. numero. 3. Cassane. cōf. 39. num. 57. Carol. Ruynus, cōf. 72. num. 15. & cōf. 106. num. 5. lib. 3. Paul. Paris. cōf. 14. num. 45. & ibi Additio. lib. 2. Ant. Gomez in. l. 12. Tauri, num. 70. versu. sed his non obstantibus. George. Natā 5 in cap. quamuis pactum, num. 3. de pact. libr. 6. † Fundamenta contraria diluuntur, eo quod successio non est pars integralis, nec substantialis legitimatiōis, sed effectus eius, circa quos potest legitimatio minui & limitari, ut seipsum explicat Paul. in. l. pactum. in. fi. C. de colla. Pari. cōf. 9. num. 94. lib. 2. vbi communi. dinari asserit gl. in. d. c. cum inhibito. Dec. in. l. pactū, num. 15. & 16. C. de colla. & consil. 238. nu. 10. & 264. num. 3. & hoc aperte conuincitur ex lege nostra, ut supra, nume. 3. probauit, & Telli. Fernandez expendit in d. l. 12. Tauri, num. 23. in fine. † Quando igitur legitimatio est coarctata ad succedendum ex testamento, vel ab intestato, vel sine prauidicio descendentiū, vel ascendentiū, vel in eo quod patri placuerit: vel vbi cumque cum filio spurio dispensatur, non extendatur huiusmodi legitimatio, vel dispensatio ad succedendum contra voluntatem partis, ut respondit Pau. Cast. cōf. 200. nume. 1. ad fi. lib. 2. cui accedit Soci. in rub. ff. de libe. & posthu. num. 12. vbi Iaso num. 14. idē Iaso cōf. 162. nu. 2. lib. 2. & cōf. 202. eod. lib. Alexan.

cōf. 176. ad fi. l. b. §. & con. 30. num. 5. lib. 4. repetito in cōf. 174. l. 7. Deci. in. l. 1. C. de bon. pos. cōf. tab. nu. 10. versu. & quod dictum est, Sylua. cōf. 45. nume. 21. Alcia. in rub. ff. de libe. & posthu. 4. colu. dom. D. Couarru. de sponsal. 2. parte. c. 8. §. 8. num. 2. in fi. Telli. Fernandez in. d. l. 12. Tauri, num. 26. & 27. vbi improbat Deci. cōf. 256. 2. colu. versu. sed difficultatem facit, & 3. colu. versu. non obstant allegata, & Ripam, qui cum sequitur in. l. centurio, num. 47. & 48. ff. de vulga. Hāc conclusiōe limitantes, ut non procedat quādo pater posuit aliquid grauamē filio legitimo restitutiendi ea, quae sibi reliquerat, tunc enim asserunt filium posse contra voluntatem patris venire ad impugnandum grauamē, quod certē falsum est, ut Dicit Telli. & mihi idem videtur, nam si, ut ipi fatentur, pater nil filio legitimo cū prae dicta limitatione reliqueret, tenetur contra eius voluntatem: quis dubitabit in eo quod ei reliquerit posse grauamē opponere, cum ad minus ei videatur relinquere, etsi quoties nil reliquisset non posset conqueri, quia legitimatio ad hoc non porrigitur, à fortiori si inodicum, vel cum grauamine reliquerit, ut in specie explicat Alexan. d. consilio. 30. lib. 4. & Iaso. consilio. 162. numero. 2. & 3. Paris. cōf. 7. num. 10. lib. 2. Alcia. in rub. ff. de libe. & posthu. num. 11. & quod onus fideicommissi minuat successioneem, probat text. in. l. 1. §. si heres. ff. ad Trebelli. Rod. Xarez in. l. quoniam in prioribus. 12. lim. 8. colu. & sequi. Rubens in. d. §. & quid si tātum, nu. 12. † Dissert etiam legitimatio à dispensatione, quia hæc odiosa est, & sui natura restringibilis, illa verò fauorabilis, ut in auth. qui mod. natura. effi. legi. §. si tigitur licentia, notat Fortuni. in. l. Gallus. §. & quid si tātum, colu. 130. ff. de lib. & posthu. text. optimus in. c. per venerabile, qui filij sint legitimi. do. omnes in. d. §. & quid si tantum, vbi Alcia. num. 51. & Galiaula colu. 3. asserunt hanc communem. do. D. Couarru. de sponsal. 2. par. c. 8. §. 8. numer. 5. & 6. plura ex hoc inferens. † Quod sit, ut appellatiōe filij legitimi non contineatur filius spurio eorum, quibus lege diuina & canonica prohibitum erat contrahere matrimonium, à principe legitimatus, quia dispensatus proprie dicitur & nō slegitimatus, ut supra num. 2. diximus, hæc fuit sententia Paul. Cast. in. l. sed si hac. §. patronum, in. fi. ff. de in ius vocan. cui accedit Curti. Senior, cōf. 73. num. 21. & cōf. 16. num. 8. & cōf. 13. nu. 13. Soci. in. d. §. patronum, à num. 15. & sequi. & maxime num. 20. Ruyn. cōf. 76. num. 2. lib. 3. Deci. cōf. 52. nume. 3. Brunus in tracta. de statutis excludentibus feminas. 12. arti. q. 4. limi. 4. Telli. Fernan. in. l. 9. Tauri, numer. 21. est enim odiosa dispensatio: quare nimirum si appellatiōe filij legitimi non comprehendatur dispensatus. c. odia. de regu. iur. in. 6. † Appellatiōe autem filij legitimi continebitur legitimatus ex propria verbi significatione, nisi communis vsus loquēdi contradiceret, cui legitime probato esset standum, ut vtrumque probat optime Telli. Fernandez plurimum doctorem auctoritate, in. d. l. 9. Tauri à nu. 15. vsque ad num. 23. ad quē lectorem relego. Est enim legitimatus ex receptio verē legitimus, secundum Dec. cōf. 258. num. 4. est quē communis, ut attestatur Telli. ibi, num. 22. in fi. & 16. & 17. dom. Did. Couarru. de sponsal. 2. par. cap. 8. §. 8.

num.

Libro.5. Titulo 8.

numero.3. Molin. de Hispanorum primog. lib.2. num. 18. dixi supra hoc lib.5. in glo.1. rubricat. tit. 1. de matrimonio. num. 115. 116. & sequentibus. Sed non erit inutile aduertere, quæ sint necessaria, vt filij naturales legitimari possint à principe, & in primis animaduertere oportet, non valere legitimacionem ex principis rescripto factam filij naturalis, si commodè potuit legitimari per subsequens matrimoniū, nisi principi hoc fuerit expressum, casus est in auth. quib. mod. natura effi. legi. §. sit igitur licentia, ibi non permittimus, iuncta gloss. quæ addit, nisi in subsidium, quod sequitur Bald. in cap. illud, num. 3. de præsump. Ang. cōf. 17. numero. 5. & in auth. præterea. C. de natural. lib. vbi attestatur propter hunc defectum vidisse multos legitimatos elusos, eo quod huius qualitatē mentio facta non fuit. Idem Ang. in d. §. sit igitur licentia quem legit sub §. si quis verò, num. 10. vbi instruit aduocatos circa articulos faciendos contra legitimacionem, quod parentes poterant honestè contrahere, vt hoc probato annulletur legitimatio, quod esse notandum, & digito al ligandum inquit Ias. in l. Gallus. §. & quid si tantum, nu. 17. vbi Ema. Costa. 2. par. nu. 96. Gregor. Lupi in l. 4. tit. 15. p. 4. dicens nō solere ad hoc aduerti. d. D. Co. uar. de spons. 2. par. c. 8. §. 9. nu. 5. Tell. Fer. in l. 12. Tauri, num. 17. Pet. Dñas plures citans concord in regula 305. ampl. 16. Secūdo exigitur de cōsensu filij, & ad petitionē patris, vel ex cōtrario legitimatio fiat, nā altero retinente legitimario non habet effectū, vt in d. auth. qui. mo. nat. eff. leg. §. illud tamē à nobis, vers. generaliter autē, ita censet Bal. conf. 17. lib. 4. col. 3. vers. 5. hic est aduertendū, Anchar. cōf. 141. nu. 4. Barb. cōf. 34. nu. 5. 6. & lib. 2. Dic. cōf. 18. nu. 9. & cōf. 579. nu. 6. Boer. decis. 160. nu. 3. Pari. cōf. 6. nu. 33. lib. 2. Costa in d. §. & quid si tantum. 2. par. nu. 106. & seq. Tell. Fernan. in l. 12. Tauri, nu. 8. & 9. Et num. 15. tractat late an sola scientia, patris sufficiat absque ratificatione, & referens contrarias opiniones, concludit num. 17. sufficere scientiam, si tempus habuit contradicendi, vel si extra iudicialiter aliqua verba protulit, etiam propter aliud emissā, ex quibus tacitē approbasse videatur legitimacionem, veluti si dixit eum esse filium legitimum, vel legitimatum, vel aliā ad sint coniecturæ, secundū Bal. in l. si. §. necessitate, nu. 20. C. de bon. quæ libe. Iaso in l. quæ dotis, num. 27. ff. solu. matr. Tiraq. de legib. cōnubial. vltima lege, gloss. 7. numero. 5. & numero. 29. & sequentibus, vel si ex die sciētiae transactum sit decennium, secundum Bald. Arerin. & Iaso. in l. qui in aliena, in principio. ff. de acquir. hæredit. Tiraquell. d. glossa. 7. numero. 39. & 50. Telli. Fernandez dict. l. 12. Tauri, numero. 17. & 18. & quod scientia filij etiam sufficiat pro consensu, probat optime Costa in dict. §. & quid si tantum. 2. par. num. 117. & de incept. Quod tamen ipse limitat, numero. 120. quando vltra sciētiam aliquē fecit actum, qui geri non potest citra ius, & non men legitimū. Quatenus vero legitimatio tēgit personam legitimati, eiusque dignitatem, & præeminentias, ac honores, nullus exigitur patris consensus, sed filij petitio sufficit, etiam patre contradicente, hoc enim accipit à rege, & à plenitudine suæ potestatis, quæ non subiacet voluntati patris, nec pater de hoc cōqueri potest. Quod autem attinet ad successione

tam respectu patris, quàm aliorum agnatorum princeps, nihil disponere potest contra patris voluntatem, vt ex Bald. in d. confil. 17. adnotauit. Telli. Fernandez in d. l. 12. Tauri, numero. 10. & 11. Tertio requiritur, quod legitimer subditus principi legitimanti, & bona sint sub eius territorio. Ex quo, filius clerici poterit à principe seculari legitimari quoad successione, & ciuilia munera, cū legitimatus laicus sit, & sub eius iurisdictione constitutus. Cui non oberit quod pater est clericus, & debet consentire, vt diximus supra, numero. 11. quoniam consensus iste nō est actus iurisdictionis, & potest extraiudicialiter consentire, vt ibi diximus. Nec obstat, quod bona clerici non sunt de iurisdictione principis secularis, quia post mortem ipsius clerici desinunt esse bona sua, & sunt vacantia profana, & secularia, quoniam paria sunt, aliquid fieri tempore permissio, vel prohibito, si confertur in tempus permissam, vt in l. in tempus. ff. de hæred. inst. l. quod sponsæ. C. de donat. ante nup. ex quibus hanc tumentur opinionem Calderin. confilio. 3. titul. qui filij sint legitimi. Paul. Castre. in l. si quis posthumos, in principio. ff. de libe. & posthum. numero. 3. Bald. in l. et si cōtra. C. de nup. numero. 4. per text. in l. qui in prouincia. §. diuus. ff. de ritu nup. Signorol. Domeis confil. 127. numero. 2. Soci. in l. Gallus. §. forsitan, numer. 7. ff. de liber. & posth. vbi post longam disputationem asseuerat ita decisum fuisse Florentiæ idem Soci. confil. 47. numero. 29. & 36. libro. 4. Praposi. in capit. per venerabilem. §. quod autem, numero. 81. extra qui filij sint legitimi. dom. Dida. Couarruias in epitome desponsali. 2. par. capit. 8. §. 8. numer. 19. Qui tamen distinguit ex mente Socini. d. confilio. 47. quod valeat legitimatio & succedat filius clerici in bonis patrimonialibus. In acquisitis verò intuitu ecclesiæ succedant venientes ab intestato ex defectu potestatis principis legitimantis, quibus libenter accedo hoc addito, quod in omnibus bonis etiam intuitu ecclesiæ acquisitis succedet filius legitimatus, cū nō sint bona ecclesiæ hoc in regno propter cōsuetudinem, lege vltima infra eo. approbatam, & confirmatam qua succeditur clerico in his bonis ex testamento, & ab intestato, tanquam in alijs bonis patrimonialibus, quare vt bona secularia iudicantur, & habentur, & hæc est vera, & recepta sententia, licet Telli. Fernandez in d. l. 12. Tauri, numero. 11. vers. ex altera, & nu. 32. & seq. conetur probare contrarium multis autoritatibus, & rationibus, quibus ex superius traditis satisfactum est. Requiritur. 4. quod si secunda legitimatio impetretur, de prima faciat mentionem, quæ limitata erat, aliās nihil valet, vt in l. 3. C. de epiaud. Innocen. in cap. veniens. de præscript. Paris. confilio. 74. libro. 4. per totum, vbi citat concordant. & Telli. Fernandez plures in d. l. 12. Tauri, numero. 42. ad quem lectorem relego. Requiritur. 5. quod pater impetrans rescriptum legitimacionis, de filiis legitimis, quos pater habebat, mentionem faciat, aliās est iuxta receptiorem sententiam subreptitium ex defectu voluntatis, secundum Iaso. in d. §. & quid si tantum, numero. 102. & Costam. 2. part. numero. 132. Tiraquell. in repetit. l. si vnquam, verbo, donatione largitus, numero. 254. C. de reuocand. donationum citatio, vel consensus non requiritur si princeps

ceps de plenitudine potestatis, & ex certa scientia hoc faciat, ut ibi probat Costa, num. 133. & sequentibus, licet in istis faciat, ut ipse probat, numero. 103. & regios senatores inquit reprobare debere libellos supplicatorios patris, naturalem filium legitimari postea a tis in praeiudicium legitimorum, nisi de eorum cõset consensu, & refert duas species, num. 139. & sequentibus, in quibus nulla esset iniquitas, si princeps uoc rescriptum concesserit. † Agnatorum tamen mentio faciendi non est in rescripto legitimatiõis, nec eorum citatio requiritur, ut tradit Anton. Rosell. in tracta. de legitimatiõis libro. 2. cap. de causa forma, numero. 6. Paul. in. d. §. & quid si tantum, si. col. post Bart. ibi in si. Aretin. ante. colum. Socin. numero. 21. Carol. Ruyn. numero. 123. Lancelo. Galiaula, numero. 82. Costa ubi supra. 2. par. nu. 149. quorũ sententia vera est & recepta, licet contrarium voluerit Paul. consilio. 223. Alexander. consilio. 67. numero. 18. libr. 1. Iaso. in d. §. & quid si tantum, numero. 102. & ibi Crotus, numero. 85. † Sic & ascendentiũ, si quos pater habebat, fieri nulla debet mentio, nec citandi sunt, Socin. in. d. §. & quid si tantum, numer. 21. & Lancelo. Galiaula, numero. 62. Corne. consilio. 34. numero. 13. & sequen. lib. 1. Præpo. in. d. capitul. per venerabilem. §. quod autem, numero. 27. ad si. qui filij sint legiti. & licet Emanuel Costa in. d. §. & quid si tantum. 2. part. numero. 745. existimet parentum mentionem faciendam esse in precibus propter rationes Castrensi. in. d. consilio cum facilius dubio procul reddatur princeps in cõcedenda legitimatiõis, si ascendentes deficiant, quã eis supersitibus. Nam hoc non consideratur in agnatis, ut ipse fatetur contra Paul. nimirum ergo si nec aduersus ascendentes consideretur, maxime iuxta ius nostrum regium, quo ipsis præteritis pater potest filio naturali, etiam non legitimato, vniuersam substantiam relinquere, ut in. l. 8. in fine supra eodem sumpta ex. l. 10. Tauri. † In dispensatiõis autem citationem venientium ab intestato requiri, respondit Petrus de Ancharran. consilio. 241. numero. 4. & idem cõsultasse Ananiam, & Marian. Socinum refert Bartholom. Socinus consilio. 65. libro. 3. & in. d. §. & quid si tantum, ubi idem asseuerant Iaso. numero. 132. Decius consilio. 338. numero. 7. Lud. Gozad. consilio. 85. numero. 6. & Cassane. consilio. 39. numero. 8. Alciat. in. l. 2. numero. 51. ff. de verborum obligation. Et hæc est communis opinio, quamvis contrarium teneant Lancelo. Galiaula in. d. §. & quid si tantum, numero. 86. & ibi Costa. 2. part. numero. 156. eo quod gratia sen dispensatiõis principis facta ex certa scientia citationem partis necessario non exigit, ut constat ex doctrina Innocen. in capit. nisi cum pridem, numero 9. de renun. cui accesserunt Panormit. in capital. cum olim, numero. 6. de re iudi. & consilio. 84. numero. 6. libro. 1. Ludo. Roman. consilio. 69. colum. 7. Decius consilio. 498. Ferdinandus Vazquez. de successione. creatio. §. 26. numero. 115. Sed hoc puto, non procedere in dispensatiõis, quæ odiosa est, atque ideo restringenda, ut quominus fieri possit noceat, ut dixi supra, numero. 7. & sequentibus. † Quin etiam filius naturalis qui à patre designatus fuit, ut legitimus successor, vel fuit institutus, si legitimaretur a principe, pa-

tre mortuo, poterit rescriptũ legitimatiõis impetrare agnatis non citatis, ut in aut. item siue. C. de natu. libe. & in casu quo eum instituit sub conditione, si à principis legitimaretur, hoc ipsam procedere etiam in filio spurio palam est: cum talis institutio vti sit iuxta doctrinam Bald. in. l. 1. numero. 17. C. de insti. & substi. sub cond. fact. cui subscripsit Socin. in. l. qui dam relegatus, numero. 11. & ibi Ludouic. Lufitan. col. 11. ff. de reb. dub. Aretinus consilio. 153. Vermondus de publi. concubinarijs, pagin. 37. numero. 37. dixi supra eodem. l. 6. gloss. 8. numero. 19. Curtius Iunior consilio. 184. numero. 4. libro. 2. Ioana. Lupi in repet. rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. 29. numero. 4. Costa. d. §. & quid si tantum. 2. part. numero. 172. ubi, numero sequenti ait, quod patris voluntatem hac in specie, circa filium, quem sibi voluit fieri legitimum successorem, princeps ex ipsa conditione intelligeret, ut Bald. adnotauit consilio. 146. fin. colum. libro. 1. Iaso. in. d. §. & quid si tantum, numero. 134. † Caterum voluntate patris deficiente, non posset filius per ordinariam gratiam mortuo patre fieri legitimus in praeiudicium eorum qui successerunt ab intestato, p. sst tamen princeps si veller eum facere legitimum illis itrequisitis ante apprehensam rerum hereditariarũ possessionem non possit, in quo omnes cõueniunt, teste Costa. d. §. & quid si tantum, numero. 174. eo quod princeps non posset dominium iure naturali quæsitum eis auferre. Vbi autem dominium quæsierunt soia additiõis, iuxta. l. cum hæredes. ff. de acquirenda possessione, adhuc frequentius admittitur, principi non licere tale dominium eis auferre, ut Alexander resoluit in. d. §. & quid si tantum, numero. 25. Aretin. pen. colum. na, Socin. numer. 24. Carol. Ruynun. numero vltimo, Felinus in capit. quæ in ecclesiarum, numero. 49. de consti. Costa. d. §. & quid si tantum. 2. par. num. 175. licet ipse teneat contrarium post alios per eum relatos. † Denique si nondum legiti hæredes adierant, quibus hæreditas erat delata, poterit princeps ei praeiudicium inferre in iure adeundi, legitimando filium naturalem ex plenitudine potestatis, facta eorũ mentione, qui læduntur, aliàs legitimatiõis eis non nocebit secundum Bart. & doct. omnes, excepto Fortunio in. d. §. & quid si tantum, ut ibi attestatur Costa. 2. par. num. 177. ubi respõdet ad tex. in. l. 1. §. filio qui mortis. ff. ad Tertullia.

G L O S. II.

- 1 Legitimus per rescriptũ principis succedit ex testamento patri, exclusis ascendentijs, & agnatis.
- 2 Legitimus per rescriptum principis, an succedat cum legitimis filiis ante legitimatiõis natis, si hoc in rescripto permittatur, & num. 3.
- 3 Legis nostræ limitatiõis declaratiõ.
Legitimus, an succedat cum legitimis post legitimatiõis natis iure communi, ibidem.
- 4 Legitimus per rescriptum, an succedat cum legitimis postea natis iure regio.

Y despues

Lib. 5 Titulo. 8.

b *Postpues su padre o madre o abuelos onieren a'gun hijo o nisto o descendiente legitimo.* Filius naturalis legitimatus per rescriptum principis, vel sparius dispensatus potest à patre institui non extantibus legitimis filiis, vel legitimatis per subsequens matrimonium, licet ascendentes habeat pater, vel agnatos quoscunque. l. cū quis, in fin. & ibi L. ann. Faber. C. de natura libe. auth. quib. mod. natur. effi. sui. §. nullum, colla. 7. Bald. in capit. de causis, numer. 34. de offi. de lega. l. aso. in auth. si qua mulier, numero. 47. C. de sacrosanct. ecclesi. & in l. hac consultissima. §. ex imperfecto, colum. 1. C. de testam. Catelli. Cota in memorabilibus, in verbo, spurius. 3. Deci. conf. 258. num. 5. l. 17. tit. 6. lib. 3. fori. & ibi Montal. glo. in regula cæcellariæ apostolicæ Innocētijs Octavi. 48. Did. Perez in l. 22. tit. 3. lib. 1. ordinatio. col. 153. prope finem. Vermondus. de publicis concubinarijs, pagi. 327. numero. 38. & 39. Cifonta. in l. 12. Tauri, numer. 2. Petr. Dueñas in regula. 366. l. mi. 6. dixi supra

a in glo. preced. numer. 16. † Extantibus verò filiis legitimis, legitimatus ex rescripto principis non succedit cum legitimis, qui tempore rescripti erant in rerū natura, vel saltem concepti, nisi in rescripto hoc expresse caueatur, quod eum facit legitimum, etiam extantibus legitimis, & in eorum præiudiciam, quod princeps facere potest ex certa scientia, quandoquidem possit legitimam filiorum minuere: quare nimirum si sic legitimatus cum legitimis succedat, hæc fuit sententia Iacobi de Bellouifu in auth. qui. mod. natu. effi. sui. in princi. 2. colum. versic. quæritur, quem sequitur Salic. in a. th. item sine, in princi. C. de natura lib. quod aperte voluit Host. in capit. tanta. 2. col. in prin. qui fil. sint legi. Antin cap. per venerabilem, num. 15. eo. tit. & ibi Panor. num. 27. Pau. Cast. in l. Gallus. §. & quid si tantum, numero. 16. & ibi Aret. numer. 26. & l. aso numero. 79. ubi hanc attestatur communem. ff. de lib. & postu. Pau. in l. ex facto in. fi. ff. de vul. Albaro. in capit. §. naturales, si de feud. sue. contro. int. domi. & agna num. 4. Anto. Rosell. in tractatu legitimisationis. fol. 97. verū. modo videamus. 2. colum. num. 3. Anto. Gomez in l. 12. Tauri, num. 67. contra Yfern. in d. §. naturales cum alijs in glo. precedenti, numero. 15. traditis, ubi iniquum hoc esse diximus, & à regijs senatoribus, & consiliarijs non debere admitti talem

3 supplicationem absque legitimorum consensu. † Si tamen admissa fuerit Ieruādā esse legitimātionem, & cū filiis legitimis, & legitimatis succedere ipsum legitimatum, si hoc expresse in rescripto continetur assueverat Tell. Fernandez in d. l. 12. Tauri, numer. 3. & 4. & hæc in specie limitari legem nostram, siue filij legitimi ante legitimātionem, vel postea nati essent, quod iure communi receptius erat, ut filius legitimatus per rescriptum principis succederet patri cum filiis legitimis post legitimātionem natis, siue in legitimātionem id expressum fuerit, siue generaliter dictum ad succedendum in bonis patris, vtraque enim in specie ex communi resolutione admittitur legitimatus cum legitimis filiis ad bona paternā, ut in l. si te parens. C. de suis, & legi. libe. Ex quo id ibi expendunt Bald. & docto. communiter, idem voluit Specula. in titulo de successione. abintesta. versicul. sed ex facto, numero. 31. Alberi. in authen. licet, pen. q. C. de natu. libe. Anton.

de Butr. in capital per venerabilem, numero. 18. & ibi Panorini. numero. 30. qui filij sint legi. Bart. in l. ex facto, numero. 3. & ibi Bald. in fi. & Ang. numero. 3. versiculo, extra glo. Alexander. numero. 20. & l. aso, hanc dicens communem, numero. 15. ff. de vulga. Andr. de Yfern. in d. §. naturales, numer. 5. Syluester in summa, in verbo, filij, numero. 14. Anto. de Rosellis in tracta. legitima. fol. 99. versic. vltim. quæro, numero. 25. quæ vera est, & recepta sententia, secundū Anton. Gomez in l. 12. Tauri, numero. 68. versic. item adde. Quamuis contrariam, imo quod legitimi postea nati excludant legitimatos per rescriptum principis probare videatur tex. l. ex facto. ff. de vulga. in principio, & ibi id notat Dyn. idem voluit Guido de Saza. Alberic. & cæteri docto. antiqui in l. tale pactum. §. vltim. ff. de pact. Oldra. consilio. 247. colum. 2. Paul. Cast. in d. l. ex facto, in fin. & ibi Aretin. numero. 8. quoad honores vero, & alios effectus non irritabatur, secundum eos. † Hæc vltima sententia Dyni approbatur hodie, & confirmatur tanquam æquior per legem nostram, ubi expressim statuitur, quod legitimati per principis rescriptum non succedant cum filiis legitimis postea natis, ne cum legitimatis per subsequens matrimonium, etiam si in legitimātionem dicatur, quod succedere possint parentibus, & cæteris descendantibus. Secus autē si in rescripto expressim dicatur, quod succedat legitimatus cum legitimis patri, tunc enim hæc lex nō prohibet successione, vt dixi supra hac glossa, numero. 2. & 3.

GLOS. VIII.

- 1 Legitimatio per subsequens matrimonium est efficacior legitimātionem per rescriptum.
- 2 Legitimatus per subsequens matrimonium, si parētes eius tempore conceptionis poterant matrimonium contrahere, est vere legitimus, & numero 7.
- 3 Legitimatus per subsequens matrimonium ad honores, dignitates, officia, & episcopatum admittitur absque dispensatione.
- 4 Legitimatur filius per subsequens matrimonium in mortis articulo, vel à decrepito sene contractum.
- 5 Nepos ex filio naturali mortuo antequam pater eius contrahat matrimonium cum concubina, non legitimatur per subsequens matrimonium.
Legitimantur filij naturales per subsequens matrimonium validum iure canonico, licet sit inualidum iure civili, vt cum vir illustis contrahit cum fœmina vili, ibidem.
- 6 Legitimatur filius per subsequens matrimonium, licet ipse nolit legitimari.
- 7 Legitimatus per subsequens matrimonium, an præferatur in maioriatū filio legitimo secundogenito, si legitimatio fiat post natiuitatem filij legitimi secundogeniti, & num. sequen.

Legi-

Legitimus in nihilo differt à legitimo, ibidem.

8 *Legitimatio per subsequens matrimonium, an retrotrahatur, & num. 12.*

Fictio inductiva non inducitur in his quæ iuris sunt, translativa autem sic, ibidem.

9 *Legitimatio, an postliminio comparetur?*

10 *Legitimates, an possit pro parte esse legitimus, & pro parte illegitimus? & num. 18.*

11 *Legitimus per subsequens matrimonium potest absque dispensatione ad sacros ordines, & ad episcopatum promoveri.*

12 *Filius legitimus, secundogenitus præfertur naturali prius nato, sed post natiuitatem secundi legitimo.*

13 *Legitimatio non retrotrahitur in præiudicium tertij,*

14 *Retractione non fit in præiudicium alterius, ut in beneficij collatione, & fictione, & alijs.*

15 *Fictio duo extrema habilia requirit, & altero deficiente deficit fictio.*

16 *Legitimus per subsequens matrimonium est vere legitimus à tempore contracti matrimonij non ante in præiudicium alterius.*

17 *Retractionis locus non est vno extremo deficiente.*

Retractionem non impedit ius spe quæsitum, ibidem.

Spes primogenitura est considerabilis, & impedit retractionem, ibidem.

Spes successionis filij est probabilis, & considerabilis, ibidem.

18 *Legitimum esse pro parte, & pro parte illegitimum non decet post legitimatorem.*

19 *Legitimatio, an retrotrahatur?*

20 *Legitimus per subsequens matrimonium præfertur legitimo, secundogenito ex eodem matrimonio nato.*

21 *Legitimus per rescriptum principis excluditur à maioratus successionem per legitimum per subsequens matrimonium ante vel post.*

Legitimus per rescriptum principis non est propriè legitimus, legitimus autem per subsequens matrimonium est verè legitimus, quoad effectus, ibidem.

22 *Legitimus per rescriptum non succedit in feudo. Legitimus per subsequens matrimonium succedit in feudo, ibidem.*

o *legitimado per subsequente matrimonio. Nota ex lege ista, efficacior esse legitimatorem, quæ sit per subsequens matrimonium, quam quæ ex rescripto principis fit. Nam legitimatus ex rescripto excluditur à successionem ex testamento, vel ab intestato per legitimatum postea per subsequens matrimonium, vt*

hic dicitur. † Tanta est enim vis matrimonij, vt natus ex soluto, & soluta qui tempore conceptionis poterant contrahere matrimonium, si postea contrahat ab eo die propriè, & vere sit legitimus, vt in auth. quib. mod. natu. effi. legi. in principio, colla. 6. glossa. 1. in. c. tanta qui filij sint legitim. Anton. de Butr. in capit. innotuit. de electio. Paul. Castr. in. l. vltim. C. de his qui veni. æta. impetra. Iaso. in. l. generaliter. §. cum autem, numer. 9. C. de insti. & sub. sti. subcondi. fact. Ripa in. l. si vnquam, in rubr. numero. 86. C. de reuocan. dona. & ibi Tiraquell. hoc late probans, in verbo, suscepit liberos, numero. 63. Antonius Gomez in. l. 12. Tauri, numero. 66. l. 1. in. fi. tituli. 13. part. 4. dixi supra hoc libr. tit. 1. de matrimonio in rubr. gloss. 1. numer. 123. & 120. Castan. in. c. osue. Burgun. rub. 7. §. 1. fol. 228. col. 4. nu. 7. Petr. Dueñas in regula. 350. amplia. 1. & in principio citat plures hanc regulam explicantes. † Ex quo ad honores, dignitates, beneficia, & episcopatum admitti absque dispensatione, probat glo. cōmuniter recepta in. c. tanta qui filij sint legi. & in. c. innotuit. in verbo, conuagata. de electio. & docto plures ab ipso Petro Dueñas citati in. d. regula. 350. amplia. 5. Et amplia. 6. Infert ex hoc etiam in feudis succedere plurimum authoritate, & potissimum Matth. de Affli. post Iac. de Bello. in. c. 1. §. naturales, si de feu. fue. cōt. int. dom. & agna. Tiraq. de primogenijs, quæst. 34. nu. 53. Zaf. de feu. 8. par. nu. 87. Paul. Paris. conf. 13. num. 44. libr. 2. denique omnia ei comperunt, quæ legitimis, & naturalibus, vt ibi videri poteris per Petr. Dueñas in. d. regula. 350. † Quia etiam filij naturales legitimantur per subsequens matrimonium, etiam à sene decrepito, vel in mortis articulo contractum, vt post longam disputationem resoluit Ioan. And. in regula sine culpa. 1. quæst. num. 1. de regul. iur. lib. 6. idem Ioan. And. Anton. de Butr. & Præpos. in. d. c. tanta, num. 7. qui filij sint legi. Lud. de Sardis, in tracta. de natura. libe. cap. de legitimatorem per verum matrimonium, num. 123. & 4. domi. D. Couarru. de sponsal. 2. par. c. 8. §. 2. num. 10. Paul. Par. cōf. 13. num. 68. libr. 1. Anto. de Rosell. in tracta. de legitimatorem, vbi eam latissimè examinat in princip. c. de causa materiali legitimatorem, à num. 23. vsque ad nu. 43. & Ioan. Brunelus in tracta. de sponsal. 2. conclus. nu. 10. Castellus in. l. 21. Taur. nu. 25. & ibi Cyfont. num. 13. Tiraq. in rep. l. si vnquam, in verbo, suscepit liberos, numer. 73. C. de reuoc. dona. Petr. Dueñas citans concord. in. d. regula. 350. limi. 1. Moli. de Hisp. primog. lib. 2. c. 5. num. 25. & 26. Quod tamen ibi limitat, nisi talis legitimatio in mortis articulo facta esset in fraudem legatariorum, vel fideicommissariorum, quod plurimum authoritate probat, & potissimum Tiraquell. in. d. l. si vnquam, in verbo, suscepit liberos, num. 74. † Neque pos autem mortuo patre ante contractum matrimonij non legitimatur per subsequens matrimonium, vt ibi probat Petr. Dueñas limit. 2. Antonius Gomez in leg. 12. Tauri, numer. 61. Couarru. de sponsal. part. cap. 8. §. 2. numer. 18. tenent contrarium, quibus accedo. Denique quoties matrimonium est validum iure Canonico filij legitimantur: licet sit invalidum iure civili, vt si illustris vir fecinam vilem duxerit, vel clericus in minoribus constitutus beneficium, seu sacerdotium habens, viroque enim casu valet matrimonium

Libro.5. Titulo. 8.

nium iure canonico, atque ideo per illud filij ex concubina nati legitimantur, secundum receptiorē sententiam, vt ipse Per. Duenas plurium autoritate probat in. d. regulā. 350. limi. 7. & 8. † Et an contrā voluntatem filij hoc fieri possit tractat ipse limit. 9. & concludit contra voluntatem filij non legitimari contra d. n. D. d. Couarrub. de sponsa. 2. par. cap. 8. §. 2. num. 13. & alios ibi citatos, quibus malo accedere, hic enim est effectus matrimonij, vt in. d. cap. tāta, qui filij sint legiti. quem nemo potest impedire, quemadmodū nec impedire posset filius legitimus ex legitimo matrimonio natus, quin esset legitimus, etiam si nollet esse. †
 7 Quid autem erit in maioratu seu primigenio, in quo primogeniti succedere solent ex lege, vel consuetudine, vel testatoris valūate, an præferatur filius primogenitus ex concubina, secundogenito ex legitimo matrimonio cum alia contracto, si demum mortua vxore legitima, cum concubina ex qua filium naturalem habuerat, contraxerit matrimonium? & videtur filiū primo natum, & per subsequens matrimonium legitimatum præferri debet secundogenito, qua legitimatus in nihilo differt à legitimo, vt in. §. reliqui in auth. qui. mod. natura. effi. sui. ibi, femel eos efficiētes legitimos, damus habere successiones illas, quas habet hi qui ab initio legitimi sunt, & in. §. illud, versic. si quis ergo, in fi. ibi, nihil à legitimis filiis differentes, eo. tit. cum alijs à Tiraq. congestis in. d. l. si vnquam, in verbo, suscepit liberos, numer. 70. C. de reuo. dona. Qui & nu. 63. probat pluribus autoritatibus, quod legitimatus per subsequens matrimonium dicitur vere legitimus non fide, de quo supra diximus numero. 2. & probat tex. noster, vt dicam in glo. 4. sequentib. Anto. Gomez in. l. 12. Tauri, nu. 66. † Præterea legitimatio per subsequens matrimonium retrahitur ad tempus natiuitatis, quā licet fictio inducta in his quæ meri iuris sunt, non possit cadere fictio, tamen translata locum habet de tempore ad tempus in his, quæ meri iur. s. sunt, vt retro quem fuisse in potestate, vel retro fuisse legitimam, secundum Bar. in. l. si quis emptore, num. 45. & 46. ff. de vsucap. & constat in specie, quia legitimatio est restitutio natalium, fingens medio tempore non fuisse sporium. l. vlt. ff. de natali. restit. Bar. & Alex. in. l. 2. ff. de vulg. cum concor. per Tiraq. congestis in lib. primogenitorum. q. 34. num. 33. & 34. & quod legitimatio hæc retrahitur ad tempus, quo habuit accessum ad concubinam, tenent cōmuniter docto. in. d. c. tanta, qui filij sint legiti. si retrahitur, ergo quoad omnes effectus, vt in. l. prior. ff. qui portio. in pig. hab. l. necessario. §. quod si pendente. ff. de peri. & commo. rei vendi. † Conuētitur ratio hæc, quoniam videmus retro dici in ciuitate fuisse, qui ab hostibus redijt. l. retro. ff. de capti. cui quidē iuri postliminij nil adeo simile est, ac huius legitimatōis ius: perinde enim ac postliminium eū a seruitute amouet, & facit esse eius conditionis, ac si nunquā in ea seruitute fuisset. l. postliminium. ff. de capti. & capit. prima actione. 16. quæst. 3. sic, & legitimatio illegitimum facit haberi ac si nūquam fuisset illegitimus l. si quis filio. §. penult. ff. de iniusto rup. & sicut per postliminium reuerfus excludit secundogenitos, & remotiores per. d. l. si quis filio. §. sed si pater, & l. si ne

cem §. si deportatus. ff. de bon. liberto. & l. qui exliberis. §. 1. ff. de bono. poss. secun. tabu. ita, & per legitimatōnem. † Tercio si legitimatio non retrahatur, illud continuū sequitur, legitimatum aliquando fuisse naturalem tantum, & non legitimum, quando quoque naturalem, & legitimum, quod esset mentistrum, vt notat gloss. in capitul. cum inhibitiō. de clan. desti. desponsa. cum multis concordantijs à Tiraquel. congestis in. d. l. si vnquam, verbo, donatione largitus, numero. 232. C. de reuoc. donat. Antonius Gomez in. l. 12. Tauri, numero. 63. † Quarto legitimati per matrimonium possunt ad sacros ordines promoueri, vt in capit. tanta, qui filij sint legiti. & ad dignitates ecclesiasticas eligi, vt notant glossa, & docto. in capitul. innotuit de electione, imo & in episcopum elegi, & dignitate episcopali insigniri absque vlla dispensatione, vt inquit glossa illa capitul. cum inhibitiō. Antonius, & alij ibidem, quos sequitur Nicolaus Boerius decisio. 159. columna. 2. & est communis opinio, teste Decio in capit. cum in cunctis, columna 2. de electio. dom. Didacus Couarrubias de sponsa. 2. part. capit. 8. §. 2. numero. 24. At quod in spiritualibus conceditur, multo magis in temporalibus concessum videtur. c. per venerabilem in principio qui filij sint legiti. capit. solita. de maiori. & obedi. capit. duo sunt 96. distictio. poterit ergo primogenituram assequi, quæ dignitas est, vt notat glo. in capit. quam periculosum. 7. quæst. 1. his rationibus, & alijs hanc sententiam renuerunt Guillelm. Armef. in sua disputatione in hac specie nuncupatim facta incip. cum Rex Anglicus, quem retulit Ioannes Andr. in. d. capitul. sine culpa. 1. quæstione. 2. quæstionis princip. de regul. iur. in. 6. Ricar. Malumb. in sua disputatione, incipi. in quibusdam prouincijs, vt eum retulit Albericus in. l. 1. cum quis. C. de natural. libe. Collecta. in. d. capitul. tanta, columna. 1. & 2. Bart. sibi contrarius in. §. tribus, versiculo quærit hic. Iacob. in authentica quibus modis naturalis effi. sui, & Salic. in. l. quotiens. C. de reuē. numero. 6. Paulus Castrensis in. l. Gallus. §. & quid si tantum, columna penultima, versiculo ex istis patet, & ibi quoque Franc. de Arezio. columna antepenult. ff. de liberis, & postum. Florianus in. l. in delictis. §. si extraneus, columna. 2. versiculo item facit iste text. ff. de noxalib. Antonius Rosellus in tracta. legitimatōis, libro. 1. columna. 15. versiculo ultimo est videndus, Felinus in capitul. prudentiam, columna. 3. versiculo primogenitus. de offic. de legat. Boeri. decisio. 159. in fin. Alciat. libro. 3. de verbo. signifi. in. 2. axiomate. † Contraria tamen sententia, imo quod secundogenitus præferatur naturali prius nato, sed legitimato per subsequens matrimonium, post natiuitatem secundogeniti, verior est, & receptior, cuius author fuit Tancretus quæstione. 9. & Bartholomæus Brixienfis in sua. 55. quæstione, incipienti, aliquis habuit filium, quos sequitur Ioannes Andr. qui hanc partem multis magnisque rationibus ac munimentis vallauit in capitul. sine culpa. in. 1. quæstione. 2. quæstionis princip. & ibi Philip. Franc. 2. columna. de regulis iuris in. 6. Enriq. Cardinal. Ancharran. numero. 12. & Cæteri interpretes in. d. capitul. tanta qui filij sint legitimi. Iacob. de Arezin. Iacob. Butri. Rayne.

Albe-

Albe. Bal. Ang. Pau. Cast. & Iaso. nu. 40. in l. quoties. C. de reuendic. Angel. in d. §. & quid sit tantum, in fine, & ibi quoque Alexander hanc dicens communem col. pen. & fin. Areti. libi parum constans, & Ias. nu. 77. & 89. Lancelo. Galiula, nu. 80. Fortu. Grafia ibidem colu. 121. versu. ex his breuiter, & Ioa. de Mon. refer charta. 11. col. 1. versu. circa primum articulum, Carol. Moline. in consuetud. Parisien. titu. 1. §. 8. glo. 1. 7. quæst. nu. 34. & seq. Tiraqu. in tracta. primogeniorum. q. 34. nume. 43. cum concordantijs per eum citatis, nu. 3. Ioan. Crier in tracta. de primogenitura, lib. 1. quæst. 14. d. D. Couarru. attestatus frequentiori DD. calculo esse probatam hanc ultimam sententiam in epitome de sponsalib. 2. part. cap. 8. §. 2. nume. 28. Anton. Gomez in l. 12. Tauri, numer. 63. & 64. Cyfontan. in l. 40. Tauri. q. 1. Didac. Castelli in l. 12. Tauri, in verbo, sigificante matrimonio, & Gregor. Lupi succinte, more suo, loquutus in l. 1. in gloss. magna post medium tit. 13. de filiis legitimis, part. 4. & Petr. de Duesias in regula. 350. limita. 14. ubi addit concordantes, Molina lib. 3. de Hispanor. primoge. cap. 1. nume. 7. Hæc communis sententia probatur in capit. tanta qui filij sunt legitimi à cōtratio sensu, dicit enim text. ille, quod post contractum matrimonij, filius ante matrimonium natus, est verè legitimus, igitur antea nō erat verè legitimus. Quo fit, vt secundogenitus ex matrimonio, sit primogenitus censendus, cum eo tempore quo ipse natus fuit, nullus esset filius legitimus, qui eum præcederet, quod rectè considerat Alciat. lib. 3. paradoxarum, cap. 12. & d. D. Couarru. dict. §. 2. numero. 28.

† Alias plurimas rationes tradunt Docto. supra citati, ipse autem vna dumtaxat ero contentus, qua satisfiesit ex aduerso adductis, legitimatio non retrotrahitur in præiudicium alterius, vt in §. liceat igitur, ibi & suos de cætero, & rursum ibi, & hoc factu exinde filios, & ibi Ange. notat in authentica quib. mod. natura. effi. legi. & in §. illud tamen in si. versu. quo factu ex hoc filios. & ibi gloss. in verb. factu, & in verbo, ex hoc in authenti. quibus mod. natura. effi. sui, & in capit. tanta, in verbo, post contractum matrimonium, qui filij sunt legitimi. Bartol. & omnes in l. Gallus. §. & quid sit tantum. ff. de liber. & posthum. cum concordant. ibi per recentiores traditis, Tiraquel. in repetitio. l. si vnquam in verbo, susceperit liberos, numer. 52. C. de reuocand. donationib. & in tractatu primogeniorum, quæstio. 34. numer. 7. & sequent. Anton. Gomez in l. 12. Tauri, numer. 64. optimus text. in l. 3. titu. 15. par. 4. ubi id expendit Gregor. Lupi in gloss. magna, in principio. † Idque est generale, vt cum quid retrotrahitur, intelligatur in præiudicium contrahenti, non aliorum, siue id sit beneficij collatio, vt in capit. pro te. de rescriptis lib. 6. siue confirmatio cap. si Apostolicæ. de præbend. lib. 6. siue legitimatio, vt dixi, siue fictio, quæ non fit in præiudicium tertij, ex sententia gloss. in capi. quia circa. de priuileg. quam Doctor. sequuntur in l. hac edictali. §. his omnibus. C. de secund. nupt. Petr. de Ancharra. consil. 106. colum. 1. in fin. Bald. consil. 16. lib. 4. & qui eidem consilio subscripserunt, argument. eorum quæ notant Cyn. in l. ultima. C. ad Macedonia. & probatur in l. stipulatio. de dote. ff. de iure doti. & in l. insulam. §. ultimo

ff. solu. matrimo. quæ iura citat Cardinal. Florenti. cō. fil. 105. colu. 4. versu. item retrotrahitur. Restitutio in integrum, etiam intelligitur absque præiudicio tertij. l. & si sine. §. sed quod Papinianus. ff. de minori. l. ultima. C. de senten. patsis. cap. quamuis. de rescript. lib. 6. cum concordant. ab Alexand. traditis in dicto. §. & quid sit tantum. Idem in actu factu ex vi mandati præcedentis, vt in pulcro casu respondit Bald. consilio. 198. ad fin. lib. 1. idem, & in conditione voluit Philippus Decius in l. pecunia. ad fin. ff. si cert. peratur & ante eum Bald. in l. 1. in fin. per illum text. & ibi, quoque Salicet. C. an fern. ex suo facto. & expressius Alexand. consil. 228. numer. 3. lib. 6. Hostien. in summa. titu. de conditionib. apposit. §. quæ conditio, culu. 3. versu. quid si contraho cum vna. Collecta in capi. super eo in princ. extra eod. Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 11. gloss. 10. numer. 68. Igitur huiusmodi legitimatio retro vires suas non extendit, sed robur incipit habere à tempore suo, quare legitimus ante id tempus ius primogenituræ adeptus ipsum non amittit per legitimatorem naturalis, quam metimur ex suo tempore, quo matrimonium ab eius parentibus contractum fuit, non antea. † Et tum potissimum hæc procedunt in specie proposita, in qua deficit extremum à quo incipit fictio, cum eo in tempore reperitur alius primogenitus & legitimus, qui legitimatum præcedit in qualitate legitimis, vt optimè considerauit Tiraquel. dict. quæstione. 34. primogeniorum, nume. 22. At cum duo extrema habita in fictione translata requirantur, secundum Bartol. doctrinam communiter receptam in l. si is qui pro emptore, numer. 4. & 28. ff. de vscapio. per text. in l. huic scripturæ. ff. ad l. Aquil. & l. bonorum. ff. rem ratam hab. cum similibus, si vnum deficit, nimirum si retrotractioni locus non sit. † Et ex his patet responsio ad ea quæ ex aduerso adduximus, & sigillatim poteris respondere, vt per Ioannem Andream in dicta regula, siue culpa, & Alberi. in l. cum quis. C. de naturalibus liber. ad quos lectorem relego. Sed non quiescit animus meus, donec sigillatim respondeam. Non obstat primum argumentum, numero. 7. traditum, quod legitimatus per subsequens matrimonium sit verè legitimus, & in nihilo differat à legitimo, fateor siquidem, sed intellige, vt ab eo tempore incipiat verè legitimus esse, quo matrimonium contractum fuit ab eius parentibus, & non antea, vt constat ex dicto capitulo tanta, qui filij sunt legitimi, & dixi supra, numer. 13. & 14. † Ad secundum respondeo, retrotractioni locum non esse hac in specie propter defectum extremi à quo, & nē præiudicium fiat iniuriam, & in commutabili filij legitimi ante legitimatorem alterius nati, nam licet ius spe quæ situm non impediatur retrotractionem, vt in l. 1. §. qui mortis. ff. ad Trebellian. ubi si is, qui mortis tempore cuius Romanus erat, ante aditam hereditatem, in scruputem reducat, legitima hæreditas ei non deferretur, etiam si postea liber factus sit, nisi beneficium principis fuerit restitutus, & tamen eo seruo potius effecto, erat interim alteri, scilicet, proximiori ius quæ situm, idque probat. l. 1. §. final. ff. de bono. possessione contra tabulas, iunctis his quæ notat

Hh
gloss.

Libro 5. Titulo 8.

glo. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. Hoc ideo fit, quia spes successione non est adeo considerabilis, ut dici possit ius esse quæsitum ei, qui talem habet spem. Spes verò primogenituræ est probabilis & considerabilis, quæ filio vel successoris cuiusque competit viuo possessore, ita ut ei non possit auferri. ut late probat Tiraq. de iure primigeniorum. q. 11. & q. 40. in multis locis, & d. D. Couarr. lib. 3. resolu. c. 5. Imò & ius successione competens filio in bonis parentum est considerabile in eorum vita, & est quædam probabilis spes, tamen iure naturali, quam positivo, ut in l. scripto. ff. de iube. l. cum ratio. ff. de bo. damna. l. in suis. ff. de libe. & post. in. §. sui, insti. de hæredi. quali. & differ. Bar. & D. D. in l. 1. §. si impuberi ff. de colla. bono. & in l. is potest. 2. col. ff. de acqui. hæ. cū cōcord. per

18 Anto. Gomez traditis in l. 12. Tauri, nu. 64. † Nec memouet tertium argumentū, quod esset monstro simile, quandoque fuisse filium naturalem tantum, quandoque legitimum & naturalem, quia illud procedit, postquam quis est iam legitimatus, tūc nimirum non congruit pro parte esse illegitimum, & pro parte legitimum, ut constat ex iuribus & rationibus per Tiraqu. congestis in rep. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus. n. 232. C. de reuo. dona. Sed in specie nostra legitimatus per subsequens matrimonium ab eo tempore fuit contractum matrimonium, nec poterit deinceps pro parte esse legitimus, sed quoad omnia, ut in d. c. tāta q. si filij sint legi. licet in legitimo per rescriptum secus sit, potest siquidem pro parte non esse legitimus, id est, quoad effectus legitimatis aliquos, nepe, successione, quare filij postea nati ex legitimo matrimonio, vel legitimati per subsequens matrimonium eum excludunt, ut in hac lege statutum est quāvis iure communi dubium erat, ut retuli supra glo. num. 3. & late constat ex Tiraq. in d. l. si vnquam, verbo, donatione

19 largitus, nu. 225. & pluribus seq. † Minus oberit quartum fun. lamentum. n. 11. adductum, quod legitimatus per subsequens matrimoniū possit ad sacros ordines promoveri, & dignitate episcopali insigniri, absq; vlla dispensatione, ergo à fortiori poterit primogenituram consequi, quia fateor verum esse argumentum, non tamen obstat conclusioni nostræ, primogenituram namque verè consequitur ab eo tempore, quo pater matrimonium duxit, ut in dict. cap. tanta, non tamen retrotrahitur ad tempus natiuitatis in præiudicium filij legitimi, postea ex legitimo matrimonio nati, cui ante legitimatorem alterius erat ius primogenituræ quæsitum. † Quo fit, ut primogenitus naturalis legitimatus per matrimonium ante natiuitatem secundogeniti legitimi (ut fit cum post susceptum ex concubina filium, pater, nullo matrimonio intermedio, uxorem duxit eandem concubina, ex qua filium habuerat, & ex eadem iam uxore legitima effecta, alium suscepit filium) ille inquam qui prior natus est naturalis, & prius legitimus factus per subsequens matrimonium, obtinebit ius primogenituræ, & alteri præferetur ex omniū sententia, teste Tiraquell. de iure primigeniorum. q. 34. numero. 47. & id quidem optimo iure, ut ipse ait, tum quia is naturalis iam est legitimus, ex legitimatione per subsequens matrimonium

facta ante natiuitatem alterius legitimi: & sic habuit ante vtrumque vinculum, & ciuile, & naturale, tum etiam quia hic prior filius causa fuit, ut secundus nasceretur legitimus, propter eum siquidem concubinam matrem suam duxit in uxorem, ex qua secundum filium suscepit, qui ob id gratiam agere debet ei, cuius beneficio ipse natus fuit legitimus, ut dixit Imperator in l. cum quis. & l. nuper. C. de natu. lib. & in §. vltim. in auth. qui. mod. natu. effi. leg. Tiraquell. dict. quæst. 34. nume. 37. & 47. & in hac specie voluit Angel. Are. ti. in §. vltim. in fi. insti. de nup. Dida. Castelli in l. 12. Tauri, in glo. in verbo, signifiante matrimonio, col. 2. Mol. lib. 2. de Hisp. primog. c. 1. n. 23. & lib. 3. c. 1. n. 6. † In legitimatione autem per rescriptum principis facta, siue fiat postquam filius ex legitimo matrimonio natus fuit, siue antea, per superuenientiam filiorum legitimorum excluditur legitimatus à primogenitura vel successione, quia non verè legitimus est, sed per fictionem, ut in primo membro omnes Docto. conuenire attestatur. d. D. Couarr. in epitome de spōsalibus. 2. par. c. 8. §. 2. nu. 28. ad finem. Sed tu in hoc dic, ut supra glo. 1. nume. 9. Secundū autem membrum probat idem Couarr. ibidem post Tiraquell. in repet. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, numero 223. quæst. 15. C. de reuocand. donationib. probat hanc sententiam. l. nostra, non enim tantum habet roboris legitimatio per rescriptum, quā quæ fit per subsequens matrimonium, ut non mirum videri debeat, legitimatum ex matrimonio succedere in primogenitura postpositis his, qui per huiusmodi legitimatorem nati sunt, non etiam legitimatos per rescriptum. † Nam legitimatus per rescriptum non succedit in feudo, legitimatus autem per subsequens matrimonium rectè succedit, ut pluribus autoritatibus insinuat Tiraquell. de iure primigeniorum, quæst. 34. nu. 53. qui & numeris sequentibus alia inter legitimatorem discrimina constituit. Et pluribus autoritatibus probat etiam Petr. de Duenas in reg. 350. amplia. 6. & sequitur Moli. lib. 3. de Hisp. primog. c. 3. nu. 3. cum seq.

GLOS. IIII.

- 1 Legitimatus per subsequens matrimonium excludit legitimatum per rescriptum.
Legitimatus per subsequens matrimonium est verè legitimus, non sic per rescriptum, ibi.
- 2 Legitimatus per subsequens matrimonium in nihilo differt à legitimis.
- 3 Legitimatur per subsequens matrimonium putatiuum filius, propter bonam fidem alterius ex coniugibus.

d El tal legitimado no pueda suceder con los tales hijos, o descendientes legitimados. Nota text. singularem & expressum, quod filius legitimatus per rescriptum principis, non est propriè legitimus, sed legitimatus per subsequens matrimonium est verè legitimus, dixerat

lex

lex ista in prin. q legitimatus per rescriptum principis non succedit cum filiis legitimis postea natis, nec cum legitimatis per subsequens matrimonium postea subsequutum, quos nunc legitimos vocat, cum ait, *con los tales hijos, o descendientes legitimos.* † Cōsequitur ergo, filios legitimatos per subsequens matrimonium verè legitimose esse, & in nihilo differre à legitimis, dixi in gloss. præcedenti, num. 2. & 7. † Quod procedit etiam in matrimonio putatio, nam si alter ex coniugibus habuerit bonam fidem, nihilominus legitimabitur naturalis filius in concubinato habitus. l. 1. tit. 13. & l. 2. tit. 15. par. 4. l. 4. tit. 6. lib. 3. fori. Roder. Xuar. ibi, fol. 85. pag. 1. § ad prædicta, vt de naturalibus. Ioā. Lupi in repe. rub. de dona. § 36. nu. 2. Petr. Dueñas alios citans in regula. 350. amplia. 9. Molin. lib. 3. de Hispa. primogen. c. 1. nu. 11.

GLOS. V.

Legitimati per subsequens matrimonium succedunt contra testamentum paternum, & rumpunt illud.

e *Ab intestato nō ex testamento.* Si non succedunt naturales legitimati per rescriptum ex testamento instituti cum legitimatis per subsequens matrimonium, con sequitur necessario, filios legitimatos subsequenti matrimonio posse rumpere testamentum paternum, ac si legitimati forent ante testamentum: quod Bald. asseuerat in l. filius à patre. § 1. ff. de libe. & posthu. & in l. certum, & ibi Imol. ff. de in iu. rup. Ange. confi. 77. Ancharra. cōfi. 290. Soci. confi. 226. num. 5. lib. 2. & confi. 63. nu. 19. lib. 3. Iaso in l. qui se patris, num. 15. C. vnde libe. & in rub. C. de posthu. hære. insti. num. 1. Cassane. in consue. Burgun. in tit. de successione, rub. 7. § 2. fol. 287. colu. 2. num. 8. Siluanus confi. 3. num. 25. Anto. Rossell. in tracta. de legitimatione lib. 1. c. de matrimonio præsumptio, nu. 43. Tiraquel. in l. si vnaquam, in verbo, susceperit liberos, num. 80. & 81. C. de reuo. do natio. Petr. Dueñas in regula. 350. amplia. 20. Ant. Gomez in l. 12. Tauri, nu. 66.

GLOS. VI.

Legitimati per rescriptum, vt extranei habentur respectu legitimorum & legitimatorum per subsequens matrimonium, quia non potest eis vltra quintum relinqui.

f *Que hasta en la dicha quinta parte bien permitimos q sean capaces.* Nota filium legitimatum ex rescripto haberi tanquam extraneum respectu legitimorum & legitimatorum per subsequens matrimonium, sunt quippe bonorum paternorum incapaces, nisi quinta dūtaxat partis, cuius sunt extranei capaces, vt in l. 9. ti. §. li. 3. fori, dixi in l. 1. ti. 6. de melioratio. supra hoc lib. glo. 1. nu. 1. & 2. tex. in l. 12. ti. 6. supra hoc lib.

GLOS. VII.

1 *Legitimati per rescriptum principis licet non succe*

dant patri suo cum filiis legitimis, consanguineis vero patris, vel matris succedunt cum alijs.

2 *§ filium vero, in auth. qui. mod. natu. effi. legi. explicatur.*

3 *Legitimati per rescriptum principis non extantibus legitimis, succedunt contra testamentum patris, & illud rumpunt si fuerint præteriti.*

g *Pero en todas las otras cosas, si en suceder a los otros parientes.* Nota ex lege ista, quod licet in successione ascendentiū legitimati ex rescripto principis non concurrant cum postea legitimè natis, quoad successione verò agnatorum legitimi omnino censentur, & indiscriminatim succedunt consanguineis patris, vel matris, simul cum legitimis fratribus, & ipsi succedunt eis. Idemque à fortiori disponitur in legitimatis per subsequens matrimonium, tam ex testamento, quam ab intestato, sicut veri legitimi, vt in auth. qui. mod. natu. ra. effi. sui. §. reliqui, co. l. 7. & in §. si quis ergo, & in §. & quoniam varie eiusdem authentici, ita notat Anto. Gomez in l. 12. Tauri, nu. 69. & Telli. Fernan. ibidem num. 43. & Dida. Castelli in verbo, a los otros parientes. Ioā. Lupi, nu. 40. 46. & 47. & Cyfon. nu. 4. † Nec oberit tex. in d. auth. qui. mod. natu. effi. sui. §. filiū vero, quia loquitur in legitimatione per oblationē curiæ facta, ita explicat Cyfon. & Castell. & Anto. Gomez vbi supra Bar. in §. qualiter, nu. 5. eiusdem auth. & in auth. de incest. nup. §. dubitatum. Specula. in ti. de success. ab int. vers. quid de legitimatis per principem, nu. me. 21. Anto. de outr. in c. per venerabilem, nu. 17. qui filij sunt legi. & ibi Panor. nu. 28. Iaso in l. si is qui pro emptore, nu. 264. ff. de vfucap. † Ex his verbis colligitur etiam, quod non extantibus legitimis ligatimati per rescriptum principis præteriti à patre rumpent eius testamentum, secundum Bal. in l. cum in adoptiuis, nu. me. 5. C. de adoptio. cui accedit Dida. Castelli in l. 12. Tauri, in verbo, no pueda suceder. l. col. vers. sed quæ ro an legitimatus, & ibi Ioan. Lupi, nu. 36. optimus est tex. in §. 2. insti. de hære. quæ ab int. defer. notat Iaso in rub. ff. de lib. & posthu. 2. col. Ioā. Cirier lib. 1. de primogenitura. q. 13. latius Tira. in rep. l. si vnaquam, verbo, susceperit liberos, nu. 64. C. de reuo. dona. d. D. Co uarra. de spon. 2. par. c. 8. §. 8. nu. 2. vbi hoc limitat non procedere in filio dispensato, vocat enim dispensatū eum, cui princeps non cōcessit successione, nisi limitatam, quod nos negauimus supra eo. glo. 1. nu. 3. Non tamen negamus hac in specie legitimatū non posse venire cōtra testamentum patris, vt ibi etiam dixi. nu. 6.

GLOS. VIII.

1 *Naturales filij an gaudeant nobilitate Hispana, hīdū quia nuncupata, & nu. sequen.*

2 *Lex nostra intelligitur optime, & nu. sequen.*
Legitimati per rescriptum si nati sint ex damnato coitu, non gaudent nobilitate Hispana. ibi.

3 *Legitimatus per rescriptum quando gaudeat nobilitate Hispana, vel non, & nu. sequen.*

H h 2

Lex

Libro.5.Titulo.8.

Lex. 20. ii. i. lib. 2. huius collectionis, & l. fin. ti. 2. lib. 6. explicatur ibi.

Lex. 1. tit. 1. par. 7. & l. 3. ii. 15. par. 4. explicatur, ibid.

4 *Legitimus per rescriptum non gaudet nobilitate Hispana, nisi sit filius naturalis ex concubina vnica domi retenta.*

h *Como en honras y preeminencias que ban los legitimos. Filij naturales an gaudeant nobilitate parentum iure communi, dixi supra hoc lib. tit. 1. in glo. rubr. nu. 126. Iure autem regio ibi resoluitur, nu. 127. per. l. 1. tit. 11. par. 7. filios naturales tantum gaudere nobilitate Hispana, fidalguia, nuncupata, licet non gaudeant ceteris honoribus, vt in l. 3. tit. 15. par. 4. quas sic intelligit Grego. Lupi. in d. l. 3. in verbo, honras, & Otalora de nobilitate Hispana. 2. par. 3. partis principa. c. 3. numer. 3. versi. notum est etiam, Ioan. Oroscius in l. cum legitime. ff. de statu homi. nu. 20. Dida. Perez in l. 1. tit. 1. lib.*

2 *4. ordina. colu. 1328. Cui conclusioni repugnare videtur verba legis nostrae, cum hoc tribuat naturalibus legitimis per rescriptum principis, si autem hoc erat iure communi concessum ante legitimacionem frustra prebuis impetraretur, quod iure communi erat concessum, quare hanc legem intelligit Pet. Nun. Auendaño in dictionario suo, in verbo, hijos naturales, vt procedat in filiis spurij, qui tamen nati non sint ex damnato & punibili coito, nam in his legitimacionem nihil posse asserit, vt gaudere possint nobilitate Hispana, quod probat ex pragmati. sanctione Pinciz lata, anno. 1542. quæ hodie transcrita est in l. 12. tit. 2. de nobilibus Hispaniæ, infra lib. sexto, cuius verba refert aliter quàm ibi scripta sunt Dida. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 4. ordina. colu. 1328. Idem voluit Pet. Dueñas regula. 69. in fine, aliter tamen hoc explicat idem. Petr. Dueñas in reg. 366. iimi. 6. Poteris tamen aliter eam legem intelligere, & l. 20. tit. 11. de iudiciis nobilium, supra lib. 2. (vbi statuitur filios rescripto principis legitimatos, etiam si verbis rescripti legitimi fiant, nullatenus gaudere exemptione a tributis, vel nobilitate Hispana in his, in quibus ante legitimacionem non gaudebant) vt procedat in filiis naturalibus natis ex concubina, quæ domi non retinetur: nam licet legitimi fuerint, non gaudent nobilitate patrum, quæ fidalguia, nuncupatur, & in hoc corrigat legem nostram. Lex autem nostra verificetur in alijs honoribus & dignitatibus, vel preeminentijs, à quibus erant alieni filij naturales, vt in l. 3. tit. 15. par. 4. quarum legitimatio fecit eos capaces, lex vero, 1. tit. 11. par. 7. procedat in filiis naturalibus ex concubina vnica & in domo retentis, in quibus expresse loquitur, vt hi ab que legitimacione gaudeant nobilitate Hispana, nec ad alios extendatur, licet hodie naturales sint, vt in l. 9. supra eo. & ita intellige quod diximus supra hoc lib. tit. 1. de matrimonio, glo. 1. rubrica, nu. 126. 127. & 128. In spurij verò ex coitu damnato natis nulli dubium, quin dispensatio principis non extendatur ad exemptionem à tributis, nec ad alia nobilitatis Hispaniæ privilegia, vt concludit Petrus Nunnus in dictionario in verbo, hijos legitimos, & Didacus Perez in dict. l. 1. titu.*

1. lib. 4. ordina. colu. 1328. & alij numer. 1. citati. Itaque hodie filius naturalis ex concubina vnica & domi retenta natus siue legitimatus fuerit, siue non, gaudet nobilitate Hispana. & non alius licet à principe legitimetur apposita clausula, quod facit eum legitimus: vt in dict. l. 20. tit. 11. supra lib. 2. & l. vltima, tit. 2. infra lib. 6. non autem illæ leges corrigunt eam legem, par. 1. tit. 11. par. 7. eo quod in eis dicitur, in his in quibus ante legitimacionem non gaudebant, si ergo gaudebant, prout in eo casu dict. l. par. nimirum si privilegio fidalgorum gaudeant, si sint à principe legitimi, cum absque legitimacione eo poterantur. Itaque legitimatio hac in specie nihil operatur.

GLOS. IX.

Legitimus per rescriptum principis in nihilo differt a legitimo, etiam si quoad successionem sit legitimatio limitata.

i *Que en ninguna cosa difieran de los hijos nacidos de legitimo matrimonio. Nota filios naturales per principis rescriptum legitimatos in nihilo differre à filiis legitimis, etiam si in successione limitetur legitimatio, quia hoc non immutat substantiam legitimacionis, vt ex communi resolutione probauit latius supra hac eadem lege, glo. 1. nu. 3. & 9.*

LEY. XI.

De los herederos que no querellan la muerte del que es muerto a tuerto.

Don Enrique. III. en el quaderno de las penas de camara, año de. 1400. Y don Alfo, cod. tit. c. 10.

S*i algun hombre fuere muerto a trayció o a tuerto, e sus herederos quisieren heredar sus bienes por herencia e los reciben, y la muerte no querellan dentro en cinco años por querella de justicia ante el Rey, o ante sus alcaldes, pierdan la herencia q del finado há recaudado para la nuestra camara. Y esto se entienda en aquellos que há edad cumplida, e son varones. Y si fuere sabido quí fue el matador, y que sea en la tierra. Y que sea poderoso para demandar la muerte.*

GLOS.

G L O S. I.

- 1 *Heres non vindicans necem defuncti, efficitur indignus hereditatis, & applicatur fisco.*
- 2 *Lex nostra intelligitur, & nunc sequens.*
- 3 *Heres non vindicans necem defuncti ante apprehensionem hereditatem, quando efficitur indignus, & numero sequens.*
- 4 *Heres adiens hereditatem ante vindicationem necis defuncti palam commississe, quando efficitur indignus.*

- 2 *Attractione o uerbo. Nota legem istam, quæ limitare & restringere videtur ius commune Imperatorum, & regum Partitarum, quo heres non vindicans necem defuncti efficitur indignus hereditatis, & applicatur fisco. l. i. & l. cum fratrem, & l. minoribus. C. de his qui. vt indig. l. in cognitione, & l. sequens. §. vltim. ff. ad sen. conf. Sillania. l. 13. tit. 7. par. 6. † Nam lex ista exigit occisionem proditoriæ, vel per insidias factam, vt ab herede hereditas auferatur necem defuncti non vindicante. † Sed iudicio meo lex ista nihil immutat iuris communis, debet namque intelligi cum clam occiditur & occulte veneno, vel aliâ, ita vt eius occisio sit occulta, & hac in specie potest heres impunè aperire tabulas testamenti, & hereditatem adire. l. necessarios. §. vlti. & l. propter veneni. ff. ad Sillania. tenebitur tamen postea vindicare intra quinquennium. l. 13. tit. 7. par. 6. quod crederem computari à die scientiæ. l. cum fratrem, vbi Bald. Salicet. & Alexand. C. de his quib. vt indig. † Sin autem palam fuerit occisus tabulas aperire, vel adire non potest, donec necem vindicauerit, quod si ante adiuerit fisco quæretur hereditas cum fructibus perceptis. l. heredem. ff. de his quib. vt indig. l. 13. vers. la segunda razon, tit. 7. par. 6. vbi Gregor. Lupi in verbo, estraños, hanc fuit sequutus sententiam contra Azonem.*

G L O S. I I.

Heres non potest propria sed iudicis autoritate vindicare necem defuncti.

- b *Por querra de justicia. Nota non licere heredi autoritate propria necem vindicare defuncti, sed iudicis, l. 13. tit. 7. par. 6. l. 1. & per totum. C. vt nemi. lice. sine iudice vindic. l. heredem, & l. portiones. ff. de his qui. vt indig. l. 1. & l. cum mortis. ff. de iure fisci, Anto. Gom. de delictis. c. 3. nu. 53.*

G L O S. I I I.

- 1 *Heres efficitur indignus hereditatis. 5. modis, & applicatur fisco hereditas, & nunc sequens.*
Heres efficitur indignus hereditatis si necem defuncti a familia occisi factam non vindicaui ante aditionem hereditatis & applicabitur fisco. ibi.

- 2 *Heres vt indignus non efficitur, an sit satis accusationem contra familiam proponere, an debeat ipse etare supplicium?*

- 3 *Lex. 13. tit. 7. p. 6. explicatur.*

Geminata verba maiorem deliberationem insinuat ibidem.

Geminationis. 36. effectus, remissus, ibi.

- 4 *Heres si adierit hereditatem ante necem defuncti palam ab extraneo factam vindicatam, efficitur indignus, & applicatur fisco hereditas.*

Heres si intra quinquennium a die aditæ hereditatis, & scientiæ mortis non vindicauerit, indignus efficitur, ibi.

- 5 *Heres non vindicans mortem defuncti non efficitur indignus, si ab alio in accusatione fuerit præueniens, vel si est rusticus & ignarus.*

Rusticus sagax non excusatur prætextu rusticitatis, ibi.

- 6 *Heres non efficitur indignus si non accusauerit patrem suum, qui occidit testatorem.*

- 7 *Fiscus heres an teneatur defuncti necem vindicare? Lex. 1. C. vbi causæ fiscales, explicatur, ibi.*

- 8 *Heres non vindicans necem defuncti excusatur si per eum non steterit, vel ob inopiam eius.*

- 9 *Heres fit indignus aperiens tabulas & adiens hereditatem ante accusationem contra occisores propositam.*

- 10 *Heres occidens testatorem, vel morti occasionem præbens efficitur indignus hereditatis eius.*

- 11 *Heres efficitur indignus, si cum uxore defuncti eo viuo vel mortuo concubuerit.*

- 12 *Heres de falso accusans testamentum efficitur indignus & quomodo?*

- 13 *Procurator vel aduocatus, de falso accusans testamentum, in quo est scriptus heres, efficitur indignus.*

- 14 *Testis vel index contra testamentum, an amittat emolumentum, quod ex eo sibi competebar?*

- 15 *Heres dicens testamentum falsum, si ab accusatione destiterit post sententiam pendente causa appellationis, an efficitur indignus?*

- 16 *Heres qui tacitam fidem accomodauit defuncto efficitur indignus.*

c *Pierdan la herencia que del finado h-n recaudado para la nuestra camara. Aduertere hic oportet, quinque modis effici indignum heredem, ob idq; fisco applicari hereditatem. Primo si necem defuncti non vindicaui, quod dupliciter consideratur. Primo, quatenus pertinet ad fenatusconsultum Sillanianum, quo prohibetur heredi testamentario vel legitimo adire hereditatem, vel bonorum possessionem petere, donec necem defuncti a familia factam vindicauerit, & questionem habuerit de dicta familia occidente: suppliciumq; ex ea sumptum, idest, poenam capitalem postulauerit imponi feruis, qui defendere dominum potuerunt, neque enim heres*

Hh 3 propter

Lib.5. Titulo.8.

propter compendium suum familia facinus debet occultare. l. 3. §. quod ad causam. ff. de sen. confil. Sillanian. l. 3. in prin. tit. 7. quibus ex causis hereditas admitti possit. part. 6. l. necessarios. §. non alias. ff. ad Sillanian. f. Sed quando dominus occiditur a familia seruorum, vel serui cum a morte non liberarunt, cum potuerint a periculo mortis erueri, an satis sit heredi aduersus eos accusationem proponere capitalem, ut ei liceat hereditatem adire impune, an verò sit necessum, supplicium spectare? Et Salicet. in. l. cum fratre. C. de his quib. ut indig. oppos. 2. quæstionem hanc resoluit dicens. Aut dominus palam occiditur a familia, & antequam supplicium sumatur a seruis adire non poterit. l. 3. §. quod ad causam. l. necessarios. §. 1. ff. ad Sillanian. Aut vero occiditur clam a familia, vel culpa familia, & tunc necessario quæstio habenda est a familia ante omnia, & quæstio habita, si confessio resultauerit sufficiens, spectari debet supplicium: si verò nihil ex tortura sufficiens haberetur, poterit impune adire, nec supplicium spectare tenebitur, atque ita intelligi debere a seuerat text. in. l. 3. §. non tantum ff. ad Sillanian. & l. si ea. C. de his quib. ut indig. hanc resolutionem sequitur Alexand. in. l. cum fratrem. C. eodem tit. & Gregor. Lupi in dict. l. 13. in verbo, querella, tit. 7. part. 6. ita intelligens textum illum contrarium sentientem, cum sic ait: *Si el heredero sabiendo esto entrasse la heredad ante que hiziesse querella a el iure.* f. Sed ni fallor, contrarium sentit lex illa, imò quod indiscriminatim siue familia dominum necauerit, siue extraneus quispiam, satis sit heredi querelam seu accusationem proponere, ad euitandam hereditatis publicacionem seu confiscationem, quamuis supplicium non spectauerit, quod æquissimum est, & a verbis legis Partita. non alienum, quippe quæ ter ea verba repetit, semel in eius initio, ibi: *Si el heredero sabiendo esto entrasse la heredad ante que hiziesse querella a el iure.* Et iterum ibi, *Bien podria su heredero entrar en la herencia, e despues hazer querella de la muerte del hasta cinco años.* & tertio, in vericula. la segunda, ibi, *antes que hiziesse la acusacion de los matadores del.* Hæc repetitio & geminatio verborum enixam voluntatem legislatorum ostendit. l. si mulier. C. ad Velleya. Bartol. in. l. cum scimus, in fin. C. de agricol. & censu. lib. 10. Paul. Paris. confil. 1. numer. 76. lib. 4. & iterum confil. 10. numer. 31. & confil. 48. numer. 24. & confil. 50. numer. 15. & confil. 52. numer. 18. & confil. 72. numer. 45. eodem lib. 4. Vbi enim interuenit geminatio verborum, ibi plenam deliberationem interuenire creditur, ut in authent. ut nulli iudi. §. & hoc verò iubemus. Bald. in confil. scismatis posito sub rubric. C. si quis aliqui testari prohib. §. sed in contrarium, numer. 15. Felin. in. c. si cautio, numer. 39. in fin. de fide instrum. vbi circa materiam geminationis plura congregat, vsque ad numerum. 45. Canonistæ in cap. ultimo de offi. delega. Moderni, in. l. 1. in princip. ff. de offi. eius cui manda. est iuri. Regia cum agit de verbis geminatis. Hinc gloss. in cap. si quis iratus. 2. quæstio. 3. in verbo reiterato dixit, quod reiteratio præsupponit deliberationem. Dixit etiam Paul. Paris. confil. 89. nume. 23. lib. 3. quod geminatio actus inducit deliberatam & appensatam mentem facientis, vel disponentis,

& alibi scribit Bald. verba geminata coniungere iuris intellectum veritati, ut refert Paul. Paris. confil. 38. numer. 8. lib. 4. denique triginta & sex effectus geminationis congregat Ferdinand. Vazquez Menchaq. lib. de successio. creatione. §. 3. numer. 13. Si ergo lex regia vellet supplicium esse spectandum, & non sufficere accusationis propositionem, ut poena confiscationis euitetur non repeteret toties verba illa, hæc querella. Quod confirmatur ex verbis legis nostræ, ibi. *E la muerte no querellan dentro de cinco años.* Sed licet poenam confiscat onis non incurrat hæres, qui adiuit hereditatem post propositam accusationem, tenebitur tamen sub eadem poena accusationem prosequi intra tempus a iudice præfixum: ne leges verbis impossitæ esse videantur contra. l. 2. in fin. C. commun. de legat. f. Secundum quod prædiximus esse considerandum, pertinet ad edictum de his quibus ut indignis, & hoc est, cum ab extraneis fuerit testator palam occisus, non potest hæres adire, donec occisores accusauerit atque de eis supplicium sumperit. l. minoribus ad fin. C. de his quib. ut indig. Bartol. Salicet. & Paulus Castr. in. l. cum fratre. C. eodem titulo. Gregor. Lupi in. l. 13. in verbo, estraño, tit. 7. part. 6. qui ita eam legem esse obseruandam attestatur. Sed, ut numero præcedenti diximus, satis erit si accusationem proposuerit, & si supplicium non spectauerit, ut ex verbis eiusdem legis expenditur. Si verò clam occisus fuerit, putà, veneno vel aliis occulte, poterit procubdubio heres impune adire hereditatem sed postquam adierit querelam proponere tenebitur intra quinquennium, vel aliud tempus a iudice præfixendum, ut voluit Gregorius Lupi in dict. l. 13. in verbo, hasta cinco años, in fin. argumen. tex. in. l. si homicidij. C. de accusat. & in. l. prætor edixit. §. si dicatur. ff. de iniur. hanc sententiam probat in specie lex nostra, ut dixi supra eod. gloss. 1. tex. in dict. l. 13. in verbo, la segunda, tit. 7. quib. ex cau. hered. amittitur, part. 6. Et si accusatio intra quinquennium non proponatur, hæres efficitur indignus, atque ideo hereditas fisco applicatur. l. propter veni. ff. ad Sillanian. l. 1. & l. cum fratrem. C. de his quib. ut indig. dicto. l. 13. & lex nostra. f. Quam sententiam limita pluribus modis. Primò, nisi ab alio fuerit hæres in accusando præuentus, quia tunc nullam incurrit poenam, etiam si accusationem non proposuerit. l. forem. C. de his quib. ut indig. Secundo fallit in rustico ignaro. l. 3. §. si quis ignorans. ff. ad Sillanian. tunc enim parciatur rustico, quum & ignarus fuerit, & quum est rusticus opere & conuersatione. l. athleta. §. de rusticis. ff. de excusatio. tutor. l. vltima. C. de testament. Bald. in. l. 2. numer. 7. C. de rescinden. venditio. text. in specie in dict. l. 13. verba la segunda, & ibi notat Gregor. Lupi in verbo, aldeano nescio. Rusticus siquidem sagax non excusatur prætextu rusticitatis gloss. notabilis in dict. §. de rusticis, & notat Bal. in. l. 1. C. de interdi. matri. inter pupi. & tuto. in vtraque lectione ibique gloss. asserit esse præsumendum contra rusticum aliquem actum clam facientem. f. Tertiò limita nisi hæres sit filius occidentis, tunc enim accusare non tenetur patrem, quare si hereditatem adierit nece inulta non redditur indignus, secundum Pileum ab Alberic. reiatum in rubric. C. de his quib. ut indig.

ut indig. per text. singularem in. l. si adulterium cum incestu. §. liberto. ff. de adulter. idem ante Alberic. vo-
luit Ioan. Andr. referens verba Pilei in additioni. ad
Specula. in rubric. de successio. ab intesta. colum. 1. la-
so eos sequitur in. l. 1. col. 2. C. de his qui. ut indig. Gre-
gor. Lupi in d. l. 1. §. in verbo. De uela perder. tit. 7.
7 §. liberto ex ratione eius. §. Quarto limitatur & re-
stringitur regula prædicta, ut non procedat si fiscus
fuit hæres institutus, qui non tenetur necem defuncti
vindicare, secundum gloss. singularem in. l. recusare.
§. si fisco in verbo. vindicauerit. ff. ad Trebellia. quæ
frequentius recipitur teste Gregor. Lupi. in. d. l. 3. in
verbo. De uela perder. in fin. tit. 7. part. 6. & laf. in l. i.
primo notabili. in fin. C. de his qui. ut indig. licet oppo-
situm voluerit And. de Hæren. in tit. quæ sint regalia.
versic. & quæ indignis, dicens fisco hæredem institu-
tum accusare debere homicidas, si delit alius accusa-
tor. ut in. l. 1. C. vbi causæ fiscal. ibi. nec bona à fisco pe-
ti posse prius quam de crimine constiterit apud eum,
cui conuictis pœnam irrogare licet, cui non respon-
dent doctor. nec ipse Gregor. Lupi. Sed iudicio meo,
diuersam continet text. ille speciem ab ea de qua agi-
mus: non enim ibi fuit fisco hæres institutus, sed tra-
ctabatur coram Cæsaris procuratore quæstio non de
sensu mortis defuncti, & quidem iudices non esse cau-
sæ huius responderunt Imperatores Severus, & Anto-
ni. Redduntque in secunda parte eiusdem legis ratio-
nem dicentes, mirum non esse procuratorem Cæsaris
iudicem non esse quandoquidem fisco bona petere
non poterat, antequam coram iudice competenti, qui
conuictis pœnam irrogare posset, de crimine & necesse
testatoris constiterit. Iudex tamen, inquit text. ille,
procurator esse poterit, si occisores mortui fuerint, cū
iam non de crimine, aut pœna mortui, sed de eius bo-
nis querendum est, ut in l. 2. in fin. C. vbi causæ fiscal.
Et ex dict. l. 1. elicitur alia, & §. limitatio, nempe, ut re-
gula non procedat, nisi prius constiterit de morte tes-
tatoris illata, antea siquidem fisco bona petere ab in-
digno nō poterit, ut ibi statuitur. §. Sexto fallit, si per
8 hæredem nō steterit, quominus mortem defuncti vin-
dicaret, veluti si homicidam accusauit & iudex ei ius-
ticiam non ministrauerit, aut succumbens non appel-
lauit, quoniam hac in specie bona fisco non quæren-
tur, ut in l. 1. propter veneni. §. vltim. ff. ad Sillania. l. 15.
tit. 7. part. 6. Vbi Greg. Lupi hoc intelligit procedere,
nisi sententia fuerit iusta (quod in dubio presumitur)
vel quia esset inops, alias appellare teneretur hæres,
causamque appellationis prosequi, secundum gloss. &
Angel. in d. l. si propter veneni. §. fin. ff. ad Sillania. &
l. minoribus. C. de his qui. ut indig. alias quinque limi-
tationes dicam in glossis sequentibus. §. Secunda cau-
sa quæ indignum reddit heredem est, si sciens testato-
rem ab aliquo fuisse interfectum aperuerit tabulas tes-
tamenti, antequam proponeret accusationem. l. in cog-
nitione. ff. ad Sillania. l. 13. versic. La segunda. tit. 7.
part. 6. sed Bart. in d. l. in cognitione, & Gregor. Lupi,
in d. l. 13. in verb. Entrasse la heredad, & in verbo, Abre-
el testamento, tit. 7. part. 6. dicunt aperturam tabularū

non sufficere ad pœnam confiscationis incurrendam,
sed ultra requiri aditionem hereditatis, quorum senten-
tiam veram esse existimo, ut ex verbis & mente legū
satis superque constat. Secus tamen erit, si occisores
ignorasset, ut in dict. l. 13. & l. 15. tit. 7. part. 6. & in
10 hac lege. §. Tertia causa quæ reddit indignum hære-
dem est, si forte occidit ipse testatorem, vel eius negli-
gentia, aut culpa testator decesserit. l. indignum. ff. de
his qui. ut indig. l. 13. versic. La tercera. tit. 7. part. 6. l.
penult. tit. 9. lib. 3. for. l. 1. fororem, vbi laf. 3. notabili.
C. de his qui. ut indig. l. cum ratio. §. fin. vbi id notat
Bart. ff. de bon. damn. l. Lutus ff. de iure fisci, Azo in
summa. C. de his quib. ut indig. 2. colum. Bald. in l. hæ-
reditas. num. 7. eod. tit. vbi allerit heredem, antequā
ab eo fisco auferat hereditatem esse in effectu hære-
dem, posseque interim actiones exercere hereditarias,
ut notatur in. l. his consequenter. §. 1. ff. fami. erciscuni.
Gregor. Lupi in dict. l. 13. in verbo. Heredero, tit. 7.
11 part. 6. §. Quarta erit causa, si hæres concubuit cum
uxore testatoris eo vivo, vel demum mortuo, qua in
specie aufertur hereditas ab hærede, & applicatur fisco,
ut resoluunt Greg. Lupi per text. ibi in dict. l. 13. ver-
sic. La quarta. tit. 7. part. 6. in verbo, Yoguielle, vbi
responder ad l. ex parte. ff. de adimend. lega. vbi Bart.
idem voluit, & Azo in summa. Cade his qui. ut indig.
2. colum. Idem est statutum si cum filia, vel nura testa-
toris hæres coierit. l. 9. tit. 26. part. 4. vbi & Greg. Lu-
pi adnotauit. §. Quinta causa est, si hæres dixerit testa-
mentum falsum, vel alias illud infirmauerit, nam si
in accusatione perstiterit, vsque ad sententiam diffini-
tiuam, qua testamentum fuerit approbatum, & validū
12 pronuntiatum, amittit hereditatem, ut indignus, &
applicabitur fisco. l. qui cum maior. §. accusasse. ff. de
bon. liber. l. alia causa. C. de his qui. ut indig. dict. l. 13.
versic. La quinta es. tit. 7. part. 6. Azo in summa. C.
de his quib. ut indignis, versic. est secunda causa. Idem
est si quis contra tabulas bonorum possessionem inten-
tauerit, nam si succubuerit, nihil habebit ex testa-
mento, sed fisco applicabitur gloss. notab. & ibi Bart.
in. l. is qui contra in gloss. 1. ff. de vulgar. Paul. in l. alia
C. de his quibus ut indignis, pro quibus est text. opti-
mus in. l. 2. in principio. ff. de his quibus ut indignis, &
in. l. filium. §. omnibus. ff. de legat. præstand. & hanc
opinionem communiter omnes sequuntur dempto
Fulgoso in dict. l. is qui contra. ff. de vulgar. teste Ale-
xand. in. l. alia, numero. 3. C. de his quibus ut indig-
nis, licet ipse inclinet in oppositam sententiam.
Hanc tamen pœnam non incurrit minor viginti &
quinque annis, ut in. l. post legatum. §. ætati. ff. de his
quib. ut indig. argumentum l. minoribus. C. eod. ex qui-
bus id adnotauit Gregorius Lupi in dict. l. 13. in ver-
bo, Que era falso. tit. 7. part. 6. §. Procurator ve-
ro aduocatus, vel fideiusor accusantis testamentum
falsum, amittit hereditatem, vel legatum in eo testa-
mento sibi relictum & fisco applicatur. l. post lega-
tū. §. sunt qui putant. ff. de his quibus ut indignis. l. 13.
versic. La quinta. tit. 7. part. 6. l. vltim. 1. responso.
ff. de inoffic. testamen. Fallit in aduocato fisci, quem
necessitas officij excusat dict. l. post legatum. §. aduo-
catum fisci. dict. l. 13. part. 6. Quæ hanc limitationem ex-
tendit ad alium, qui non ex necessitate officij, sed ad

H h 4 vili-

Libro.5. Titulo.8.

utilitatem fisci, hanc quaestionem prosequatur contra testamentum, ut ibi aduertit Gregor. Lupi in verbo, del Rey. Fallit secundo in tutore & quolibet alio administratore, ut in l. tutorem. C. de his qui. ut indig. §. si tutor, instituit. de inoffic. testament. l. cum quædam mulier, ubi hoc notauit Bald. ff. de administrat. tuto. d.

- 14 l. 13. & ibi Gregor. Lupi in verbo, Guardador. † Sed & qui testimonio suo intentionem adiuuarunt accusati, iudex etiam qui testamentum falsum pronuntiavit, si post appellationem eius sententia reuocata fuit, ut indigni amittent, sibi in testamento relicta, & fisco applicabuntur. l. post legatum. §. his vero, & §. quidam. ff. de his qui. ut indig. At si filius familias testamentum falsum accusauit, non amittit pater relictum sibi, vel filiofam. factum, ut in l. post legatum. §. si filiusfam. ff. de his qui. ut indig. Idem si pater nomine filij proposuit querelam inofficiosi testamenti, non enim amittet pater sibi relictum. l. si filius. ff. de inoffic. testam. Arius Pinelus in l. 1. C. de bonis mater. parte. 1. nu. 28. † Diximus supra hanc poenam incurri, si hæres in accusatione perstiterit vsque ad sententiam, quod intellige verum, si sententia imponit finem liti, nam si appellauit, & pendente appellatione destiterit poenam euitauit, argum. legis qui cum maior. §. accusasse. ff. de bon. liberto. gloss. in l. Papinianus. §. meminisse. ff. de inoffic. testam. ita declarat Azo in summa. C. de his qui. ut indig. versic. est secunda causa, Greg. Lupi in l. 13. in verbo, luyzio de sententia, tit. 7. part. 6. per quem vide, an satis sit desistere ab accusatione, post conclusionem causæ ad poenam euitantiam, ibique optimè distinguit. † Sexta & vltima causa red dens indignum hæredem, est tacitum fideicommissum, ut si testator tacite hæredem rogauit, ut hereditatem, vel quid aliud restitueret filio incestuosi, vel aliis inepaci. Indignum siquidem se reddit hæres tacitam fidem accommodando, siue chyrographum eo nomine dederit, siue nuda promiserit pollicitatione, & fisco queritur hereditas, ut in l. in fraudem. ff. de his qui. ut indig. l. non intelligitur. ff. de iure fisci. l. 13. ad fin. tit. 7. part. 6. dixi latius supra eod. l. 6. gloss. 8.

GLOS. IIII.

Hæres minor. 25. annis non vindicans mortem defuncti non efficitur indignus hereditate, nec applicatur fisco.

- d *Que hanc edad cumplida.* Hæc est septima limitatio ad regulam in principio huius legis traditam, ut non procedat in minore. 25. annis, hic enim propter imperfectam ætatem excusatur à poena, ut in l. minoribus. C. de his quibus ut indig. l. vltima, titulo. 9. lib. 3. fori. l. 15. titulo. 7. part. 6.

GLOS. V.

- 3 *Hæres femina non vindicans mortem defuncti excusatur à poena.*

- 3 *Masculinum quando non comprehendit feminas? Femina non comprehenditur viri appellatione, ibidem.*

- e *Son varones.* Hic traditur octaua limitatio ad regulam, ut procedat in masculis, non in feminis, femina siquidem excusatur à poena legis nostræ, ut hic statuitur, & in dict. l. vlt. tit. 9. lib. 3. fori. Sed contra videtur, quoniam masculorum mentione facta comprehenduntur feminæ, etiam si materia sit odiosa & poenalis, ut in l. si quis id quod, ubi id notat Ias. r. notab. ff. de iuri. omni. iud. post Alberi. & Paul. Cast. ibidem, Bart. in l. 1. ff. de verbor. signific. cum concordantijs ab eis traditis. † Sed respondeo sub masculino non comprehenduntur feminæ, quoniam lex vel statutum loquitur per dictionem, vir, prout lex nostra, tunc enim non extenditur legis dispositio ad feminas, quia est dictio præcisè masculinæ significationis, secundum Bald. in c. licet vniuersis. de testib. Ias. in dict. l. si quis id quod. r. limitatio. cui conferunt notata per Cyn. Alberic. Bart. & Angel. in l. 1. in fin. per illum text. in verbo virorum. ff. de legib. Idem est si adiiciatur dictio masculis quia tunc feminæ non comprehenderentur, eadem ratione, ut probat Ias. in dict. l. si quis id quod. r. limit. ff. de iurisdic. omnium iudic. tractat omnium optimè materiam hanc Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 1. gloss. 9. numero. 177. & pluribus sequentibus, vique ad numerum. 243.

GLOS. VI.

Hæres ignorans occisorem defuncti excusatur, si necem eius non vindicauerit.

- f *Si fuere sabido quien fue el matador.* Nota ex his verbis à contrario sensu aliam & nonam limitationem ad legem nostram, nempe, ut hæres ignorans occisorem defuncti non incurrat poenam confiscationis, etiam si necem defuncti non vindicauerit, idem probat text. in l. 3. §. si quis ignorans. ff. ad Sillaniam. & l. 15. titulo. 7. part. 6. & l. vltima, titulo. 9. lib. 3. fori, quæ cum hac lege concordant.

GLOS. VII.

- 1 *Hæres non vindicans necem defuncti si occisor est absens in remotis partibus, excusatur.*
2 *Hæres hodie prosequi tenetur causam contra occisorem defuncti in eius contumaciam.*
g *Que sea en la tierra.* Ecce decimam limitationem, ut lex nostra non procedat & poena in ea contenta non incurrat, si occisor defuncti sit absens, ita ut commode accusari non possit, idem erat statutum in d. l. vlt. titulo. 9. lib. 3. fori. & in l. in cognitione. ff. de his qui. ut indig. & in l. si ideo. C. eod. titulo. † Hodie autem credo non excusari, cum possit causam contra occisorem prosequi in absentia, iuxta l. 3. tit. 10. de modo procedendi

di

di in absentia in criminalibus, supr. l. b. 4. tenebitur enim hoc facere, alias incidet in poenam legis nostrae. Quae non oberit huic sententiae, dū ait, e que sea en la tierra, quia non sequitur, quod si absens fuerit nō incurrat poenam, quia argumentum à contrario sensu non sumitur, quando inducitur legum correctio. l. 2. & ibi notant Bald. & Doctor. C. de condi. infert. cum similibus.

G L O S S. VIII.

- 1 *Heres non vindicans mortem defuncti factam à potentiori excusatur à poena.*
- 2 *Potentioris causa excusatur ciuitas vel oppidū, aut villa, quae non coepit malefactores.*

h Poderoso para demandar la muerte. Hæc est vndecima & vltima limitatio, quam antea tradiderat text. in l. vltima, tit. 9. l. b. 3. fori. Ratio harum limitationum est quia nisi omnia hæc requisita concurrant, hæres non vindicans mortem defuncti non est in culpa, ergo poenam euitat. l. si ideo. C. de his qui, vt ind. g. non enim reputatur indignus, qui dolo caret tantum est. 2 ff. de bon. liberto. † Et cōfert nimis lex nostra ad excusandam ciuitatem aut villam, quæ non coepit delinquētes, eā habitātes propter fortiores & potētiores, vt notatur in c. vlt. de poen. libr. 6. quoniam nemini debet impossibile adiungi. l. Titius. §. vlti. ff. de excusa. tuto. Lea demū. ff. de oper. liberto. fac. t. l. prospexit. §. Sextus Cecilius. ff. qui & à quibus l. vltim. C. ad. l. iul. de adulter.

L E Y XII.

¶ *Que los bienes y herencia del que muere abin testato, no dexando descendientes, ni ascendientes, ni transuersales, son del Rey.*

Don Enri. ue tercero, titulo de panis. c. 18. l. 13 tit. 5. lib. 3. fori.

¶ *Todo hombre o muger que finare, y no hiziere testamento en que establezca heredero: a y no ouiere heredero de los que suben o deciden de linea de recha, o de traucisso, todos los bienes sean para nuestra camara.* b

G L O S. I.

- 1 *Intestatus an dicatur decedere qui fecit testamentum, in quo nullum instituit heredem?*
- 2 *Intestatus pro parte, & pro parte testatus quando possit dici quis decedere.*

a *T no hiziere testamento en que establezca heredero.* Nota ex lege ista, testamentum fieri posse abique hæres institutione, & tunc dicitur decedere ab intestato, licet testamentum sit seruandum, quoad omnia in eo contenta atq; ita iure nostro regio pro parte testatus, & pro parte intestatus quis decedere potest, prouenit hac in specie, nam quoad institutionem decedit in testatus, quoad alia testatus, vt probare nixus fuit Ferdinand. Vazq. de successio. creatio. §. 26. num. 245. cuius sententiam impugnauimus supra hoc lib. tit. 4. de testamen. l. i. gloss. 10. num. 56. quoad omnia siquidem censetur testatū fuisse, & hæres legitimos instituisse, iuxta rationē iuriconsulti, in l. cōficiuntur. ff. de iure codicillo. † Opinio tamen Ferdinand. Vazq. potest verificari, in specie legis nostræ, in qua nulli sunt per sum hæres legitimi, in quorum detectum succedit fiscus, quem testator non fuit visus instituere, nec hoc præsumi vnquam potest.

G L O S. II.

- 1 *Fiscus succedit ab intestato deficientibus hæredibus legitimis viro, atque vxore.*
- 2 *Fiscus succedit ab intestato, eodem modo iure regio, quo & iure communi.*
- 3 *Practica quomodo constare possit nemine superesse heredem legitimum, vt succedat fiscus.*

b *Sea para la nuestra camara.* Si quis decedat intestatus nullis relictis descendētib; ascendētib; vel collateralib; nec coniuge, succedit fiscus vniuersaliter. l. 1. §. fin. ff. de iure fisci. l. 1. C. de bon. vacat. lib. 10. l. vacantia, eod. tit. l. iubemus, verbi. intestatus. C. de præpositi. sacri cabi. lib. 12. l. 1. in fin. C. vnde vir, & vxor. l. si bona. C. de bon. autho. iudi. possiden. l. 1. post princip. ff. de successio. ed. l. 6. in fin. tit. 13. de successio. ab intestato, part. 6. † Atque ita crederem, intelligi debere legem nostram, quæ deficientibus descendētib; & ascendētib; & collateralib; succedere ait fiscū, supplenda enim est iuxta dispositionem iuris communis & regij antiqui Partitarum, nempe, deficiente viro aut vxore, qui fisco præferuntur. l. 6. in fin. tit. 13. par. 6. l. 23. tit. 11. part. 4. quæ sententia vera est, vt euitetur legum correctio, quidquid in oppositum vellet Telli. Fernand. in l. 3. Tauri. 3. par. num. 13. dicens, legem istam corrigere ius commune & Partitarum, vt pote, quo iam non succedat vir & vxor, nec patro ni liberi & parentes eorum, nec cognati manumissorum, sed solus fiscus deficientibus hæredibus legitimis. 3 † Et poterit constare nullum superesse heredem legitimum, quoties ad instantiam fisci fiunt bannimenta & proclamata, vt intra certum & competens tempus appareant, si qui sunt hæres legitimi, vt docet Paul. Castren. in l. si bona. C. de bon. autho. iudi. possiden. & Antonius Gomez, in l. 8. Tauri, in fine.

Hh 5 LEY

Libro.5. Titulo.8.

LEY. XIII.

¶ Que en la suceſſion de los bienes de los clerigos adquiridos intuitu Eccleſie, ſe ſuceda como en los otros bienes ſuyos patrimoniales.

Emperador Don Carlos en Valladolid, año de 1523. capit. 47. T don Felipe. II. año. 1566.

¶ Por quáro en eſtos Reynos ay coſtumbre muy antigua,^a que en los bienes que los clerigos de orden ſacro dexaren al tiempo de ſu muerte, aunq̃ ſean adquiridos por razón de alguna ygleſia, o ygleſias, o beneficios,^b o rentas ecclieſiaſticas, ſe ſuceda en ellos ex teſtamento y abinteltato,^c como en los otros bienes que los dichos clerigos tuvierẽ patrimoniales auidos por herencia o donacion, o manda. Mandamos que ſe guarde la dicha coſtumbre.^d

G L O S S. I.

- ¹ *Clericus de generali cõſuetudine facit fructus beneficij ſuos & bona intuitu Eccleſie acquiſita, & de eis poteſt teſtari & diſponere.*
- ² *Clericus non eſt propriè dominus nec vſufructuarius beneficij ſed fidelis diſpensator. Clericus quomodo poſſit fructus beneficij expendere. ibidem.*
- ³ *Clericus quãdo non poſſit ex generali conſuetudine diſponere de bonis intuitu eccleſie acquiſitis.*
- ⁴ *Clericus ſi occidatur, ſatisfactio occiſionis heredi eius competit, non eccleſie.*
- ² *¶ Ay coſtumbre muy antigua. De generali conſuetudine clericus in ſacris conſtitutus facit fructus beneficij ſuos, & bona intuitu eccleſie ex dictis fructibus acquiſita: de quibus in viua vel in morte poteſt diſponere ad libitum, quam conſuetudinem Papa nõ ignorat nec alij eccleſiarum prelati, ſed tacite tolerant, vt notat gloſſ. in cap. preſenti. de offi. ordina. in. 6. ab omnibus eius capituli interpretibus recepta. Sylueſter in ſua ſumma, in verbo, clericus. 4. quæſt. 2. Hoſtiæ. in. c. vlt. colu. 2. de pecun. clerico. Ioan. Faber. in. 8. his verò, inſtitu. de rer. diuiſio. Paluda. in. 4. ſententiarum, diſtinctio. 1. 5. quæſt. 3. arti. 6. Florenti. 3. part. tit. 1. o. c. 3. 9.*

14. Ioan. And. in regula, nemo plus, nume. 3. de regul. iur. in. 6. Ioan. Gallus. q. 139. ad fi. Philip. Probus alios citas in dict. cap. præſenti. de offi. ordina. in. 6. Panor. per tex. ibi. in cap. cum tibi. de verbo. ſignific. Guido Papæ, decifio. 115. Guill. Benedic. in cap. Raynutius. de teſtamen. in verbo & vxorem, nume. 264. gloſſ. in pragmati. ſanctione, titu. de annatis in parte, acquiſitis. fol. 149. vbi atteſtatur, & in Francia obſeruari Philip. Fran. in tract. de teſtamen. quæſtio. 20. Caſſane. in conſuetudi. Burgund. rub. & 9. 5. num. 30. & 63. hanc eſſe communem opinionem atteſtatur Apoſtilla ad Panormi. in c. reprehendiſ. de appellatio. Pet. Nũ. ni. in reſpon. 19. num. 13. d. D. Couarru. in cap. cum in officijs, nu. 9. de teſtamen. Pet. Dueñas in reg. 366. colu. antepen. in fi. Dida. Perez in proemio ordinatio num. q. 8. Ferdinan. Vazq. de ſucceſſionũ creatione. 9. 22. num. 39. & 40. Anton. & Imol. in capit. final. de peculio cleri. aſſeuerant hanc conſuetudinẽ vſu fore ſi fuiſſe receptam, Alib. & alij in cap. relatum de teſtamen. hæc conſuetudo viget in Hiſpania, & confirmatur per legem iſtam, & hi omnes tenent validam eſſe hanc cõſuetudinem: ex quo conſtat receptiorem eſſe hanc ſententiam, vt dicam in glo. vlt. infra hac eadẽ lege, licet Grego. Lupi dubitet in. l. 53. tit. 6. de clericis, & eorum priuilegijs, part. 1. ¶ Iure autem canonico clerici non ſunt propriè domini fructuum ſuorum ſacerdotiorum, ſeu beneficiorum, nec omnino vſufructuarij & yſuarij, ſed fideles diſpensatores eorũ, qui ſuperſunt: nec ad eos quidquã pertinet, niſi quod ex iuſta cauſa & ratione expendẽt, vt in cap. res eccleſie, & cap. expedit, & per totũ. 12. quæſt. 1. & hæc eſt verior & receptior opinio Canoniſtarũ, attento iure primũ quo & antiquo, quam communem atteſtatur Albertus in tract. de vero clerico. lib. 2. c. 5. poſt Abb. in. c. cum eſſes, de teſtamen. & in capit. final. de pecul. clerico. text. expreſſus, in. l. 7. titu. 28. par. 3. vbi Greg. Lupi pluribus rationibus ſulcit, & Pet. Nun. reſponſo. 19. num. 1. Vbi ex hoc inferit, clericũ perceptis ſibi neceſſarijs, reliquum expendere teneri in vſus pauperum & eccleſie, vt in. c. nulli, in fi. 12. quæſt. 1. alias peccat mortaliter, ſi in voluptates, & delicias expendat, & ad reſtitutionem tenetur ſecundũ Tho. 2. 2. q. 185. ad ſeptimũ, & Felin. in cap. poſtulati, nu. 6. de reſcrip. Sylua nuprialis in parte monitorie, num. 43. Sylueſter in verbo, clericus. 4. q. 16. vide plura alia per Pet. Nun. d. reſponſo. 19. num. 7. 8. & 9. ¶ Hæc teſtamen conſuetudo tunc haberet locũ, cum nõ eſſet oneroſa eccleſie, vbi autem ei eſſet nociua, quia forte indigeret reſactione vel ornamentis ad celebranda officia diuina, vel vrgeret alia quolibet neceſſitas à conſanguineis clericis in ea beneficiati auferretur hereditas, vel pars quæ ad ſuſtinendũ hoc onus eſſet neceſſaria, & applicaretur eccleſie, vt in. c. 1. de cõſuetud. maximè ſi læſio nõ eſſet medica, ſecundũ Philippũ, Franc. in tract. de teſtamen. q. 20. & Sylueſtrum in verbo, clericus. 4. quæſt. 2. Calderin. in rub. de teſtament. quæſt. 2. Petr. de Raue. in allegatione conſuetud. fol. 171. Petr. Nun. d. reſponſo. 19. num. 15. Gregor. Lupi in dict. l. 53. tit. 6. par. 1. in gloſſ. prima, prope finem. Alias limitationes tradit Petr. Nun. quas non credo veras, præter vltimam. ¶ Denique ſi clericus occidatur

cidatur, satisfactio occisoris applicari debet hereditibus clerici, vt notat Petr. Nund. responsio. 19. numero vlti. & d. D. Couarr. lib. 2. resolutio. c. 9. n. 10.

GLOS. II.

Consuetudo viget in Hispania & Francia, quod clericus de bonis intuitu Ecclesie, quasitis possit disponere & testari.

- b *o benefactor.* Nota consuetudinem, quæ in Hispania viget, quod clericus potest disponere de bonis intuitu Ecclesie quasitis, vt ex sacerdotio vel alijs redditibus Ecclesiasticis, quæ in Francia viget, & generalis est, vt dixi in gloss. precedenti, num. 1. quam valere probabo infra eod. glo. vlti.

GLOS. III.

Clericis consanguinei succedunt ab intestato id bonis intuitu Ecclesie quasitis ex generali consuetudine.

- c *Ex testamento y ab intestato.* Nota hic text. expressum quod consanguinei clerici ei succedunt ex testamento, & ab intestato ex generali consuetudine, licet Grego. Lup. dixerit se nescire an ex generali consuetudine consanguinei, succedant ab intestato in bonis intuitu Ecclesie quasitis, in l. 53. tit. 6. part. 1. glossa. 1. prope finem.

GLOS. IIII.

- 1 *Clericus quod ex consuetudine generali, possit testari de bonis intuitu Ecclesie quasitis, confirmatur & approbatur iure regio, & an valeat consuetudo, & numero sequenti.*
 2 *Consuetudo immemorialis disponendi de bonis intuitu Ecclesie quasitis valet.*
 3 *Papa potest Clericis dare licentiam testandi de bonis intuitu Ecclesie quasitis.*
 4 *Clerico successori beneficij queruntur bona predecessorum intuitu Ecclesie quasita, non Ecclesie.*

- d *Mandamos que se guarde la dicha costumbre.* Nota lege nostra confirmari consuetudinem generalem, quod clericus possit testari de bonis intuitu Ecclesie quasitis, & quod ei ab intestato succedant consanguinei in eisdem bonis, quam consuetudinem plerique damnant, teste d. D. Couarru. in c. cum in officijs, nu. 9. de testamen. & Gregorio Lup. in l. 53. tit. 6. part. 1. ex textu in cap. relatum. 2. de testamen. vbi approbatur consuetudo, quæ permittit clericis testari in pios vsus, aut in præmium alienius ministerij clericis viuentibus à famulis impensis ex quo videtur, generalem consuetudinem improbari, citant Doctores plurimos hoc tenere,

vt ibi per eos, ex quo receptiorem sententiam esse affirmat. Sed contrariam tenent communiter Doctores Hispanie & Francie, & alij plures in gloss. 1. in principio citati eo quod tempore immemorabili recepta fuerit consuetudo ex tacito consensu & tolerantia summi Pontificis & Cardinalium & Cesarum, quæ vim obtinet priuilegij, l. 3. §. ductusque ff. de aqua quotidiana. & æst. c. super quibusdam. de verbor. significatio. Balb. de præscrip. 5. par. principi. quest. 7. & 2. par. 3. part. principia. q. 6. Marfi. singul. 80. Probus in c. 2. nu. 7. de præben. cum concord. ad. D. Couarru. citatis in d. c. cum in officijs, nume. 9. de testamen. † At Papa potest priuilegio hanc licentiam clericis concedere, vt pluribus rationibus & authoritatibus, probat idem. d. D. Couarru. d. c. cum in officijs, nume. 7. ergo & per consuetudinem immemorabilem, quæ loco priuilegij est, fieri poterit. Nec obert text. in dict. c. relatum. 2. de testamen. quoniam ibi Romanus Pontifex non reprobabat consuetudinem generalem, de qua agimus, licet approbet illam consuetudinem tunc vigentem, vt aduertit optime Couarru. dict. c. cum in officijs numero 9. in fin. † Quare non video, in quo fundet scrupulum, Gregor. Lupi in dict. l. 53. gloss. 1. titulo. 6. part. prima, maxime stante egregia decisione text. extrauagantis Ioan. 22. incip. suscepti, de electio. dicentis valere consuetudinem, qua inductus sit fructus beneficij vacantis per aliquod tempus ad defunctum pertinere, nimirum ergo si de illis possit testari, & ab intestato consanguinei querantur. Et potissimum cum prauudicium ex hoc nullum causetur Ecclesie, sed successor in beneficio, cui bona intuitu Ecclesie quasita à predecessore reseruantur, cap. presenti. de offi. ordina. in. 6. cap. relatum. 2. de testamen. Quare mihi verior videtur & receptior hæc opinio, vt consuetudo valeat, licet consulerem eis, ne ea semper vrantur, sed in vita fructus in pios vsus erogent, quod sanè tutius erit,

Como han de ser meritos los herederos en posesion de la herencia ex testamento o ab intestato, y la pena del que se entrare en ella sin authoridad de la justicia pone la ley de Soria, que es la tercera, titulo. 23. lib. 4.

El marido y la muger sean obligados a reseruar a los hijos del primer matrimonio lo que ouiere de aquel matrimonio, ley quarta, titulo primero deste libro quinto.

La muger casada no pnedra repudiar herencia sin licencia de su marido, pero aceptarla si, con beneficio de inuentario, ley primera, titulo tercero deste libro quinto.

Titulo

Libro. 5. Titulo. 9.

TITULO NONO DE LAS GANANCIAS entre marido y muger,

LEY. PRIMERA.

Que los bienes que dexaren o tuuieren marido y muger se presumen ser comunes, salvo los q̄ cada vno delllos prouare ser suyos.

*Ley del estilo. 203. Don Felipe. II. año.
de. 1566.*

¶ Como quier que el derecho diga, que todas las cosas que han marido y muger, que todas se presumen ser del marido, ^a hasta que la muger muestre que son suyas: pero la costumbre guardada es en contrario, que los bienes q̄ han marido y muger, q̄ son de ambos por medio, ^b salvo los que prouare cada vno que son suyos apartadamente. ^c Y así mandamos que se guarde por ley.

GLOS. I.

- 1 Bona per vxorē quæ sita cōstante matrimonio iure communi præsumuntur quæ sita ex bonis viri.
Bona per prælatum vel regem quæ sita præsumuntur ex dignitate quæ sita ibi.
Bona per concubinam quæ sita, præsumitur ex bonis amasi quæ sita ibi.
 - 2 Bona per vxorem etiam adulteram quæ sita, ex bonis viri quæ sita præsumuntur.
 - 3 Bona per vxorem quæ sita, præsumuntur ex bonis viri quæ sita, etiam si alleget soluto matrimonio quæ sita fuisse.
 - 4 Bona per vxorem quæ sita, quando non præsumantur ex bonis mariti fuisse acquisita.
- ^a se presumen ser del marido. Nota iure communi quæ sita per vxorem cōstante matrimonio. præsumi acquisita ex bonis mariti, vt euitetur turpis quæ sita suspicio. l. Quintus. ff. de dona. inter vi. & vxor. l. etiam. C. eod. tit. l. 2. tit. 14. de probationibus & præsumptionibus. ^b par. 3. ibi. Porque se sospecharan que toda la cosa que hallasen en poder de la muger, que era de los bienes del marido, hasta que ella mostrasse lo contrario. Cum concordant. per Ioan. Lupi traditis in rep. rub. de dona. int. vir. & vxor. §. 60. in prin. Et nu. 2. dicit idem esse in præfato & rege, qui intuitu dignitatis quæ sita in dubio præsumuntur.

c. inquirendum. de pecu. cleri. c. ad apostolicæ. §. sed ad hoc, in prin. & ibi notat Domi. de re iudi. in. 6. Idem esse ait in concubina, de bonis etenim amasi quæ sita præsumitur, quidquid acquisierit, secund. Bal. in. l. 1. C. de natura. liber. ¶ Et. n. 1. in. d. §. 60. extendit conclusionē hanc, vt procedat, etiā si probetur vxorē fuisse adulterā, ex bonis enim mariti præsumetur acquisierit nisi contrariū probetur, arg. text. in. l. miles. §. mulier, & §. defuncto. ff. de adult. Bal. in. d. l. cum oportet, nu. 12. C. de bon. quæ liber. ¶ Vbi autem vxor allegat nō fuisse ea bona quæ sita cōstante matrimonio, sed post mortem viri, tunc non præsumuntur acquisita de bonis viri, sed qui hoc allegat & prætendit, probare tenebitur, secundum Sali. in. d. l. Quintus. ff. de dona. in. vir. & vxor. & Ioan. Lupi in. d. §. 60. n. 15. versi. limita primo. Sed ipse nu. 16. & 17. tenet contrarium autoritate Vberti de Bobio in. l. etiā. C. de dona. int. vir. & vxor. & Franc. Are. conf. 31. colu. 3. ¶ Limitat tñ hanc conclusionem ipse Ioan. Lupi, nu. 19. versi. 2. limita. nisi ex parte mariti adesset alia violētior præsumptio q̄ ex bonis suis, vel aliunde quæ sita, secund. Ant. Sicut. in. c. 1. de pecu. cleri. fortior enim præsumptio elidit aliam. l. diuus. ff. de in. inte. restitu. l. cū de indebito. ff. de proba. c. literas. de præsump. & ibi notat Bald. Feli. in. c. cum in tua. de testib. Veluti si mulier tempore nuptiarum erat diues, & accepit maritū pauperem, secundum Anton. Ancharr. & And. Barba. in. d. c. 1. de pecu. cleri. Vel si vxor publice negotietur, secundum Bald. in. d. l. cum oportet, nu. 12. in. fi. C. de bon. quæ liber. l. 2. in. fi. titu. 14. p. 3. vide in hac materia plura, quæ refert Ioan. Lupi. in. d. §. 60. vbi in. fi. dicit, aliud hoc in regno de consuetudine esse, vt in dubio bona præsumantur communia, nisi contrarium probetur, quod cōfirmatur per legem istam, vt dicam infra in glo. seq.

GLO. II.

- 1 Bona omnia mobilia vel immobilia, & alia quæcūque communia esse præsumuntur viri & vxoris, & cōstante matrimonio quæ sita, nisi contrariū probetur.
- 2 Matrimonium cū celebratur optimum consilium est, vt fiat bonorū mariti & vxoris inuentarium.
- 3 Bonorum coniugum diuisio, quo pacto fiet soluto matrimonio.

Que son de ambos de por medio. Nota ex generali huius regni consuetudine, quæ hac lege hodie confirmatur, omnia bona mobilia vel immobilia iura & actiones, & quæcūque alia communia præsumi mariti & vxoris, præter ea, quæ quilibet eorum probauerit esse sua vt in. l. 203. styli, quæ incipit, como quier, quæ hic transcripta fuit, & communiter seruabatur antea, & multo

multo magis nūc in praxi, teste Montaluo, in l. 1. tit. 3. lib. 3. fori, in verbo, de confuso, in fine, & ibi eū sequitur Rod. Xuares vers. quæritur ulterius, & 2. limi. & prope finem, in vers. ad finem accedens, & Ioan. Lupi. in rep. rub. de dona. in vir. & vxo. §. 60. in fi. Gregor. Lupi. in l. 55. in glo. magna. 3. col. ad fin. tit. 5. de emp. & vñd. par. 5. Anto. Gomez in l. 53. Tauri, num. 70. ¶ Vbi subdit esse optimū cōsiliū, vt tēpore contracti matrimonij fiat scriptura publica rectorij de omnibus bonis vtriusque coniugis ad matrimonium adductis, quod ante eum cōsuluit Ioan. Lupi. vbi supra dicens hoc esse nimis vtile, maximē quando matrimonium dissoluitur sine filijs, vel cum filijs, si coniux superstes transit ad secundas nuptias, vt quotidie fit, vel si alter ex filijs melioratur, quod nemini non est cōpertū. ¶ Sed quāto soluto matrimonio quomodo fiet bonorū diuisio? Respondeo, vxor, vel hæres eius ante omnia deducēt dotem & archas, & alia bona propria quæ paraphernalia dicuntur habita ex hæreditate, vel successione parentum, vel aliās, cum enim maritus teneatur ad onera matrimonij, nimirum si vxor eius eo soluto ex bonorum acervo ante omnia capitale deducat. Deinde maritus, vel hæres eius bona propria deducet, quæ ad matrimonium deduxit, vel quæ eo cōstante habuit ex successione, vel donatione aliqua, q̄ si vendita fuerint, vel consumpta deducēt ante omnia pretium seu æstimationē eorum, & quod superest inter hæreses viri & vxoris diuidetur tāquam lucra societatis, constante matrimonio, quæ sita, ita attestantur hoc in regno practicari Alfonso à Montal. & Rodc. Xuar. in d. l. 1. tit. 3. de las ganancias, lib. 3. fori prope finem, Anto. Gomez in l. 53. Tauri, nu. 69. ad medium, & nu. 70. & Grego. Lupi. in d. l. 55. tit. 5. par. 5. in gloss. magna, col. 2. vers. & facit hoc ad aliam quæstionem, cuius praxis ego sum testis, quam probat text. in l. 4. infra eo. vbi dicam in gloss. vlti.

GLOS. III.

Societas viri & vxoris, an sit omnium bonorum, an lucri tantum & quæstus remissiue.

c *Que son suyos apartadamente. Quo pacto fiat bonorum coniugum diuisio soluto matrimonio, dixi in glo. præcedenti in fine, & an sit hæc societas omnium bonorū & an lucri & quæstus dumtaxat? dicam infra eod. l. 4. glo. 1. & vlti.*

LEY. II.

¶ *Como deuen partir las ganancias el marido y la muger.*

¶ *Ley. 1. tit. 3 lib. 3. foro legum, vide l. 4. infra eod.*

¶ *Toda cosa^a que el marido y la muger ganaren o compraren estando de confuso, o ayanlo ambos por medio. Y si fue re donadio de Rey, y lo diere a ambos,*

ayanlo marido y muger, y si lo diere al vno, ayalo solo aquel a quien lo diere.^d

GLOS. I.

- 1 *Societas an contracta videatur iure communi & canonico inter coniuges?*
- 2 *Cap. 2. de donat. int. vir. & vxor. exponitur. Bona pecunia communi coniugum quæ sita communicantur iure communi, ibi.*
- 3 *Bona matrimonio constante quæ sita iure regio communia sunt.*
- 4 *Bona matrimonio putatiuo constante quæ sita, inter coniuges eo soluto diuiduntur. Matrimonium putatiuum vero comparatur ibi.*
- 5 *Matrimonium putatiuum ex parte vxoris efficit, vt commoda ex matrimonio abeientia ad ignorantem non ad fiscum spectent.*
- 6 *Lex cum hic statuit §. vlti. ff. de donationi. inter vir. & vxor. explicatur. Donatio facta inter coniuges putatiuos morte non confirmatur, ibi. Pactum de lucranda dote non est seruandum in matrimonio putatiuo, ibi. Societas tacita inter virum & vxorem, quare censetur contracta? ibi dem.*
- 7 *Societas tacita non minori fruitur privilegio, quam expressa. Societas tacita inter viram & vxorem est quadam fraternitas sicut expressa, ibi.*
- 8 *Bona acquisita constante matrimonio communicantur inter coniuges, etiam si alter eorū sit distissimus, & alter pauperrimus. Socij vnius industria supplet, quantum deest ex patrimonio, ibi.*
- 9 *Societas tacita inter coniuges an duret post mortem vnius, bonis indiuisis manentibus apud superstitem, & hæreses mariti? & nu. sequentib.*
- 10 *Vidua in viduitate permanens, dicitur esse sub præcedenti matrimonio. Vidua an & quādo sit alēda ab heredibus mariti, ibi. Vidue an debeantur alimenta omni tempore quo nō restituitur dos? ibi.*
- 11 *Bona soluto matrimonio quæ sita per superstitem coniugem an communicantur, & nu. sequenti. Societas ex quibus censetur continuata mortuo altero ex socijs, ibi. & sequent.*
- 12 *Societas an censetur continuata, si filius iisdem institutoribus vtatur quibus & pater?*
- 13 *Bona acquisita matrimonio soluto quod non communicantur?*

Libro.5. Titulo 9.

- 14 *Empta nomine proprio & cum pecunia fratris, etiā si indiuisa possideant hereditatem, sibi quaruntur, non alteri fratri.*
Nomine proprio censetur actum quis facere in dubio, potius quam alieno, ibidem.
- 15 *Societas morte soluitur, etiamsi inter socios conuentum sit, ne dissolui posset usque ad certū tempus, quod nondum transacto mors socij interuenerit.*
- 16 *Leges fori non seruantur, nisi probetur eo in loco cōsuetudine esse probatas.*
Vidua censetur esse sub præcedēi matrimonio quoad damna, ibi.
Socius ad dāna tenetur, aliās esset societas leonina, ibi.
- 17 *Socij defuncti vxor non dicitur socij superstitis sociā esse.*
Socius mei socij, socius meus non est, ibi.
Societas morte vnius ex pluribus socijs soluitur quo ad omnes, nisi aliud conueniatur, ibid.
Societas ita coiri nō potest, vt trāseat ad heredes, ibi.
- 18 *Societas publicorū vectigaliū an trāseat ad heredes?*
- 19 *Societas quando renouata censetur inter socium mariti & vxorem & heredes.*
Socio mortuo, quæ lucra communicentur inter eius heredes & socium superstitem, ibid.
- 20 *Societatis negotia cōcepta, an teneatur continuare hæres?*
- 21 *Lucrum vel damnum præparatum prope mortem socij ab eius hæredibus venit communicandum.*
Socios in cōductione vectigaliū cōmunicat lucra & dāna & eius hæres eo mortuo ante finitū tēpus, ibi.
- 22 *Societas continuata post mortem socij, quando esse videatur.*
- 23 *Societas an censetur continuata inter fratres vel inter viduam & heredes viri, si mercaturam nullam exerceant, sed retinent hereditatem communem pro indiuiso, & nu. 24.*
- 25 *Societas tacite an contracta esse censetur si hæres mariti negotietur, vxor verò non.*
- 26 *Societas quando tacite cōtracta censetur inter fratres, & num. 28.*
- 27 *Societas quando tacite contrahitur inter viduam & heredes mariti?*
- 28 *Societas inter fratres non contrahitur eo ipso solum quod possideant pro indiuiso cōmunem hereditatē.*
- 29 *Socius omnium bonorū si seorsū negotiari incœperit, vel res proprio nomine emerit, an fiat cōmunicatio, societatis renuntiatio quando & quomodo fieri possit, & an in absentia? ibi.*
- 30 *Socij omnium bonorum si sint fratres, vel patruus cum nepotibus communicare inuicem tenentur, quæ nomine proprio euenerint.*
- Societas distrahi non potest socio ignorante, ibi.*
- 31 *Frater proprio nomine pecunia fratris negotia gerēs sibi non fratri acquirit, nisi mercaturam longo tempore tractauerit.*
Augmentū negotiationis seu mensæ communis non vnius tantum, sed vtriusque socij esse censetur, ibi.
- 32 *Actus nostri voluntarij non extenduntur ultra quā gerantur.*
Empta nomine proprio ab vno ex socijs in his quæ ex quæstu & opera descēdūt, quādo cōmunicentur, ibi.
- 33 *Empta nomine communi per alterum ex socijs, an communicentur?*
- 34 *Societas vnius tantum negotiationis, quando inter fratres contracta esse censetur?*
Emptum ex pecunia propria nomine proprio per socium extra causam societatis nō cōmunicatur, ibi.
- 35 *Emptū ex pecunia cōmuni nomine proprio per socium vnius tantum negotiationis an communicetur?*
- 36 *Emptū ab vno ex socijs si dubitetur cuius pecunia intelligitur propria, nisi ex coniecturis aliud constet.*
- 37 *Emptū ab vno ex socijs nomine communi extra causam societatis altero ratū habente communicatur.*
- 38 *Emptum in dubio nomine proprio præsumitur.*
Actus qui nomine proprio & alieno geri potest, intelligitur proprio nomine factus, ibi. nisi ex coniecturis aliud constet, ibi.
Solita facere veniunt in mandato generali, ibi.
- 39 *Libri mercatoris inscriptio ostendit animū cōtrahendæ, vel continuandæ societatis.*
- 40 *Societate inter fratres tacite contracta quorū vnus erat alterius tutor, quando lucra communicentur.*
Pecunia redacta ex mercatura seu fructibus communibus, an sit communis? ibi.
Culpa est insolita aggredi, ibi.
- 41 *Societas inter virum & vxorem post translationem ad domum intelligitur contracta, non antea.*
Cōiugū simultanea cohabitatio operatur societate, ibi.
Lucrorum diuisio fit inter coniuges ex consuetudine Franciæ, ibi.
- 42 *Cōiugū simultanea cohabitatio quoad lucra cōmuni cāda dicitur, quādo vnā familiā retinet licet absint.*
- 43 *Bonorum constante matrimonio quæstorum cōmunicatio inter coniuges etiam absentes fit.*
- 44 *Bonorū cōmunicatio fit etiam quæstorum post mortē alterius, donec mors in notitiam vni peruenierit.*
Societatis renuntiatio non predest renuntianti donec in notitiam socij deuenierit, ibi.
- 45 *Vxor a viro suorum pulsa absque eius culpa, an lucretur mea: etatem lucrorum?*
Maritus vxorem expellens sine causa qua pena puniatur, ibid.

- 46 Societatis dolosa renuntiatio causa fraudandi socium lucro, nihil prodest dolo.
Societatis in tempestiva renuntiatio non prodest renuntianti. ibi. (Favitiā vel adulterium.)
- 47 Matrimonium separatur quoad totum propter Matrimonio quoad totū separato propter culpam viri, an vxor perdat dotē vel partem lucrorum? ibi.
- 48 Lucrorum medietas cōpetit vxori separatione culpa viri facta acquiritorum vel acquirendorum.
- 49 Maritus sine causa vxorem expellens, tenetur ei reddere dotem, nec ei succedit ex capite vnde vir.
- 50 Maritus sine causa vxore expellens, tenetur eā extra domū alere si nullam habeat dotem vel bona.
- 51 Maritus sine causa vxorē de domo expellens amittit lucrum dotis ex lege, vel pacto sibi perueniens. Seruus languidus à Domino exclusus, & nemini in curam datus consequitur libertatem. ibi.
- 52 Vxor acriter verberata potest impune aufugere. Vxor potest à domo viri aufugere, si vir nolite eicere cōcubinā, nec redire tenetur, donec sibi caueatur. ibi. Maritus sine causa vxorem expellens vel fugere faciens eam tenetur extra domum alere. ibi.
- 53 Vxor si ob culpā viri ab eo separatur nihil ei acquirat, nec communicat.
- 54 Bona quæ sita ab vxore post separationem culpa ipsius factam viro communicantur. Correlatiuorum eadem est disciplina. ibi.
- 55 Bona constante matrimonio quæ sita non diuiduntur inter coniuges diuortio facto culpa vxoris. Vxor de domo viri ob culpam ipsius vxoris fugiens amittit quæ sita, matrimonio constante. ibi. Vxor adultera dotem amittit & arrhas, & quæ sita constante matrimonio. ibi.
- 56 Bona quæ sita per alterum coniugem post separationem nullius culpa factam non communicantur.
- 57 Bona quæ sita per alterum coniugem post separationem consensu vtriusque factam non sunt cōmunia.
- 58 Bona quæ sita constante matrimonio nō communicantur, si ita conuectum fuit, & nu. 60.
- 59 Socius qui vult ire Venetias altero renuente, sibi quærit lucra, non socio.
- 60 Donatio inter virum & vxorem valet quoties donas nō sit pauperis, licet non acquirat quod potest. Pater potest renuntiare vsufructui sibi in bonis filij competentis, & valet renuntiatio. ibi.
- 61 Bona à coniuge iniuste quæ sita non cōmunicantur. Religiosi nō debent iniusta querere monasterijs. ibi.
- 62 Societas inhonestarum rerum non contrahitur. Delictorum fœda ac iniusta cōmunio est. ibi.
- 63 Bona iuste quæ sita in dubio præsumuntur.
- 64 Bona iniuste à viro quæ sita cōmunicantur, sed vxor tenebitur ad restitutionem.
- 65 Bona quæ sita constante matrimonio, an cōmunicentur in loco, vbi viget contraria consuetudo?
- 66 Cōsuetudo loci contractus matrimonij, an domicilij mariti in diuisione lucrorum sit attendenda? & n. seq. Confiscatis bonis mariti non amittitur medietas lucrorum, quæ vxori competit lege Regia. ibi.
- 67 Bonorum constante matrimonio acquiritorum sit diuisio iuxta tenorem pactorum.
- 68 Locus contractus celebrati attenditur, nisi alibi sit destinata solatio. Lex exigere dotē ff. de ind. explicatur. ibi. & n. seq.
- 69 Domicilium mariti attenditur, non vbi contractum fuit matrimonium quoad lucrum dotis ex statuto.
- 70 Statuta domicilij mariti non contracti matrimonij seruanda sunt quoad lucra diuidenda. (domicilij.)
- 71 Aduena non est cōueniendus in loco contractu, sed Domicilium vbi contractum fuit matrimonium quando attendatur? ibi. & nu. 73.
- 72 Actus sequens declarat animum præcedentem.
- 73 Lex. 24. iiii. l. 1. par. 4. explicatur.
- 74 Consuetudo vel statutum considerandum est, vbi bona sita sunt quoad lucra dotis, vel alia quæcunque.
- 75 Sine statutum loquatur personaliter siue realiter.
- 76 Consuetudo odiosa, non extenditur ad bona extra territorium existentia.
- 77 Consuetudo cōmunionis bonorum (est odiosa & cōtrarius) constante matrimonio quæ sita. ibi.
- 78 Bona mobilia an censeantur esse eius territorij, in quo reperiuntur, an sequatur persona domini? & n. 79.
- 80 Bona mobilia eius loci esse censentur, ad quem reuocanda sunt.
- 81 Bona mobilia quæ sita constante matrimonio, quando communicantur.
- 82 Annuus redditus quæ sita constante matrimonio alio loco existentes, quomodo communicantur.
- 83 Annuus redditus etiam redimibiles, quando inter immobilia computantur.
- 84 Actiones an sint bona mobilia, vel immobilia aut tertium genus?
- 85 Actiones eius loci esse censetur, vbi debet fieri executio, etiam quoad confiscationem. ibi.
- 86 Statutum domicilij mariti an attendatur, si mulier ignorabat illud?
- 87 Vsufructus proprietati consolidatus, an sit communis coniugum iure nostro regio?
- 88 Bonorum valor auctus non est communicandus inter coniuges.
- 89 Lex. 4. ff. de iure dori. explicatur.
- 90 Finis habens necessariam consequentiam cum principio non attenditur, sed principium.

Vñ

Libro.5.Titulo.9.

91 *Vsufuctus consolidatio venit ex causa lucratiua.*

*Lex non quocunque. § fundus. ff. de lega. 1. explica-
tur. ibid. & nu. 92.*

92 *Lucratiua causa due non possunt concurrere.*

93 *Legatarius si vsufructum emerit, est ab hæredi-
bus soluendum pretium.*

- a *Toda cosa.* Non pauci ex legum & canonum interpre-
tibus constanter asseruerunt iure communi Impera-
torum, & Pontificum, contractam esse inter viram &
uxorem societatem quandam, postquam uxor tradu-
cta fuit ad domum viri in bonis acquirendis, quorum
primas obtinet Bernardus in cap. societas. 27. q. 2. per
tex. ibi & tex. in c. 2. de dona. inter vir. & vxor. Ioan.
Lupi, in repe. rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 61. in
prin. & §. 65. num. 12. per tex. in l. 1. ff. de ritu nuptia.
& l. 1. ff. rerum amota. & l. aduersus. C. de crim. expi-
la. hæredi. Montan. in l. tit. 3. lib. 3. fori, in verbo, por
medio. Nicola. Boer. in consuetud. Bitaricen. tit. de
consuetu. matrimo. §. 2. text. in cap. penul. de consuet.
Alexan. ab Ale sand. libr. 4. genialium dierum, cap. 8.
Ioan. Montaigne in tracta. de bigamia, par. 1. nu. 12. Lu-
do. Gomez in §. adiones, nu. 12. insti. de actio. Cassan.
in consuetu. Burgund. rub. 4. §. 2. nu. 1. Deci. conf. 204.
nu. 5. Dida. Segura in rep. l. 3. §. viti. nume. 10. & 75. &
sequen. ff. de liber. & posthu. & in repe. l. vnum ex fa-
milia. §. sed si fundum, nu. 34. ff. de lega. 2. & in tract.
de bonis lucratis, num. 27. † Quod tamen, salua eorum
pace, falsum est, nec iure probatur, quadoquidem tex.
in c. 2. de donatio. int. vir. & vxor. intelligatur, societa-
tem esse bonorum, quæ matrimonio constante ex pec-
cunia, vt vtriusq; coniugis quæ sita fuerit, quippe quæ
etiam iure communi diuiduntur, tanquam ex bonis
vtriusque quæ sita, vt ibi glos. & Docto. aduertunt, &
cap. cum societas loquitur de societate habitationis.
Vnde iure ciuili vel canonico nulla societas inter con-
iuges, quoad bona contracta censetur, sed quæ sita per
alterum ex coniugibus, alteri non communicantur. l.
ex pecunia. C. de iure doti, quod sentit idem Ioan. Lu-
pi, in d. rub. de dona. §. 62. nu. 4. & §. 5. & Cassan. in con-
suetudini. Burgun. rub. 4. §. 2. in verbo, foemina. nu.
4. & nu. 16. Pyrrhus in consuetud. Aurelianen. tit. de
societate inter virum & uxorem, cap. 1. † Iure autem
nostro regio acquisita, matrimonio constate ab altero
ex coniugibus communia sunt vtriusque, & inter
eos diuidenda. l. 1. tit. 3. lib. 3. fori, à qua lex nostra sum-
pta fuit, idem statuitur in l. 1. 3. 4. & 5. istomet titulo.
Eadem societas inter virum & uxorem lege Lusi-
tana & Gallica consuetudine admissa est, vt attestatur
d. D. Couarru. in epitome de sponsalib. 2. part. c. 7. §. 1.
nume. 5. & pluribus rationibus & autoritatibus in-
struitur à Ioan. Lupi, Cassaneo, Boerio, & Pyrrho su-
perius citatis, quibus adiungi debere, ait, Romuli legē
qua statuit, mulierem nuptiā, quæ sacris legibus viro
coniuncta esset pecuniarum & bonorum omnium, sa-
crorumque esse sociam, teste Dionysio, quem & Anto-
nio Garro retulit in l. 2. ff. de origi. iur. col. 8. hanc item
communione mirè laudat in præceptis connubiali-
bus, cap. 20. † Quam regulam hic examinare intendo
pluribus extensionibus & limitationibus adhibitis.
In primis eam extende, vt procedat non solum in

vero matrimonio, sed & in putatio. Veluti si ad con-
trahendum obstabat aliquod iuris impedimentum,
ignotum tamen contrahentibus, qui bonam habue-
rant fidem, & iusta ignorantia illud contraxerant,
tunc enim eo soluto bona interim quæ sita inter con-
iuges, vel eorum hæredes diuidetur, vt in cap. 2. iun-
cta glos. & ibi notat Panormitan. de donationibus in-
ter vir. & uxorem. Barba, in cap. ex literis. numero.
19. de pigno. Rode. Xuares in l. 1. in principio, vbi la-
tè discutit tit. 3. lib. 3. fori. Ioan. Lupi, in repeti. rubri.
de donationib. inter vir. & vxor. §. 62. nume. 23. & §.
36. nume. 2. æquiparantur siquidem, & in nihilo ferè
differt matrimonium verum & putatiuum, vt in cap.
debitum. de bigamis, cap. ad audientiam. de spon-
cum pluribus per Ioan. Lupi congestis dict. §. 36. nu.
2. idem voluit Dida. Segura, in tracta. de bonis cõstan-
te matrimonio acquisitis, nume. 97. Anto. Gomez in
l. 56. Tauri, nume. 69. in fine, & nu. 77. d. D. Couarru.
de sponsal. 2. par. cap. 7. §. 1. nu. 7. & 8. Tiraquel. plures
citans, & plura in materia matrimonij putatiui conge-
rens, de legib. connubiali. glo. 8. nu. 270. & sequentib.
& præcedentibus. Pro hac extensione citari solet tex.
in l. 4. tit. 6. lib. 3. fori, qui tamen nõ multum stringit
teste d. D. Couarru. d. nu. 7. loquitur siquidem quan-
do vxor iusta ignorantia cohabitabat cum marito,
sciente impedimentum coniugij, qua in specie, com-
moda ex tali matrimonio prouentientia ad ignorantē
non ad fiscum pertinent, quemadmodum in matrimo-
nio vero, quidquid etenim coniux sciens impedimen-
tum dedit in testamento, vel inter viuos ex causa do-
tis, vel alio simili modo coniugi ignorati quæritur do-
natio non fisco. l. viti. quæ in testamento loquitur. ff.
de lega. 1. l. 50. tit. 14. par. 5. quæ opinionem glo. confir-
mat in l. qui contra. C. de incest. nup. vbi Cyn. Iaco.
de Rabe. Salicet. Cassan. in conf. 49. col. 1. & iterum in
consuetu. Burgun. rubri. 4. §. 2. nu. 5. Rode. Xuares in
l. 1. tit. 3. de las ganancias, lib. 3. fori. q. 1. propè finem.
† Contra extensionem prædictam vrget tex. in l. cum
hic status. §. fina. ff. de dona. int. vir. & vxor. iuxta li-
teram, quæ receptor est. & à Grego. Hoioandro pro-
batur, vbi donatio facta inter coniuges putatiuos mor-
te non confirmatur, quem dixit singula. Bal. in l. eam
quam, num. 22. & ibi las. colu. 7. C. de fideicom. Bald.
Nouellus in tracta. de dote. par. 1. colu. antepe. Alexan.
in l. si cum dotem. §. fina. 2. colu. ff. solu. matrim. Item
pactum de lucranda dote, non est seruandum in dote
putatiua, vt in l. 1. iuncta glos. C. de conditione ob-
caus. Bal. per illum tex. in c. iurauit, & ibi Feli. de pro-
batio. Marfi. singul. 129. Bal. Nouellus, d. p. 11. §. hæc
nus, nu. 23. & 29. Alex. vbi supra, Cassan. in consuetu.
Burgun. rub. 4. §. 2. nu. 4. & §. 5. d. D. Couarru. de spon-
2. par. c. 7. §. 1. nu. 8. Tiraq. in legibus connubiali. gl. 8.
nume. 277. vbi idem dicit de statuto, nec lucrabitur do-
tē ob adulteriū, vt ipse probat nu. 238. authoritate Ac-
cursij in l. cõsensu. §. vir quoq; C. de repud. Sed nihil
lominus extēso, nu. 4. prodita vera est, quia in cõmu-
nitione bonorū lex animaduertit vtriusq; coniugis in-
dustriā ac cõmunē laborē, & societatis & cõmunione
onera, quare nimirū si inter cõiuges putatiuos locū ha-
beat, vt rectè aduertit, d. D. Couarru. d. c. 7. §. 1. nu. 8. in
fi. cuius sentētia vera est, cuiā Alex. Nouell. & Cass.
in loci

in locis paulo ante citatis contrarium teneant. Ex his enim causis iustis, & rationabilibus contrahitur iure regio tacita societas inter coniuges, vt & Ioan. Lupi recte ait consilio vt supra, quemadmodum, & ea possent iure communi expresse contrahere secundum Pet. de Vbald. in l. si vxorem. c. de condi. infer. 2. col. vertic. sed hoc non placet Petro. † Nec minori fruitur priuilegio hæc tacita societas, quam expressa ex sententia Bal. quem ceteri sequuntur in l. rei iudicatæ. §. socero. ff. solu. matr. idē voluit Did. Segura in rep. l. 3. §. si. ff. de lib. & posthū. nu. 77. & in tracta. de bonis lucrativis, nu. 27. & in l. vnum ex familia. §. sed si fundū, nu. 34. ff. de lega. 2. Ex quo ibi inferit, quod quemadmodum in societate expressa contrahitur quædam fraternitas, vt in l. verum. ff. pro socio, ita & societas viri, & vxoris dicitur fraternitas, secundum Signor. de Homod. consil. 67. col. 2. Ioan. Lupi in rub. de dona. in vi. vx. §. 61. nu. 3. qua ratione vera est extensio, & receptior, nam cum huiusmodi comunicatio quæ sit in matrimonio putatio, ac in vero idem est vtroque casu statuendū, quæ sententia mihi admodum placet. † Secundò ampliatur, vt procedat hæc comunicatio bonorum constāte matrimonio acquisitorum, etiam si maritus veniat ad matrimonium diues, & opulentus, & vxor pauperima, & absque villa dote, vel ex contrario, quod potissimum hoc in regno Peru cōtingere solet, id quod semper Roder. Xuares attestat vidisse praticari in l. 1. tit. 3. de las ganancias, lib. 3. fori, limi. §. & Ant. Gomez in l. 93. Tauri, nu. 70. in fi. Boeri. decis. 22. num. 31. quibus accedo, quāvis Montal. in d. l. 1. tit. 3. lib. 3. fori, in verbo, de Rey, leuibus fundamentis nitatur probare contrarium, & Cassane. in consuetud. Burgund. rubri. 4. §. 2. verbo, marice, numer. 2. & 3. & in verbo, aquestez, numero. 14. & 15. falsum enim est, quod supponunt alterum ex coniugibus hac in societate nihil adduxisse, nec pecuniam nec operam, quoniam vxor operari potest, & custodire, & conseruare, vt elegāter probat Ioan. Lupi in repe. rubri. de dona. §. 62. num. 2. & 3. & plerunque pauperior supplet opera, & industria, quod ei deest ex patrimonio, vt in l. si societas. ff. pro socio, pro qua opinione est hodie tex. in l. 4. infra eodem, sumpta ex l. vlt. tit. 3. lib. 3. fori. † Tertio extendit hanc conclusionem, vt non solum constāte matrimonio duret societas inter coniuges, verum & eo soluto, bonis diuisis apud superstitem manentibus, nam quæ sita, & lucrata eo in tempore diuidētur inter coniugem superstitem, & hæredes defuncti, vt disponit lex regni foro generoso, lib. 5. tit. 4. l. 9. quæ incipit, si vn homo, ad idem confert. l. 6. tit. 4. de las labores, lib. 3. fori. Cuius ratio esse potest, quia cōiux in viduitate permanens, dum ad secundas nō migrat nuptias, censetur sub præcedenti matrimonio esse, vt in l. vltima, ibi, siue in priori matrimonio permanere voluerit, siue nouerit filijs superinduxerit. C. de bonis maternis, & ibi notat Cyn. Bart. Alberic. & Arius Pinel. numero. 4. & ceteri, ad quod lex illa sæpissimè allegatur, vt Tiraquel. refert in lib. de nobilitate. c. 18. numero. 9. Paul. Cast. in l. cum quædam puella, nu. 4. & ibi Alex. Ias. & Deci. ff. de iuri. om. iudi. † Ex quo in d. l. vlt. inferunt doct. ita alenda esse viduā ex bonis mariti, dū in viduitate perseverat, sicut constāte matri

monio, quod doctores intelligunt, vt de fructibus dotis suæ ali debeat, si non habet alia bona propria vnde se aliat, aliās aliat de bonis suis, quia viro non operatur. l. licet. ff. de oper. liberto. verba sunt in effectū. Bal. in d. l. vlt. C. de bon. mater. quem sequitur Hippol. in l. vnica, num. 217. C. de raptu virgi. Ioan. Lupi in repe. rub. de don. §. 62. nu. 26. Paul. Faig. & Corn. in d. l. vlt. C. de bon. mater. numero. 6. & 7. aduertit Bald. & alios supra citatos non bene adduxisse in eorum testimonium glossam in l. vnica. §. ex actio. C. de rei vxor. actio. & in l. diuortio, in verbo, factio. ff. solu. matrim. quippe quæ id tantum tribuant viduæ inopi intra tempus restituende dotis, hoc est, intra annum, non verò loquuntur de alio tempore viduitatis, & in terminis illis resolutio glo. vera est, & recepta communiter secundum Alex. & Iaso. in d. l. diuortio, nu. 18. & Rebusum. i. tomo ad leges Gallicas, tit. de sententijs prouisionalibus, art. 3. gloss. 1. numero. 10. & plenè discutit Anto. Gomez in l. 50. Tauri, numero. 48. notabiliter Anto. Capitijs decis. 24. & secundū hoc nō bene inferunt ad decisionem huius quæstionis ex l. vlt. C. de bon. maternis, vt ibi aduertit Pinel. numero. 7. post Iaso. in d. l. diuortio, numero. 18. quod enim dicitur viduam censeri esse sub matrimonio præcedenti, non tantum congruit primo anno, verum etiam omni tempore viduitatis. Ex quo ipse potius crederem Bald. sententiam veriorē esse, quod vidua ali debeat non modò per annum, verum etiam per reliquum tempus, quo castè vixerit, donec sibi dos restituatur, modò per eam non steterit quominus restituatur, quia vtraque in specie eadem viget ratio, quid enim refert transeat, necne annus restituendæ dotis, si eo transacto adhuc dos sibi non restituatur? idem ergo ius erit statuendum. † Merito ergo acquisita soluto matrimonio antequam diuidantur bona, communicantur inter coniugem superstitem, & hæredes defuncti, tanquam si constāte matrimonio fuissent quæ sita, quoniam ex patientia, & perseverantia vtriusq; partis præsumitur inter eos continuata societas, argumēt. l. quæritur. §. qui impleto. ff. loca. l. legem. C. eodē titulo. l. in rebus. §. vltimo. ff. de precar. l. 20. titulo. 8. de locationibus, part. 5. vbi si finito locationis tempore conductor in prædio conducto manserit, censetur id eodem pretio reconducere. Ex quo Bald. dixit. in l. etiam in fi. C. de iure doti. quod si communitas conduxit doctorem ad legēdum per vnum annum cum salario centum florinorum, demum conducitur pro alio anno, sine repetitione salarij, intelligitur cum eodem salario, † Quibus confert doctrina Bald. in l. mandatum. 3. opposi. C. manda. vbi dixit, quod si morte patris finita societas, quam cum quopiam contraxerat, iuxta text. in l. actione. §. morte, & l. adeo in princip. ff. pro socio, & l. 10. titulo. 10. de societate, part. 5. filius postea eisdem institutoribus vtatur, quibus pater vti solebat, intelligitur societas cum eius filio renouata, & continuata, etiam si filius esset pupillus, vel minor curatorem habens, cuius patientia interuenisset.

li
set,

Libro.5.Titulo.9.

fer. argum. eorum quæ habentur in. l. si quis mæcipijs. §. si impubes, & .l. in eum. §. si dominus. ff. de instito. bonus text. in. l. cuiusque. §. si. & .l. sed & si pupillus, in princ. eod. tit. accedit quod notat idem Bald. in. l. si patruus. 3. colum. C. commu. vtri. iudi. dicens, quod si duo fratres mercaturam exercebant, & vno eorum mortuo alter continuat mercaturam superstitibus filijs fratris indiuisam substantiam possidentibus, videbitur frater eodẽ nomine societate continuare quem admodum faciebat fratre viuentẽ, argum. l. nam, & Seruius. §. si viuo. ff. de nego. gest. cuius verba sunt. *Et accidit cum alter ex socijs mortuus est, nam quæcunque prioris negotij explicandi causa geruntur, nihil refert quo tempore consensentur, sed quo tempore inchoarentur.* Licet enim hæres socij noua non teneatur inchoare, teneatur tamen vetera perficere, vt in. l. hæres socij. ff. pro socio, his & alijs rationibus hanc sententiam, & ampliationem sequuti sunt Ioan. Lupi in repe. rubric. de dona. inter virum, & vxorem. §. 62. numero. 25. & plu-
15 ribus sequent. & Gregor. Lupi in. l. 10. in glo. magna prope finem, tit. 10. part. 5. & Cassane. in cõsue. Burgund. rubr. 4. §. 2. in verbo, & participant, numero. 5. in fine, fol. 134. prope finem, & in princ. d. §. 2. fol. 132. in princ. * His tamen non obstantibus contraria sententia videtur iure probari, ino quod coniuge mortuo non censeatur cõtinuata societas, nec bona soluto matrimonio lucrata communicentur, vel diuidantur inter superstitem, & hæres defuncti, nam societas huiusmodi inter virum, & vxorem est contra ius cõmune, vt dixi supra, numero. 2. non ergo erit extendenda vltra species in legibus contentas. l. præcipimus, in fi. C. de appella. Secundo, quia cessat soluto matrimonio ratio, quare statutum fuit iure regio, quod lucrata inter coniuges communicarentur, nempe, quia ab altero ponitur opera, & ab alio pecunia, vel alia bona, & propter eorum indiuiduam vitæ consuetudinem iuxta ius naturale, & diuinum, & ob amorem inter eos conseruandum, & propter alia quæ diximus, numero. 6. quæ omnia cessant soluto matrimonio, nimirum ergo si cesset legis dispositio. l. adigere. §. quauis. ff. de iure patro. cap. cum cessante. de appella. * Tercio, quia quando frater negotiatur cum pecunia fratris, nomine proprio, sibi ipsi, non fratri acquirit, prout resolunt Bartol. Bal. & alij in. l. si patruus. C. commu. vtri. iudi. Bart. & alij in. l. Titium, & Mæuium. §. altero. ff. de admi. tuto. Soci. consilio. 234. numero. 7. & 8. Deci. consilio. 255. numero. 3. & 4. Tiraquell. libr. 1. de retractu. §. 32. gloss. vnica, numero. 17. vbi addit cõcordantes. Quinetiam in dubio quoties quis potest adu agere legitime nomine suo, & nomine communi, censetur nomine suo proprio facere, & non communi, vt in. l. Titium, & Mæuium §. præfectus, & ibi notat Bart. ff. de admi. nist. tutor. confert text. in. l. & magis. ff. de solutio. & .l. lita stipulatus. §. Grifogonus. ff. de verbor. obligatio. Alexand. consilio. 132. numero. 8. lib. 3. Deci. consilio. 446. numero. 2. Corne. consilio. 310. libr. 3. Socin. consilio. 113. libro. 4. Alexand. consilio. 134. numero. 6. eodem libro. 5. Bart. Bald. Salice. & alij in. l. 2. C. pro socio, dicentes quod acquisitum in dubio præsumitur ex propria pecunia non communi quæsitum, nisi aliud appareat. l. si defunctus. C. arbitri. tute. l. si

ventri, in fine. ff. de privileg. credito. Petr. Ancharran. consil. 140. quod esse communiter receptum attestatur Alexand. d. consilio. 134. in fine, libro. 5. & consil. 78. libro. 2. numero. 4. & ibi Carol. Molin. citat Rom. consilio. 3. & Corne. consilio. 98. libro. 4. Deci. consil. 348. Bertrand. consilio. 253. libro. 3. idem tenentes cum concordant. infra hac eadem glossa. numero. 36. & 38. congestis. * Quarto, quia morte soluitur societas. l. actione. §. morte. ff. pro socio. §. soluitur, instit. eodem tit. l. 10. tit. 10. par. 5. etiam si inter socios cõuentum sit, quod non possit capitale societatis repeti intra triennium, intelligitur siquidem nisi alter ex socijs antea moriatur, ex sententia Ancharrani consilio. 394. Pauli Parisij consilio. 25. numero. 55. & 56. libr. 1. & consil. 84. numero. 2. & sequent. eodem libro. Alexand. consil. 34. libro. 2. Gregor. Lupi in. l. 10. in glossa. magna in princip. titulo. 10. part. 5. si hoc fit in societate expressa, multo ergo fortius, & in tacita, ne tot specialitates, in ea concurrant contra. l. 1. C. de dot. promi. * Nec oberunt leges fori per Ioan. Lupi. citatæ quippe quæ non seruantur, nisi expresse probetur in loco illo vbi lis agitur consuetudine esse approbatas, nec vllam obtinent vim, nisi quatenus sunt in vsu, vt notat Roder. Xuar. in proemio legum for. fol. 3. sed leges istæ non sunt in vsu, vidi siquidem practicari contrarium in cancellaria Pinciana. Nec me mouet secundum fundamentum, quod vidua censetur esse sub priori matrimonio in viduitate permanens, nam id verum est, quoad ea quæ concernunt commodum, & vtilitatem eius, non quoad incommoda, & damna, vt fatentur docto. super ius citati, & Felin. in cap. ex parte, colum. 1. limita. 3. de foro competenti, idem voluit Ari. Pinel. in dicta. l. vltima, numero. 11. C. de bonis maternis. At societas eiusmodi est, vt non solum quæstum contineat, sed & obliget socios ad damnum, ne alia societas leonina appelletur. l. si non fuerit. §. finali. & .l. Neutius. ff. pro socio. l. 4. titulo. 10. de societate, part. 5. §. 1. in fine instit. eodem titul. Ceterum si damnum obueniret viduæ ex hac continuatione societatis, certum est non teneri illud refarcire, nisi ex nouo eiusdem cõsensu, eo quod quantum ad damna non fingitur esse sub præcedenti matrimonio, sed quoad vilitatem dumtaxat eius, & commoda, quare societati locus non est hac in specie, ne sit in eius arbitrio, & voluntate vti si velit eadem societate quoad lucra, quoad damna verò non, quod vti que est contra societatis naturam, vt in legibus superius citatis. Ad alias rationes Bald. & sequacium, vnico verbo respondetur, quod tunc demum renouata videretur societas, cum in ea concurrerent, quæ per Oldrald. & Bartraduntur in. l. Titium. §. altero. ff. de administra. tutorum, & tunc nimirum si lucra diuidantur, prout in simili specie respondit Deci. consilio. 21. numero 6. versiculo, & ita ex omnibus supradictis. * Sit igitur vera resolutio in hac controuersia, sub hac distinctione: aut enim maritus defunctus aliquam contraxerat societatem cum aliquo, vel omnium bonorum, vel negotiationis alicuius, siue vectigalis iuxta. l. 5. ff. pro socio, & .l. 3. titulo. 10. parte. 5. aut nulla societas per eum fuerat contracta, sed vel erat ipse vectigalium conductor, cuius conductionis tempus nondum tran-

- trāferat, cum ipse decessit, vel erat mercator, aut nec erat mercator nec conductor. Priori casu quando maritus contraxerat cum alio societate omnium bonorum, vel negotiationis alicuius, eo mortuo cessauit societas, & si vxor erat eius societatis particeps, portio siquidem mariti inter eos communis erat, vt hic constat, quemadmodum euenit, cum alter ex socijs alium socium in societate absque aliorum consensu admittit, non enim est socius, nisi solū admittentis, secundum Bald. in l. qui admittitur. ff. pro socio. Petr. de Vbald. de Peruſi in tracta. de duobus fratribus. 11. par. principia numero. 1. Rationemque reddunt, ex eo quod societas consensu contrahitur. 1. vt sit pro socio actio. ff. pro socio, vbi socius mihi non est, quem ego socium esse nolui. d. l. qui admittitur, vbi Bal. notat. ff. pro soc. nec socius socij mei, socius meus esse dicitur, vt in d. l. nam socius. ff. pro socio, Corn. conf. 317. numero. 2. Quinetiam si socius esset, morte vnus ex pluribus socijs societas soluitur quoad omnes, nisi in eorūda societate aliter cōueniret. §. soluitur, in l. de socie. l. actio. §. morte. ff. pro soc. Nec hæres socij in societate succedit, vt ibi patet, nō enim potest ita cohiri societas, vt ad hæredes transeat. 1. nemo pot. ff. pro socio. l. adeo morte, eodem tit. l. 1. & vlt. in fi. tit. 10. part. 5. nisi nouo consensu expresso, vel tacito societate re integrauerint. l. plane. ff. pro soc. ¶ Vel nisi sit societas publicorum vectigalium, hæc quippe non finitur morte, si de hærede fiat mentio, nisi is socius moriatur cuius industria erat electa, & hæres nō sit ita idoneus. l. adeo morte, & i. verum. §. in hæredē. ff. pro soc. Petr. de Vbald. de duobus fratribus, part. 11. numero. 2. Corne. confil. 121. nu. 7. & confilio. 122. numero. 2. lib. 1. Carol. Ruynus confilio. 91. numero. 7. libro. 1. & confilio. 92. numero. 8. eodem libr. 1. Cassane. in consue. Burgund. fol. vlt. numero. 97. Quinimo non solum ad hæredem tranſit societas vectigalium, sed & ad hæredem hæredis gloss. in l. nulla societas. ff. pro soc. Petr. de Vbald. de duobus fratri. 11. part. numero. 82. ¶ Reducendo igitur, si expresso, vel tacito consensu societas renouata fuit inter socium mariti defuncti, & eiusdem mariti hæredes, & vxorem, quod nouo cōsensu postea gesserunt, communicari debet, vt in l. plane si hi. ff. pro socio. Si verō nouus consensus non interuenit, aut noua denuo non fuit contracta societas, nihilominus lucrum habitum ex re societatis post mortem socij, vt fructus fundi communis, vel mercedes vecturæ equorum communium, vel pretium rerum venditarum cōmunicandum est. l. actio. §. si in re certā, & §. morte. ff. pro socio. Sin autem lucrum est extra rem societatis, vt quia forte pretium rerum venditarum conuerſit socius, vel hæres socij in aliquā negotiationē, ex qua lucrum aliquod excrepsit, non veniet communicandum, iuxta decihonem Iurisconsulti in l. Titiū, & Marium. §. altero. ff. de adm. tuto. l. socium qui in eo. §. item post mortē. ff. pro socio, vbi est casus, secundum Iacob. de Arc. in d. §. morte, & Petr. de Vbald in tracta. de duobus fratribus par. 11. nu. 15. Idem voluit Alex. conf. 132. lib. 5. Greg. Lup. in l. 10. in gl. magna in fi. tit. 10. par. 5. Corne. cōf. 122. nu. 3. lib. 1. Car. Ruyn. cōf. 90. nu. 11. in fi. lib. 1. Paul. Paris. cōf. 88. num. 11. & 12.
- 20 lib. 1. ¶ Verūmenimurō hæres, vel vxor socij defuncti tenebitur negotia societatis cœpta per defunctū, & eius socium continuare, licet noua inchoare minime teneatur, vt in l. hæres socij, & l. actio. §. si in re certā. ff. pro socio, & l. nā & Seruius. §. si iuo. ff. de ne go. gest. Petr. de Vbald de Peruſi de duobus fratr. par. 11. numero. 16. Corne. confilio. 122. numero. 8. & 9. lib. 1. Carol. Ruynus confil. 216. num. 1. libr. 1. exemplū tradit optimū Corne. d. conf. 122. si forte viuētibz socijs communi nomine empta fuit salaria, sic eam appellat vulgus, hoc est, ius vendendi sal veditori solū, & non alij competens, quia prohibitum fuit sub pœnis, ne alij possent viderē. deinde altero ex socijs mortuo, ante tempus quatuor annorum dictæ emptioni seu conductioni salaria præſinitum, hæredes eius volebant vt, & frui communi emptione, & lucro societati obueniente ex venditione salis post mortem facta, vel faciēda, quod negabant socij superſtites. Respondet ibi Corne. & rectē iudicio meo, lucrum hac in specie hæredibus esse communicandum, quandoquidem hæredes socij expedire tenentur ea, quæ a defuncto fuerant inchoata, vt in d. l. hæres socij. ff. pro socio, & quia si ex huiusmodi emptione salaria aliquod damnum societati obuenisset, hæredes pro rata damni contribuere tenerentur, nimirum ergo si lucrū participant: aliud tradit exemplum in l. actio. §. si in rem. ff. pro socio, in hæc verba. *si in rem certam emendā conducendamue cohita sit societas, tunc etiam post alicuius mortem, quidquid lucri detrimentinē factum sit commune esse labro ait.* Et ibi exponit, in verbo, *lucri*, quando lucrum iam esset præparatum, rebus emptis ante socij mortem, vt d. l. actio. §. morte vnus, aliā non, vt in 1. sociū, & l. verū. §. in hæredē, ibi, *quod non similiter.* ff. pro socio. ¶ Secundo casu, quando nulla societas erat per maritum defunctum cum alio contracta, sed ipse erat vectigalium, vel alterius redditus conductor, cuius conductionis tempus mortis tempore nondū tranſierat, & tunc crederem, lucra & damna ex huiusmodi conductione post mortem mariti obuenientia vxori eius esse communicanda: vel quia loco hæredis immediate lucrorum habetur, vt dixi numero supra proximo: vel quia socius mortuo socio communicat cum hæredibus socij lucra, vel damna rebus emptis ante mortem socij præparata, vt in dicta l. actio. §. si in rem, iuncta glossa. ff. pro socio: vel quia lucra ex rebus societatis, vel damna intrinseca earum, vt fructus rei communis, vel mercedes vecturæ equorum communium, vel pretium rerum post mortem socij venditarum, vel interius seu deterioratio earundē ad hæredes socij defuncti, & ad socium superſtitem proculdubio spectant, quamuis quæ sint extra re non spectent, vt in d. l. actio. §. si in rem, secundum alium intellectum communiter receptum, & in §. morte. ff. pro socio, & in dicto. §. altero, dixi supra eodem numero. 19. ¶ Tertio casu, quando maritus erat mercator, & tunc eo mortuo si vxor eandem negotiationem seu mercaturam exercet, & prosequitur, facilius præsumemus habuisse animum continuandæ societatis, quā si nouū mercaturæ genus exercuerit, arg. tex. in l. hæres socij, & gloss. in l. nemo. ff. pro socio, cum con-

Libro.5. Titulo.9.

cordantij per D. l. congestis confilio. 255. Paul. Par. confilio. 84. numero. 5. lib. 1. & quia omnia ad huc casum spectantia dicimus numeris sequen. de his habemus. ²³ Aut maritus non erat mercator, & hares mariti nullam distinguendum aut ipsa vxor, & hares mariti nullam exercent mercaturā, sed indiuisam possident hereditatem, & ex hoc solum non censetur contracta societas etiam inter fratres, nisi sit expresse dictum, vt in l. ex parte. §. filius. ff. fami. erciscun. & ex illo text. hoc expendit Bart. in l. Titium, & Marcium. §. altero, numero. 5. versiculo ex predictis tamen. ff. de admin. tuto. & in l. cum duobus. §. Papinianus. ff. pro socio. ²⁶ cui accedunt Fulg. & Paul. Castr. in l. si patruus. C. commu. vtri. iud. Alcia. regula. 1. præsump. cap. 25. nu. 2. Deci. confilio. 66. numero. 2. Paul. Parif. confilio. 84. numero. 13. libro. 1. & numero. 10. Cassane. in consue. Burgund. rubr. 7. §. 5. in verbo, meilleur de leautre, nu. 28. folio. 244. ad finem. Confirmatur ex doctrina Saliceti communiter recepta in d. l. si patruus, numer. 14. & 15. C. commu. vtri. iud. dicētis, quod si fratres omnes fructus, & redditus possessionis paternarum communicent, adhuc non censetur inter eos contracta societas volueris, imo nec illorum bonorum, quorum fructus communicantur, quod sequitur Soci. confilio 192. vers. fateor enim. 2. part. Alexandr. confilio. 24. in fine, lib. 1. & confilio. 48. numero. 6. libro. 2. Iaso. in l. 1. vers. secundus casus principalis. C. qui testam. face. poss. Deci. conf. 21. numero. 5. & 6. Bart. in l. 1. §. si quis hoc interdicto. ff. de itin. actuque priua. Petr. de Vbal. de Perusi. in tracta. de duobus fratri. part. 3. numero. 18. & 31. Aymo. Sabillia. confilio. 26. num. 1. Paul. Parif. confilio. 84. numero. 10. & sequent. & confilio. 85. numero. 2. lib. 1. Barba. confilio. 22. numero. 11. Boesj. ²⁴ decif. 214. in fine. Sed contra sententiam Bart. in d. §. altero, tenet Bald. in l. si patruus, numer. 14. C. commu. vtri. iud. imo quod societas possit tacite contrahi etiam inter eos, qui non negotiantur, si modo ex alijs actibus appareat possit socialis affectus, prout fit inter nobiles, qui mercaturam quaestuariam non exercent, in communi tamen conferunt salaria, stipendia, dotes, & donationes quasunque, quos nemo negauit sociales esse actus, ex quibus praesumitur affectio, & voluntas, vt in l. reprehendenda. C. de insti. & subli. & ita refert tenuisse Jacob. de Aren. Ryzar. & Oldral. idem voluit Bald. in tracta. de duob. fratr. 8. col. Ancharran. confilio. 302. num. 7. Alex. conf. 49. nu. 5. lib. 1. & conf. 48. num. 5. eod. lib. hac tamen Bald. sententia est in effectu imitatio regulæ a Bart. traditæ in d. §. altero, vt ibi aduertit Cuma. prope finem, & Iaso. in l. 1. C. qui testam. face. posse. versiculo secundus casus principalis, ad finem. Cassane. in consue. Burgund. rubric. 7. §. 5. in verbo, meilleur de leautre, numer. 28. ²⁵ Aut verò hares mariti negotiatur, vxor verò non, & tunc non videtur contracta societas, cum vxor nihil ponat. l. 1. in fine. ff. pro socio, & is qui negotiatur, magis videtur donare, lucra communicaudo, quod non est praesumendum, vt in l. 5. ff. pro socio, vnde si amplius communicare noluerit, non est compellendus. d. l. si patruus. C. commu. vtri. iud. l. cū duobus. §. si fratres, aliās est. l. si fratres, in princip. ff. pro socio. l. 7. titulo. 10. part. 5.

versic. otro si, ita censuit Bart. in d. §. altero, numer. 5. cui accedunt Fulg. & Paul. in d. l. si patruus, & Paul. Parif. confilio. 84. numero. 15. & numero. 58. & confilio. 86. numero. 13. lib. 1. Bald. tamen in d. l. si patruus hoc limitat, nisi alter ex fratribus, qui non negotiatur, conferat in commune quacunque; sibi aliunde obuenerint, vt stipendia, dotes, & donationes, quæ sequuntur Ancharra. Alexand. & Iaso. in locis paulo ante citatis, Petr. de Vbald. in tracta. de duobus fratri. 3. part. numero. 12. & sequent. Cassane. in consue. Burgund. rubric. 7. §. 5. in verbo, meilleur de leautre, numero. 29. folio. 244. colum. 2. ²⁶ Quando autem fratres in communi retinentes hereditatem paternam, vel vxor, & hares mariti omnes negotiantur, regula communis est, & recepta, quod si simul cum hereditate indiuisa post mortem patris vixerint, vel vxor, & hares mariti post eius mortem cohabitauerint, lucraque ex hereditate, vel negotiationibus communicauerint, rationemque alter alteri de lucratis inuicem non reddiderint, societas praesumitur inter eos contracta omnium bonorum, ita docet Bart. in l. Titium. §. altero, numero. 5. & 6. ff. de administ. tut. Bald. in d. l. si patruus, nu. 13. C. commu. vtri. iud. Nam licet ex eo solum quod fratres hereditatem paternam indiuisam possideant, non dicatur contracta societas, vt in l. ex parte. §. si filius. ff. fami. erciscund. & diximus supra eodem, numero ²⁷ 23. quando tamen ponunt, vel conferunt in communem lucra suarum negotiationum, nec superlucrata diuidunt, re ipsa videntur societatem contrahere. l. cohirs ff. pro socio, talis enim communicatio lucrorum fieri, non potest citra ius, & nomen societatis, argumen. l. pro hærede. §. Papinianus. ff. de acquiren. hæredi. societas ergo contracta dicitur, secundum Bart. & Bald. in locis hoc eodem numero citatis, quibus quoad hanc regulam subscribant Ancharran. confilio. 31. in princip. vbi dicit, quod habitatio continua, & lucrorum in communi collatio, & eius, quod quilibet lucratur, vel expendit, non reddita ratio facit praesumi societatem contractam inter fratres, idem voluit idem Pe. de Ancharran. conf. 302. nu. 7. allegat l. Procula ff. de proba. & l. si ser uis communis. ff. de dona. int. vir. & vx. quod pluribus fulcit rationibus Lud. Rom. conf. 29. 1. in prin. & Ang. cõf. 85. ad fi. Alex. optimè cõf. 49. n. 5. lib. 1. Paul. Castr. conf. 49. nu. 1. lib. 1. Deci. latè conf. 66. num. 2. & 3. & conf. 86. vbi plures citat concord. & conf. 268. & conf. 548. & conf. 21. nu. 1. & 2. & conf. 638. Corne. cõf. 9. nu. 1. & 3. & conf. 24. nu. 5. lib. 1. & conf. 251. & cõf. 299. lib. 4. Ias. in l. 1. C. qui testa. face. poss. 4. col. vers. 4. & vltimus casus, idem Ias. cõf. 2. & conf. 3. lib. 3. Soci. conf. 4. lib. 4. & conf. 72. & cõf. 87. lib. 1. & cõf. 160. 265. & 291. lib. 2. Lud. Rom. conf. 470. cū seq. Cæpola in conf. ciuilibus, conf. 40. Alcia. de præsump. 1. par. præsump. 25. num. 2. hanc attestatus comunem, Anto. Rubic. cõf. 95. Stepha. Bertran. latissime conf. 39. col. 2. & 3. & conf. 27. colum. pen. lib. 2. Aymon Sabillia. conf. 27. numer. 1. Paul. Parif. confilio. 84. numero. 1. & 50. libro. 1. citans concordant. Petr. de Vbald. de Perusi. in tracta. de duobus fratri. 3. part. numero. 20. & pluribus sequent. & numero. 34. & deinceps. Ex quibus locis plures deduces presumptiones, ex quibus societas tacite contracta

27 tracta. præsumitur. † Sed quia docto. omnes superius citati in duobus fratribus, vel in patruo & nepotibus, ut plurimum loquuntur, inter quos plurimum operatur coniunctio sanguinis cum simultanea cohabitatione, videtur, nostra in specie, conclusionem nostram non procedere, nisi inter matrem viduam, & eius filios, vel nepotes, non inter vxorem, & defuncti hæredes extraneos. Sed idē in extraneis esse asseuerat Alcia. de præsumptio. i. regula, præsumptio. 25. numer. 2. cum actus illi geri non possint citra ius, & nomen societatis, argum. l. pro hærede. ff. de acqui. hæred. in hoc tamen constituit discrimen inter coniunctos sanguine, & extraneos, ut inter hos non inducatur societas, nisi quatenus cōstaret eos communicasse, in fratribus censetur omnium bonorum, nisi cōstaret de actibus repugnantibus, ut puta, quod dumtaxat communicassent iura vnius negotiationis, & non alia, atque ita intelligit doctrinam Bart. in d. §. altero, in fin. † Caterum vtraque in specie crederem, idem esse statuendū, nam si inter fratres, vel inter vxorem, & hæredes mariti tales sociales actus interuenerint, qui geri nō possint citra ius, & nomen societatis vniuersorum bonorum, societas vniuersalis cōtracta esse intelligetur, veluti si posita fuerint in comuni vniuersaliter omnia bona vadecunque, & qualitercunque prouenientia, tam ea quæ specialiter in societate omnium bonorum veniunt, ut legata, hæreditates, donationes, bona castreia, vel quasi, proprietates bonorum, & similia, ut in l. 3. §. ff. pro socio, quàm alia quæcūq; quoquo modo fratribus obuenientia, & quia forte omnibus utebatur, tam in proprietate, quàm in redditibus promiscue tanquam communibus, instrumentaque omnibus cōmuniter celebrabantur, & tanquam communia in matricula tributorum erant descripta. Ex hac siquidem bonorum omnium communi descriptione, communique onerum solutione, dominium intelligitur esse communicatum, ut in l. iura. C. de omni agro de ser. lib. 10. hac ratione, & alijs hanc sententiā sequuntur Ange. consilio. 112. columna. 1. Petr. de Perusio in consilio incip. factum sic proponitur, apparet in Catastro, & Ludo. Roma. consilio. 291. numero. 5. & sequen. quæ duo consilia ad litteram refert, & pluribus rationibus confirmat Petr. de Vbalden. de Purisio in tracta. de duobus fratribus. 3. part. numero. 32. & sequen. qui omnino est videndus, & eleganter Deci. consilio. 69. numero. 2. & sequen. & consilio. 68. numer. 1. Vbi hoc extendit, etiam si alter ex fratribus in remotis degeret locis, modò ibi communia gesserit negotia, idem voluit Ancharra. consilio. 302. numero. 6. in fine, & 7. Socin. consilio. 192. numero. 3. libro. 2. Aymō Crauer. te consilio. 26. numero. 1. in fine, & numero. 3. hanc attestatus communem, & veriore sententiam post Socin. qui idem asseuerat consilio. 291. numero. 1. libr. 2. Iason in d. l. 1. C. qui testa. face. poss. 4. columna, vers. videamus nunc particulariter, idem Iaso consilio. 2. columna. 11. versiculo octauo non obstat, & consilio 3. columna. 3. versicul. sed præmissis non obstantibus, libro. 3. vbi hanc dicit esse communem opinionem, citatque Bald. & Alberic. in l. 1. C. qui testam. face. poss. dicentes hoc consuetudine obseruari, & Barba. consilio. 22. columna. 9. & consilio. 37. columna. 10.

libro. 2. idem voluit Corne. consilio. 61. columna. lib. 1. & consilio. 58. libro. 4. Et licet Paul. Castr. consilio. 349. prope finem libro. 1. voluerit contrarium, imò quod societas vniuersalis omnium bonorum non contrahatur, nisi expresse conuentum sit, non autem tacite ex coniecturis, (eumque sequutus fuerit Alexand. consilio. 76. 2. dubio, & consilio sequen. in 3. subscriptione, libro. 4. Cæpola consilio. 42. cau. 3. ad medium,) superior tamen vera est, & receptior sententia, cui accedit Grego. Lupi in l. 6. & 7. titulo. 10. part. 5. & Casane. in consuetud. Burgund. rubric. 7. §. 5. in verbo, meilleur de l'autre, numero. 31. & sequen. fol. 244. ad fi. vbi folio sequen. in princip. refert plures actus, ex quibus societas vniuersalis præsumitur, numero. 35. quos mutuauit ab Angel. consilio. 112. † Si tamen alter ex fratribus prædium, vel possessionem aliquam emerit nomine proprio, dubium est, an communicetur inter reliquos fratres, qui retinebant bona patris in comuni, & indiuisa? Et ita distinguendum arbitror, aut enim inter eos erat tacite contracta societas omnium bonorum, iuxta ea quæ tradidimus numero præcedenti, & tunc si per longum tempus fructus bonorum communium, & lucra communicarunt, & tractu temporis alter eorum se separatim, & secretè emit fundum nomine proprio, ceteris socijs ignorantibus, tenebitur proculdubio communicare. Quia clandestina, & dolosa emptio non debet ei patrocinari, cum etiam expressim non potuit societati renuntiare socio absente, & ignorante, sed debuit coram socio renuntiare, vel ita ut ad eius notitiam deueniret. l. actione. §. renuntiare. ff. pro socio, secundum Bald. in l. si patruus in prin. C. commu. vtri. iudi. qui idem esse asseuerat si socius durante societate socium decipit secretè proprio nomine negotiando, nam cogitur lucrum communicare, & damnum sibi in pœnam imputare, ut in l. sed socius qui alienauit. §. si absenti. ff. pro socio, & Bald. sequitur Petr. de Vbald. de Purisio in tracta. de duobus fratribus part. 11. numero. 15. & 14. Quinimo etiam si uterque socius nomine proprio clandestinè actus faceret, debent inuicem omnia communicare: quia communis consensus exigitur, ut ad actioni pro socio derogetur. l. actione. §. diximus. ff. pro socio. quod voluit Bald. ut refert Petr. de Vbald. in d. tracta. de duobus fratribus. 5. part. numero. 35. † Conuestitur hæc sententia ex doctrina eiusdem Bald. in l. 1. si ut proponis, in fine. C. de reinendi. dicentis, quod si patruus simul habitans cum nepote hæreditatem indiuisam retinet, & fructus inuicem communicant, patruusque, ut magis sagax vendit fructus, & inde prædia emit nomine proprio, quod nihilominus tenebitur cum nepote prædia empti communicare, si erant socij omnium bonorum, & secundum eum talis præsumpta, & tacita societas ex æquis partibus censetur facta: sed cir. a hoc vide Paul. Parisi. consilio. 84. numero ultimo, & consilio. 85. numero. 10. & sequen. libro. 1. & Baldum refert, & sequitur Iason in l. 1. C. qui test. face. poss. col. 5. vers. secundo in quatum. Bart. vbi in huius sententia comprobationem refert aliam Bald. etiam in l. si socius. ff. si cer. peta. dicentis, quod si plures sunt fratres socij omnium bonorum, quorum alter altero ignorante fundum emit nomine

Libro.5. Titulo.9.

minue proprio, fundus emptus erit ipſius, tenebitur tamen iure ſocietatis illud communicare, quia ignorantibus fratribus non potuit diſtrahere ſocietatem, ſecus ſi hoc feciſſet ſocijs volentibus, vel cōſentientibus, & non ignorantibus, quem inibi ſequitur Alexan. & laſ. & Deci. idem Alex. conſ. 78. libr. 2. & conſ. 37. in fine lib. 4. Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 32. num. 17. Balin. l. 1. C. ſi quis alte. vel ſibi. & in l. cum duobus. §. ſi fratres in lectione antiqua poſt Ricard. & Cyn. ibi ſit pro loco. & in l. ſi patruus, nu. 13. & 14. C. commu. vtri. iudi. ex quibus hanc firmat ſententiā laſo. ibi contra Bart. in d. §. altero, refertque idem voluiſſe Pet. de Anchor. conſ. 302. num. 7. verſ. venio ad ſecundum dubium, & nu. 8. Ang. conſ. 112. incip. Panucius, & Alexan. conſ. 49. num. 11. lib. 1. vbi hoc latē diſcutit, & Carol. Moit. ibi addit concordantes, Maria. Soci. Junior conſ. 24. num. 4. lib. 2. Greg. Lupi in l. 7. in verbo, vna coſa, ad ſi. tit. 10. part. 5. quæ ſentētia vera eſt. & recepta, quidquid in contrarium dixerit Ioan. Lupi in repe. rubr. de dona. int. vir. & vxor. §. 65. num. 12. † Quibus concinnit, quod à Socino traditur conſ. 354. num. 7. & 8. libr. 2. vbi ait, quod licet frater proprio nomine pecunia fratris negotia gerens ſibi acquirat, & non fratri, vt notat Bart. in l. Titium aut Mæuium. §. altero, nu. 6. ff. de adm. tuto. & in l. ſi patruus. C. commu. vtri. iudi. illud tamen admittendum eſt, quando frater pecuniam fratris ſimpliciter accepiſſet. Contra verò vbi communem negotiationem ſeu mercaturā longo tempore tractatam vnus ex fratribus incepiſſet nomine proprio adminiſtrare, tunc ſiquidem menſa, & negotiatio non poteſt ex vnus parte augeri, quin etiam ex alterius augeatur parte, agitur enim de iure vniuerſaliſiſicū dicimus in peculio, grege, vel hæreditate. l. item veniunt §. fructus. ff. de peti. hæred. l. peculium naſcitur. ff. de pecul. his, & pluribus alijs rationibus hoc idem probat Deci. conſ. 355. nu. 2. lib. 2. Benuenutus de Stracha in tracta. de mercatore, parte. 1. in fine, numer. 97. † Aut non erat omnium bonorum contracta ſocietas, ſed vniuerſorum, quæ ex quaſtu, & opera deſcendunt (quia fortē inter eos nil aliud præter quaſtum, & operam fuit communicatum, eo quod actus noſtri voluntarij non extenduntur vltra quā geratur, vt in l. vlt. C. ne vxor pro mari. Bartol. & docto. in d. §. altero, ad ſi. Deci. conſ. 21. numero. 5. Paul. Pariſi. conſilio. 85. num. 5. & 7. lib. 1.) Et hac in ſpecie eſt diſtinguendum. Aut alter ex ſocijs, vel fratribus emit nomine proprio, aut communi, aut dubitatur. Primo caſu ſi emit nomine proprio cauſa quaſtus, & loci ad vendendum iterum, & inde lucrum percipiendum, & tunc communicare tenetur. l. coiri. ff. pro ſocio, hoc quippe venit ex natura dictæ ſocietatis, vt in d. l. coiri, & id ex ea expendit Pet. de Vbald. de Peruſ. in tracta. de duob. fratr. §. par. num. 3. verſic. pro concordia, quoniam cum eorum cōſuetudo fuerit emere cōmuni nomine res venales, ſocius emens nomine proprio videtur ſocium velle fraudare, & ab ea ſocietate, ex cōſuetudine inita recedere: quod minimè licuit, niſi ex cōmuni conſenſu, vel poſt finitam ſocietatem, vel renuntiando coram ſocio, & non intempeſtiue, vt dixi ſupra hac gloſſa. numero. 29. Aut conſtat emptionem non fuiſſe cauſa lucri, & quaſtus factam,

ſed ad retinendum ſibi ipſi, quia fortē egebat domo propria ad degendum, vel quid ſimile, & tunc non tenebitur communicare, quoniam emptio hæc eſt extra cauſam ſocietatis. l. cum duobus. §. cū duo, & c. ſi fratres. ff. pro ſoc. vbi ſocietas vnus certæ negotiationis ad aliam non extēditur, idem probat. l. 7. tit. 10. de ſocietate, verſic. otro ſi, par. 5. Vbi autem non conſtat, quo animo emerit, recurrendum eſt ad coniecturas, argum. l. ſi cum aurū. ff. de ſolu. l. Nenſenius. ff. de nego. geſt. l. Procula. ff. de proba. l. dolum. C. de dolo. talis enim præſumitur mens, qualis ex actibus exterioribus demonſtratur. l. reprehendenda. C. de inſtit. & ſubſti. §. ceruus, inſti. de rer. diuiſio. quas coniecturas nobis tradit Pet. de Vbald. d. tracta. de duob. fratr. §. part. numero. 3. verſic. pro concordia. † Secundo caſu, quando quis emit nomine communi, & tunc ita demum efficitur communis, ſi res emptæ cauſa lucri, & quaſtus iuxta naturam ſocietatis: idem ſi alia quæcunque res fuerit emptæ nomine communi, efficitur ſiquidem communis, altero ratum habente nō aliàs, vt in l. ſi ego. ff. de nego. geſt. quod ſi alter ratum non habeat emptionem, fiet ſolius ementis. l. fundus ille. ff. de contra. emp. Pet. de Vbald. in d. tracta. de duob. fratr. §. part. numero. 3. verſic. aut erat contracta. aut dubitatur quo nomine emerit, & dic vt infra numero. 38. † Aut non fuit contracta ſocietas tacite inter fratres, vel vxorem, & hæres mariti omnium bonorum, vel vniuerſorum, quæ ex quaſtu, & opera deſcendunt, ſed aliquis dumtaxat negotiationis (quod fieri poteſt cum lucra communicantur ex vniuerſa negotiatione, vt ſalis, vel aluminis, pannorum, vel quid ſimile, quo caſu eius dumtaxat negotiationis contracta dicitur ſocietas. l. cum duobus. §. cum duobus. ff. pro ſocio, Bart. in l. Titium. §. altero, numero. 6. ff. de adm. tuto. quem ibi docto. ſequuntur communiter, & alij ſupra numero. 26. & 28. citati, Pet. de Vbald. in tracta. de duobus fratr. §. par. numero. 3. in principio. Alexandr. conſilio. 132. numero. 16. libr. 5. Paul. Pariſi. conſilio. 85. numero. 7. & 8. vbi citat concord. & conſ. 84. nu. 57. & 59. eo quod actus noſtri voluntarij non extenduntur vltra quā geratur. l. ſi. C. ne vxor pro mari. l. 1. §. ſi quis hoc interdicto. ff. de itin. actuq; priua. l. 1. & l. tutori. C. de nego. geſt.) & hac in ſpecie quoties res aliqua emptæ fuit extra cauſam ſocietatis, aut emptæ fuit nomine proprio, aut communi, aut dubitatur. Priori caſu emptæ fuit ex propria pecunia aut communi, aut dubitatur, quādo fuit emptæ ex propria pecunia nomine proprio, nulli dubium, quod non ſit cōmunis, ſed propria eius qui emit, vt in l. ſi patruus, ſecundū vnum intellectu. C. commu. vtri. iudi. l. ad probationem. 1. & ibi notat Bald. in ſi. C. de proba. Pet. de Vbald. de Peruſ. in tracta. de duob. fratr. §. par. nu. 3. verſic. aut emit nomine proprio, Bart. in d. §. altero, nu. 2. Paul. Pariſi. cōſ. 84. nu. 9. lib. 1. † Aut emit de pecunia cōmuni ſuo proprio nomine, & propria efficitur res emptæ nō communis, ſi vterq; frater erat maior, vt in l. ſi patruus. C. commu. vtri. iudi. & in l. ſi vnus. §. ſi vnus. ff. pro ſo. vbi gl. addidit, quod acquires tenebitur ad intereſſe, cui ſubſcripſit Bal. ibi & Bart. in d. §. altero, num. 22. Paul. Pariſi. cōſ. 86. nu. 11. & cōſ. 87. nu. 10. lib. 1. Pet. de Vbald. de duobus fratr. §. par. nu. 3. poſt medium Bened. Capra

Capra conf. 11. colum. 2. Deci. conf. 255. numer. pen. in fine. Alexand. conf. 49. num. 11. libr. 1. per text. in. d. l. si patruus, & in. l. penultim. C. si quis alte. vel sibi, cuius verba sunt. Cum itaque de rebus communibus fratrem patruum tuum quadam comparasse contendas de tua pecunia, hunc conueniendo consulius facies, nam in rem de rebus ab eo comparatis tibi contra cum petitio non competit, cum concord. per Tiraquell. traditis lib. 1. de retractu. §. 12. glof. 1. num. 17. Alij dicunt, pretium dumtaxat esse restituendum pro parte sibi ex societate obueniente, quorum primas obtinet Bartol. in. d. §. altero. prope finem. Bal. in. l. si patruus, numero. 3. C. com. vtri. iudi. 39 Ludo Roma. conf. 291. dubio. 2. Soci. conf. 162. colum. pen. lib. 2. & consil. 192. numero. 2. eodem lib. Aymon Crauet. consil. 131. numero. 12. Gregor. Lupi in. l. 7. in verbo, vna cosa, prope fin. tit. 10. part. 5. Sin autem alter ex fratribus erat minor, dic vt per Pet. de Vbald. in d. tracta. de duobus fratri. §. part. numer. 3. post mediū, Gregor. Lupi in. l. 1. titul. 10. part. 5. Alexan. consil. 49. libr. 1. Paul. Paris. consil. 86. libr. 1. Cassane. in consue. Burgun. rub. 7. §. 5. in verbo, meilleur de leautre, numero. 24. & sequen. Sinuero dubitatur, qua pecunia emerit, intelligitur in dubio propria emisse pecunia. l. si defunctus. C. arbitri. tute. l. si ventri, in fin. ff. de priuileg. credi. Petr. de Vbald. d. tracta. par. 5. num. 3. prope finem Bald. in. d. l. si patruus, numero. 4. & in. l. 2. vbi. & alij. C. pro socio, & in. l. penul. C. si quis alte. vel sibi. Alexand. hac dicens communem consil. 134. numero. 3. & 7. lib. 5. & consilio. 78. libr. 2. numero. 4. Roman. consil. 3. Corne. consil. 98. libr. 4. Deci. consil. 348. Bertran. consil. 253. libr. 3. Gregor. Lupi in. l. 49. glof. 1. titul. 5. part. 5. dixi supra, numero. 14. Nisi aliud probetur, nempe, quod nulla alia habebat bona præter communia, nec erat industrius ad parandas pecunias in comparatione prædiorum, & hac in specie nõ tenebatur communicare prædia, sed restituere pretium seu alter ex fratribus emerit, secundum Bart. in. d. §. altero, & doctores per Aymonem citatos. d. consilio. 37 131. numero. 12. & supra numero. 35. ad fin. Aut emptio per alterum ex socijs facta fuit nomine communis, & res efficietur communis altero ratum habente. l. si ego. ff. de nego. gest. sed eo ratum non habente remanet solius ementis. l. fundus ille. ff. de contra. emp. Petr. de Vbald. d. tracta. part. 5. numero. 3. ad finem, re-fuso tamen pretio à socio qui partem consequi vult, nisi de pecunia communi fuerit solutum Alexan. cōf. 38 134. numero. 3. libr. 5. Aut dubitatur cuius nomine socius seu alter ex fratribus emerit, & præfamitur nomine proprio emisse. l. & magis. ff. de solutio. l. si ita si pulcras. §. Chrisogonus. ff. de verb. obliga. text. expres-sus in. l. Titium, & Marium. §. præfectus, quem ita sumat Bartol. ff. de admi. tuto. Ex quibus id expendit Alexand. consilio. 132. numero. 8. libr. 5. Deci. consilio. 213. numero. 11. & consilio. 446. numero. 2. & 3. Alexand. consilio. 134. numero. 6. libro. 5. Bald. & Sa-lie. & in. l. penult. C. si quis alte. vel sibi. Paul. Paris. consil. 84. numer. 9. libr. 1. Aymon Crauet. consil. 129. numer. 2. & sequen. Actus enim qui potest geri no-mine proprio, & alieno, in dubio censetur gestus no-mine proprio, secundum Bar. in. l. gerit. 3. q. princ. versic. 2. modo. ff. de acq. hæred. Bal. in. l. potuit. 10. q. C. de iu

re delibe. Soci. conf. 113. num. 1. lib. 4. Corne. conf. 310. nu. 2. libr. 3. Hoc tamen sanè intellige consilijs alijs coniecturis, nam vt inquit Bal. in. d. l. si patruus, nu. 4. & 5. C. com. vtri. iudi. & Pet. de Vbald. in. d. tracta. de duo-bus fratri. par. 5. nu. 3. prope finem, quoties dubitatur, quo nomine frater, vel socius emerit proprio an com-muni, recurrendum est ad coniecturas, subdiq; con-siderandam esse affectionem, vel consuetudinem emen-tis, nam si consueuit, vt plurimum communi nomine emere, ita in dubio emisse videbitur, arg. l. vel vniuer-sorum. ff. de pignora. action. vbi in mandato generali veniunt ea quæ solitus erat dominus facere. Et vt refert Bal. in. d. l. si patruus, num. 6. solebat Bart. cum quæstio de duobus fratribus occurrisset, inquirere, & videre librum rationis, nam si in eius inscriptione seu præfatione continebatur, hic est liber Petri, & Ioannis, mercatura communi nomine facta censetur, arg. l. Nensenius. ff. de nego. gest. secus si in inscriptione no-men vnius dumtaxat scriptum inueniatur, nam tunc nomine proprio scribentis emptio facta esse videbitur, idem voluit Sali. in. d. l. si patruus. Alexā. consil. 132. nu. 9. lib. 5. Deci. conf. 21. nu. 1. & 6. Soci. conf. 87. nu. 8. & 15. lib. 1. Qui ex ipsa inscriptione argumentum sumit, vt mortuo altero ex socijs, societas prosequuta seu re-nouata censetur inter socium superflitem, & hære-des socij defuncti, ex titulo seu præfatione codicis: quibus subscripsit Benuenatus de Stracha in tracta. de mercatore, par. 2. nu. 53. & 54. Pet. de Vbald. de duo-bus fratri. 5. par. nu. 3. prope finem. Vbi autem non apparet in libro mercatorum de societate, tunc inter maiores seruandum est, quod diximus, nu. 38. At si al-ter ex fratribus erat tutor, vel curator alterius, lucrū factum ex prima emptione nomine proprio ementis facta, erit comune, vt pote facta ex pecunia commu-ni: secus vero erit in reiteratione emptionū, nam pec-unia redacta ex mercatura, seu fructibus communi-bus, non est communis ex sententia Accur. j in. d. l. si patruus glo. 1. & ibi Bald. num. 6. C. commu. vtri. iudi. At si non apparet, an proprio nomine fecerit tutor ip-se, tunc aut aggreditur negotium insolitum, merca-tura fortè, cuius pater expertus erat, & censetur pro-prio gessisse nomine, ne dolus aut culpa aduersus tuto-rem ipsum præsumatur contra. l. merito. ff. pro socio: est enim culpa, insolita aggredi. l. si negotia. ff. de nego. gest. Aut vero cōtinuat solitum negotium, vt si ex duobus simul mercaturam exercētibus decessit vnus, & alter continuat eam, tenens indiuisam socij defun-cti hæreditatem cum filijs mortui impuberibus, tunc enim eorum nomine videtur continuata, arg. l. nam & Seruius. §. si viuo. ff. de nego. gest. quia à primordio ti-tuli posterior formatur euentus. l. 1. C. de imponen. lu-crati. descript. lib. 10. Nec in hac specie distinguitur, an ex prima emptione an ex sæpius reiterata aliquid lucretur, prout in priori casu, quia natura huius actus est, vt id quod postea fit, loco prioris subrogetur. l. cū tabernam. ff. de pigno. hæc fuit sententia Bald. in. d. l. si patruus, num. 8. C. commu. vtri. iudi. & in authen. ex testamēto, in fin. C. de collatio. Pet. de Vbald. de duob. fratri. 5. par. numero. 3. in fi. Ex superius traditis collig-es, quid sit statuendum in specie nostræ ampliatio-nis, supra numer. 9. tradit. Alias ampliaciones vide-

Libro.5. Titulo.9.

41 bis ex infra dicendis. * Limita primò legem istam, & regulam, quam ex ea expendimus, supra hac eadem glossa. numer. 3. vt procedat, postquam vxor traducta est ad domum viri, & simul coeperunt cohabitare, & tempore quo bona quærentur simul cohabitant. vt in hac lege, in verbo, de consuno, & in l. 205. in legibus styli, ibi, *estando en vno con suñger*, quia ab illo tempore incœpit societas contrahi, & non antea, nam licet in fauorabilibus ex benigna interpretatione disposita in marito, & vxore habeant locum in sponsis de præfenti, vt in l. non sine, versiculo quamuis. C. de bonis quæ liberis, hoc tamen non procedit, vbi est diuersa ratio, prout hac in specie. Nam inter eos qui non cohabitant, societas non ita facile contrahi præsumitur; nec ita facile sponsa ad domum viri nondum traducta curam adhibere potest in conferendis rebus quæ sitis, nec facile operas sponso præstare potest, sicut post translationem, & simultaneam cohabitationem, quare nimirum si lex nostra locum non habebat ante translationem, & mutua cohabitationem, iuxta glossam in cap. cum societas. 27. quæstion. 2. & notata in capitul. 2. de donatio. inter virum, & vxorem, quibus iussultus rationibus hoc voluit Montan. in l. 1. titulo. 3. libro. 3. fori. in glossa. 1. Didac. Segura in repe. l. vnum ex familia. §. led si fundum. ff. de legatis. 2. numero. 24. in fine, & 25. vbi vxore nondum traducta ad domum viri sibi non viro acquirit, & ex contrario, idem proficitur Ioann. Lup. in repeti. rubric. de donatio. inter virum, & vxorem. §. 62. numero. 1. 2. & 3. & in l. 16. Tauri, numero. 12. & ibi Didac. Castelli, in verbo, durante ei matrimonio, & Cyfontan. numero. 1. Antoni. Gomez in l. 53. Tauri, numero. 72. in princip. dom. Didac. Couarru. in epitome de sponsalibus. 2. parte. capitul. 7. §. 1. numero. 6. est quæ communis, & recepta sententia. Id quod, & apud Gallos communiter vsu fore receptum attestatur Nicolaus Boeri. de consilio. 22. numero. 27. & 33. Deci. consilio. 260. & consilio. 54. numero. 7. idem Boeri. in consuetudine Viruricen. titul. de consuetudine matrimonij. §. 2. column. 5. Guido tamen de Morcault consuevit contrarium, imò quòd hæc consuetudo locum sibi vendicat in sponsa de præfenti nondum traducta ad domum viri, quod consilium refert, & sequitur Cassane. in consuetu. Burgun. rub. 4. §. 6. verbo, maride. * Cæterum hæc simultanea cohabitatio mariti, & vxoris ad societatem in eundem requisita non est adeò strictè accipienda, vt semper in eadem domo adesse debeant, & nunquam abesse, nam satis superque dicentur habitare simul, cum vnam eandemque domum & familiam retinent, & si eorum alter ex quacunque negotiationis causa sit absens, argumen. l. quæsitum. §. 1. ff. de legatis. 3. glossa. notabilis in l. 1. §. domum, in verbo, maneat. ff. de libe. agnosce. manere inquit dicitur quis, licet modò præfens non sit, & ibi Barr. & ceteri interpretes hoc ipsum asseuerant, communicatio ergo hac in specie fiet bonorum vtriusque coniugis, ac si simul habitauerint, vt rectè aduertit Ioann. Lupi in repe. rubric. de donatio. §. 62. numero. 4. in fine. * Quinimò si maritus propter res alienum, vel paupertatem, vel alia ex causa dimisit vxorem, & filios, profectusque est in partes longinças, vt putà ad In-

dos, quod quotidie fit, vbi magnam fortè argenti copiam congregauit, & lucratus fuit, deinde ad patriam reuersus inuenit vxorem mortuam, filij vel hæredes eius repetent proculdubio medietatem bonorum constante matrimonio acquiritorum per maritum ipsum, vt optimè docet Ioan. Lupi in d. repe. rubri. de dona. §. 64. numero. 15. in fine. attestaturq; ita fuisse iudicatum, quod refert, & sequitur Ferdi. Gomez Arias in commento. l. 12. Tauri, numero. 13. in fine. † Et non solum acquisita constante matrimonio communicare tenebitur cõiux, verumetiam quæ post vxoris mortem lucratus fuit, donec mors ad eius deueniret notitiam propter mortis ignorantiam, sicut in mandato. l. actione. §. morte, versic. quòd si integris omnibus manentibus. ff. pro socio, ex eo què id expedit ibi Bal. cui accedit Petr. de Vbald. in tracta. de duobus fratri. parte. 11. numero. 23. Nam prout paulò antea ipse dixerat eadem. 11. part. numero. 12. & sequent. quidquid socius absens quærit postquam renuntiavit societati, est communicandum, donec in notitiam alterius socij renuntiatio peruenerit, licet damnum sit solum renuntiantis, vt in l. sed, & socius qui alienauerit. §. si absenti. ff. pro socio. l. actione. §. diximus eodem titulo. l. u. & 12. titulo. 10. de societate, part. 5. Et ex contrario quidquid quærit socius, qui societati non renuntiauerat, renuntiationemque socij ignorauerat, sibi ipsi quærit, non socio renuntianti, damnum autem sibi obueniens communicatur, vt in eodem. §. si absenti, quia quoad ipsum renuntiantem societas est finita, non quoad socium, qui renuntiationem ignorabat, secundum Barrol. Per actionem autem negotiorum gestorum tenetur ad communicationem lucrari, si id ratum habere voluerit, vt in l. in conductionibus, & l. si negotia. ff. de negot. gestis, sicut ergo societas durat post renuntiationem à socio ignoratam, ita & post mortem socij, quæ nondum in socij superstitis notitiam deuenierat, vt in d. versicul. 45 quòd si integris. † Quid autem si vxore iam ducta ad domum mariti, eam expulit de domo absque eius culpa, & sine causa, interimque aliquid quæsiuit maritus matrimonio durante, an cum ipsa vxore communicetur? Et Didac. Segura in repetitione. l. vnum ex familia. §. sed si fundum. ff. de legatis. 2. numero. 27. & sequent. dixit communicanda esse lucra. argument. text. in l. si filia. ff. de diuortio. ne maritus ex dolo suo lucretur. ne uel lucrum sibi à lege delatum auferat, capit. indultum de regulis iuris in. 6. & quia lucrum hoc ei sub conditione defertur, si cum marito cohabitauerit, vt iam probauimus, quæ conditio pro impleta habetur, cum per vxorem non steterit, quominus adimpleatur. l. quæ sub conditione. §. quoties. ff. de conditio. institu. l. iure ciuili. ff. de condi. & demonstra. allegat etiam text. in l. final. C. de repud. vbi maritus expellens vxorē sine iusta causa punitur in amissione quartæ partis bonorum suorum, si ergo punitur in amissione bonorū, multo magis æquum est, vt puniatur in bonis, quæ à tege ipsi vxori deferuntur. † Confer etiam, quòd si alter ex socijs calidè renuntiat societati, ne lucrum sibi lege societatis competens communicet consocio, nihil sibi prodest caliditas, quandoquidem illud com-

municare

municare cogetur, vt in. §. manet, insti. de societa. l. actione. §. diximus. ff. pro socio. l. 12. tit. 10. par. 5. Cum igitur inter virum & vxorem iure nostro regio sit tacite contracta societas bonorum omnium, vt in hac lege statuitur, & in alijs huiusmet tituli, si maritus calidè & fraudulenter vxorē expellit à societate & confortio, & quum profecto non erit, dolum & fraudem sibi prodesse: quare nimirum lucrum interim ab eo quæsitum communicare tenebitur, cum societas hæc viri, & vxoris non minori priuilegio muniatur, quàm societas expresse inter aliquos contracta, vt dixi supra num. 7. Item quia renuntians intemptiue societati quod interim acquisiuit, tenetur socio communicare. l. actione. §. labeo. ff. pro socio. l. 11. tit. 10. par. 5. cum igitur maritus sine causa vxorem expulerit, societati dicitur intemptiue renuntiare, quæ minimè soluitur, nisi morte alterius ex coniugibus, quare per maritum quæsitæ hac in specie communicantur. † Quibus 47 moti rationibus hanc sententiam sequuntur Ioannes Lupi in repe. rub. de dona. int. vir. & vxor. §. 64. num. 2. in fi. & pluribus seq. & in. l. 16. Tauri, nu. 29. Anton. Gomez in. l. 53. Tauri, num. 72. Dida. Castell. in. d. l. 16. Tauri, glo. magna, col. 7. versic. sed pone quod vxor iā ducta. Ex quo ipse infero, quod si propter mariti seuitiam separatur matrimonium quoad totum & mutua cohabitationem, iuxta tex. in cap. literas de rest. spolia. & notata per Alexand. conf. 78. lib. 5. & dom. Did. Couarru. de sponfal. 2. par. cap. 7. §. 5. vel propter adulterium mariti. cap. apostolus, & cap. vxor à viro. 32. q. 7. frater Alfons. à Veracruc. in speculo coniugiorum. 3. par. art. 1. conclus. 5. & artic. 3. per totum cap. præcepit, & cap. seq. 32. q. 5. Greg. Lupi in. l. 1. titu. 17. in verbo, nisi deshonra à la suya. par. 7. l. 13. tit. 9. par. 4. non solum vxori est restituenda, vt in cap. 1. & ibi notat Panormit. extra de donat. int. vir. & vxor. Bald. in cap. 1. 3. notab. extra vt lite non cont. verumetiam medietas lucrorum à viro ante separationem quæsitorum, vt in cap. significauit, iuncta gl. 1. de dona. int. vir. & vxor. Ex quibus id asserit Did. Segur. in repe. l. vnum ex familia. §. sed si fundum, num. 39. ff. de leg. 2. aduertens aduocatos vxoris separationem, & diuortium vxoris nomine petentes, vt non tantum dotem, sed & medietatem lucrorum petant, cui assentiuntur. Ioann. Lupi in rep. rub. de dona. int. vir. & vxor. §. 64. num. 10. Did. Castell. in. d. l. 16. Tauri, in gloss. magna, in fi. & ibi Ioannes Lupi, numero. 3. Antonius Gomez in. l. 53. Tauri, numero. 72. dom. Did. Couarru. in epitome. de sponfal. 2. par. cap. 7. §. 1. numero. 6. Ari. Pinell. in. l. 1. part. 1. numero. 58. C. de bonis maternis.

48 † Quia etiam bona ante separationem quæsitæ non solum erunt communia, verumetiam quæ post separationem quæsitæ fuerint, iniquissimum quippe esset vxorem propter culpam mariti expulsam & separatam quoad mutua cohabitationem, lucro à lege sibi delato, hoc est, medietate acquisitorum constante matrimonio priuari, vt suadet Ioannes Lupi. d. §. 64. numero. 10. & in. l. 16. Tauri, numero. 35. Ferdinand. Gomez in. l. 12. Tauri, numero. 15. dom. Didac. Couarru. d. cap. 7. §. 1. numero. 6. Dida. Perez in apostillis Seguræ in. d. §. sed si fundum, numer. 39. contra Seguram ibi. & contra Didac. Castell. in. d. l. 16. Tauri, glo. mag-

na contrarium tenentes, eiusdem sententiæ esse videtur Thom. Gramma. decif. Neapoli. 103. numero. 88. quæ communis est opinio contra Segur. & Castellum.

† Confirmatur hæc sententia communis, quia si maritus sine causa vxorem expulit, tenetur ei reddere dotem ex sententia Ioann. Andad Specu. ri. de dote post diuortium restituenda. §. 1. colum. 3. in addi. incip. dicit Odofre. cui accedit Bald. in. l. vit. in fin. C. de sentent. quæ sine cer. quanti. & l. 1. in principio. C. de priuileg. dor. & cap. ex parte, versic. item nota quod mulier. extra de consuetud. Paul. Castren. in. l. cum mulier. 1. notab. 3. ff. solut. matrim. Arcti. & Soci. in. l. 2. eod. tit. Tiraq. lib. 1. de de retract. §. 10. glo. vnica, nu. 13. Ioann. Lupi in rep. cap. per vestras. 3. notab. in principio, nu. 4. de dona. int. vir. & vxor. contra Ioann. Andr. Paul. & Alexand. de hoc dubitantes, priuatur siquidem, secundum alios fructibus rerum dotalium maritus ipse hac in specie Alexand. conf. 78. lib. 3. & conf. 26. lib. 6. Socin. conf. 64. lib. 4. Aymon Crauet. conf. 31. num. 6. Nec ei succedet ex capite vnde vir & vxor, vt constante asseuerant Paulus Castrenf. Alexan. & Ias. in. l. 1. C. vnde vir & vxor. Guilielm. Bened. in repe. cap. Raynuntius. de testamen. in verbo, & vxorem nomine Adelsiam, numero. 890. † Sic & vxor iniuste & sine causa expulsa, ali debet à viro eam iniuste expellente, etiam si nullam dotem habeat, autore Iacob. de Arc. cui accedunt Cyn. Alberi. Bald. & Salice. in. l. quod in vxorem. C. de nego. gest. Bart. in tractat. de alimentis, colum. vltim. versic. quæro, an maritus. Bald. in. l. 2. versic. 3. dubitatur. C. de lega. Aug. & Alexander in. l. si cum dotem. §. si autem. ff. soluto matrimonio. Cuman. confilio. 175. Roman. confilio. 517. columna. 1. Paulus Castrenf. confilio. 65. colum. pen. libro. 1. Guido Papæ decifio. Delphinatus. 439. versic. si vir verberes, & confilio. 127. colum. 1. & iterum paulo ante finem. Socin. confilio. 286. libro. 2. & ante hoc omnes idem non obscure voluisse videtur glo. in cap. significasti, gloss. 1. ad fin. & ibi D. D. omnes extra. de diuor. Ioannes Lupi in repe. cap. per vestras. 3. notab. in principio, numero. 5. & 6. Tiraquell. libro. 1. de retractu. §. 10. gloss. vnica, numero. 14. Aymon Sabilli. confilio. 31. numero. 6. † Quibus concinnit quod maritus iniuste vxorem expellens amittit lucrum dotis sibi ex statuto, vel pacto obueniens, secundum Bal. in. l. 1. §. sed scimus. C. de lati. liber. tollen. per illum text. dicentem, quod seruus languidus à domo eiectus & nemini in curam datus, cōsequitur hodie libertatem, nullo iure patronatus domine reservato, cui concordat. l. 1. titu. 23. libro. 4. foro legum, & Baldum sequitur Ioann. de Annania. in cap. 1. columna. 3. de languidis expositis. Paul. & Alexander qui dicunt esse notabile in. l. si ab hostibus. §. 1. ff. soluto matrimonio, idem Alexander confilio. 78. columna. 1. libr. 5. quod repetitur confilio. 26. libr. 6. Montalaus. in. l. vltim. titu. 23. libro. 4. fori, in gloss. vltim. ad finem. Ioannes Lupi in repetitione cap. per vestras. de dona. int. vir. & vxores. 3. notab. in principio, numero. 4. Tiraquell. libro. 1. de retractu. §. 10. gloss. vnica, numero. 12. † Infertur similiter ex iam dictis, quod si vxor culpa mariti fugerit à domo communi, vel propria mariti, ubi simul debebant (cofortē quod eam acriter verber-

Li 5 rauerat

rauerat, quo casu ei licuit aufugere, vt in auth. de nup. §. si quis vtitur alijs mitiores, colla. 4. & in auth. vt li ce. matri. & auia. §. si quis autem, colla. 8. glossi. in cap. literas, in verbo, iussu. iens securitas, de resti. spoliato. Nec ad maritum redire tenetur, nisi sufficiens securitas ei offeratur, vt dicit tex. in d. capit. literas, in fine, vel quia vir tenet concubinam domi, vel ad domum ducere volebat, potest enim vxor hac in specie a viro recedere, nec ad eum redire tenetur, nisi cautionē prætulerit de expellendo & nunquam admittendo concubinam sub poena, quia non bene conueniunt vxor, & concubina, secundum Bal. in cap. i. col. i. extra vt lite non cont. Alexand. in cap. ex parte, in fin. extra. de sponsal. Ioann. Lupi in rep. cap. per vestras. 3. notab. in princ. num. 6. de dona. int. vir. & vxor. & iterum. §. 21. num. 8. & seq. Vbi assertit vxorem posse hac in specie agere coram iudice ecclesiastico, vel seculari, vt maritus expellat concubinam, capit. si concubina. de sentent. ex. 8. Et maritus tenebitur ea alere hac in specie extra domum suam, secundum Cyn. & alios in l. quod in vxorem. C. de nego. gest. Dyn. & Bald. in l. 1. C. de legi. Ioann. Lupi in repe. cap. per vestras, notab. 3. in princ. num. 6. extra. de dona. int. vir. & vxor. Tenebitur etiam lucra ex quæstu habita ipsi vxori extra propriam domum habitanti communicare, quia non culpa sua fugit sed viri. ¶ Sic etiam si vxor ob culpam viri ab eo separetur, vel eius cohabitationem vitauerit, nihil ei acquirit, nec communicat, authore Bald. in l. si vxor. nu. 6. in fi. C. de cond. inser. idem voluit Bald. in l. non sine. C. de bon. qualib. Dec. in l. 1. num. 10. C. vnde vir & vxor Ari. Pinellus in l. 1. part. 1. nu. 58. C. de bon. mater. cessante ergo culpa vxoris, si ipsa & vir eius seorsum habitent, consequetur vxor partem lucrorum, ac si simul habitassent, vt resoluit Ioann. Lupi in repe. rubr. de donatio. int. vir. & vxor. §. 64. num. 15. citat tex. in l. cum hic status. §. si mulier. ff. de dona. int. vir. & vxor. ¶ At si non culpa viri, sed vxoris factum sit inter eos diuortium, vel seorsum habitent, vt propter adulterium ab ipsa vxore commissum, quidquid ipsa adquisierit, viro communicare tenebitur, quia dispositum in vxore habet locum in viro, & ex contrario, correlatiuorum siquidem, idem est iudiciū l. vltim. C. de indicta vidui. toll. cum alijs per Didac. Segur. congestis in rep. l. vnum ex familia. §. sed si fundum, num. 26. ff. de lega. 2. & ita ipse decidit in. 4. casu numer. 36. & Did. Castelli in l. 16. Tauri, in glo. magna, colum. vlt. & Ioann. Lupi. in d. l. 16. Tauri, numero. 32.

55 ¶ Et hac in specie vxor ipsa nihil habebit ex bonis antea per maritum quæsitis, vel postea quærendis, vt expressim adnotauit Ioann. Lupi in rep. rubricæ. de don. int. vir. & vxor. §. 64. num. 1. & seq. Didac. Castelli in d. l. 16. Tauri, glo. magna, colum. vlt. citans text. in l. 5. tit. 5. lib. 4. fori, vbi si vxor contra voluntatem mariti recessit de domo sua, amittit lucra constante matrimonio habita, & l. 15. tit. 7. par. 7. vbi vxor adultera amittit dotem & arrhas. l. vit. tit. 2. lib. 3. fori. Acquiruntur etiam marito bona constante matrimonio quæsitæ pro portione, quæ ipsi vxori competebat, vt in l. 1. tit. 7. lib. 4. fori, quæ seruatur in regno, estque confirmata per tex. in l. 5. tit. 20. de adulterijs infra libr. 8. sampra ex. l. 82. Tauri. Si tamen habuerit filios mortua vxore

ei succedent filij, vt ibi dicitur, quod ita intelligit Pet. Nunnii. in dictionario suo, in verbo, adulterio, quem omnino vide, & Ioannem Lupi sequitur Anton. Gomez in l. 53. Tauri, numero. 72. in principio. ¶ Quoties autem vir & vxor separati sunt propter aliquam causam cum dispensatione, de qua in cap. ex publico. de conuersio. coniugato. & deinde alter eorum aliquid adquisiuit, sibi profecto acquireret & non alteri, quia matrimonium iam non est, quod erat causa communicationis, vt in hac lege & similibus, qua cessante, cessare nimirum debet communicatio. l. adigere. §. quamvis. ff. de iure patro. & quod per ingressum religionis cessat matrimonium ratum & non consummatum, probat text. optimus in d. cap. ex publico. de conuersi. coniugato. de cuius intellectu agit eleganter frater Alfons. à Veracrucis in speculo coniugiorum, part. 3. artic. 28. quod probat etiam lex ista, ibi, cōptaren de confuno. Nam huiusmodi emptio fieri nō potest per coniuges in simul habitantes, cum separati sunt ipsi & eorum bona iustissimo iudicio ecclesiæ, vt aduertit Did. Castelli in d. l. 16. Tauri, in glo. magna, colum. vltim. & Ioann. Lupi in d. l. 16. Tauri, num. 33. ¶ Caterum si ex voluntate vtriusque coniugis, voto castitatis factō, quod fieri potest autore Bernardo, & Panorm. in cap. veniens. de regula. notatur in cap. dudum. de conuersio. coniugato. Præposit. in cap. præterea. i. colum. 2. de sponsal. seorsum habitent, quilibet sibi acquireret, nec lucra communicabit, vt probat Did. Segura in rep. l. vnum ex familia. §. sed si fundum, num. 38. ff. de lega. 2. Did. Castelli in l. 16. Tauri, glo. magna, colum. vltim. Ioann. Lupi ibidem num. 34. ¶ Secundo limita legem nostrā, vt communicationi lucrorum locus non sit, si ante contractum matrimoniū conueniat inter coniuges, quod vxor non gaudet hoc legis beneficio, neque ei quærat medietas bonorum constante matrimonio quæsitorum, nec ad æs alienum eo tempore contractum teneatur, valet etenim huiusmodi conuentio, vt sensuit Bernar. in cap. 2. de dona. int. vir. & vxor. in verbo, si non est aliud, idem voluit Ioann. Faber. in rubr. instit. de nup. & nuncupatim in nostra specie Roderi. Xuar. in l. 1. tit. 3. de las ganancias libr. 3. fori, limi. i. versic. quæritur & secundo. Ioann. Lupi. in repe. rubr. extra. de dona. int. vir. & vxor. §. 63. num. 1. & deinceps Anton. Gomez. in l. 60. Tauri, per tex. ibi Cassane. in consue. Burgund. rub. 4. §. 2. in verbo, & acquista, nu. 15. versic. limita. 4. Quod pactum fieri communiter solet, quoties maritus est diues, mercator forte, & vxor pauper, estque ad id text. optimus in cap. 1. de filijs nat. ex mat. ad morgana. contra. in vñbus feudorum, vbi valet pactum vel consuetudo, quod vxor vel eius filij nihil possint capere de bonis mariti. ¶ Solet in tutelam huius limitationis citari doctrina Bart. in l. quia poterat post Dyn. ibi. ff. ad Trebellian. dicentis, quod si duo erant socij eiusdem negotiationis, quorum alter vult ire Venetias, alter contradicit: nihilominus qui volebat ire Venetias dixit se velle periculo suo iter facere, iuit & multum lucratum fuit: socius qui contradixit nullam habebit partem lucri, & ita Bar. attestatur, definitum fuisse per legem illam. & Bar. sequuntur Ang. Cuma. Paul. Imol. & Alex. ibidem. Ang. de Aretin. in §. illud, insti. de societa. Petr. de Vval in tract. de duos frat.

fratr. §. part. q. 4. Ang. & Imol. in l. postulante. §. sed si in huiusmodi. ff. ad Trebell. per illum tex. Paul. Cast. in l. pen. §. mancipia. ff. sol. matri. eius legis autoritate. Ang. in l. ex duobus. ff. de nego. gest. est casus in l. si vnus ex socijs. §. 1. ff. pro socio, ibi nam si suo nomine (quoniam fortis periculū ad eum pertinuit) vñ furas ipsum retinere oportet, sic ergo dicemus in proposita specie, eo quod maritus in se suscipit periculum æris alieni constante matrimonio contracti, nimirum si cōmoda & lucra eū sequātur, & potissimum vxore consentiente, arg. tex. in §. illud. in l. de socio. †

60 Extende prius limitationem istam, vt procedat etiam si vxor constante matrimonio lucris generaliter renuntiauerit, vel specialiter, veluti si marito volenti domū emere, vel veltigalia conducere contradixit, dicens se nolle partem debere in emptione illa, vel conductione, & super hoc fecit cum marito pactum, valebit siquidem talis renuntiatio & pactum, vt in l. 22. in legibus styli. incip. otiosi el marito, & in l. 9. infra hoc titulo sumpta ex l. 60. Tauri, ex qua id expendit Anto. Gomez, nam licet donatio inter virum & vxorem prohibeatur, vt in l. 1. & pertotum. C. & ff. de dona. int. vir. & vxor. valet tamen quoties ex donatione coniux non sit pauperior, nec patrimonium diminuit, licet propter donationem non efficiatur ditior, vt si quis renuntiet hæreditati, legato, vel fideicommissio, vt ad alterū coniugem fortē substitutum, vel coniunctum, vel ab intestato successorū perueniat, vt in l. si sponsus. §. si maritus. 2. ff. de dona. int. vi. & vxor. & ibi ex eo notat Odofre. Bar. & ceteri scribentes, cui conuenit. l. 5. tit. 11. par. 4. vbi Grego. Lupi in glo. vlt. tenet contrarium debilibus fundamentis, tex. in l. profe. titia. §. si pater ff. de iure doti. & in l. qui aut. ff. de his quæ in fraud. credi. l. cum oportet. §. in autem. C. de bon. quæ libe. vbi pater, qui filio donare non potest, potest tamen renuntiare vñ fructui in bonis aduentitijs sibi competentis, & ibi notat Bald. Paul. Salice. & commun. DD. tex. in l. pen. ff. de collat. bono. Nec obstat, si dixeris, quod dominium transit ipso iure in vxorem rerum acquisitarum constante matrimonio pro parte sua, atque ideo non posse patrimonium iam quæsitum donare marito: verē siquidem & non fide quæritur dominium, vt infra dicam in l. 9. infra eo, vbi hæc materia renuntiationis lucrorum discutitur. †

61 Tercio limita conclusionem nostram, vt procedat in acquisitis iustē, secus si iniustē, vt iudex ex repetitis, patronus ex illicito patrocinio, vel quilibet aliunde furto, ludo, adulterio, vel vñ furaria prauitate, vel alio quolibet maleficio: hæc namque sic acquisita nō communicantur inter coniuges, secundum Cassan. in consuet. Burgun. rubr. 4. §. 2. in verbo, & acquestez, num. 16. in fi. Rod. Xuar. in l. 1. tit. 3. lib. 3. fori, limi. 4. Ioan. Lupi in repe. rub. extra de don. int. vi. & vx. §. 65. nu. 9. Quia lex vel statutum disponens de rebus acquisitis, vel quærendis intelligitur de iustē non iniustē acquisitis, secundum Barba. in cap. conqueztus. de foro comp. citat. l. quod feruus. ff. de acq. poss. & l. cum oportet. C. de bon. quæ lib. l. certē. §. mala medicamenta. ff. fami. ercisc. quod inducit aduersus quosdam religiosos inhiantes temporalibus, qui monasterijs suis quomodocunq; acquirere nō designantur, siue iustē, siue iniustē id faciāt, qđ

minime fieri oportet, vt & Ioann. Lupi adnotauit. & §. 65. in principio. † Cuius ratio est, quia inhonestarum rerum non contrahitur societas, nec inde quæsitum communicatur, vt in l. si fratres. §. socium. ff. pro socio, vbi socius etiam omnium bonorum nō cogitur cōferre, quæ ex causis prohibitis acquisiuit, cui conuenit. l. 2. tit. 10. par. 5. optimus tex. in l. quod autem, & l. nec præmittendum. ff. pro socio, vbi quod ex furto, vel alio crimine quæsitum est, in societate nō oportet conferri, quia delictorū turpis causa, atque fœda communitio est. l. 8. tit. 10. p. 5. Optimum huius limitationis tradit exemplū Rod. Xua. in d. l. 1. tit. 3. lib. 3. fori, limi. 4. equitis aurati, qui à vassallis suis constante matrimonio extorsit violenter obsequia & seruicia plurima, ab ipsis exigis operas indebitas, ex quibus multa iniusta acquisiuit & per vim: respondit enim Roderic. ipse hac in specie eo defuncto, vxorem in preestitum non posse medietatem horum lucrorum ab hæredibus mariti exigere. † In dubio tamen iustē acquisita præsumuntur, nisi contrarium probetur, arg. l. marito. ff. pro socio, & cap. cum dilecti. de accusatio. Bart. in l. cum oportet, num. 5. C. de bon. quæ libe. Ioann. Lupi in rub. extra de dona. int. vi. & vxor. §. 65. num. 9. Ex quo num. præcedenti ipse dixerat, quod si vxoris hæredes peterent quæ sita constante matrimonio, maritus nō posset allegare esse iniustē quæ sita, quia allegaret turpitudinem suam, cōtra. alias & ibi notat Bar. ff. de iure iur. senfit Raph. in d. l. quod feruus. ff. de acq. poss. & ibi Alex. Bal. in l. 2. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. † Hinc fit, quod si maritus huiusmodi res iniustē acquisitas sponte communicabit ad domum deferendo, communia erunt, & æqualiter inter eos, vel eorum hæredes diuidenda, vt in l. certē. §. mala medicamenta. ff. fami. ercisc. l. sed, & si poss. ff. de peti. hæredi. tenebitur tamen vxor ea restituere, vel maritus ipse ex bonis omnibus satisfaciet, imo & pœnā soluet, si vxor alienas, vel malē acquisitas esse sciebat, secus si ignorabat: quia tunc male acquisita tantū ex bonis communibus restituet, non pœnam. l. si igitur ex hoc. ff. pro socio. Ex quo tex. inferebat Bald. in l. 1. C. pro socio, & Sali. in l. si societatis, eod. tit. in fine, quod si plures sunt socij omnium bonorum, quorum alter ex vñ furaria prauitate argenti, aurique copiam quæsiuit, & cōmunicauit socio, & fratri, episcopus poterit compellere fratrem eundemque socium ad vñ furarum restitutionem. Idem ergo dicemus in vxore, eadē ratione, vt censet Ioan. Lupi in rep. rubri. de dona. int. vir. & vxor. §. 65. num. 10. vbi & nu. 12. in fine probat, maritum postquam illicitē acquisita adduxit in domum, posse eorum restitutionem facere sine consensu & voluntate vxoris, etiam si condemnatus non fuerit: cum ea potuerat alienare, vt infra subiiciam in cōmento. l. 5. infra eo. † Quarto tempera assertionem legis nostræ, nisi aliud consuetudine obseruetur in aliqua ciuitate, vel prouincia huius regni, prout fieri solebat in ciuitate Hispanensi, teste Roderico Xuares in l. 1. tit. lib. 3. fori, versic. sexto limita hanc legem, & fit etiam in ciuitate Cordubæ, vbi lex ista recepta non fuit, nec in ea habet locum isthæ cōmunicatio inter virum, & vxorem, vt attestantur Ioann. Lupi in rep. rubr. extra de dona. int. vi. & vx. §. 60. in fin. & Iacob. Septi.

Lib. 5. Titulo. 9.

Septima. in libro. de institutionibus Catholicis. cap. 9. num. 93. Grego. Lupi. in l. 24. tit. 11. in glo. magna. col. vlti. post prin. par. 4. leges enim fori, nullam vim obtinent, nisi quatenus sunt in usu, quare articulos faciunt advocati semper de usu illarum legum, vt latè probat Rod. Xua. in proemio fori. Sed hodie crederem, limitationi huic locum non esse, eo quod iam non lex fori dicitur, sed lex regia in hoc volumine inserta, quæ legis vim obtinere præcipitur in lege & pragmatica sanctione, in principio huius voluminis appositæ. † Sed circa hanc limitationem sese offert pulchra dubitatio, in domicilio viri viget consuetudo diuidendo bona constante matrimonio quæ sita iuxta legem nostram, in loco verò, vbi contractum est matrimonium, nempe, Cordubæ, vel in alio loco extra regnum istud non sit diuisio vel communicatio lucrorum inter coniuges, quin locus debeat attendi, si se offert casus, in quo petatur diuisionem fieri, vel quia solutam est matrimonium morte alterius coniugis, vel quia alter ex coniugibus fuit hereticus, atque ideo eius bona sunt confiscata (quia in specie portio coniugis infontis, nempe, medietas lucrorum non amittitur, vt in l. 10. infra eod. sumpta ex l. 77. Tauri, quæ immodicam sedauit controuersiam doctorum hanc quæstionem disputatum, antequam lex illa conderetur, vt constat ex integro tractatu Didaci à Segura de bonis lucratas confinto matrimonio) nū quid attendatur locus contracti matrimonij, an verò locus domicilij mariti, vel eius loci, vbi se trāstulerūt ad degendum, vel locus vbi bona sita sunt? Et ommissa disputatione fac sequentes conclusiones. † Prima conclusio, quoties in contractu matrimonij facta sunt ex presens de bonis illis, huic vel illi, vel vtrique coniugum in toto, aut parte quærendis, seruanda sunt, reiecta distinctione locorum, vel consuetudinum, vt potest quæ non contra bonos mores, sed magis legibus ipsis comprobantur, vt in cap. 1. de sponsal. vbi hoc notant Anto. Felin. & ceteri interpretes capit. 1. de filiis natis ex matris. ad Morganaticam contr. & nuncupatim deceditur lege regia. 24. tit. 11. de dotibus & donationibus vel arhis, par. 4. Roderi. Xua. hoc voluit in d. l. 1. tit. 3. lib. 3. fori. 6. limi. versic. secundo limitabis, fol. 18. pagi. 1. Iacob. Septimacen. in lib. de institu. Cathol. c. 9. num. 94. referens multa circa hoc scripsisse Alexan. conf. 150. lib. 2. & conf. 87. lib. 6. Cuill. Bene. in rep. c. Raynuntius, in verbo, duas habens filias, nu. 197. Dec. conf. 225. & 402. & rursus conf. 578. & 655. & in l. pactum quod dotali, num. 10. C. de pact. Goza. conf. 87. & Boerium decif. 204. † Secunda conclusio, licet regulariter in omnibus contractibus possit quis in loco contractus celebrati conueniri, nisi alio loco sit destinata solutio, vt in l. hæres absens. §. 1. ff. de iudic. c. Romana. §. contrahentes de foro comp. lib. 6. in contractu autem dotali secus est, nam maritus dote recepta ad eius solutionem conueniendus non est in loco contractus, sed in eo, vbi domicilium habebat tempore contractus. l. exigere dotem, vbi Bart. Bald. Ang. Paul. & communiter DD. id notant. ff. de iudic. quam legem dicit singularè Bald. Nouellus in tract. de dote. 9. par. priuilegio. 18. Rochus Curtius cap. vlt. de consuetud. folio paruo. 72. colum. 1. & hoc esse speciale fauere dotis existimant DD. communiter, vt eius exactio fiat

in loco domicilij mariti, quia illic videntur coniuges destinasse solutionem, vbi mulier virum sequutura fori fori debet, vt in l. cum quedam. ff. de iur. omn. iudi. & ita communiter sentire doctores attestatur Alexand. qui eos sequitur, conf. 100. num. 8. lib. 3. Felin. in cap. 1. de sponsal. num. 24. dom. Dida. Couarru. in epitome de sponsal. 2. par. cap. 7. in principio, nu. 6. Iacob. Septimacen. addens concordantes in libr. de institu. Cathol. cap. 9. num. 96. † Tertia conclusio, si in loco domicilij mariti statutum disponit, quod vxore decedente sine liberis, maritus lucretur tertiam partem dotis, & in loco vbi fuit celebratus matrimonij & dotis contractus, sit alia consuetudo, attenditur quoad litem de cisionem statum loci, in quo vir domicilium habet, licet secus sit in alijs contractibus, vt in l. si fundus. ff. de cunctio. l. 1. in principio. ff. de usufru. lega. cum similibus. ita censuit Bart. in l. cunctos populos. q. 1. C. de sum. Trini. & fid. Cath. & ibi Iaso. in repe. num. 60. & Fran. Purpura. nu. 97. attestatur hanc esse communem opinionem, prout & attestatur Hierony. Grat. confil. 113. nu. 1. io. & 11. licet ipse videatur sentire contrarium, communem etiam sequitur Maria. Soci. Iunior conf. 14. lib. 1. etiam si matrimonium contractum fuerit in domicilio vxoris, Anto. Abb. & alij in cap. 1. de sponsal. dom. Did. Couarru. in epitome de sponsal. 2. par. cap. 7. in prin. num. 6. Alex. alios citans conf. 100. nu. 8. lib. 3. vbi num. 9. asseuerat locum habitationis mariti esse attendendum, non locum originis, quod etiam probauerat glo. notab. in cap. statutum. §. cum verò, in verbo, vnam dictam. de rescrip. libr. 6. alia in l. exigere dotem, in verbo, redditura. ff. de iudi. notat Ant. & docto. in cap. vlt. de foro comp. In dubio namque de domicilio habitationis intelligi oportet, secundum Bald. in l. vlt. numer. 45. C. de ed. diu. Adri. toll. & in conf. 229. lib. 1. Ant. de Butr. conf. 21. in fi. Pet. de Anchorra. conf. 437. Imol. in cap. fi. de foro comp. Socin. in cap. 1. 2. col. eod. tit. & conf. 129. lib. 1. Iaso. in l. 1. col. 5. C. de sum. Trini. & fide Cathol. in l. si arrogator, num. 46. ff. de adoptio. Nicol. Euerardus in locis legalibus loco. de contractu ad distractum. Curt. Ionior in dict. l. exigere dotem, nu. 18. ff. de iudi. Dec. conf. 352. Rogeri. de Mota in repe. l. hæres absens, num. 111. ff. de iudi. Matth. Affl. decif. Neap. 226. & decif. 384. nu. 7. Hippol. Marfi. in repe. l. vltim. numer. 60. ff. de iuri. omni. iudi. Anto. Imol. Felin. & alij in cap. fi. de foro compet. Bertr. conf. 109. lib. 1. Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 9. gloss. 2. num. 21. & 22. Affli. decif. Neapol. 384. nu. 7. Deci. in l. si ea. 2. notab. ff. de offi. assesso. Carol. Moline. ad Alex. conf. 100. num. 9. lib. 3. † Quarta conclusio, si diuersæ sint statuta leges, aut inducunt consuetudines, quo ad communionem, seu diuisionem rerum matrimonio constante acquisitarum, seu circa alia, in loco vbi vir domicilium habitationis habet, & in loco domicilij vxoris: seruandæ erunt leges domicilij mariti, non domicilij vxoris, vbi contractum fuit matrimonium. Nec refert, quod maritus mueret domicilium, atque decedat in loco translationis, adhuc enim locum habet communis opinio, quidquid aduersetur Salic. in d. l. cunctos populos, vt ibi attestatur Iaso. in rep. num. 63. Roder. Xua. in d. l. 1. tit. 3. de las ganancias, lib. 3. fori, limi. 6. & hanc esse communem opinionem attestatur Nico. Boer.

Boer. in consue. Bituricen. tit. de consuetudine matri-
monij, & dowerij. §. 4. dom. Did. Couarru. in epitom.
de sponsal. 2. par. cap. 7. in prin. num. 7. quia animi de-
71 *stinatione in domicilio mariti videtur cōtractum ma-*
rimonium, vt ex supra citatis authoribus colligitur.
† Hæc tamen conclusio & duz præcedentes restringū-
tur, & limitantur plurifariam. Primò, vt procedant
quoties maritus contraxit matrimonium in loco do-
micilij vxoris, vt aduena, nō animo ibi commorandi,
& perseverandi, sed confestim recedendi in locum do-
micilij & habitationis ipsius mariti, tunc nimirum in-
spicitur cōsuetudo loci, in quem se trāsferunt, & non
vbi matrimonium contraxerunt: (quemadmodum
fit quando quis contrahit cum advena, quem scit sta-
tim recessurum, non enim conueniuntur in loco contra-
ctus, vt pote qui videatur solutionem destinasse in lo-
cum sui domicilij, vt in l. hæres absens. §. proinde. ff.
de iudi.) & alijs rationibus supra numeris præceden-
tibus traditis. Secus verò si matrimonium contrahit-
tur eo animo, vt coniuges in loco domicilij vxoris, vbi
contractum fuit matrimonium habitarent, tunc enim
quia maritus animo gerebat cum vxore cohabitare
eodem loco, leges illius loci sunt attendendæ, vt bellif-
sime voluit Bald. in l. vlt. colum. 1. C. si à non compe-
iadi. Adorand. Imol. & Fel. num. 26. in cap. 1. de spō-
sali. Franl. rement. notab. 66. Iaso in l. cum quædam
puella. notab. 1. amplia. ff. de iuri. omni. iudi. & in d. l.
cunctos populos. ite. f. 10. 6. eodum. vers. 2. limi. & ite-
rum. de d. 10. colum. 14. Guill. Bened. in rep. cap. Ray-
nantius, verbo, & vxorem nomine A. de lasiam. nu. 785.
de testam. Barba. in rub. extra. de consue. col. 5. versic.
posset etiam, & conf. 4. col. 1. lib. 2. Marfil. in singula.
267. paulò ante finem, & in repe. l. vlt. nume. 66. ff. de
iuri. omni. iud. Fran. Parp. in d. l. cunctos populos, nu.
120. Dec. optimè in rationem huius limitationi reddens
conf. 284. nu. 8. ibique tradit huius rei exemplum, ex
quo animus coniugum possit colligi, nempe, si post
contractum matrimonium in loco & domicilio vxoris
manerunt, & ibi longo tempore cohabitauerunt.
72 *† Actus enim qui sequitur declarat intentionem præ-*
cedentem. §. pauonum, inst. de rer. diui. l. sed Iulianus.
§. proinde. ff. ad Maced. notat Bar. in l. licet. §. sed &
si parauerit. ff. de lega. 1. vbi asserit quem præsumi ha-
buisse animum faciendi, quod postea facit. Nam quæ
cōfestim sequitur, declarant animum præcedentem,
cap. officij. de electio. l. si ventri. §. si ff. de priuileg. cre-
di. vbi Bart. idem Bar. in l. post contractum. ff. de do-
na. & vltra. præcitatos DD. num. præcedenti, idem
voluit Tiraq. de legib. connubiali. gloss. 2. num. 46. &
49. Cassan. in consue. Burgund. rubr. 4. §. 2. in verbo,
Ouduchie de Bourgongne, nu. 7. pag. 133. colum. 2. ad
medium Hierony. Grattus omnino videndus cōf. 113.
lib. 12. num. 12. & deinceps. Ioan. Lupi in rep. rub. extra
de dona. int. vir. & vxor. §. 55. numer. 12. & ibi Bernard.
73 Diez à Lucò in apostillis. † Vbi Ioann. Lupi asserit
ita esse intelligendā. l. 24. tit. 11. par. 4. cuius verba sunt.
E deximos, que el pleyto q̄ ellos pusierē entre sí, deue va-
ler en la manera que se auinieron ante q̄ casassen, o quā
do casaron: e no deue ser embargado por la costumbre
cōtraria de aquila tierra do fuesen a morar. Esto mesmo

seria maquer ellos no pusiesen pleyto entre sí, ca la costū-
bre de aquila tierra do hizieron el casamiento deue va-
ler quanto en las dotes, è en las arras, è en las ganancias
que hizieron, è non la de aquel lugar do se cambiaron.
Ecco tex. ille adueriari omnino videtur communi sen-
tentia & dispositioni. l. exigere dotem. ff. de iudi. cum
ait quoad litis decisionem legē loci contractus matri-
monij obseruandam fore. Sed nihilominus ea lex re-
gia communiter intelligitur, quoties matrimonium
eo animo contractum fuit, vt eodem loco coniuges ha-
bitarent, & ibidem degentes permanerent. Nam licet
postea animum, seu propositū mutauerint, & ad alium
locum se transfulerint, in quo diuersa fuerit consuetu-
do, attendi debet lex seu consuetudo loci contractus,
iuxta sententiam Bald. communiter receptam in d. l.
vlt. C. si à non compe. iudi. & aliorum supra num. præ-
ced. citatorum, ne lex illa eueniat, quæ hætenus com-
muni consensu fuerant de h. a. ita eam intelligit Rod.
Xuar. in sigais quidem vir. in d. tit. 3. de las ganancias,
lib. 3. fori. limi. 6. dom. Did. Couarr. in epitom. de spon-
sali. 2. par. cap. 7. in prin. num. 8. Iacob. Septimacen.
Episcopus ciuitaten. iurisperitissimus in libr. de institt.
Catholicis, cap. 9. num. 97. & 98. Greg. Lupi grauissi-
mus Iuriconsultus in d. l. 24. tit. 11. par. 4. in verbo, et
casamiento, & iterum in verbo, ganancias, versic. aut
contrahitur matrimonium in loco vxoris, atque ita
quotidie præsticari in regia cācellaria attestatur Ioan.
Lupi in d. §. 55. num. 12. & ibi Bernard. Diez à Lucò
Episcopus Calagurritanus. Quorum sententia mihi
admodum placet, licet contrarium audacter asseueret
Anto. Gomez in l. 33. Tauri, numero. 75. dicens hunc
intellectum communem Nostratum esse manifestam
diminationem, in quo iudicio meo fallitur, nam si cū
iudicio appendantur verba d. l. part. hoc præferunt,
dum ait. *E despues que son casados acaee que vienen a vi-*
uir a otra tierra. Ecce lex sentit, eos ab initio habuisse
animum degendi in loco, vbi matrimonium contra-
xerunt, & ibi perpetuò manendi, deinde casu, muta-
to proposito recesserunt, hoc denotat verba illa, acaee,
hoc est, contingit, succedit ergo regula vulgata, in-
spici de bere locum, vbi res esse solent perpetuò, non
vbi casu adsunt, vel absunt. l. si ita legatum est. ff. de
lega. 3. l. nihil interest. ff. de capti. Oldr. conf. 248. An-
charta. conf. 90. Alexan. conf. 216 lib. 7. Felin. in cap.
Rodulphus. de rescript. & capit. quoniam. de offic.
ordi. Deci. conf. 472. & iterum, conf. 523. Franc. Ripa in
tracta. pestis. tit. de priuileg. contractum, nu. 180. Tiraq.
de primogenijs. q. 48. nu. 4. & 6. præterea hoc ipsum
suadent verba vltima d. l. 24. tit. 11. part. 4. ibi, *E no la*
de aquel lugar do se cambiaron, hoc est, mutarunt, si
tanquam aduena ibi contraxisset vir non diceretur
mutare domicilium & habitationem, sed quia animū
habuit ibi habitandi, vbi contraxit, animum & do-
micilium mutare dicitur, alibi se transferendo. † Secū-
do huius conclusiones tres supra traditas, numer. 67.
68. & 69. vt procedant quoad bona sita in domicilio
viri, non quoad bona alibi sita, vbi vigeat alia cōsue-
tudo, nam bona sita Cordubæ iudicabuntur, iuxta Cor-
dubæ consuetudinem, vt non diuidantur: bona verò
sita Pinciz, vel in alio loco, vbi viget cōsuetudo de lu-
cia

cris constante matrimonio habitis diuidendis, iudicabuntur iuxta legem nostram, & inter coniuges diuidentur. Lex siquidem domicilij mariti non est consideranda, quoad bona quæ alibi coniuges habent, sed iuxta cõsuetudinem, vel legem eius loci, vbi sita sunt: quoniam consuetudo non extenditur extra territorium, maximè vt includat res alibi existentes, vbi diuersa, aut cõtraria lex, vel consuetudo viget. cap. illa. 12. distinctio. l. vlt. ff. de iuri. omni. iudi. quæ sententia multis iuribus probatur & frequentiori iurisprerurũ calculo recepta est. l. forma. §. si verò. ff. de censu. l. si verò. ff. de tuto. & cura. dotis ab his. l. Titij. §. tutor. ff. de admini. tuto. l. constitutio. ff. ad munic. ip. l. certa forma. C. de iure ficti. li. 10. l. 1. C. de mulieri. & in quo loco eod. lib. l. venditor. §. si constat. ff. comm. prædio. c. ecclesia. 13. q. 1. cap. de decimis, & seq. 16. q. 1. Sed & iuris interpretes communi consensu hanc sententiam sequuntur, nempe. Iaco. Aret. Guill. de Cyn. Dyn. Ray. Ioan. Faber. Bald. num. 17. & Alciat. in glo. vlt. colum. 1. & pen. in. l. 1. C. de sum. Trin. idè Bald. conf. 245. li. 1. dicens hanc opinionem communiter obseruari, & præteari, & cõs. 132. ad fi. lib. 2. Collecta. in cap. 1. de cons. tit. 3. col. vers. quid si consuetudo, & ibi quoque Ancharr. in rep. 12. q. prin. post prin. vers. sed circa personas, & vers. per ista soluitur questio, & iterũ vers. quæ ro iuxta prædicta. In quo loco attestatur ipse Ancharr. communem esse opinionem, vt in successione intestati attendatur locus bonorum, sine distinctione, an sit statutum reale, vel personale, hanc quoque sententiam tenet Masueri. in titu. de successioneibus & vltimis voluntat. §. item illud quod dicitur. Nicol. Perus. in tract. de success. ab intest. in. 6. specie filiorum. 1. partis prin. col. 5. vers. sed nunquid stante tali cõsuetudine. Alex. conf. 16. dubio, lib. 1. vbi Carol. Moline. hanc veram esse asseuerat & cõmunem, reiecta verbali distinctione Bar. idem Alex. conf. 128. lib. 1. & conf. 19. lib. 6. hanc dicens communem sententiam. Corn. conf. 115. nu. 4. & 5. lib. 6. & conf. 202. num. 11. lib. 2. & conf. 85. lib. 3. Soci. conf. 288. & conf. 292. lib. 2. Iacob. à S. Georgeo in tracta. feudo. col. 6. vers. in super quæro quidam, Geor. Natan. in rep. cap. quauis pactum, col. 61. vers. 9. facit, de pact. lib. 6. Nicol. Euerardus in locis legali bus loco. 79. col. 12. vers. hinc etiam videmus. Tiraq. in tract. primogeniorum. q. 46. num. 1. & 2. & numer. vlt. dicit ita seruari in regno Franciæ, idem voluit Ruben. conf. 71. Alber. Brun. in tracta. de statutis excludètibz foeminas. q. 25. vbi late differens concludit hanc esse receptiorem sententiam, quòd quomodocunque statutum loquatur, siue in rem, siue in personam, non trahitur ad bona sita extra territorium, sed seruanda esse statuta, vel consuetudines cuiuscunque loci, quoad bona vtroque sita, atque idem respondit Ludo. Gozadi. conf. 45. num. 11. & 17. qui est omnino videndus. Citerius in tracta. primogenitura, lib. 2. q. 7. idem voluit in simili consuetudine Franciæ, de bonis constante matrimonio quæ sitis inter coniuges diuidendis, Ancharr. conf. 163. Deci. cõs. 83. Curt. Sen. conf. 43. num. 19. Cassan. conf. 7. & in consue. Burg. rub. 4. §. 2. colum. 8. Oldr. conf. 249. Ioan. And. ad Specul. in titu. de instrumen. editio. §. cõpendiosè. Signo. conf. 166. plenius, ac melius. Aymon Crauet. conf. 30. per

totum dom. Did. Couarr. de sponsal. 2. part. cap. 7. in principio, num. 9. Iacob. Septimacen. de institu. Cath. cap. 9. num. 99. & seq. Greg. Lup. in. d. l. 2. 4. tit. 11. de dotibus, par. 4. in verbo. ganancias, ad medium. † Et tum potissimum limitatio nostra procedit, cum verba. l. 1. tit. 3. lib. 3. fori, & legis nostræ de lucris communicandis sint in rem scripta, & circa rem principaliter disponent, non circa personam, vt patet ibi, *Toda cosa que el marido e la muger ganaren o compraren de consuno, ayan lo ambos de por medio.* Sed quoties lex, vel statutum disponit circa rem, non se extendit ad bona alibi extra territorium existentia, sed iudicari oportet secundum consuetudinem, vel statutum loci, vbi res sita sunt, quia consuetudo afficit res ipsas, siue à ciue, siue à forense possideantur. l. rescripto, in fi. ff. de muner. & honori. Secus esset vbi statutum, vel lex disponeret circa personas, vt voluerunt Petr. & Cyn. colum. vlt. & Bart. numer. 41. & 42. in. l. 1. C. de sum. Trin. Imol. in cap. cum olim, ad fi. de cleri. coniuga. Panor. in. c. quòd clericis, & ibi quoque Bar. de foro comp. Alex. conf. 44. lib. 5. Barb. conf. 75. lib. 3. vbi hanc esse communem attestatur, & Soci. conf. 128. lib. 4. & Marti. Laud. in tracta. de primogeni. charta. 5. Sed communior & receptior est sententia, quòd non fiat hæc distinctio, sit ne statutum in rem, vel in personam scriptum, vt probati uul. 76 præceden. † Alia item ratione videtur, cõsuetudinẽ hanc non extendi ad bona in alio loco sita, vbi contraria vel diuersa viget consuetudo, nempe, quia consuetudo inducens communionem acquiritorum inter virum & uxorem, dicitur contraria iuri communi, quo iure acquisita per vnum coniugem ad alterum pertinere nõ debent, sed acquirētis præcipua fiunt. §. 1. in fi. per quas person. nob. acqui. vbi certè sunt personæ per quas nobis ius quæritur, veluti per seruos filios familias, monachos, & alios id genus, inter quos maritus, & vxor non referuntur, quare cum sit odiosa (vt pote contra ius commune, iuxta l. ius singulare, & l. quod vero contra. ff. de legib. l. aduersus. C. de emp. l. 2. C. de noxali. c. cum dilectus de consue. c. quod dilectio. de consang. & effi. c. 1. & 2. de fili. presby. libr. 6. & ita ad probationem odij arguit Bald. in. l. non sine. C. de bon. quæ lib. Abb. conf. 1. col. 2. lib. 1. & conf. 117. col. 2. lib. 2. Corn. conf. 89. lib. 3. & conf. 371. lib. 4.) non extenderetur ad bona extra territorij existentia dispositio siquidem odiosa statuti, vel cõsuetudinis, non extenditur ad bona extra territorium existentia, secundum Bar. in. l. cunctos populos, nu. 32. C. de sum. Trin. quem sequitur Bald. & Sali. & ingens doctorum agmen, eiusque opinionem citat magis cõmunem Alex. conf. 16. lib. 1. nu. 1. in fi. idem voluit Bald. conf. 460. ad fi. lib. 1. & conf. 131. lib. 2. & conf. 119. lib. 3. Iaf. in. l. recõiuncti, col. 49. vers. in casus est. ff. de leg. 3. & conf. 163. lib. 2. Corn. conf. 115. col. 1. lib. 2. & conf. 85. & 162. col. 1. ad fi. lib. 3. Card. conf. 2. Capra. cõf. 42. And. Sicul. conf. 38. lib. 3. Dec. conf. 276. & cõf. 314. circa finem, vbi hæc asserit esse cõmunẽ, & ab ea in iudicãdo & cõsulendo non esse recedendum. Alexand. conf. 71. vlt. dubio. & conf. 136. Dec. in. l. ff. de iuri. omni. iud. colum. 1. Iacobus Septimacen. de institutionibus Catholicis. cap. 9. num. 101. Curt. Iunior. conf. 108. numer. 30. Ludou. Gozadin. con. 49. Aymon Sabillia. conf. 30. numer. 31. † Et

- 77 *Et quod consuetudo communicandi inter coniuges bona constante matrimonio quæsitæ sit odiosa, exerbant, & contra ius probat Ioann. Andre. in capit. 2. de dona. int. vir. & vxor. Nicol. de Vvald. in tracta. de successio. ab intest. par. 4. Cassane. in consue. Burgund. rub. 4. §. 2. colum. 2. Iacob. Septimacen. de instit. Cathol. cap. 9. num. 103. vbi etiam nu. sequen. respondet ad l. 24. tit. 11. par. 4. * Sed inquirendum est, quid statuetur in bonis mobilibus constante matrimonio quæsitis, quis locus attendatur? Bal. in l. mercatores. C. de comerti. & mercato. id discriminis esse existimat inter immobilia bona & mobilia, quod illa sequuntur territorium, vbi sita sunt, hæc verò personam domini, atq; ideo, inquit, Imperator ibi cõfiscat bona mobilia subditorum extra territorium suum existentia, quam sententiam, vt singularit. refert & sequitur Alex. ad Bar. in l. 1. C. de sum. Trini. colum. pen. & conf. 31. num. 5. lib. 1. quod repetitur conf. 31. lib. 4. idem Alex. cõf. 19. nu. 7. lib. 6. vbi asserit, quod vbi sunt diuersa locorum statuta, bona mobilia sequuntur personam testatoris, & rursum conf. 141. prope finem, lib. 7. Socin. conf. 101. num. 5. lib. 1. Iacob. à S. Georgeo. in tractat. feudorum, in verbo, cum mero & mixto imperio, colum. 4. vers. sed formo vobis quæstionem. Rogeri. Mota. in repe. l. 1. num. 75. ff. de iudi. Cassa. in consuet. Burgund. rub. 2. §. 1. in verbo, & appertinet la confessione, nu. 13. fol. 94. prope finem, idem quoque voluit Masueri. in tit. de dota. & matrimonio. §. item cum agitur, & iuxta hanc sententiã, semper deberet inspicere statutum loci originis, vel domicilij defuncti, quoad bona mobilia, & nõ loci, in quo ea existunt, tanquam scilicet personæ in hærentia non territorio. * Verum contraria sententia verior est, & receptior, imo quod bona mobilia cõfiscantur esse eius territorij, in quo reperiuntur, hoc voluit Bal. sibi vt sæpe affollet contrarius in cap. 1. in princip. colum. 2. in verbo, publicentur de pace tenenda, qui loquitur in confiscatione, cui accedunt Mart. Laud. ibi col. 1. & Card. Alex. colum. 2. & Albarot. in §. si verò pacis, eiusd. c. col. 2. allegat in argumetũ tex. in l. forma. §. si verò. ff. de cõf. sequitur eos Alex. sibi etiã cõtrarius, in conf. 16. nu. 2. lib. 1. & in addi. ad Bar. in l. 1. in principio. ff. de requirend. reis, vbi asserit statutum esse seruandũ eius loci, vbi res mobiles sitæ sunt, etiã in successio. Steph. Bertran. conf. 109. lib. 1. & conf. 105. num. 2. lib. 2. etiam 2. Marfi. conf. 57. colum. 3. lib. 1. Alber. Brunus in tract. statutorum fœminas cõcernentium, art. 8. q. 23. Ludo. Gozadi. conf. 49. nu. 4. Hanc tamen communem sententiã intellige, quoties bona mobilia sunt eo in loco, vt ibi perpetuò maneant, non verò si ad tempus tantum. Hoc voluit idem Bal. qui nulli vnquam sententiæ defuit conf. 341. circa medium, lib. 4. Cardina. Florent. conf. 51. in fi. Sali. in l. cunctos populos, nu. 4. C. de sum. Trini. Alexander. conf. 16. nu. 2. lib. 1. & iterum conf. 18. nu. 7. lib. 6. & cõf. 141. paulò ante finem, & conf. 167. lib. 7. Petr. de Anchor. conf. 155. ad fi. Bened. Capra. conf. 45. pen. colum. 2. dubio, & rursus in 4. dubio, & conf. 159. col. 1. Deci. conf. 472. vers. venio ad tertium. Steph. Bertran. cõf. 105. dubio. 1. lib. 2. Tiraq. de primogenijs. q. 48. num. 2. & seq. vsque in finem. Cirier. de primogenitura. lib. 2. q. 8. Iacob. Septimac. de institutio. Catho. cap. 9. num.
- 80 107. * Ratio huius est, teste Tira. d. q. 48. primogen. quia ea quæ sunt in loco aliquo ad tempus, & eo expulso ad alium locum reuocanda, non censentur esse eius loci, vbi adsunt, sed alterius ad quem reuocanda sunt, non enim censentur illuc esse, vbi inueniuntur, sed magis ad locum destinationis pertinent, & iuxta ipsius ieges & consuetudines regulantur, vt in l. ex facto. §. rerum. ff. de hered. instit. vbi id notant Pet. Cyn. Bal. Aiber. Ang. Imol. & recentiores, & trahunt ad multas quæstiones. l. huiusmodi. §. legatum, & ibi Iaso. 2. notab. & ceteri. ff. de legat. 1. qui filium, & l. qui fundus legatus, & l. si chorus. §. 1. & l. qui saltum. l. ieruus qui fundo, & l. si ita legatum. ff. de legat. 1. pen. §. cum ita. ff. de auro & argenti. legat. l. debitor, & ibi Alber. ff. de pino. l. cum Delanionis. §. Sabinus, & l. prædia. §. 1. ff. de fundo instrui. l. quæsitum. §. Papinia nus. l. Seyx. §. Pamphiliæ. ff. eo. l. generali. §. xori. ff. de viusu. legat. l. fundi. §. Labeo, & ibi Alber. ff. de actio. emp. l. is qui natus, & ibi Bar. & Alcia. ff. de verbo. signi. Nam quæ in loco aliquo sunt, vt ibi perpetuò maneant, ita censentur coherere loco, quemadmodum immobilia, ita notata in l. iubemus. 2. in principio. C. de sacros. eccles. rex. optimus in l. fundi. §. Labeo. ff. de actio. emp. vbi scribitur, ea dici esse edificij, quæ perpetui vsus causa sunt in edificijs. l. 38. & .9. ti. §. de emp. & vend. par. §. 1. cætera. §. itẽ hoc prohibetur, vbi, vt si qua ibi fuerint perpetuò, quasi portio ædij distribui non possunt. ff. de leg. 1. ex quo adnotarunt Iacob. de Aren. Bald. & Alex. ibi in fi. quod domo vendita cedunt emptori, ea quæ in ea sunt domo, ita vt perpetuò maneant, licet ædificia nõ sint, & ibi eos sequitur las. in §. hoc Senatufcõsultũ, in fi. & in l. beneficiũ. col. 2. ff. de cõst. prin. * Sit ergo resolutio in bonis mobilibus constante matrimonio quæsitis, vt tunc deum communicentur inter virum & vxorem, si existebant in loco, vbi hæc consuetudo vigeat, vel ibi erant adducenda, secundum destinationem coniugis acquirantis, licet tempore soluti matrimonij essent Cordubæ, vel alio in loco, vbi consuetudo hæc non vigeat, vt ex traditis per Alexand. colligere fas erit, conf. 16. num. 2. & sequen. lib. 1. & tradunt DD. superius citati. * In annuis autem redditibus & iuribus realibus quid sit statuendũ videamus, vt in pẽsione emphyteutica, vel cẽsuali, iure pignoris, vestigialis, aut redditur annui? Et certẽ hi annui redditus solo coherent redditibus obnoxio, & eius naturam sortiuntur, clem. exiui, de paradiso. §. cumq; annui redditus, & ibi Cardi. notat de verbo. signi. l. qui a cõtionem. ff. de regul. iur. l. si. C. vbi in rem actio. Frederi. consil. 82. Zambare. conf. 66. Alex. consil. 15. lib. 7. Cirierus. de primogenitura, lib. 2. q. 9. Rub. conf. 136. Cassane. in consue. Burgund. rub. 5. §. 1. Deci. consil. 136. Bertrand. conf. 243. in principio, lib. 2. Matth. affli. decis. Neap. 395. num. 8. & in consilii. Sicilicet. incip. violentiarum, colum. vltim. Rip. in rep. l. rem quæ nobis, num. 16. ff. de acq. poss. Tiraq. lib. 4. de retractu. §. 32. gl. vnica, nu. 79. & §. 1. glo. 6. num. in. & 12. Iacob. Septim. de instit. Cathol. cap. 9. nu. 108. Quare consuetudinem loci, vbi sita sunt bona, ex quibus redditur pẽsio, esse inspiciendam hac in specie tenent DD. superius citati. * Cuius ratio est, quia hi annui redditus, etiam redimibiles inter bona immobilia computantur, quando sunt su-

Libro 5. Titulo. 9.

per re aliqua immobili cōstituti & sic vbiq; annua
præstatio est realis, vel mixta, non personalis, vt in d.
§. cunq; annu red datus. l. si quis inquilinos. ff. de lega.
1. in prin. i. iubemus nulli in principio, & ibi gloss. in
verbo, annonas, & Bart. in fin. Bald. Paul. Castr. & alij.
C. de sacrosanct. eccle. l. hac edictali. §. his illud, & ibi
glossa, Cynus, & Bald. in vtraque lectura. C. de se-
cund. nupt. authen. de non alienan. aut permutand.
reb. eccle. in principio, vers. vult enim latere Alex. & Ia-
so. in l. à diuo Pio. §. vlt. 2. l. mi. ff. de re iudi. Alex. in l.
si constante. §. vlt. ff. solu. matri. Alcia. in l. mouentiū.
ff. de verbo. signi. Tiraq. latus in lib. 1. de retractu. §. 1.
gloss. 6. num. 4. & seq. dom. Did. Couarr. lib. 3. resol.
c. 7. num. 2. vers. secundo hos annuos redditus. Cassa.
in consuet. Burgund. rub. 4. §. 1. nu. 4. & sequentibus.
De his autem q. i. perpetui non sunt, sed ad modicum
tempus iudicare debemus, ac de rebus mobilibus, vt
pluribus probatur auctoritatibus Tiraq. lib. 1. de retra.
84 §. 1. glo. 6. num. 7. ¶ Qui autem de actionibus, seu no-
minibus debitorum? in his maior dubitatio est, quidā
enim censent inter bona immobilia connumerari, alij
inter mobilia, alij tertium genus bonorū esse dixerūt,
quos post longam examinationem refert Tiraq. libr.
1. de retract. §. 1. glo. 7. Arius Pinellus alios plures refe-
rens in rub. C. de bon. materis, par. 1. vbi latissimē &
resolutiōe procedit. Sed ad quæstionem nostram vide-
tur minime adaptari posse, quandoquidem actiones
personales, seu nomina debitorum nullo circumscri-
batur loco, nec veniant appellatione bonorum in loco
quopiam existentium, vt in l. Cayus. ff. de legat. 2. in
princip. & in l. fideicommissum. §. tractatum. ff. de iu-
di. l. vxorem. §. legauerat. ff. de leg. 3. & in l. si mihi. §. 1.
cod. tit. l. cum Delanionis. §. vlt. & l. quæsitum. §. Papi-
nianas. ff. de fund. instr. Bal. in l. 1. post prin. ff. de ita-
tu hom. Imo. in d. l. Cayus. Bald. conf. 483. lib. 4. Alex.
conf. 31. nu. 7. lib. 1. Frā. de Aret. conf. 34. prope finem.
Iaso. communem dicens in l. 1. 2. Lectura ad fin. C. de
fam. Trini. & in l. à diuo Pio. §. in venditione, num. 6.
ff. de re iudi. & in §. item Seruiana, num. 42. instit. de
actio. & conf. §. col. 3. lib. 3. Alcia. in l. fin. nu. 80. C. de
pact. & in l. nominis, & rei. ff. de verbo. signific. Ioan.
Cirier de primogeni. lib. 2. q. 9. Carol. Ruy. conf. 155. in
fi. lib. 3. Steph. Bertrand. confil. 162. lib. 1. & conf. 186.
in 3. dubio cod. lib. & conf. 74. nu. 3. lib. 2. & conf. 167.
num. 5. lib. 4. Guill. Bene. in repe. cap. Raynuntius, in
verbo, cætera bona, num. 8. de testam. Tiraq. in repe. l.
si vnquam, verbo, bona, num. 9. & sequent. C. de reuo-
cand. dona. & in tracta. primogeni. q. 49. numer. 1. 2. &
seq. Ari. Pinci. in rub. C. de bon. mater. 1. par. nume. 10.
Iacob. Septimacen. de institutio. Cathol. cap. 9. nu. 109.
atque ideo, ait ipse, nomina ipsa debitorum quodam-
modo hære personæ creditoris, vt in l. quis ergo ca-
sus. ff. de pecul. & l. §. ff. pro socio. ¶ Hoc tamen limi-
tat Lopus allegatione. 19. num. 8. ad finem. vt quauis
nomina debitorum non dicantur circumscripte esse
in loco, quandoque tamen quoad effectum exactio-
nis, quæ fieri potest in certo loco, dicantur esse bona
eiusdem loci, vel prouincie, quare, inquit, ad eum locū
pertinent, vbi de iure & facto fieri potest exactio, vt
in l. ex facto. §. rerum. ff. de hered. insti. l. quæro. ff.
de solutio. & Lapum sequitur Lud. Rom. in l. si con-

stante. §. vlt. ff. soluto matrimonio, & Alexand. confil.
16. ad finem, lib. 1. Steph. Bertran. confil. 74. col. vlt. lib.
2. & conf. 105. in 2. dubio, cod. lib. 2. vbi tamen subdu-
bitat Alcia. in l. cum stipulatur, in fi. ff. de verb. oblig.
Anto. Rub. conf. 136. column. 1. vers. suadet, & 2. Sali.
in l. 1. C. de sum. Trini. col. pen. vers. fin. autem essent
iura, cum ait actiones & nomina debitorum esse eius
loci, in quo debet fieri eorum exactio per. l. quæro. ff.
de solu. l. Titium, & Meuiū. §. tutores. ff. de admi. tut.
cuius do. & rānam & rationes quibus mouetur, refert
ad literam, & sequitur Maria. Socin. conf. 36. num. 6.
inter conf. Bartholo. Soci. eius filij, lib. 1. & ipse filius
conf. 101. nu. 5. cod. lib. 1. quod est repetitum conf. 173.
lib. 2. Alexand. confil. 31. numer. 6. lib. 1. repetitum. conf.
111. lib. 4. idem Alexand. confil. 19. column. 2. in fi. lib.
6. & ante hos omnes. Bald. conf. 357. column. vltim. lib.
3. Tiraq. libr. 1. de retract. §. 36. gloss. 3. numer. 16. & 17.
Ioann. Lecrier. de primogen. lib. 2. q. 9. num. 7. Alex.
etiam sequitur Lapum conf. 16. in fi. lib. 1. Ari. Pine. in
rub. C. de bon. mater. 1. par. num. 12. Iacob. Septimacē.
lib. de institu. Catholicis. cap. 9. num. 109. vbi asserit iu-
ra & actiones confiscatas pertinere ad fiscum loci, vbi
conueniendi sunt debitores. Sic etiam in proposito cō-
suetudo loci, vbi nomina debitorum sunt exigenda,
consideratur quoad communicanda & deuidenda ea
86 quæ constante matrimonio quæsitæ fuerunt. ¶ Tertio
limita prædictas conclusiones, num. 67. 68. & 69. tra-
ditas, vt non procedant, quoties vxor ignorabat leges,
statuta, & consuetudines domicilij mariti, tunc enim
cūm matrimonium dissolutū fuerit, poterit vxor vti
consuetudine patriæ suæ, hæc fuit sententia Bal. in c.
1. §. vltim. de inuesti. de re alie. facta, argu. l. regula. ff.
de iur. & facti igno. & l. cum de indebito. ff. de proba.
hanc Bald. do. & rānam refert & sequitur Præposit. in
capit. num. 9. & 10. & Felin. num. 29. extra de spon-
sal. Iaso. in l. 1. C. de sum. Trini. 2. lectura, nu. 60. Alex.
conf. 100. lib. 3. Marfil. in l. vltim. numer. 68. ff. de iuri.
omni. iudi. Grego. Lup. in l. 24. glo. 1. tit. 11. de dotibus
& arrhis, part. 4. Sed hoc procedere non videtur, eo
quod vxor sciens contrahere matrimonium cum alie-
nigena, debuerat diligenter inquirere leges, seu con-
suetudines loci domicilij mariti: aliās est in culpa: cul-
pa enim est ignorare leges regni communes. l. leges, &
l. leges sacratissime. C. de legi. quare opinionem Bald.
reprobat Cuma. conf. 72. & conf. 26. & conf. 109. Ful-
go. conf. 93. Dec. conf. 19. column. 1. Anton. de Butrio.
& Panorm. in d. cap. 1. de sponfal. Alexand. confil. 101.
lib. 3. Tiraq. de legi. connubiali. l. 14. q. 2. Iaso. & Fran-
Purpura. in l. 1. C. de sum. Trini. nu. 287. Maria. Soci.
Iunior conf. 14. num. 8. 9. & 10. lib. 1. dom. Did. Couarr.
in epitome de sponfal. 2. par. cap. 7. in principio. num.
8. Intellige tamen veram esse limitationem, & Bal. sen-
tentiam, quando vxor tempore contractus credebatur
maritum contraneum esse, aut eiusdem prouincie,
nec alienigenam esse existimabat, vt Deci. Purpu. Ti-
raquell. & Couarr. asserunt locis paulo ante citatis.
Licet de hoc dubitauerit Maria. Soci. Iunior. d. confi-
14. num. 10. lib. 1. dicens Bald. hanc sententiam non
firmasse, imo potius contrarium, cūm nouissimo loco
inferat quosdam tenere, vt simpliciter non attenta ig-
norantia mulieris, attendantur statuta ciuitatis viri,
ultima

ultima siquidem opinio approbari videtur in dubio, iuxta sententiam glof. in l. cum quidam. §. Sabinus. ff. ad Trebell. quam sequitur Bart. in l. bona fides. ff. de pos. Moderni ad Abb. in c. 1. de conflictu. In specie autem de qua agimus tenet indistinctè Greg. Lup. in d. l. 24. tit. 11. part. 4. in glof. 2. post prin. nulla debere fieri distinctionem, sciuerit, vel ignorauerit vxor patriæ viri eius consuetudinem: si cut ipse dixerat in glo. 1. fieri debere in lucro dotis, cum sit diuersa ratio, hic enim agitur de lucro captando, nec vxor proprium patrimonium amittit, licet lucrata constante matrimonio non acquirit, prout amitteret in eius dote aut arrhis, si forte maritus aliquam earum rerum partem lucraretur, non siquidem est par ratio lucrum non capere, vel dānum pati, proprium amittendo patrimonium. l. vlti. C. de codicill. l. liberto octuaginta. ff. de bon. liber. l. 1. C. de pœn. fiscali credito. præfer. libr. 10. vbi Ioan. de Platea, quæ sententia mihi admodum placet, Iuxta quā hæc limitatio admittenda non est in bonis matrimonio constante quæ sitis, nec in dote, aut arrhis à marito lucrandis ex consuetudine, vel statuto, nisi in vna dumtaxat specie, nempe, cū vxor ignorabat, maritum, cum quo matrimonium contrahebat, esse alienigenam, vel quod in loco contractus matrimonij degebat eo tempore, & degere credebatur, prout in singulari specie respondit Hieron. Grattus cons. 13. num. 12. & sequen. lib. 2. hæc sufficiant quoad quartam limitationem nostræ principalis conclusionis. † Quinto limitatio præcipuam assertionem ex lege nostra elicitam, vt cōmunicationi lucrorum locus non sit, si maritus matrimonio constante natus sit ex consolidatione vsumfructum fundi, cuius proprietatem ante matrimonium acquisierat, nam is vsumfructus communis non erit coniugum, sed mariti, cuius erat proprietas, quamuis fructus communes sint, vt in l. 4. & 5. infra eo. Quod his rationibus conuincitur. Primò, quia vsumfructus proprietati consolidatus, iure ipsius proprietatis cæsetur, vt in l. vsumfructus in multis. ff. de vsumfruct. l. si proprietati. ff. de iure doti. cum ergo proprietas communis non sit, ergo nec vsumfructus ei consolidatus. Secundo, id quod ex causa præterita contingit absque noua causa vel facto, ad primam causam referri solet, vt in l. in ratione. 1. §. Imperator. ff. ad l. Falcid. l. Pomponius. 2. ff. de nego. gest. l. Iulianus. §. non solum. ff. ad Macedo. Hic igitur vsumfructus, ratione proprietatis ante matrimonium acquisitæ, obuenire dicitur, nec censetur lucrum nouum, nec ex noua causa acquisitum, sed ex veteri. † Tertiò, quia ea quæ rebus mariti accedunt ex natura & propria vicarum, non sunt vxori communia, vt in l. verum. §. penult. ff. pro socio, exempli loco, maritus tempore coniugalis contractus habet fundum valoris centum aureorum, deinde constante matrimonio ex intrinseca ratione effectus est valoris mille fortè aureorum, hæc argumentum intrinsecum non est vxori communis. His & alijs rationibus hanc sententiam sequuti sunt Carol. Molin. in consuetudini. Parisien. titulo. 1. §. 30. quæst. 50. versiculo. 2. & Ioan. Lupi in repetitio. rubric. de donationibus inter virum & vxorem. §. 62. numero. 13. ad finem, dom. Did. Couarru. in Epitome. de sponsalibus. 2. part. cap. 7. §. 1. numero. 9. Greg. Lupi in l. 18. in ver-

bo Estimada non fuisse, titulo. 11. de dotibus. part. 4. vbi refert fundamenta Oldra. consil. 240. idem voluit Anto. Gomez in l. 53. Tauri. numer. 78. & rursus tomo. 2. variarum resolu. cap. 15. numero. 19. vbi addit alia fundamenta, citat text. in l. 4. ff. de iure doti. cuius verba sunt. *si proprietati nuda in dorem data vsumfructus accesserit, incrementum videtur dotis, non alia dos, quemadmodum si quid alluuium accesserit.* Ecce ibi consolidatio vsumfructus eadem res esse censetur cum proprietate, cui accedit tanquam augmentum, si ergo eadem res est, non debet diuerso iure censei, sed cuius erat proprietas, erit & vsumfructus, ad id eam legem expendant Bart. Bald. & Docto. ibidem. Doctores etiam in l. etiam & l. res quarum. C. de iure doti. † Aliter etiam appendit text. illum in d. l. 4. Anto. Gomez, hoc modo, lex illa æquiparat ius consolidationis vsumfructus alluuium: sed alluuium ascitum seu adiectum accrescit cum eisdem qualitatibus, quas habet primordialis res, cui accrescit. l. 1. & per totū. C. de alluuiionibus & palu & ibi notant earum legum interpretes: ergo idem dicendum est in vsumfructu consolidato. Ad idem conducit text. in l. 3. §. si hæres. ff. vsumfructu quemadmodum caue. & l. si Titio in f. ff. de vsumfruct. & in l. id quod. ff. de peri. & commo. rei vendic. vbi eodem iure cæsetur vsumfructus consolidatus, quo & proprietas ipsa, cui asciscitur morte vsumfructuarij, sed proprietas non diuiditur inter coniuges, sed præcipua seruatur marito, cuius antea erat, eamque deducit, vt capitale: ergo idē dicendum erit in iure vsumfructus consolidati, vt eius æstimatio non communicetur, sicut nec proprietas cōmanicatur. † Confert etiam text. in l. si conuenerit. §. si nuda ff. de pigno. actio. & l. si fundus. ff. de pigno. vbi nuda proprietati hypothecæ subnixæ si accedat vsumfructus morte vsumfructuarij, incidit vsumfructus ille in eandem hypothecam. Accedit etiam, quod quando finis habet necessariam consequentiam seu causam cum principio, semper attendimus principium & non finem. l. damni infecti. §. Sabinus, & ibi Bart. & Docto. ff. de dam. infecti. & l. quod ait lex. §. quod ait. ff. ad l. lul. de adulter. vbi etiam Docto. notant. † Quare hæc est cum verior, tum receptior sententia, licet contrariam, imò quod vsumfructus consolidatus communicetur, defendere conentur Ioann. Fab. Ioann. de Platea, Angel. & Iason ad Porcum, in §. si cui fundus, institut. de legat. quibus accesserunt Montal. in l. tit. 3. lib. 3. fori, in verbo, Por medio. 3. columna, versiculo vnum nota, & Guillelm. Benedict. in cap. Raynuitius, in verbo, & vxorem, numero. 79. Ferron. titulo de retractu. §. 2. columna. 2. Tiraque. lib. 1. de retractu. §. 19. numero. 2. & §. 3. 2. glossa vnica, numero 72. & sequent. Roderic. Xarez in l. 1. tit. 3. de las ganancias, versic. pone quod maritus habebat, lib. 3. fori. Casane. in consuetud. Burgun. rubr. 4. §. 2. in verbo, Acquesta, numero. 11. & 12. Nicola. Boeri. in consue. Bicuricen. tit. de consuetud. matrimo. §. 2. columna. 5. In quam sententiam adducuntur, eo quod vsumfructus consolidatio venire dicitur ex causa lucratia, vt in dicto. §. si cui fundus, institut. de legat. & in l. non quocunque. §. fundus. ff. de legatis. 1. vbi legato alicui fundo alieno, si legatarius eius proprietatem, detracto vsumfructu, ante diem legati emerit, licet legatario

KK

vfu-

Libro.5. Titulo 9.

vsufructus per consolidationem obuenerit, hæres solum tenebitur ei soluere quantitatem, quam pro proprietate emenda impendit, non æstimationem vsufructus: eo quod lucratiuo titulo ei obuenerat, scilicet, per consolidationem. quos text. ibi Doctores notant & commendant. Confirmatur hæc vltima sententia, quia consolidatio vsufructus æquiparatur iuri accrescendi, vt in l. scimus. §. repletionem. C. de ineffic. testam. sed portio accrescens venire dicitur ex causa lucratiua, vt in l. vnica. §. pro secundo, versic. vltimo. C. de cadu. tollen. vbi Paul. Castr. & Doct. notant. Eodem ergo modo vsufructus consolidatus dicitur obueneri ex causa

92 lucratiua. † Sed præmissis non obstantibus tene priorem sententiam tanquam magis communem, ad text. in. d. §. si cui fundus & in. d. l. non quocunque. §. fundus. ff. de legatis. 1. Respondeo, ideo ibi legatario solui debere tantum pretium proprietatis ab eo emptæ, & non æstimationis vsufructus, quia ratione ipsius proprietatis sibi obuenerit, ne ex duabus causis lucratiuis vsufructum habere dicatur, altera ratione consolidationis cum proprietate, altera verò ex causa legati, quod euenerit, si hæres vsufructus æstimationem sibi solueret. Sed dux causæ lucratiuæ in eundem hominem, & in eandem rem concurrere non possunt, vt in l. omnes. ff. de actio. & obligat. l. si seruus legatus. §. Stichum. ff. de leg. 1. text. expressior omnibus in. §. si res aliena, in l. de lega. explicat Bart. in l. Mæuius. §. duobus. num. 1. & sequen. ff. de legatis. 2. & in specie nostra Theophilus in. d. §. si cui fundus, in l. de legat. & Bartol. in. l. non quocunque. §. fundus. ff. de legatis. 1.

93 † Quo fit, vt si legatarius ante finitum vsufructum, illum emeret, esset proculdubio ei pretiū vsufructus ab hæredibus soluendum, quod Paul. Castr. fatetur in d. §. fundus. sol. Didac. Couarru. de sponsali. 2. part. cap. 7. §. 1. numero. 9. vbi alia quoque inferit conducibili, alias ampliaciones & limitationes, necnon aliquas quæstiones videbitis infra in commentarijs huius legis & sequentium.

GLOS. II.

- 1 *Emptū nomine proprio per alterum coniugū ex pecunia propria, vel vxoris inter eos communicatur.*
- 2 *Socij duo diuersas negotiationes exercentes, videntur esse inuitores ad inuicem, & factum vnius alteri prodest & nocet.*
- 3 *Lex multū interest. C. si quis alte, vel sibi exponitur. Bona emptā ab altero coniugum quomodocunque communicantur, ibidem.*
- 4 *Bona permutata mariti, vel ex pretio rei propriæ eiusdem emptā non communicantur inter coniuges, & idem in vxore.*
- 5 *Confessio facta per maritum vel vxorem in alterius vtilitatem an valeat?*
- 6 *Bona emptā ex pecunia viri sunt communia vtriusque, & in diuisione deducet vir pretium, vt capitale.*

b *Essando de confuno.* In lege fori & ordinationum, vnde lex hæc deprompta fuit, dicebat litera, compraren de confuno, quasi necessarium esset, vt bona qualita constante matrimonio communicarentur inter coniuges, quod ab vtroque simul emerentur, quod tamen Doctores non adittebant, satis enim erat, secundum eos quod ab altero eorum quærentur, vt communicatio ni inter eos locus esset, quod Segura probauerat in repet. l. 3. §. vlt. num. 70. & 71. ff. de libe. & posthu. & nu. 74. & 75. appendit Segura verba legis ityli. 205. hoc probantis, clarius tamen verba legis nostræ, hoc idem sentiunt, cum ait, *que compraren essando de confuno*, quia si non requiratur, quod simul emerint, sed simul habitent, iuxta ea quæ diximus supra eod. glo. 1. nu. 41. & 42. qui sensus verus est quidquid inaduertenter dixerit, in oppositum Tellius Fernand. in l. 6. Tauri. num. 15. post Ioan. Lupi. ibidem, nu. 25. & 26. † Cuius ratio est, quoniam alter alterum videtur in negotijs præponere, quemadmodum fit in duobus socijs, diuersas negotiationes exercentibus, videntur enim inuicem inuitores præpositi, ita quod factum vnius prodest, & nocet alteri. l. reo. ff. de duobus reis. l. eius qui in prouincia. ff. si cert. per. l. iure prouisum est. C. de fabricen. lib. 1. Jacob. de Are. Bal. & alij in. l. si tamen plures. ff. de exercitor. Pet. de Vbal. in tracta. de societate. par. 9. in princ. vxor tamen hoc facere tenetur cum licentia & consensu viri, vt actus valeat & ab ea emptā & acquisita communicentur. l. 14. tit. vlt. l. b. 3. fori. l. si. tit. 1. lib. 1. fori. l. 1. & 2. tit. 3. de mulieribus & earem obligatione supra hoc eodem lib. Ioan. Lupi. in rubr. de donatione. int. vi. & vxor. §. 68. per totum. † Siue enim emptio fiat à marito suo nomine, siue ab vxore, ex pecunia viri, vel vxoris, vel vtriusque, statim ipso iure communicatur inter eos quoad dominiū & possessionem, vt in l. 47. tit. 28. part. 3. De quo tamen dicemus latius in gloss. sequent. & secundum hoc lex ista corrigitur. l. i. & l. multum interest. C. si quis alte. vel sibi vbi emptum ab vxore ex pecunia viri, vel communi est proprium vxoris, & ex contrario emptum à viro ex pecunia vxoris, vel communi est propriū viri, ita legem nostram intelligit Ioan. Lupi. in rep. rub. de dona. int. vir. & vxor. §. 62. nu. 3. in fi. & nu. 4. † Limita tamen & restringe conclusionem quæ ex lege stat elicitur, vt dixi in glo. præcedenti nu. 3. & erit texta limitatio, vt procedat, nisi res vxoris fuerit cum altera permutata, sub rogatur etenim in locum eius, quæ vxoris fuerat, vel si ex pretio fundi alterius ex coniugibus venditi alius fundus ematur, subrogatur siquidem in locum prioris fundi, atque ideo indistincte fundus prior commutatus esse censetur in eius locum, secundus subrogatus, casus est in l. 11. tit. 4. de las labores. lib. 3. fori, vbi id expendit Montal. idem Montal. in. d. l. 1. in verbo, Por medio, in prin. tit. 3. lib. 3. fori, & ibi Roder. Xua. vers. 2. limita hanc legem nisi esset emptā Ioan. Lupi. in rep. d. rub. de dona. int. vi. & vx. §. 61. nu. 4. Triaq. lib. 1. de retractu. §. 32. glo. vnica, nu. 12. & seq. Bal. consue. col. 2. versic. prædicta sunt vera, lib. 1. cum concord. Ioannis

5 Lupi in. d. numero. 4. & sequen. late congestis. † Sed nunquid oportebit hoc probari testibus, an verò sufficit confessio mariti vel vxoris? Roder. Xuares in. d. l. 1. titulo. 3. libr. 3. fori, versiculo. 2. limita, hoc late discutit,

tit. & denique concludit, in fraudem donationis inter coniuges prohi bitæ præsumi confessionem factā, et si in instrumento publico fiat, & cum iuramento, n. si aliq. coniecturæ concurrant, quæ dictam fraudis præsumptionem elidant, iuxta ea quæ diximus supra hoc lib. tit. 8. de successione lib. 1. glo. 7. num. 6. 7. & 13. Ex quo Roderi. improbat opinionem Salic. in l. cum propria, in fine. C. si quis alte. vel sibi, & in l. li. mater. C. de contra. emptio. quem sequutus fuerat Ioan. de Plat. in l. et si instrumenta, circa finem. C. de fide instrum. & iure hæstæ fisco. lib. 10. & Ioan. Lupi in. d. repet. rubr. de donat. §. 60. num. 20. Verior tamen est iudicio meo, opinio Roderi. Xuaréz, ex rationibus ab eo traditis, si tamen talis confessio facta fuerit, morte confitentis, sicut donatio confirmabitur, ut ibi per eum. * Subdit tamen ipse Roderic. quod si ex pecunia propria viri fundus constante matrimonio ematur, & hoc probationibus constet, erit fundus mariti & non communis: quemadmodum in duobus casibus supra in princ. traditis, quando fundus mariti cum alio fundo permittitur, vel quādo fundus emitur ex pecunia ex alio fundo mariti redacta: quod probari posset, si emptor fundi mariti pretium alterius fundi ab ipso mar. to emptori solueret venditori. Hanc tamen Roderici extensionem non admittit Lupus in d. rubr. de donationibus. §. 62. num. 4. cum sic ait, non tamen sic est in pecunia per alterum coniugum ad matrimonium deducta, ex qua emitur prædium, vel alia res, illa enim statim videtur communicata, ut in communem utilitatem convertatur, & res inde emptæ communis fiat, atque is cuius erat pecunia ex acervo communi diuisionis tempore illam deducet. Et quāquam hoc relinquit cogitandum, eius tamen sententia mihi applaudet contra Roderic. ex theoria ab eodem Ioan. Lupi tradita, d. §. 62. num. 4. & diximus supra hac gloss. in princ. & quia d. l. 1. tit. 4. lib. 3. fori, duos dumtaxat casus excipies, hunc si vellet, non omitteret, quomodo autem hæc in praxi de ducantur, dixi supra eo. l. 1. glof. 2.

G L O S. III.

- 1 Bona constante matrimonio quesita æqualiter inter coniuges diuiduntur, quod lucrum prouenit ex legis ministerio, & nō ex coniugum liberalitate.
- 2 Bona constante matrimonio quesita non tenentur coniux reservare filiis prioris matrimonij, ibid.
- 3 Bonorum constante matrimonio quesitorum transit in uxorem ipso iure dominium & possessio.
- 4 Determinatio respiciens plura determinabilia debet ea pariformiter determinare.
- 5 Lex nostra declaratio, ibid. & seq.
- 6 Dicitur præcedens declarat adiectio sequens.
- 7 Habere verbum quid significet.
- 8 Societate omnium bonorum facta transit ipso iure dominium & possessio bonorum, quæ uterque socius habebat in alterum.
- 9 Dominium & possessio bonorum querendorum, an

transseat sine traditione in socium omnium bonorum, & num. 8.

- 9 Dominium & possessio bonorum quesitorum, querendorum transit iure regio ipso iure in socium omnium bonorum indistincte.
- 10 Societas tacite contracta inter coniuges non est omnium bonorum, sed lucri tantum & questus. Coniugum societas non est vniuersalis, quia bona præsentia, nec legata & donationes communicantur, ibid.
- 11 Bona constante matrimonio quesita nomine communi communicantur quoad dominium & possessionem, tam iure communi, quam regio.
- 12 Bona constante matrimonio quesita a viro nomine proprio, an communicantur quoad dominium & possessionem.
- 13 Bona constante matrimonio quesita a viro nomine proprio querantur iure regio uxori quoad dominium & possessionem.
- 14 Lex. 47. titulo. 28. de acquir. rer. domi. part. 3. explicatur.
- 15 Verbum, sum est sui, substantiam rei perfectissimè includit.
- 16 Verbum præsentis temporis ad futurum non porrigitur, nisi in legibus, ibidem.
- 17 Uxor potest conueniri ad debita constante matrimonio contracta.
- 18 Dominium quando sola renuntiatione amitti possit.
- 19 Dominium & possessio rerum constante matrimonio quesitarum ipso iure queritur uxori, etiam ante solum matrimonium, sed non cum effectu donec solvatur.
- 20 Societas tacite inter coniuges contracta habet vim constituti ad transferendum possessionem rerum acquirendarum sine traditione vlla.
- 21 Constitutum extenditur ad bona futura etiam, ibi.
- 22 Heres petens missionem in possessionem ex edicto diui Adriani, vel ex lege Scriæ, an possit mitti in medietate lucrorum constante matrimonio quesitorum uxore contradicente?
- 23 Contradictor legitimus qui sit ad impediendā missionem in possessionem ex edicto diui Adriani, ibi.
- 24 Possessio civilissima est vera non ficta, & parit omnia interdicta.
- 25 Possessio civilissima transfertur in uxorem promedietate lucrorum absque apprehensione, & ei competunt omnia interdicta, ibidem.
- 26 Uxori agenti remedio recuperanda pro parte bonorum constante matrimonio acquisitorum, sibi

KK 2 compe-

Libro.5. Titulo.9.

competenti an obset exceptio dominij?

23 *Interdicto retinende ageri, an obset exceptio dominij? & num. seq.*

24 *Exceptio dominij quando obset agenti interdicto retinende? & num. seq.*

25 *Exceptio dominij notorij obset agenti interdicto retinende.*

c *Ayanlo ambos de por medio.* Bona quæ sita cõstante matrimonio æqualiter diuiduntur inter virũ & vxorem, vt hic statuitur, & in l.1. tit. 3. de las ganancias, lib. 3. fori, cum alijs supra eo. glo. 1. citatis. n. 3. Ex quo inferitur, lucrum hoc ex legis ministerio cõuenire coniugi, nõ ex alterius coniugis liberalitate, vel cõtractu, arg. rex. in l. 3. ff. de interd. & relega. & l. ult. C. de bonis matris, vbi dixit Bal. quod ea quæ vir lucratur ex statu to municipalì, non amittit per transitum ad secundas nuptias, quia non consequitur hoc ab vxore, sed legis prouidentia, & Baldum sequitur Cornel. ibi & Dida. Segura in tract. de bonis lucratis cõstante matrimonio. nu. 86. & 87. Did. Castelli in l. 14. Tauri, in glo. 1. & ibi Ferdinan. Arias, & Anto. Gom. nu. 2. Greg. Lupi hanc dicens esse veriorẽ in puncto iuris, licet contraria sit æquior, in l. 26. tit. 3. part. 5. Ioan. Lupi in d. l. 14. Tauri. nu. 5. & 6. & in repet. rub. extra. de don. int. vir. & vx. §. 50. nu. 35. vbi hoc inuoluit, & in §. 67. n. 17. pro quibus est hoc in regno expressa. l. 6. infra eod. sumpta ex. l. 14. Tauri, quæ hoc nuncupatim deciderit in bonis cõstante matrimonio quæ sitis, ea enim coniux ad secundas transiens nuptias, non tenetur referuare filiis prioris matrimonij, & ibi de hoc latius. † Secundo nota ex his verbis, *ayanlo ambos de por medio*, quod dominium & possessio medietatis bonorum cõstante matrimonio acquiritorum transit ipso iure in vxorẽ, absque aliqua traditione, quæ est domina etiam matrimonio cõstante prædictæ portionis ad eam pertinentis, ita hæc verba appendit Did. Segu. de bon. lucrat. cõstant. matrim. n. 62. Nã si lex ista tribuens viro & vxori bona cõstante matrimonio quæ sita, intelligeretur, quod vxori vsum tantum, viro autem dominium quæ re retur, claudicaret vtrique eius dispositio: quod esse non debet, vt in l. litigatores. §. ff. de arbitr. & in l. 1. & 2. ff. de rescinden. vendit. quare intelligenda est lex ista, vt vtrique tam viro, quàm vxori quæ ratur dominium rerum cõstante matrimonio acquiritarum. † Nam quoties vna determinatio respicit plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare, vt in l. ian. hoc iure. & l. Lutus. in princip. ff. de vulgar. & in l. quauis. C. de impub. & l. si legatarius. §. ff. de legatis. 3. de quo agit singulariter Fortun. in l. Bened. in repe. cap. Raynutius. de testamen. in verbo, si absque liberis moreretur. 2. num. 34. Ioan. Bernar. Diez a Luco in regul. 124. Segura in repet. l. 3. §. ff. nu. 70. & ibi Dida. Perez. ff. de liber. & posthu. Fortun. in l. Gallus. §. quidam. col. 17. eodem tit. Sed verbũ illud, *ayanlo ambos*, refertur ad maritum & vxorem, debet ergo vtrique pariformiter adaptari, verbũ illud, *de por medio*, est determinatio, determinabilia sunt maritus & vxor, quemadmodũ

ergo maritus est dominus ita & vxor, nõ verò erit maritus dominus tantum, & vxor vsufructuaria, vel vsuaria, ne duo hæc determinabilia difformiter determinetur. † Preterea aliter appendit verba hæc Dida. Segura, in tract. de bonis lucrat. num. 65. dicens adiectio, quæ sequitur declarat dictum præcedens. Interdum, in prin. & ibi notat Bal. ff. de hære. instituend. sic in lege ista, verbũ, *ayanlo ambos*, declaratur per adiectionem sequentem, *de por medio*, hoc est, æqualiter, sed maritus cõsequeretur dominium rerum acquiritarum, & vxor tantummodo vsum cõstante matrimonio, nõ esset diuisio æqualis: nec vnicuique eorum cõpeteret equalis portio imò inæqualis valde, quod esset profecto contra verba, & mentẽ legis nostræ, erit ergo domina vxor sue dimidię portionis, sicut & vir, eandem appensionem fecit Ioan. Lupi, in l. 16. Tauri, num. 9. & clariũ in repet. rubric. extra. de donatio nibus, inter virum & vxorem. §. 66. num. 24. versiculo nota hoc consiliũ Bald. † Rursus verbum, *ayanlo*, refertur ad dominium rei & possessionem, secundum subiectam materiam, verbum, *habeat*, generale est comprehendens dominium & possessionem, & detentationem, atque etiam actionem. l. verbum habere, duobus modis dicitur, & ibi notat Alcia. & ideò secundum subiectam materiam interpretandum est, *causus est*, in l. 1. vers. quod autẽ ait prætor. ff. de vi, & vi armata, ibi. *Non solum quæ propria illius fuerunt, verũ & si quæ apud eum deposita sunt, vel ei cõmodate, vel pignotate, & cetera.* Et ideò cum prætor ibi dixerit *habuit*, omnia hæc habendi verbo continentur, tradunt hæc doct. in l. stipulatio. §. hæc quoque stipulatio. ff. de verb. oblig. & licet hæc retorqueat Telli. Fernã. in l. 16. Tauri, num. 14. pro contraria opinione, eo quod verbum, *habeat*, non necessario importet dominium, vt & Bar. adnotauit, in l. 1. §. potestatis, nu. 1. ff. de pecul. nõ tamen negat Telli. ipse verbum, *habere*, secundum subiectam materiam esse interpretandum. Sed in lege nostra verbũ, *habeat*, refertur ad res cõstante matrimonio quæ sitas, ibi, *ayanlo de por medio*, ergo non ad actionem, sed ad dominium & possessionem referendũ est, quia subiecta materia hoc exposcit, ne alter minus altero cõsequatur. † Vitimò hoc probat text. in l. 7. & in l. 10. infra eo. ex l. 16. & 77. Tauri, sumptæ, vt in cõmento earũ adnotabimus, & text. expressus, in l. 47. tit. 28. de acqui. rerum dominio, par. 3. ibi. *Orro si dezimos, que toda ganancia que qualquier dellos haga, que el señorio della pãse a los otros tambien, como si cada vno dellos lo ouiesse hecho.* Ex qua hoc expendit dom. Did. Couarr. lib. 3. resolutio. cap. 19. num. 2. idẽ voluit Cassane. in cõuetu. Burgund. rub. 4. §. 2. in verbo est participat, nu. 6. vsque in finem. Sed vt rectè percipere possimus sensum verũ. d. l. partitæ, & veram resolutionem quæstionis nostræ, præmittendũ est, in societate cõmuni bonorum transire dominium absque vlla traditione omniũ rerũ, quæ tempore contractæ societatis erant vniuscuiusque ex socijs, vt in l. 1. §. vitimò, & l. 2. ff. pro socio, cuius verba sunt, *in societate omnium bonorum omnes res, quæ coeuntium sunt, continuò communicantur, quia licet specialiter traditio non interueniat, tacitè tamen creditur interuenire.* Et ibi notat glossa Bart. Alberic. Bald. Salicet. Fulgosi. & ceteri com-

ri communiter: licet secus sit in alijs contractibus particularibus, vel vniuersalibus, vt in l. traditionibus. C. de pactis, & in l. qui tibi. C. de heredi. vel actio. vendi. etiam si sit contractus dotis, glo. singularis in l. i. ff. de vscapio. pro dote, & ibi eiusdem legis interpretes. In societate autem omnium bonorum est hoc speciale, vt frequentissimo omnium consensu traditur in l. traditionibus. C. de pact. Quin & earundem reru possessio absque traditione transfertur, auctore Accurs. in d. l. 2. in prima opinione. ff. pro socio, quem ibi sequuntur Richard. Iacob. de Aret. Rayneri. Bart. Bald. & Alberic. in d. l. 1. ff. pro socio, quorum opinio communis est, teste dom. Didac. Couarr. lib. 3. resolutio. cap. 19. in princ. † Sed hæc quæ diximus quoad bona præsentia tempore contractus societatis vera sunt: quoad futura verò, quæ post contractam societatem per alterum ex socijs quæruntur, nõ transit eorum dominium in alterum socium nec possessio, tametsi lege societatis sint inter eos diuidenda, vt in l. si quis societatem, & ibi gloss. & Doctor. ff. pro socio. Bald. in l. eod. tit. Cuma. in l. quod meo, fin. col. ff. de acquiren. posses. Alex. in l. 3. §. incertam. num. 7. eo. tit. Azo in summa. C. pro socio. 5. colum. Iaso in l. si socius per text. ibi, & ibide Paul. & Dec. ff. si cert. peti. Odofred. Alberic. & Fulgosi. in l. 1. §. vltim. ff. pro socio. Roder. Xuares in l. 1. tit. 3. De las ganancias, lib. 3. fori, versic. quæritur ulterius vtrum in mulierem. fol. 21. col. 2. ita accipientes, gloss. in d. l. 2. ff. pro socio. idem tradit Tiraq. in lib. de constituto. 2. part. amplia. 32. num. 6. 7. & 8. quæ communis est opinio, teste dom. Did. Couarr. lib. 3. resolutio. cap. 19. num. 2. & Tello Fernandez in l. 16. Tauri, nume. 11. † Hoc tamen sublimita procedere in bonis futuris nomine proprio quæsitis per alterum ex socijs, vt in l. si quis societatem. ff. pro socio. Sin autem nomine communi societatis quærantur, vtrique socio quoad dominium & possessionem quæruntur absque vlla traditione, quandoquidem huiusmodi societas, & actus ille incundæ societatis bona etiam futura respiciat, quemadmodum & præsentia, vt in l. 3. §. cum specialiter. ff. pro socio. l. 3. & 7. tit. 10. part. 5. Quare nimiru æqualis debet esse determinatio ad futura, ac fuit ad præsentia, argum. d. l. iam hoc iure. ff. de vulga. cū alijs supra hac eadem gloss. num. 3. citatis, ita etiam hoc intelligit dom. Didac. Couarr. Tiraquellum sequutus, in lib. 3. resolutio. cap. 19. num. 1. asseuerans ita esse accipiendam. l. 2. ff. pro socio. idem voluit ante eos Socin. ab eis non citatus in l. 3. §. incertam, in fin. ff. de acqui. poss. & sub hac limitatione intelligenda sunt quæ in d. l. i. distincte asseuerunt Ioan. Lupi in repet. rub. extra de dona. int. vir. & vxor. §. 66. num. 24. & Cassan. in consuetud. Burgund. rubric. 4. §. 2. versic. sunt ergo. nume. 6. & Segura de bonis lucratis. num. 44. dicentes, acquisita per alterum ex socijs post contractam societatem communia fore ipso iure quoad dominium & possessionem: unum intelligitur etenim, quoties communi nomine emptæ, vel alijs quæsitæ sunt ab altero ex socijs, vel in d. ab ic. † Iure tamen regio in societate omnium bonorum transfertur indistincte dominium rerum omnium præsentium & futurarum, durante societate acquisitarum, absque traditione aliqua, siue communi nomine societatis, siue ab altero ex socijs proprio nomine emp

ta, vel quæsitæ fuerint, vt in l. 6. tit. 10. de societate, part. 5. & l. 4. 7. tit. 28. de acquir. rerum domi. in fine, part. 3. cuius verba retulimus supra numero. 6. in prin. & ibi notat Gregor. Lupi in gloss. vltim. Anton. Gomez in l. 5. 3. Tauri, nume. 76. & in lib. de contractibus. cap. 5. numero. 3. in fine. Roderic. Xuares in l. 1. tit. 3. lib. 3. fori, versic. quæritur ulterius vtrum in mulierem. dom. Didac. Couarr. lib. 3. resolutio. cap. 19. numero. 1. & 2. idem esse asserens quoad possessionem, quorum sententia vera est & recepta, quidquid aduersus eam moliri tentauerit Tell. Fernandez in d. l. 16. Tauri, à numero. 9. vsque in finem. cuius fundamentis & rationibus responsum ferè est, & infra hac eadem lege, & l. 7. & 10. sufficienter satisfactum. † In quæstione verò, de qua agimus, fac sequentes conclusiones, Prima conclusio, contractus matrimonio dominij & possessio rerum, quas tempore contractus vir & vxor obtinebant, non transit in eos absque traditione (quemadmodum transit in socios omnium bonorum, vt in l. 1. & 2. ff. pro socio) licet fructus eorum communicentur, vt in l. 4. & 5. infra eodem, quoniam hæc coniugij societas non est bonorum omnium, sed lucri tantum & quæstus. Quod vel ex eo constat, quia inter virum & vxorem donationes, legata, & hereditates non communicantur, vt in l. 3. 4. & 5. infra eodem, sicut in societate omnium bonorum communicantur, vt in l. 3. 9. cum specialiter, & in l. si societatem vniuersarum. ff. pro socio. l. 6. & 7. tit. 10. de societate, part. 5. Stat ergo, societatem hanc viri & vxoris non omnium bonorum esse, sed lucri tantum & quæstus, iuxta l. coiri, & leges sequentes. ff. pro socio, quod Ioan. Lupi fatetur in repet. rub. de donat. int. vir. & vxor. §. 65. numer. 11. & Gregor. Lupi in l. 5. in glossa magna. 3. columna, tit. 5. de emptione & venditione, part. 5. Telli Fernandez in l. 16. Tauri, numero. 12. sensu dom. Didac. Couarr. lib. 3. resolutio. cap. 19. numero. 2. in princip. Dum contrarium statuendum esse asseruit, quoties lege, vel consuetudine caueretur, vt omnia bona inter coniuges essent communia, à contrario ergo sensu cessante, hac lege vel consuetudine, non transfuit dominium, nec possessio in coniuges earum rerum, quæ tempore contractus matrimonij habebant coniuges, quia communia non sunt. † Secunda conclusio, omnia nomine communi viri, scilicet, & vxoris acquisita, constante matrimonio, pro parte dimidia, dominiumque & possessio eorum ad vxorem pertinent absque vlla traditione, inspecto etiam iure Cæsareo, vt probauimus supra, numero. 7. & 8. quod operatur actus ille incundæ societatis, quæ non solum præsentia, sed futura respicit, vt in l. 3. §. 1. ff. pro socio. & d. l. 3. & 7. tit. 10. part. 5. hanc asseritionem tradit dom. Didac. Couarr. lib. 3. resolutio. cap. 19. numero. 2. † Tertia conclusio, res à marito proprio nomine emptæ, vel alia ex causa, constante matrimonio quæsitæ, iuxta ius Cæsareum, & communem resolutionem supra traditam numero. 8. non quæruntur vxori quoad dominium vel possessionem, etiā pro dimidia parte vxori pertinenti, licet inter eam & maritum sint eadem diuidenda & communicanda vt consuluat Ancharra. consilio. 102. numero. 6. dom. Did. Couarr. d. c. 19. numer. 2. † Quarta conclusio, dominium reru à marito quomodocumque acquisitaru

KK 3 mat.

Libro.5.Titulo.9.

in matrimonio constante iure regio, quoad partem dimi-
ciam transferitur in uxorem absque aliqua traditione,
etiam ante solutum matrimonium, quod ad similitu-
dinem societatis contractæ, ex l. 47. tit. 28. part. 3. po-
test hac in specie adnotari, idemque erit quoad posses-
sionem, arg. glo. in l. 2. ff. pro socio, in hanc partem in-
clinare videtur Rod. Xarez in l. 1. tit. 3. de las gana-
cias, lib. 3. fori, vers. queritur ulterius utrum in mulie-
rem, fol. 2. in fin. & 22. licet concludat maturius esse
cogitandum, Did. Segura in repet. l. 3. §. fi. nu. 78. ff. de
liber. & posth. citans Bald. in consil. 103. lib. 1. quod at
testatur se alibi non legisse, idem Segura in tracta. de
bonis lucrativis constante matrimonio, nu. 44. & sequē.
Ioan. Lup. de Pala. Rub. in repet. rubricæ extra de dona-
t. int. vir. & vx. §. 66. num. 24. ad medium, vers. bona
enim acquiritur: quamvis in §. 65. nu. 11. videatur velle
contrarium sed non constanter, idem voluit Cassane.
in consuetud. Burgund. rub. 4. §. 2. verbo, & participat
num. 6. Anto. Gomez expressius in l. 53. Tauri. nu. 76.
ad finem, dom. Did. Conar. lib. 3. resolutio. c. 19. nu. 2.
Greg. Lupi omnium latissime in l. 53. in glossa magna
c. 1. & 3. tit. 5. de emp. & vend. part. 5. vers. veritas ta-
men huius questionis pendet. ¶ Mouetur per text.
in d. l. 47. tit. 28. part. 3. vbi si societas omnium bonorū
queritorum, & querendorum contra hatur, transit in
socium dominium rerum, non solum queritarum, sed
& querendarum pro eius parte, & quamvis lex illa lo-
quatur in societate omnium bonorum, advertendam
esse ait Gregor. Lupi, quod in querendis non mouetur
lex illa ex eo, quod sit omnium bonorum contracta so-
cietas, quia in tali societate iure communi non transi-
bat dominium querendorum in socium, qui non con-
traxerat licet posset agere, vt lucra sibi communicaren-
tur, vt in d. l. si quis societatem, vbi glof. & Docto. no-
tant ff. pro socio. & in l. 1. §. fi. & l. 2. ff. eod. tit. Sed quia
voluit lex illa extendere leges Cæsarum loquentes in
queritis tempore contractæ societatis ad querenda dein-
ceps. Cum ergo inter virum & uxorem sit societas vni-
uersalis in querendis, vt in hac lege & sequentibus hu-
ius tituli statuitur, erit nimirum locus in huiusmodi so-
cietate dispositioni legis. 47. titulo. 28. part. 3. Nec in
hoc dici poterit lex illa correctoria iuris communis,
sed communis opinionis Doctorū & non omniū. quia
plures idem tenuerunt, quod ex d. l. par. modo adno-
tamus, & sic corrumpit præcipua fundamenta & ratio-
nes Tellij Fernan. in d. l. 16. Tauri. nu. 11. & 12. & seq.
quibus conabatur communem Nostratum sententiā
euertere. ¶ Secundo pro hac sententiā citat Greg. Lup.
legē styli. 203. incip. como quier. ex qua sumpta sup. l. 1.
1. supra eo. vbi bona mariti, & vxoris in dubio sunt
communis, nisi aliud probetur, cum sic ait. *Pero la co-
sumbre guardada es en contrato que los bienes que han ma-
rido y muger, que son de ambos de por medio.* Appedit ver-
bum, sunt, quod est substantiū, & de præsentis effectum
um, vt in l. his verbis, in prin. ff. de hered. instit. Bald.
in cons. scismaticis sub rubr. C. si quis alic. testa. prohibe-
re. 4. col. dicens hoc verbum, sunt, substantiā rei perfe-
ctissime includere, nec aliud esse ita substantiū in
mundo, quare cum d. l. sup. eo. sumpta ex d. l. styli lo-
quatur per verbum sunt cōmūia, quod est de præsentis,
non debet igitur ad futurum tēpus referri, hoc est, ad

tempus soluti matrimonij, sed eo constante quando
bona quærentur, vt tūc tēporis sint communia viri &
vxoris quoad dominium & possessionem, arg. l. quæ ædi-
ficium, & l. seq. & ibi Paul. Cast. ff. de seruit. vrb. præ-
dio. l. si ita, & ibi Bart. ff. de auro, & arg. lega. l. si stipula-
tus fuerim, §. 1. & ibi latē la. ff. verbo. oblig. l. cū stipula-
mur, & l. si a colono, eo. tit. vbi verba præsentis tēporis
non porriguntur ad futurum. Et licet hoc non proce-
dat in legibus, quippe quarum propriū sit decidere ca-
sus futuros, vt ibi limitat Paul. nu. 2. & ceteri doct. su-
pra citati, quoniam lex semper loquitur. l. Arriani. C.
de heredi. & porrigitur ad casus futuros, sed ad id non
mutat naturalē & propriam significationē verbū præ-
sentis tēporis ad tempus acquisitionis relatum, maxi-
mē quia ponitur in ipsius legis dispositione, & non in
casus narratione. ¶ Tertiō hoc licet hoc non asserit
in l. 14. tit. ult. lib. 3. fori. & l. 9. infra eo. vbi vxor potest
cōueniri ad debita cōstāte matrimonio cōtracta ratio-
ne lucrorū eicē a lege cōmunicatorū. l. secundū naturā.
ff. de reg. iur. eo enim quod lex ipso iure ei lucra cōmu-
nicauit, voluit similiter, vt ad deb. ita ipso iure teneretur.
¶ Vitimō citat. l. 66. Tau. quæ transcripta fuit in l. 1.
9. infra eo. vbi mulier liberatur a solutione debiti ma-
trimonio cōstāte cōtracti, ita demū si lucris cōstāte ma-
trimonio quæstis renūtiā scribit. Ecce renūtiatione op-
est, vt lucra ipso iure cōmunicata perdantur. At si quis
dixerit legē illā potius probare cōtrarium, imo quod
vxori nō sit quæsitū queritorū cōstāte matrimonio
dominiū, vtpote, quod sola renūtiatione amitti nō pos-
sit, vt in l. si quis vi. §. differētia. ff. de acq. poss. ei respō-
dere licebit, id procedere in dominio iuregētū per tra-
ditionē verā quesito, quod sola renūtiatione, vel volun-
tate amitti nō potuit. Secus verō est in dominio ipso
iure, absque traditione cōmunicato per legē, quæ effi-
cere potuit, vt reuocabiler quæretur, sicut videm⁹.
in dominio quod per legē quæritur legatario, vt in l. 1.
si tibi homo. §. cū seruus. ff. de leg. 1. & in alijs similib⁹.
¶ Aduertere tamē oportet, teste eodē Gre. Lup. qd licet
ipso iure quærat vxori dominium & possessionem cō-
stāte matrimonio quæsitū, nō tamē eo cōstāte acqui-
ritur cū effectu donec solutū sit matrimonium & sic fi-
nita societas. Nec eo cōstāte dominium residet in mulie-
re propriē in actū, sed in credito, vel habitu, & iste ha-
bitus nō habet effectū reālē, cum absque fraude mari-
tus possit quesita cōstāte matrimonio alienare, & de
eis disponere. Itaq; dominium hoc quasi nebula deten-
tum est, quæ durat, donec solutur matrimonium, eo
tamen soluto siue per mortem, siue ex causa diuortij,
siue ex alio quouis casu, quo separatio bonorū fieri de-
beat, veluti propter delictum cuiusq; iuxta tex. in l. 1.
pen. & fi. infra eo. his omnibus casibus illud dominium
velatū in habitu tantū cōstāte, exiit in actū, & in verā
& actualē dominium & possessionis cōmunionē, ita ele-
gāter explicat Carol. Molin. stante simili cōsuetudine
nostræ legis in consuetud. Parisi. §. 25. numer. 1. & 2. d.
D. Conar. lib. 3. resolut. cap. 19. numero. 2. in fin. Ro-
deric. Xarez, qui ita praticari attestatur in dict.
l. 1. tit. 3. de las ganancias, lib. 3. fori, vers. queri-
tur ulterius utrum in mulierem, & Gregorius Lupi
in dicta. l. 55. tit. 5. part. 5. in gloss. magna prope
finem, Anto. Gom. in l. 53. Tauri. numero. 67. in fine.

¶ Que

19 † Quæ sententia cõmunis est & recepta, licet contrarium velit subdabie tamen Teil. Fernandin dict. l. 16. Tauri, nu. 1. & sequentibus, & mihi valde applaudet communis ex superius traditis, & quia huiusmodi dict. 20 traditio ex actu initæ societatis orta habet vim cõstitutæ, vt sentiunt gloss. & Doct. in d. l. 2. ff. pro socio, vtque probat Tiraq. in lib. de cõstituto. par. 2. amplia. 32. num. 6. in fido. Did. Couar. d. c. 19. nu. 2. Sed cõstitutum, vel precarium habet vim transferendæ possessionis, non solum bonorum præsentium & quæditorum, sed & futurorum & quærendorum: vt si quis donet omnia sua bona præsentia & futura, atque se constituat possidere pro donatario, nam ex huiusmodi constituto transfertur possessio bonorum futurorum, tunc, cum fuerint acquisita, sicuti & nunc transfertur præsentium, ex sententia Iaco. Butr. in l. vlt. C. quæ res pig no, obligat. poss. & ibi sequitur Bart. non nihil tamen immutans, & Salic. in fi. Bal. in rubr. C. de contr. empt. in. 2. l. q. & in l. si quis argentum. §. sed siquidem. C. de dona. Ang. conf. 179. col. 4. versic. vbi autem interuenisset Imo. in l. stipulatio hoc modo concepta, ad finem, & ibi Alex. nu. 17. ff. de verbo. obliga. Cuma. consil. 54. Alex. in l. 3. §. incertam. num. 7. & ibi quoque Fran. de Aretio, col. 2. & Socii. nu. 7. hanc attestatus communem & Iaso. 1. lectione, col. 2. & posteriori, col. vlt. & Claudi. Aquen. in versic. & inducuntur prædicta. ff. de acq. poss. idem voluit Alex. conf. 85. prope finem. lib. 6. vbi & hanc dicit communem Ang. in. §. actionum. nu. 10. instit. de actio. Barba. in c. vlt. col. penult. vers. sed vtrū istud, extra de precat. Socia. consil. 11. versic. nō omitto quod Iacob. lib. 3. Ioan. Petru. in l. ab emptione. ff. de pact. la. consil. 147. col. 9. versic. nec dicatur, quod tale cõstitutum. lib. 2. vbi hanc attestatur cõmunem. Vitalis de Camb. in tract. clausularum, in clausula constituti, penult. col. versic. item hæc clausula constitutives. Carol. Ruy. consil. 177. num. 3. lib. 1. & consil. 127. col. 4. vers. præterea incertitudo. lib. 5. Matth. Afflict. decis. Neapolit. 37. num. 3. & iterum decis. 335. nu. 8. vbi asseruit ita iudicasse consilium Neapolitanum, esseque receptio re sententiam, Alciat. in l. sub signatu. §. vlt. ff. de verb. signific. & in l. vlt. in verbo. nec donationes, colum. 2. C. de pact. Fran. Ripa. in l. 1. colum. 1. vers. ampliatur. 3. ff. de pigno. Anto. Negusan. in tract. de pign. 2. part. 2. membro. nu. 3. Tiraq. in lib. de constituto. 2. par. amplia. 32. num. 1. vbi & numeris sequentibus hoc probat, tum auctoritatibus, tum etiam rationibus, & num. 5. refert plures Doctores contrarium opinantes, sed receptiorem esse asseuerat priorem sententiam, num. 12. quam etiam sequitur Greg. Lupi in l. 5. in gloss. magna ad medium, tit. 13. par. 5. & iterum in l. 9. in glo. magna in princ. tit. 30. part. 3. & Anto. Gomez in l. 17. Tauri, num. 12. Sic igitur erit in societate omnium bonorum, quæ respicit communicationem etiam futurorum, quemadmodum & præsentium, vt in l. 3. §. cum specialiter. ff. pro socio. l. 3. & 7. tit. 10. part. 5. transfertur dominium & possessio rerum ante contractam societatem acquisitarum confestim post initam societatem, & futurarum cum acquisita fuerint, vt probauit supra. nu. 8. & 9. Idemque erit in societate, quæ iuxta leges regias esse præsumitur inter coniuges, vtpote, quæ ad futura lucra etiam extendatur, vt in hac lege, & seq. tunc ergo temporis

cum acquiruntur, tradita vxori esse censentur, licet per maritum proprio nomine emanant, vel alio titulo acquirantur, vt ex superius traditis satis superque liquet. † Ex quo infero, quod si hæres in testamento institutus, ex remedio. l. vlt. C. de edi. di. Adria. toll. vel ab intestato, iuxta. l. Sorix, petierit se mitti in possessionem bonorum defuncti, quæ reliquit tempore mortis, non poterit mitti in possessionem dimidiæ partis bonorum constante matrimonio acquiritorum, quippe quorum domina erat & possessor vxor ipsa in vita defuncti: & cum missio petitur, ipsa possidebat. Is autem qui possidebat res tempore mortis defuncti, & tempore quo petitur missio in possessionem, ex dict. l. fin. C. de edi. diui Adria. toll. & d. l. Sorix, est legitimus contraditor, & impedit missionem quoad res ab alio possessas, vt in d. l. vlt. C. de edi. diui Adria. toll. ibi. earum rerum, quæ testatoris mortis tempore fuerint, & ex ea hoc ibi expendit Bart. nu. 21. Paul. Cast. num. 12. Corne. num. 14. Bald. num. 43. & Dec. num. 40. & seq. Anto. Gomez in l. 45. Tauri. num. 147. & 150. & licet ipse Ant. Gom. d. num. 150. prope finem dixerit, quod licet contraditor sit verè dominus rei vel rerum, quæ tempore mortis defunctus reliquit, quia fortè eas habuit ab ipso testatore, dum viueret, si tamen tempore cõtradictionis non est in actuali, & reali possessione, vel derentatione, non est legitimus contraditor, vera tamen non est eius doctrina, nec Doctores ab eo citati hoc dicunt, sufficit enim, si per actum fictum cõtraditor possideat, quæ possessio vera est, & non ficta, vt in l. certè. §. ff. de precat. ibi propriè possidere videor, & ibi notant Bart. & Cuma. Alex. consil. 83. lib. 6. Soci. & lafin. l. 1. §. si iusserim. ff. de acquir. poss. Fran. Balb. de præscrip. 3. part. 3. partis principalis. q. 3. vers. & nota quod possessio, Steph. Bertran. cõf. 174. col. 1. lib. 2. Franc. Ripa lib. 1. responsorum. c. 1. num. 88. Alciat. in l. alienatum, in princ. ff. de verb. sign. Lud. Roma. in l. traditionibus, col. 1. C. de pact. cum concord. per Tiraq. traditis in l. de constituto. 2. part. 1. amplia. num. 2. † Sed & possessio ciuiliissima quæ absque vilo actu vero, vel ficto in aliquem transfertur, dicitur vera possessio non ficta, vt in c. contingit. de dolo & contum. cum pluribus concordantijs a me traditis supra hoc lib. tit. 7. de maioratu. l. 8. gl. 1. nu. 10. & seq. & gl. 2. n. 15. Ex quo inferitur vxori competere interdicta omnia possessoria pro medietate bonorum constante matrimonio acquiritorum, nēpe, adipiscendæ, retinendæ, & recuperandæ, quod quomodo fiat dixi in materia maiorat. in d. l. 8. tit. 7. de maioratu supra hoc lib. gl. 2. n. 37. & 12. & seq. † Inferitur etiā, vxori agere interdicto recuperandæ possessionis bonorum constante matrimonio acquiritorum nō obflare exceptionem dominij, sicut nec obstat successorij maioratus, vel cõmendæ Indorū, nec hæredi iuxta consuetudinem fratris, vt in l. si maritus ff. de donat. vi. & vx. & l. si quis ad se fundū. C. ad l. Iul. de vi. publi. & ibi Ang. nō semel. & in l. si de vi. & ibi gl. in fi. & Doct. ff. de iud. & in c. 1. & c. literas. de reslit. spol. gl. in c. super causa. 2. q. 5. & interpretes omnes l. vlt. C. de edi. diui Adria. toll. Dyn. in c. qui ad agendum. col. 1. de regulis iuris, in 6. & omnes vbiq. vt Tiraq. asserit in tract. de morte saisit le biph. §. declarat. 6. partis. numer. 1. & 2. vbi ex Bald. in l. col. vlt. C. de appell. reddit. tres rationes.

KK 4 Primam,

Libro.5: Titulo 9.

Primam, quia violentia elidit dominium opponentis. Ibi quis in tantam. C. vnde vi. Deinde, quia spoliatus ante omnia est restituendus, d. l. si quis ad se fundum. C. ad l. iul. de vi publi. etiam si sit prædo, vt in cap. ex literis. de reitit. spolia. iuncto. c. vi. de ordi. cognitio. Tertio, quia ex dolo non debet spoliatus consequi premiū possidendi. Ita que fultio. ff. de furt. vnde nisi pargetur vitium spoliationis, audiri non debet super proprietate. l. cum seruum. ff. de seru. fugiti. † Infertur similiter,

- quod si huiusmodi ciuillissimus possessor turbetur a vero domino rei verbis vel factis, etiam si dominus habeat possessionem clandestinam vel viciosam, vel solam detentionem, poterit aduersus eum agere interdicto retinendæ vti possidetis, ne ab ipso domino molesteretur, & in consequentiam, vt sibi fiat restitutio corporalis possessionis seu detentionis, & dominus non poterit exceptionem dominiij vel tituli opponere, ex sententia gloss. singularis & vnicæ in d. l. si de eo. §. fin. gloss. vltim. ff. de acquir. poss. vbi agenti vti possidetis, non obstat exceptio dominiij, etiam si in continenti probetur, quam ibi notat & commendat Bart. numer. 2. Rayneri. in fi. inola. 1. colum. Cuma. & Areti. 2. col. & Alexand. numero. 4. eandem gloss. sequitur Barto. in l. naturaliter. §. nihil commune. 2. columna, in medio, & Cuma. 2. columna, Vincenti. numero. 15. Iason numero. 49. & Ripa numero. 98. ff. de acquir. poss. Iacob. Butri. in l. incerti iuris. 3. colum. & Salic. numer. 21. C. de interd. Abb. in c. in literis. 2. colum. de reitit. foliato. Ang. de Aretio in §. quadrupli. prope finem. instit. de actio. Bal. in l. si quis conductionis. 2. colum. C. loca. Bart. consilio. 81. numer. 4. Bart. & Paul. Castr. in l. si de vi ff. de iudic. Bald. & Salic. in l. ordinarij. C. de reinuend. Tiraquel in tracta. le morte faitit le biph. 5. declaratio. 6. partis numero. 3. qui solum Bald. citat in cap. 1. ante medium versic. sed quid si opponēs. extra de reitit. spoliato. hanc dixit magis communem Fran. de Aretio in d. l. si de eo. §. fi. 2. colum. ff. de acq. poss. quam sequitur & communem esse attestatur Anto. Gomez in d. 45. Tauri. num. 122. refertque Dynum & Doctores aliquos contrarium tenētes, communemque fulcitur pluribus rationibus. † Limitatque bifariam. Primo, quando agens interdicto vti possidetis, probauit possessionem suam aduersarius verò nō, vel quando agens melius probauit, secus verò si probationes in possessorio essent omnino pares, quia tunc ille vincet, qui melius probauerit dominium; secundum Bart. & Moder. in d. l. naturaliter. §. nihil commune. & Cum. & Areti. in d. l. si de eo. §. ff. de acquir. posses. † Secundo limitat idem Tiraq. nisi dominium sit notorium, vt quia reus habet pro se sententiam diffinitiuam, qua dominus est declaratus in lite inter eosdem agitata hæc siquidem exceptio dominiij notoria obstat agenti interdicto vti possidetis ex sententia Cumanij in d. §. nihil commune. 2. columna, in fine, cui ibidem subscribere Paul. Castr. numero. 7. & Alexand. numero. 34. & Ripa numero. 9. Confirmatur, quia idem statutum est in interdicto recuperandæ, vt in capit. ad decimas de reitit. spolia. lib. 6. Si in autem possessor cuiuissimus, de quo nunc agimus. agat interdicto adipiscendæ, an ei obstat exceptio dominiij, latè examinat Tiraquel. in d. tracta. le morte, 5. declarat. 6. partis, num.

48. & sequent. & Anto. Gomez in d. l. 45. Tauri. numer. 147. dixi in d. l. 8. tit. 7. de maieratu, gloss. 2. num. 10.

GLOS. IIII.

- 1 Vxor est domina constante matrimonio mediæ tatis bonorū constante matrimonio acquiritorum.
 - 3 Donatio regia vel alterius cuiuscunque facta alteri ex coniugibus efficitur propria eius, cui fit, nec alteri communicatur, nisi vtrique fiat, ibi dem.
 - 3 Donatio occasione societatis facta alteri ex socijs non communicatur.
 - 4 Donatio facta ambasiatori, vel legato alicuius principis, an communicetur socio vniuersali?
- d *Si fuit de medio de Rey, y lo diere a ambos, ayanto marido y muger: y si lo diere al vno, ayalo solo aquel a quien lo diere.* Hic traduntur tres casus. Primus, quando aliquid donatur soli marito à principe, vel ab alio, quod non venit communicandum, sed totius donationis maritus solus est dominus. Secundus casus, quando vxori aliquid donatur, minime etiam venit communicandum, sed totius donationis vxor est solum domina. Tertius casus, quando vtrique fuit donatum, & tunc venit communicandum, quilibet ergo coniugum constante matrimonio est dominus suæ portionis, nam respectu dominiij quod ius est de toto quoad totum, idem est de parte quoad partem. l. quæ de tota. ff. de rei uendi. Cum igitur in casu, vbi acquisita seu donata non communicantur, quilibet coniugum est dominus in solidum totius donationis, sic & vbi communicantur, scilicet, quando vtrique fuit facta donatio, vtrique dominiem acquiritur pro sua portione, quo fit, vxor sit domina suæ partis constante matrimonio, vt ex verbis leg. s. nostræ expendit Didac. à Segura in tracta. de bonis lucratjs constante matrimonio, numero. 58. ad finem, & nos latius expendimus in glossa precedenti, numero. 2. & pluribus sequent. † Nota etiam ex hac lege, iuncta. l. sequent. quod donatio regia, vel alterius cuiuscunque facta alteri ex coniugibus efficitur propria eius cui facta fuit, nec venit communicanda, nisi vtrique facta fuerit, cum hac. l. concordat. l. 1. titulo. 3. de las ganancias & l. 8. tit. 12. de las donaciones, libro. 3. fori, facit text. in l. nec adiecit, cum duabus legibus sequenti. & l. socium qui in eo. §. fin. in fine. ff. pro socio. ibi, aut quod ei donatum esset.
- 3 Vbi amplius probatur, quod etiam si propter societatem donatio facta esset socio non communicabitur, quod notat Roder. Xuares in d. l. tit. 3. de las ganancias, libro. 3. fori, versiculo. 7. limita, idem Rodericus in 3. limitat'o. paulo post principiū. expendit ex dicta. l. socium qui in eo, in fine, quod d'ama & lucra contemplatione societatis obuenientia sunt communia, secus si contemplatione personæ, licet inter societas fuerit occasio. Rationem reddit ibi Bartol. quia occasio est causa remota, vt latius probauit supra hoc libro, titulo octauo, de successione lib. 6.

gloss.

glo. 1. in principio, atque ideo non est in consideratio-
ne. Veluti si socio à principe fuit caltrum donatum,
quia veniens ad curiam propter negotia soc etatis cō-
placuit regi, ex quo tibi fuit facta donatio. Greg. Lupi,
in l. 3. in glo. magna, tit. 10. de societate. part. 5. loā.
Lupi in repe. rub. extra de donatio. int. vi. & vxor. §.
65. nu. etiam. 65. vide quē dicam infra eod. l. sequenti,
glo. 1. & 6. ¶ Idem si donatio fuit facta ambasiatori seu
legato alicuius provincie, vt per glo. traditur in l. qui
proprio. §. procurator. vt in ceteris & ibi Bart. & do-
ctor. ff. de procu. Ioan. Lupi. in rep. rub. de do. in vi. §. 45.
num. 6. cetera hūc spectantia dicam infra eod. l. §.

LEY. III.

¶ De las cosas que deue ser del marido o de la mu-
ger, y en que han ambos parte.

Le. 2. tit. 3. lib. 3. foro legum.

¶ Si el marido alguna cosa ganare de herē-
cia^a de padre, ò de madre, ò de otro
propinquo, ò de donadio de señor, ò de
pariete, ò de amigo, ò de en la hueste del
Rey, ò de otro que vaya por su soldada,
ayalo todo quanto ganare por suyo.^f
Y si fuere en hueste sin soldada a coīta^b
de si è de su muger, quanto ganare de
sta guisa todo sea del marido è de la mu-
ger, ca asī como la coīta es comunal^c
de ambos, lo que asī ganaren sea comu-
nal de ambos.^h Esto que dicho es de su-
fo, de las ganancias de los maridos, y ef-
fo mismo sea de las mugeres.ⁱ

G L O S S. I.

1 Societas omnium bonorum comprehendit donatio-
nes & legata, & hereditates, quę vndeque ob-
tulerint, omnia siquidem communicantur.

2 Societas lucri, & questus non comprehendit lega-
ta, & donationes, nec hereditates.

Legatum hereditas, vel donatio, non sine causa obue-
niunt, sed ob merita, ibi eam.

3 Societas inter virum & vxorem, non est omniū bo-
norum, sed tantum lucri, & questus.

4 Ganare de herencia. Nota ex lege ista, quod societas ta-
cita inter virum & vxorem, non est omniū bonorum,
sed tantum lucri questus. Quoniam in omniū bonorū
societate veniunt questus omnes, ex quacunque cau-
sa obuenientes, etiam ex hereditate, vel legato, vel do-

natione, vt in l. 3. §. cum specialiter, & l. societate vni-
uersarum. ff. pro socio. l. tit. 10. part. 5. ¶ Et in socie-
te simpliciter coīta, censetur esse omniū, quę ex que-
stu veniunt, hoc est, si quod lucrum ex emptione, ven-
ditiōe, locatione, conductione, uel descēdit, uel ex cu-
iusque opera, vt in l. coīti, & l. seq. ff. pro socio. & l. 7.
tit. 10. par. 5. & in huiusmodi societate non vni com-
municanda hereditas, legatum, vel donatio alteri ex
socijs facta, forsitan hoc ideo, quia hæc non sine causa
obueniunt sed ob meritum aliquod donatarij, hære-
dis, vel legatarij accedunt, vt in l. nec ad eod. ff. pro so-
cio, & duabus sequentibus. ¶ Constat igitur non esse
omniū bonorum societatem, quę iure reg. o. coītra-
hitur inter virum & vxorem, sed solum lucri, & qua-
estus, cum legatum, hereditas, vel donatio coniugi ob-
ueniens alteri non communicetur, vt hic statuitur,
quod voluit Ioan. Lupi, in repe. rub. extra de dona-
tio. int. vi. & vxor. §. 65. num. 11. & Greg. Lupi, in l. 55. tit.
5. par. 5. gl. magna, 3. col. & hæc est vera & recepta sen-
tentia, vt dixi supra eod. l. 2. glo. 3. num. 1. et contra-
rium voluerit Segura in repe. l. si vir num. 20. ff. de
acq. posse. dicam infra eod. l. sequenti glo. 1. & adde hic,
quę diximus supra. l. precedenti glo. vlt. num. 3. & 4.
& quę dicam in glo. 6. infra hac eadem lege.

G L O S S. II.

Hereditas filio & patrōno est quasi debita.

De padre, o madre. Quia plerunque, vel à parente, vel à
liberto quasi debita nobis obuenit hereditas. l. & quia
ff. pro socio. l. cum ratio. ff. de bonis eamna. transitur
tē in l. in suis. ff. de liberis, & posthum.

G L O S S. III.

1 Præsumptio propter naturalem affectum latissima
est.

2 Charitas, & necessitudo interpretari facit disposi-
tionem vltra consuetum modum.

3 Propinquo. Præsumptio enim latissima est propter na-
turale affectum. l. Aurelius. §. Titius. ff. de libera. lega.

¶ Charitas siquidem & necessitudo interpretari facit
dispositionem vltra consuetum modum, vt in l. si ser-
uus plurium. §. si ff. de lega. 1. l. si fuerit. ff. de reb. dub.
si is qui. §. 1. eodem tit. l. penul. ff. de libera. leg. l. vi.
ff. de iusti. & iure. l. cum tale, in prin. & l. cum auu. ff.
de condi. & demonstra. l. generaliter. §. si. C. de insti. &
subl. sub condi. fact. l. vit. C. de cur. at. furio. l. nō solū.
denovo. ff. de ritu nuptia. cū concordantijs à Tiraquello
congestis in rep. l. si vnquam, in principio, num. 2. &
sequent. C. de reuo. dona. Oldra. consilio. 9. Socin. cons.
26. lib. 4. Ludou. Gom. in. §. actiones. 2. r. gula, in l. de
actio.

G L O S S. IIII.

KK 5

Amici

Libro.5.Titulo.9.

1 *Amici magna amicitia coniuncti propinquis ad-
quantur, & quando?*

2 *Donatio vel legatum amico non leui amicitia con-
iuncto factum, quare non communicetur alteri con-
iuncto?*

Causa proxima spectatur semper, ibidem.

3 *Donatio vel legatum ob merita semper factum pra-
sumitur.*

4 *O donatio de senior, o de pariente, o de amico. Expendi
potest ex lege ista quod disposita in consanguineis ra-
tione praesumpti amoris & dilectionis, disposita cen-
sentur in amicis magna, intimaque, & non leui amici-
tia coniunctis. l. cum allegas. C. de castren. pecul. li. 12.
Bar. in l. Titia. ff. de verb. oblig. dixi latere in dialogo Re-
latoris & aduocati. 3. par. c. 15. & pluribus seque. fira-
que. in repe. l. si uquam, in verbo, libertis, num. 75. &
pluribus sequentibus. † Sed quare donatio haec à pro-
pinquo, vel amico facta non communicatur inter vi-
rum & uxorem? Respondeo, quia causa finalis lucri
est coniux, cui sit donatio, praesumitur siquidem inter co-
iunctos, potius ex naturali affectu, quam ex alia cau-
sa donationem fieri, ut in l. 2. §. si. ff. de donat. & in l.
creditor. §. 1. ff. manda. quare donatario acquiritur fol-
lū, cum eius contemplatione donetur, & non alteri coniug-
i, arg. l. nec adiecit. ff. pro socio, & l. & quia, eod. tit. l.
17. tit. 2. li. 4. foro iudgo. Proxima naque & immidia-
ta causa spectatur semper. l. sed si plures. §. in arropa
to. ff. de vulga. l. viti, in fi. C. de usufr. Motal. in l. 2. tit.
3. lib. 3. fori, glo. 2. 3. & 4. † Nota etiam ex his verbis
donationem vel legatum semper praesumi ob merita
legatarij, vel donatarij factam fuisse donationem &
relictum legatū, ut in d. l. nec adiecit. ff. pro so. vide q
ex lege ista expendit Arius Pinellus, in l. 1. 3. par. nu.
60. versu. probatur. 2. & sequenti. C. de bon. mater. con-
tra donationem remuneratorem.*

G L O S. V.

1 *Bona castrensis in bello quaesita à milite stipendia-
rio non communicatur cum uxore, secus si nullū habe-
bat stipendium, & quare sit ratio differentiae. nu. 2. & 3.*

4 *Fructus bonorum castrensiū seu aliorū quorum-
cumque inter coniuges communicantur.*

5 *Per se soldada. Nota ex lege ista, quod bona castren-
sia in bello quaesita à milite stipendiario, cui à princi-
pe stipendium datur, non debent cum uxore communicari,
licet ea quae sine stipendio acquirat communicentur.
† Ratio differentiae est, quia priori casu ex stipendio
alius vir, & ex eo facit sumptus, nec aliquid erogat
ex bonis communibus, quare nimirum si in bello que-
sita non communicet. † Secunda verò in specie aliter
ipse, sumptusque facit ex bonis communibus, quare
nimirum si lucra in bello diuidantur, & communi-
centur inter coniuges, quod & voluit Greg. Lupi, in l.
3. in verbo, Generalmente, post medium, tit. 10. part. 5.
dom. Dié. Cotarr. idem sentit in cap. cum in officijs,
num. viti, in fine, de testamen. † Fructus verò omnium*

bonorū, etiā castrensiū inter coniuges comunicantur
nulla facta bonorū distinctione, ut in l. 4. & 5. infra eo.
quae quoad proprietatem non corrigunt legē illā, ut as-
seruit idem Greg. Lupi, in d. l. 3. glo. magna, in fi. tit. 10.
par. 5. & dicam in l. 5. glo. 3. infra eodem.

G L O S. VI.

1 *Bona constante matrimonio quaesita ex donatione
legato, aut hereditate non communicantur.*

2 *Donatio remuneratoria alteri ex coniugibus obue-
niens, an communicetur alteri?*

3 *Donatio remuneratoria, an habeat effectus aliquos?*

4 *Donatio remuneratoria, an possit dici mera donatio?*

5 *Bona à principe donata quando communicentur, &
quare?*

6 *Donatio remuneratoria restringitur ad valorem me-
ritorum.*

7 *Donatio remuneratoria non communicatur inter
coniuges.*

8 *Bona castrensia, vel à rege donata non comunicantur,
fructus eorum sic.*

9 *Bona castrensia à milite stipendiario quaesita non
communicantur, secus si non sit stipendiarius.*

10 *Hereditas alteri ex coniugibus delata non efficitur
communis.*

† *Ayalo todo quanto ganar por suyo. Collige ex l. ista tres
limitationes ad l. 2. supra eo, quia statuitur, quod que-
sita constante matrimonio per alterum coniugem de-
bent cum altero communicari, siue ex industria alte-
rius ex coniugibus, vel opera, aut quaestu proueniant,
quod & in l. coiri, cum legibus seq. ff. pro socio, satis proba-
batur. Prima limitatio, & erit septima, est, nisi quaesi-
ta fuerint per alterum eorum, ex legato, hereditate,
vel donatione: haec siquidem non comunicantur, quip-
pe, quae ex quaestu non descendant, nec coniugi sine cau-
sa proueniant, sed fortè ob meritum aliquod accedat,
ut in l. nec adiecit cum seq. ff. pro socio. l. duo. §. fin. eo.
tit. dixi supra eo. glo. 1. Calla. in consue. Burg. rub. 4. §.
2. in verbo, & acquesta in principio. Quod est verum,
etiam si occasione societatis fuerit legatum, vel dona-
tio facta alteri eorum, ut dixi supra eo. l. 2. glo. vlti. in
fin. & optimè explicat Ioan. Lupi, in d. repe. rubric. §.
65. num. etiam. 65. † Sed quid si donatio est remunera-
toria, veluti si maritus curiam sestatur principis, cui
ob seruitia aliquod donatur castrum, vel aliqua pecu-
nia quantitas, utrum sic acquisita veniant communi-
canda; & videtur non debere communicari, sed quod
ei inter gra quantantur, cui facta fuit donatio, licet fru-
ctus eius communicentur per l. 4. & 5. infra eod. quia
à principe donata alteri coniugum ei soli quantantur,
cui donatio facta est, ut in l. 2. in fi. supra eo. cum, ut se-
pius diximus, donatio semper facta praesumitur ob me-
rita precedentia, ut in d. l. nec adiecit, cum l. seq. ff. pro
socio, ibi, non sine causa, sed ob meritum aliquod acce-
dunt, quem tex. extollit Bal. ut refert Ioann. Lupi, in
d. §. re-*

d. repe. rubr. de dona. §. 75. num. 19. Ari. Pinel. in l. 1. r. num. 10. versi. probatur. 2. & 3. C. de bonis maternis. † Qua ratione & alijs non leuibus subscitit Pinelus ipse probare nititur, nullum continere effectū donationem remuneratorem, nisi merita actōne aliqua peti possent, contra cōmunē receptissimamque sententiam. Secundō hoc conuinci videtur, ex eo quōd lucra & largitates regie, quæ alicui in curia regia obueniunt, dicuntur bona castrensia, vt in l. 6. ti. 17. par. 4. atque ideo liberē efficiuntur lucrantis, vt ibi statuitur, & expressius in l. 5. infra eod. vbi bona castrensia constāte matrimonio acquisita liberē ad maritū pertinent quoad eorum proprietatem, licet fructus communicentur. † Sed nihilominus donata à principe, vel ab alio quocunque priuato coniungi ob benemerita constante matrimonio impensa, inter cōiuges esse cōmunicanda, sicut & cætera, quæ titulo oneroso queruntur. Nam donatio huiusmodi ob remunerationem facta non potest propriē donatio dici. l. Aequilius regulus. ff. de dona. & ibi Bar. & in proemio digestorum, num. 14. Abb. in rubr. extra de donatio. lafo in. §. sed & si quis. num. 8. in l. de actio. & in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iu. huius donationis remuneratoriæ effectus plures enumerans, Tiraq. in repe. l. si vnquam, in verbo, donatioe largitus. num. 11. & sequētibz, & ibi Ripa. q. 14. C. de reuocā. dona. Fortu. in l. 1. §. ius naturale, illatione. 10. ff. de iusti. & iu. dom. Dida. Couarr. in cap. cum in officijs, num. 10. de testam. latissimē omniniū Ari. Pinel. qui tenet, vt dixi, contra cōmunē in l. 1. par. 3. num. 59. & sequētibz, vbi subtiliter, more suo loquitur. C. de bon. mater. Cū ergo lex ista, & præcedēs, & l. 5. infra eo. de mera simplicique donatione loquatur, (quæ solū ob meram liberalitatē nullo iure cogēte facta est, vt in l. 1. ff. de donatio.) nō est extendenda ad donationem remuneratorem, quæ improprie donatio dicitur, quoniam verba simpliciter prolata, intelligenda sunt iuxta propriam verbi significationē. l. is qui nauem. ff. de exercito. cap. vlt. de verbor. signi. † Rationem differentiæ reddit Rode. Xua. in l. 1. tit. 3. de las ganancias, lib. 3. fori. 3. limi. versi. et si dicatur, quia licet ipse solus maritus seruierit principi, hoc tamē fecit expensis communibus, quare nimirum est communicanda donatio ab eo facta, & merito quidē, cū vxor ipsa manserit domi in eius gubernatione, & procreatione liberorum, & conseruatione bonorum communium, verū enīmerō si maritus ipse salarium à donatore consequatur, ex quo alii posset in curia, bona à principe donata nō communicantur, vt probat ipse Rode. Xuarez, in f. d. 3. limitationis per legē fori, vnde lex nostra depropta fuit. Hūc quoque sententia assentitur dom. Did. Couarr. in cap. cum in officijs, num. vlt. extra de testamen. & Greg. Lupi. in l. 3. tit. 10. in verbo. equalmente, tit. 10. par. 5. Hoc limitans, quoniam donatio nō excedit merita & seruitia, sed cum eis est commensurabilis, vbi autem merita excedit, non fiet proculdubio communicatio, cū sit quoad excessum mera liberalitas, & hac in specie militat ratio legis nostræ, citat quæ habetur in l. donatione. C. de colla. & in cap. ad hæc. & cap. relatu. 2. §. licet. de testam. & in l. cū in plures. §. si ff. de admitt. tut. & l. 1. §. i. ff. de tutel. & ratio, distrah. l. 15. &

17. tit. 10. de donatio. infra eo. † Omnesq; docto. hac de re loquentes effectus remunerationis restringunt ad valorem meritorum, vt Tiraq. refert in d. l. h. vnquam, verbo, donatioe largitus, a num. 68. vsque ad num. 74. Ari. Pinel. in l. 1. C. de Bon. mater. 3. part. num. 60. in f. vbi inuehens aduersus cōmunem, in his nullam aut difficilimam collationem dari, nec vnquam esset vlla certitudo talis estimationis, arg. l. planē. §. si ff. de lega. 1. quæ ambiguitas & confusio satis ait iudicare non esse veram cōmunem traditionem, iuxta cap. erit autem lex. 4. distin. † Atque ideo idem Pin. num. 62. illatione, 23. tenet donationem remuneratorem nō cōmunicari inter coniuges, cū non sit causa onerosa, sed lucratia, secundū eius opinionē, cū ipse libenter accedo, vt perplexitas euitetur, & propter ea, quæ ex eodē Pinelo diximus num. præcedēti, quibus non video congruam responsum. † Praterea si ex eo quōd legata & donationes ob merita accedant, vt infæpius citata. l. nec adiecit. ff. pro socio, & in l. idēque. §. si ff. manda. & in l. si. §. pen. ff. de codicil. nō veniunt cōmunicanda inter socios, vt in l. coiri, & legibz sequētibz pro socio, vtque expressē statuitur in d. l. coiri, & d. l. nec adiecit, diximus supra hac eadem lege. glo. ad finem, quis dicere poterit, quādo maiora cōstant merita, maiori alicui damno donatarii, cū potius maiori sit dignus præmio? Quare concludendum censeo, quācunque donationem simplicem, vel remuneratorem, maximē eam quæ fit per principē, cæteraque bona castrensia minime esse quoad proprietatē cōmunicandā cū vxore, sed fructus eorū communicari debere, vt in l. 4. & 5. infra eo. vbi latius dicam, idem voluit Montal. in l. 2. glo. 1. tit. 3. de las ganancias, lib. 3. fori. atque ita dicit Ioan. Lupi, fuisse iudicatu in regia cancellaria Pinciana, in causa doctoris de Montaluo, cū filijs vxoris suæ defunctæ, qui erat regis cōsiliarius, cui rex donauerat certos annuos redditus ad vitā eiusdē doctoris ob eius merita & seruitia, eique per sententiā senatorū titulus & proprietas dumtaxat reddituum adiudicata, fructus autem pronūtiatum fuit fore cōmunes, atque ita attestatur in cācellaria practitari, in rep. rub. extra. de dona. int. vi. & vxor. §. 65. nu. itē. 65. in fine. † Secundō per hanc legē limitatur regulā, de cōmunicandis bonis cōstante matrimonio acquisitis, vt minime procedat in bonis castrensis in bello quæsitis à milite stipendiariorio, secus si nullū habebat stipendiū, vt dixi in gloss. supra proxima, & erit. 7. limitatio ad l. nostrā. † Tertiō limita, nisi alicui ex cōiugibus obueniat hæreditas ex testamento, vel ab intestato, hæc enim non cōmunicatur alteri, vt hic, & in l. si societatē. C. pro socio, Anto. Gomez in l. 3. Tauri, num. 72. versi. Tertiū est, & erit. 9. limitatio ad legem nostram.

GLOS. VII.

- 1 Socij cōmunicant lucra pariter, & dāna expēsasque; Cōiuges lucra communicant, & dāna, ibidem.
- 2 Debita cōstante matrimonio contracta per cōiugē sunt soluenda ex bonis communibus, etiā si ab altero eorum sint contracta.

3 Debi-

Libro.5. Titulo.9.

- 3 *Debitum fideiusionis à marito factum pro alio, an sit soluendū ex bonis cōstāte matrimonio quasitis.*
- 4 *Debita matrimonio constante contracta vxor soluere non tenebitur, si lucris renuntiauerit.*
- 5 *Debita ad alendam vxorem contracta, bonis communibus deficientibus, soluentur ex bonis proprijs vxoris.*
Alimenta si filio à patre præstentur ex pecunia patri mutata, patre existente non soluendo, à bonis filij aliunde quasitis recuperantur, ibidem.
Mutans patri pecuniam apponere faciat in instrumento, quod eas mutuat ad alendum liberos, ibidē.
Mutans pecuniam ad alendum liberos, vel ad aliquid faciendum ab institutore non est ei necesse probare, quod eas in eam rem expenderit, ibidem
- 6 *Cōmunis res viri & vxoris, cuius periculo pereat? Coniugis res propria, cuius periculo pereat, ibidem.*
Damnum superueniens casu fortuito rebus proprijs alterius coniugis, cuius obueniat periculo, ibidē.
- 7 *Dos ab altero coniugum filia, aut donatio propter nuptias filio promissa, an ex bonis proprijs an vero ex communibus solui debeat?*
Dotandi filias onus ad quem ex coniugibus spectet, ibidem.
Lex vlt. C. de dotis promi. ibidem.
- 8 *Dotandi filios onus de bonis cōmunibus fieri debet.*
- 9 *Dos à patre promissa filia soluto matrimonio morte vxoris ex quibus bonis solui debeat?*
- 10 *Debita necessaria cōstāte matrimonio orta alicui ex coniugibus ex bonis cōmunibus soluēda sunt.*
Alimenta matri secundonupte debentur, & ex fructibus bonorum mariti generi sui, qui communes sunt coniugum, solui debent, ibidem.
- 11 *Debita ex delicto alterius coniugum descendētia an solui debeant ex bonis communibus?*
- 12 *Ca. csi como la cossa es comanal.* Nota ex lege ista, quomodo inter coniuges lucrum ex commune, ita & damnum expensarum, quæ factæ sunt ratione societatis, ut medicorum, vel medecinarū, vel viatici, idemque est in alijs expensis & damnis, veluti si alter eorum profectus ad merces emendas communi nomine in latrones incidit, vel serui mortui sunt, vel vulnerati, vel aliquid propriū in itinere amisit, quod nō amisisset, nisi ad merces cōparandas profectus nō fuisset, hæc omnia actione pro socio pro parte dimidia ab eo exigi poterūt, ut in l. cum duobus. §. quidā Sagariā. & in l. si fratres. §. si quis ex socijs. ff. pro socio. & in l. si merces. §. vis maior, in ff. loca. l. 1. §. tit. 10. de societate, par. 5. l. 7. ad mediū eod. tit. lucrum enim non dicitur, nisi deducto damno. l. 3. ff. de in re verbor. l. 1. §. 6. adiciatur, & l. Mutius, & ibi Bar. ff. pro socio. † Ex quo inferitur, quod omnia debita

per coniuges vel eorum alterum contracta matrimonio constante debet ex bonis communibus solui, ut in l. 14. tit. 20. lib. 3. fori. quam sic intelligit ibi Episcopus, & Alfonso à Montaluo in glos. 1. in fi. l. styli. 206. incip. todo deudo, ibi, *E como quiere parte en las ganancias así deue parar a las deudas.* l. 9. infra eodē sumpta ex. l. 60. Tauri. Itaque licet solus maritus contrahat debitū, vxor dimidium debiti soluere tenebitur, quin etiam si ambo simul & in solidum obligentur, tenebitur vxor ipsa in solidū, si ipsa conueniatur, ut ibi decedit lex illa fori, ex qua id expendit Ioan. Lup. in rep. rub. extra de do. int. vi. & vx. §. 66. nu. 2. & 3. Segu. & Did. Per. ad eū in tracta. de bonis lucratiss. num. 6. arg. text. in l. omne æs alienum, cum l. seq. ff. pro so. dom. Did. Couarr. lib. 3. resolutio. cap. 19. num. 1. † Hoc tamen fallit si maritus pro alio fideiussit, hoc siquidem debitum non tenebitur vxor soluere, nec partem eius ex bonis constante matrimonio acquisitis, cum nullum ex fideiussione lucrum vir ipse consequi potuerit, perinde atq; ad debita contracta ante matrimonium minimè teneatur, ut in l. 7. tit. 3. de mulieribus, & earum obligatione supra hoc libro, ubi hoc dixi in glos. 1. numer. 2. quod & sentire videtur Montal. in l. 5. tit. 8. lib. 3. fori, in gl. 1. in principio, dicam fortè in l. 9. infra eod. † Liberatur etiam mulier à solutione æris alieni matrimonio constante contracti, vel hæres eius, si lucris renuntiauerint, ut in l. 9. infra eod. sumpta ex. l. 60. Tauri, ubi Anto. Gomez optimè loquitur circa eius legis interpretationem, & d. Did. Couar. in epitom. de sponfal. 2. part. cap. 7. §. 1. nu. 11. dicam plenius infra eo. l. 9. ubi etiam dicam quo tempore duret ius repudiandi. † Cæterum si bona communia contrahat, ex quibus satisfiet ei de bonis proprijs coniugis defunctantis; Et si fortè maritus nulla habeat bona, sed accepit mutuo pecuniam, ex qua aluit vxorem, tenebitur vxor ex bonis proprijs eam pecuniæ quantitatem soluere, ex sententia Ioan. de Plat. in l. vxorem. C. de decurio. lib. 10. argumento eius, quod voluit Bart. in l. his folis. ff. de condit. indebit. dicens, quod mutans pecuniam pauperi, si ex ea liberos aluit, eam exigit à filijs res maternas possidentibus, quam sententiam ibi sequitur Angel. & Ludo. Roma. in gl. a. 2. 12. Corpola cautela. 252. Ioan. Lupi in repet. rub. extra de dona. int. vi. & vx. §. 66. num. 9. qui addit cautos debere esse creditores mutuantes patri pauperi pecunias, ut omnino apponant in instrumento eas mutasse ad alendos liberos vel vxorem, quod ait esse nimis vile, argum. l. vltim. ff. de exercito. ubi sufficeret inquit Africanus, si in hoc crediderit, non etiam illud exigendum, ut mutans curam suscipiat in hanc rem pecuniam erogatam esse. † Hinc fit, ut re communi perditā, vel peremptā absque coniugis culpa pereat etiam communi periculo, ut in l. communis seruus. 2. ff. commu. diuidun. & in l. pen. ff. de actio. emp. Sed dubitari solet quid si res propria mariti casu pereat, vel vxoris & videtur, quod domini periculo pereat, ut in l. quod te mihi. ff. si cert. pet. l. incendium. C. eo. l. quæ fortuitis. C. de pigno. actio. cum similibus. Consuetudinem tamen huius regni est in contrarium, teste Ioan. Lupi in repet. rub. de dena. §. 66. num. 3. in fi. imo quod de bonis constante matrimonio quasitis refarcitur damnum casu obueniens in bonis alterius ex coniugibus, & ita

& ita attestatur fuisse iudicatum in regia cācellaria, & rectè quidem per tex. in l. cum duobus. §. quidam Sagariam. ff. pro socio, & l. si merces. §. vis maior. ff. lo. ca. Quod cōiungitur, ex eo quod bona propria vniui cuiusque coniugis sunt quoad fructus communia, vt in l. 4. & §. infra eo. nimirum ergo si damnum superueniens casu fortuito refarciatur ex bonis communibus: nisi fortè culpa eius coniugis, cuius sunt bona, dānum euenerit, qua in specie credit Ioan. Lupi nō fore damnum refarciendum ex bonis cōmunibus, arg. l. cum duobus, aliās. l. si fratres. §. per contrarium, & l. adeo. §. quod in alia. ff. pro socio, idem Ioann. Lupi, in repe. cap. per vestras, notabili vlt. §. vltimo, num. 1. i. in fine, hoc idem voluit Montan. in l. i. in verbo, pot medio, tit. 3. de las g. nanc. as lib. 3. fori. quod verum esse censet quidquid asseruerit in oppositum Ant. Gom. 7 in l. 3. Tauri, num. 4. 3. ¶ Inferitur etiam ratione huius societatis & oneris ad eā spectātis dotem à solo marito constante matrimonio promissam aut traditam filiz, aut donationem propter nuptias filio deducendam & soluendam esse ex bonis constante matrimonio quæsitis, vtriusque coniugis communibus, vt ad quemlibet eorum onus dotandi spectet ex dictis bonis pro parte dimid. 2, vt in l. 8. infra eo. sumpra ex l. 5. 3. Tauri, quæ in hoc corrigi. l. vlt. C. de dot. promissio. l. qui liberos. ff. de ritu nuptial. l. 8. tit. 1. i. par. 4. vbi onus dotandi filiam ad patrem spectat. Quod ideo fiebat, quia fructus dotis ad eū spectabant, & per ipsum acquisita non communicabantur vxori. Sed hodie iure nostro regio, cum lucra constante matrimonio cōmunicentur inter coniuges, ad societatem huiusmodi spectat onus dotandi filios, quare si æque vterque dotem promittat, siue alter eorum tantum, de bonis cōstante matrimonio quæsitis censerebuntur filiz dotata, non de proprijs viri, nisi bona communia deficiāt, tunc nimirum seruabitur dispositio, l. vltimæ. C. de dotis promissio. iuxta interpretationem Ioann. Lupi, in repe. rub. de dona. §. 66. num. 7. & sequ. & Antonij Gomez, in l. 5. 3. Tauri, num. 2. i. & seq. & Gregor. Lupi, in l. 8. tit. 1. i. par. 4. in verbo, el padre. Vbi autem ambo promittunt dotem filiz, vel donationem propter nuptias filio, etiam si bona communia deficiant ad totam dotem, vel partem exoluendam, quilibet cōiugum tenebitur pro dimidia ex proprijs bonis, etiam dotabilibus ad residuū. Si verò solus pater promiserit, ipse de bonis proprijs soluere tenebitur, vt in l. 8. infra eo. sumpra ex l. 5. 3. Tauri, ex qua hoc expendant interpretes, maxime Ant. Gomez, nu. 2. i. & 24. Ioan. Lupi, in d. §. 66. num. 8. & 13. in fi. Greg. Lupi, in l. 6. in glo. 1. ad medium, tit. 10. part. 5. dom. Did. Conarr. lib. 3. resolu. cap. 19. numero. 3. Qui duplicem reddunt rationem. Prima est, quam supra tradidimus, nempe, quod onus dotandi ad societatem hodie pertineat, quæ iure regio contracta esse censetur inter virum, & vxorem, ad exemplum societatis omnium bonorum, cui hoc onus iure iniungitur, vt probare nititur Gregor. Lupi, post alios doctores ab eo citatos, in d. l. 6. gloss. 1. tit. 10. part. 5. quod modò non examinò. ¶ Secunda ratio est, quia debitum istud necessarium dotandi filias, vel donationem propter nuptias filio faciendi, matri-
monio constante contractum est, de bonis ergo com-

munibus est soluendum, vt in l. 14. tit. 20. lib. 3. fori. l. 207. in legibus ityl. l. 8. infra eo. quod & apud Gallos obtinere iuxta generalem Galliz cōsuetudinem attestatur Castane. in consue. Burgun. rub. 4. §. 9. numer. 1. & sequentibus. ¶ Quid autem, si pater soluto matrimonio dotem dederit, vel promiserit filiz communi, an sit soluenda ex bonis paternis, an verò ex bonis cōmunibus constante matrimonio quæsitis? Et quod ex bonis proprijs promississe censetur, per l. vlti. C. de dot. promissio. tenuit, d. Castelli, in l. 5. 3. Tauri & ibi Ant. Gomez, num. 24. prope finem, & quia. d. l. 8. infra sumpta ex d. l. 5. 3. Tauri, loquitur durante matrimonio: ergo à contrario sensu, secus erit eo soluto. Contrarium nih. lominus voluit Gregor. Lupi, in dict. l. 6. glo. 1. ad fin. tit. 10. par. 5. & dom. Did. Conarr. libr. 3. resolutio. cap. 19. num. 3. ad finem, quod frequentiori iudicū suffragio receptū fuisse attestatur, imo quod hæc dotis constitutio ex bonis matrimonio constante quæsitis facta esse censetur, quod probari asserunt ex ratione eiusdem legis, §. 3. Tauri, quæ onus societatis respexit, & cōmunionis coniugalit. Lucra enim ex huiusmodi societate obuenientia, obnoxia esse debent oneribus ex matrimonio descendentiis, & propter matrimonij cōtingentibus. Cum duobus. §. quidā Sagariam. ff. pro socio. l. omne es alienū. & l. nec quicquam, eo. tit. Quamobrem ea dotis constitutio, aut promissio soluto matrimonio facta, solutio potius dicitur debiti legalis matrimonio constante contracti, & eius causa, & huic vltimæ opinioni adhæreo, tãquam veriori & receptiori. ¶ Infero etiam omnia debita necessaria cōstante matrimonio orta, tam mariti, quàm vxoris, soluenda esse ex bonis cōmunibus, & ex fructibus maioratus, vel commendæ Indorum ad alterū eorum tantum pertinentis. Finge vxorem nulla habere bona propria nec dotalia, maritus verò habet maioratū, vel Indorum commendam, cuius fructus iure regio sunt communes viri & vxoris, vt in l. 4. & §. infra eod. vxor tamen ipsa habet matrem, quæ iure alere tenetur. l. si quis à liberis, in principio, & §. si vel parens. ff. de liber. agnoscent. l. 1. & 3. C. de alien. libel. 2. in fin. tit. 19. part. 4. quod procedit, etiam si secundò nupta fuerit mater, & maritus non habeat unde vxorem alere possit, arg. l. quā ad modum. ff. de liber. agnoscent. Nec dici poterit filiam non habere, unde matrem secundò nuptiam alere possit, si habeat bona constante matrimonio quæsitā, etiam si sint fructus bonorum mariti, quippe qui communes sunt, vt in l. 4. & §. infra eo. & ex eis tanquam communibus soluenda sunt debita vtriusque coniugis constante matrimonio contracta, vt in l. 206. styli, & supralate probatū est, numero. 2. & sequentibus, si debito voluntaria soluuntur ex bonis cōstante matrimonio quæsitis quāto magis quæ sunt necessaria & à lege impositæ. Nec obstat quod maritus sit horum bonorum administrator, & non vxor, vt dicam in l. 5. infra eodem gloss. 6. numero. 2. & sequentibus, quia nihilominus vxor ipsa est dominaria medietatis bonorum constante matrimonio acquiritur, vt dixi supra eodem l. 2. glo. 3. numero. 12. & sequentibus, gloss. 4. ¶ Debitum tamen ex defuncto alterius coniugis descendentiā non soluuntur ex bonis cōstante matrimonio quæsitis, vel ex parte eorum ad

con-

Libro.5.Titulo.9.

coniugem infontem pertinenti, vt in l. 10. infra eod. fumpta ex l. 77. Tauri. Ioan. Lupi, in rep. rubr. de donat. inter virū & vxorē. §. 66. num. 18. 19. & feq. Segura in tracta. de bonis lucratīs conſtante matrimonio per totum, dicam latius in l. 5. & 10. infra eo.

GLOSS. VIII.

- 1 *Matrimonium conſiſtere an poſſit inter infidelem & Chriſtianum?*
Bona conſtāte matrimonio quaſita aequaliter inter coniuges diuiduntur, ſi inter eos poteſt conſiſtere matrimonium, ibidem.
- 2 *Bona omnia inter coniuges communia praſumuntur, quaecunque ſoluto matrimonio ſuperſunt.*

h *Comunal de ambos.* Bona conſtante matrimonio acquiſita cōmunia ſunt viri & vxoris, & inter eos equaliter diuiduntur. Quod inell' ge. quoties potuit inter vi. & vx. cōſiſtere matrimoniu, ſecus ſi vir & vxor eſſe nō poſſent, quia tūc nō dicitur matrimonium. l. ſi quis inceſt. C. de inceſt. nupti. §. aduerſus, in ſi. de nup. veluti ſi vir eſt infidelis, & vxor fidelis, vel ex contrario, inter hos enim matrimonium cōſiſtere nequit. l. ne quis. C. de lude. cap. quanto. de diuor. nimirum ergo ſi hac in ſpecie cōmunioni locus nō ſit, vt notabiliter probat Did. de Segura, in tracta. de bonis lucratīs, num. 5. † Quomodo autem fiet hac diuiſio? Reſpō deo omnia bona praſumuntur communia, & conſtante matrimonio quaſita, niſi propria alicuius coniugis eſſe probetur, ex comuni uſu, & conſuetudine huius regni, vt in l. 203. in legibus ſtyli, hoc aſſeuerant docto. omnes huius regni, nempe, Ioann. Lupi, in rep. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 60. in ſi. Rode. Xuares, in l. 1. tit. 3. de las ganancias, lib. 3. fori prope finem. Gregor. Lupi, in l. 5. §. 5. par. 5. in glc. magna prope finem, & ex tex. in l. 1. ſupra eodem, cuius praſim ibi dixi, in gloſſi. 2. in fine.

GLOS. IX.

- 1 *Vir & vxor ſunt correlatiua.*
 - 2 *Correlatiuorum eadem eſt diſciplina.*
- i *Reſſo miſmo ſea de las mugers.* Vir & vxor ſunt correlatiua, vt hic diſponitur, ad paria enim iudicantur, cap. debitum. de bigam. cap. quāto. & cap. gaudemus, de diuor. quod poſſimum obtinet in hac materia lucrum, vt in l. 2. & 5. iſto eodem tit. & probat optimē lex iſta. † Diſpoſita ſiquidem in altero ex correlatiuis, & in altero diſpoſita eſſe cenſentur, vt in l. ſi, vbi Moderni. C. de indi. diui. tollen. l. vnica. C. de cupra. lib. 12. Iakō in aathen. ſacramenta puberum, col. 13. C. ſi aduerſ. vendi. Curtius Iunior, conſil. 6. Marfil.

in l. ſi quis viduam, num. 14. ff. de quaſtio. Arelata. in tracta. de hereti. notab. 47. incip. memoria. Ioann. Bernar. à Lucio, in regula. 106. incip. correlatiuorū. Guil. Benedi. in quaſt. de vendi. numero. 10. Nico. Boeri. de ciſ. 48. num. 3. Caſſa. in cōſue. Burgun. rub. 4. §. 23. nu. 12. fol. 192. latiffimē Ioan. Bapt. de ſancto Blaſio, in tract. de correlatiuis, vbi huius regulā tradit. 110. ampliaciones, & totidem limitationes, quos retulit Did. Perez ad Seguram, in repe. l. 1. §. ſi vir, num. 21. ff. de acq. poſſe.

LEY. IIII.

Que los frutos de los bienes ſean comunes de marido y muger.

Lex fin. tit. 3. lib. 3. fori.

Maguer, que el marido aya mas que la muger, o la muger mas que el marido, quier en heredad, quier en mueble los frutos ſean comunes de ambos ados.^a Y la heredad y las otras coſas do vienē los frutos, ayalas el marido o la muger cuyas antes eran,^b o ſus herederos.

GLOS. I.

- 1 *Fructus bonorum quorumcunque cōmunes ſunt inter cōiuges, ſiue bona ſint propria, ſiue cōmunia, ſiue caſtreſia, vel cuiuſcunque generis, ſiue vnus eorū habeat plura bona propria, quā alter.*
Societas cōtracta eſſe intelligitur inter cōiuges, ibi.
 - 2 *Fructus dotis ad quem ſpectent.*
 - 3 *Fructus dotis ante nuptias ad quem ſpectent.*
 - 4 *Fructus dotis ſoluto matrimonio percepti ad quem ſpectent.*
Lex. 10. tit. 4. lib. 3. fori explicatur, ibidem.
 - 5 *Fructus bonorum dotalium & paraphernaliu hodie communicantur inter virum, & vxorem.*
- 2 *Sean comunes de ambos ados.* Notat ex lege iſtā Did. Segura, in repe. l. 1. §. ſi vir, num. 20. ff. de acq. poſſ. quōd inter virum & vxorem eſt contracta ſocietas omnium bonorum, eo quōd l. noſtra dicit fructus bonorum omnium eſſe cōmunes, licet alter ex coniugibus plura bona habeat quā alter, quōd eſſe non poſſet inquit Segura, niſi inter eos eſſet contracta omnium bonorum ſocietas ſecūdū Bal. in tract. de duobus fratrib. §. 8. col. in ſi. per tex. notabile, in l. ſi ſocius pro filia, iūcta glo. ff. pro ſocio. Bal. in l. ſi patruus, vlti. col. C. cōmu. vtrū. iudū. quōd intellige, ſiue bona ſint propria, ſiue cōmunia, ſiue caſtreſia, vel cuiuſcūq. generis, vt hic ſtatuitur, & in l. ſeq. ſed ſecūdū veriorē, & receptiorē ſententiam, ſocietas tacitē inter coniuges contracta non eſt omnium bonorū, ſed lucri & quaſtus, vt probat Caſſane.

iane. in cōfue. Surg. rub. 4. §. 2. in verbo, & participat, num. 5. & in verbo, acq̃ueste, num. 5. & latius probaui post Ioan. & Gre. Lupi, ibi citatos, in l. 2. glo. 3. nu. 10. & in l. 3. glo. 1. supra eo. ¶ Secūdo collige ex l. ista, q̃ licet iure cōmuni Imperatorum, & regio antiquo fructus dotis cōstāte matrimonio percepti ex re dotali cedāt lucro mariti, eo q̃ ad eum spectēt onera matrimoniij, vt in l. dotis fructus. ff. de iure doti. & l. plerunque. §. si serui eo. ti. l. pro oneribus. C. eo tit. & l. si maritus. ff. fami. erciscū. l. 8. & 2. §. tit. 1. par. 4. quod extēdit, & limitat Ant. Go. in l. 52. Tau. nu. 23. Hodie tamē per legē istā, & seq. hoc in regno omnes fructus cōstāte matrimonio percepti ex quibuscunq; bonis sūt cōmunes mariti & vxoris, sicut cætera eo cōstāte acquisita. Ita ex lege nostra hoc expēdit Mōtal. in l. ult. tit. 3. lib. 3. fori. glo. 1. Ant. Go. in l. 52. Tau. nu. 11. & 33. Hęc limitās modo velit debita cōstāte matrimonio pro dimidia parte soluere, secus si nolit debita soluere lucris renūtiādo iuxta l. 9. infra eo. quia tūc nō imutabitur ius cōmune, habebit siquidē maritus dotis fructus integros, quā senētiā verā esse existimo.

3. ¶ Fructus verō dotis ante nuptias percepti ab sponso augēt dotē, & nō fiunt ipsius spōsi, vt in l. si ante nuptias. ff. solu. matr. l. dotis fructus. ff. de iure doti. l. 28. ti. 1. par. 4. vbi tex. in fine decidit quæstionē, quē iure cōmuni erat satis ambigua, nēpe. q̃ si ex fructibus dotis alat spōsam ex equitate lucrabitur fructus, vbi Gre. Lupi citat DD. hoc differētes. ¶ Solutō verō matrimonio, eius anni fit diuisio pro rata tēporis. l. vnica. §. sed & nouissimē, vbi glo. notabi. C. de rei vxor. actio. post annū autē indistinctē sunt mulieris. l. si mora, & l. de diuisione. ff. solu. matr. tria enim exigūtur, vt maritus lucretur fructus dotis. Primū quōd sit cōtractū matrimoniū. Secūdū quōd sit tradita possessio: tertiū quōd vir sustineat onera matrimoniij, vt in d. l. dotis fructus cū similibus. ff. de iure doti. l. 25. tit. 1. par. 4. Sed in hoc regno hac in specie seruatur legis fori distinctio, nēpe. vt fructus pēdētes soluto matrimonio sint cōmunes, & diuidantur inter virū & vxorē, si nati sint, & apparentes, si verō nati non sint, nec appareāt, nō cōmunicantur, sed fiunt eius, cuius est proprietas fundi arbores continentis. Nam si fundus fuerit merē rusticus, in quo frumentū, vel hordeū, vel quid simile, est feminatum, & si nondū appareant fructus, nec sint nati, vel pendentes, diuiditū inter coniuges, si verō nihil in eo fundo fuerit feminatū, nihil communicabitur, imō expensæ factæ in arando ex cōmuni soluentur, vt egregie disponit. l. 10. ti. 4. lib. 3. fori. fructus tamen pecorum indistinctē cōmunicātur, & diuiduntur, licet nati non sint, sed in ventre existunt, secundum Alfonso Montal. in d. l. 10. tit. 4. lib. 3. fori. Ioan. Lupi, in rub. extra de dona. int. vi. & vxor. §. 62. nu. 11. vbi attestatur ita practicari, & Ant. Go. in l. 52. Tau. ri, num. 71. ¶ Itaque ante nuptias, & post nuptias iure regio fructus dotis non sunt indistinctē cōmunes, nisi in casibus supra traditis, num. 2. & 3. nulla fit mutatio per legem nostram, sed seruatur quod ante eam fuerat constitutum, vt aduertit Alfonso Montaluo in l. ult. tit. 3. lib. 3. fori. Fructus etiā bonorū paraphernaliū cōmunicātur per legē istā, ex qua tollitur dubiū, quod circa ea bona erat iure cōmuni, secūdū Ant.

Go. vbi supra, & Gre. Lupi, in l. 17. tit. 1. par. 4. in verbo, todos los bienes.

GLOSS. II.

1. *Societas coningalis an sit omnium bonorum. Cōingali in societate deducuntur capitalia vtriusq; coniugis, & nō cōmunicātur, sed itā fructus ibi.*
2. *Damna contingencia in bonis proprijs coniugum an ex cōmunibus refarciantur, limita vt ibidem.*

b Cuyas eran antes. Lex ista prebat praxim, quam posui supra eo. l. 1. glo. 2. in si. quod capitalia vtriusque cōiugis deducuntur ante omnia, & quæ vxoris sunt vxori vel hæredibus eius quæ mariti marito traduntur, ex quo etiam prebat, societatem huiusmodi cōingalē nō esse omnium bonorum, sed lucri dūtaxat, & questus, vt probaui supra eo. glo. 1. in prin. contra Segurā. Nam in societate omnium bonorum, non solum futura cōmunicantur, sed præsentia. l. 1. in fi. & l. seq. ff. pro socio. dixi supra eo. l. 2. gl. 3. nu. 10. In societate verō lucri, & questus non cōmunicantur capitalia, secundū Sali. in l. si patruus. C. cōmu. vtri. iudi. & Alex. conf. 48. li. 2. Greg. Lupi. n. l. 27. glo. 1. in fi. ti. 10. de societate, par. 5. ¶ Sed damna contingēcia in rebus proprijs coniugum an sit refarcienda ex rebus cōmunibus constante matrimonio quasitis, an verō ex proprijs rebus alterius coniugis, vbi bona lucrata deficiunt? Dic, quōd ex rebus cōmunibus & ita practica tur secundum Greg. Lupi, in l. 18. ti. 1. par. 4. in verbo, el pro e el daño, per tex. in l. si merces. §. vis maior ff. loca. & l. cū ducbus. §. quidam Sagariā. ff. pro socio. l. pen. tit. 10. par. 5. dixi supra eo. l. 3. glo. 7. in prin. nisi fortē culpa coniugis, cuius sunt bona perierint, quia tunc suo tantū periculo peribunt, vt optime prebat Ioan. Lu. in rep. rub. de dona. int. vi. & vx. §. 66. nu. 3.

L E Y. V.

¶ Declaracion de las leyes de arriba.

Dō Enriq. IIII. en Nueva, Año de 47; petició. 25.

¶ Otro si declarando las leyes del fuero, y lo cōtenido en el libro del estilo de corte^a e las otras leyes que disponen sobre la manera q̃ se ha de tener en los bienes ganados entre el marido y la muger, durāte el matrimonio. Mādo y ordeno q̃ todos e qualesquier bienes castrēses, y oficios dē rey, b y donadios, de los q̃ fuerō ganados y mejorados y auídos durāte el matrimonio entre el marido y muger por el vno dēllos, q̃ seā e fin quē de aq̃l q̃ los vuo ganados, sin q̃ el otro aya parte dellos segun lo quierē las dichas

Libro.5. Titulo.9.

dichas leyes del fuero. Pero que los frutos y rétas dellos, e de todos otros qualesquier officios, aunque sean de los que el derecho vuo por casi castrenses, y los otros bienes q̄ fuerō ganados, o mejorados durante el matrimonio, y los frutos y rentas de los tales bienes castrenses, y officios, y donados, q̄ ambos lo ayā de cōfuno. ¶ Y otro si, q̄ los bienes que fuerē ganados, y mejorados, y multiplicados durante el matrimonio entre el marido e la muger, q̄ no fuerē castrenses ni casi castrenses, q̄ los pueda enagenar el marido durante el matrimonio, si quisiere sin licēcia ni otorgamiento de su muger, y q̄ el contrato de enagenamiento vala, saluo si fuere prouado, q̄ se hizo cautelosamente por defraudar, o damnificar a la muger. ¶ Y otro si mado y ordeno, q̄ si la muger fincare viuda, y siēdo viuda viuere luxuriosamēte, h̄ q̄ pierda los bienes q̄ ouo por razō de su mitad de los bienes que fuerō ganados y mejorados por su marido y por ella, durante el matrimonio entre ellos, y sean bueltos los tales bienes a los herederos de su marido de funto, en cuya cōpañia fuerō ganados.

G L O S S. I.

- 1 *Reyes del fuero, y lo cōtenido en el libro del estilo de corte.* l. 1. 2. & 3. tit. 3. de las ganancias, lib. 3. fori. l. 205. 206. 207. in legibus styli declarantur per legem istam.

G L O S S. II.

- 1 *Bona castrensis, vel quasi, an cōmunicentur inter coniuges.*
- 2 *Officia regia salarium regis habentia an cōmunicentur inter virum & uxorem.*
- 3 *Qualesquier bienes castrenses y officios de Rey.* Nota ex lege ista, quod bona castrensia, donationes, & officia regia constante matrimonio ab altero coniugū, quā sita non sunt communia, nisi quoad fructus eorum.
- 4 *Sed de quibus officijs loquitur lex ista?* Certē ni fallor, de his quā annexum habent salarium regis: hæc officia regia propriē dicuntur. l. fin. C. de officio testamen. quæ licet constante matrimonio quærantur,

non sunt cōmunia viri & vxoris, vt consiliariorū, auditorum, iudicium, & aliorum, de quibus fit mentio, in tit. 9. par. 2. quæ officia vendi prohibentur, aut hēn. vt iudi. fine quo. si ftra. §. 1. & §. sic igitur collat. 2. l. 7. tit. 3. de rectoribus, & officijs publicis, lib. 7. infra. dixi latē in dialgo relate. r. 4. par. cap. 10. num. 7. & seq. & cap. 11. per totum. Et in quo differant hæc munera ab eis, de quibus infra hac eadem lege fit mentio, dicam infra in glo. 4. vbi an officia vendi, & an cōstante matrimonio acquisita inter coniuges cōmunicari debeant, disseram.

G L O S. III.

Bona castrensia in bello quæ sita, quando cōmunicentur quoad proprietatem.

- 1 *De aquel que los ouo ganado.* Bona castrensia quoad proprietatem marito acquiruntur ea acquirenti, non verō cōmunicantur vxori, nisi quoad fructui. Sed hoc intellige, quoties maritus cum stipendio militabat, secus si expensis communibus, quia tunc in bello quæ sita cōmunicantur inter coniuges, vt in l. 3. supra eo. & ibi dixi, in glo. 5. in fi. & in glo. 6. num. 8. & 9. auctoritate Gregorij Lupi, in l. 3. in glo. magna, in fi. tit. 10. par. 5. dicentis, quoad proprietatē non corrigi legē illam, licet quoad fructus corrigatur, idem ante eum voluit Ioan. Lupi, in repe. rub. de dona. §. 62. num. 22.

G L O S. IIII.

- 1 *Bona quæ sita castrensia dupliciter considerantur. Bona quæ sita castrensia dicuntur propriē, quæ aliquis acquirit ex publico salario ratione officij, ibi.*
- 2 *Bona quæ sita castrensia large dicuntur, quæ quis acquirit ex aduocatione, vel ex officio tabellionatus.*
Officia tabellionatus quoad æstimationē inter coniuges cōmunicantur, ibid. & num. 3.
- 3 *Bona quæ sita castrensia acquisita ex officio publicū salarium habente non cōmunicantur inter coniuges, nisi fructus eorum.*
- 4 *Officia tabellionatus, vel decurionatus empta matrimonio constante an cōmunicentur inter coniuges, quoad eorū æstimationē? num. 5. & seq.*
- 5 *Officia tabellionatus an sint vendibilia?*
- 6 *Officia tabellionatus empta à patre vni ex filijs an conferantur, vel in legitimam impudentur?*
- 5 *Indiuidua cōmunicantur inter coniuges quoad æstimationem.*
Ius patronatus constante matrimonio quæ situm, an cōmunicentur inter coniuges? ibidem.
- 6 *Officia vendi posse, vel facili licentia principis id licere paria sunt.*

7 Impos-

7 *Impossibile an reputetur, quod pendet ex voluntate principis?*

8 *Officium tabellionatus quod vir habeat ante matrimonium, vel eius æstimatio deducitur, vt capitale, & fructus communicantur.*

d *Quasi castrenses.* Hic notandū est, bona quasi castrensia dupliciter cōsiderari. Primō propriē, veluti quod quis percipit ex publico salario ratione alicuius officij, vel exercitij publici, vt in l. fi. C. de inoffi. testa. vbi Cyn. Bal. Sali. & Iaso. notabili. l. cum aduocatio. C. de aduoca. diuerso. iudicio. & de his officijs loquitur lex ista in prin. vt dixi in glof. 2. & huiusmodi officia non communicantur inter virum & vxorem, licet cōstante matrimonio fuerint quæsitā. † Secundo modo dicitur peculium quasi castrense largo modo, quod quis acquisiuit ex aduocatione à clientulis suis, quia subrogatur loco salarij publici, secundum glof. & DD. in l. fori. C. de aduoca. diuersi. iudicio. Cyn. Bal. & Moder. maximē Ias. primo notabili in dict. l. vlti. C. de inoffi. testa. vbi Iaso attestatur hanc esse cōmunem sententiam, etsi oppositum teneat Specula. in tit. de actio. & obli. §. 1. vers. quascastrense: communem etiam sequitur Ias. in rubr. C. de procura. in fi. Ange. de Gambell. in tracta. de testam. in prin. nu. 36. suadēs, idem esse in officio notarij, quia licet non habeat salarium ex publico, quod quærit ratione officij, dicitur quascastrense, secundum glo. in verbo, memorialibus, in l. vlt. per text. ibi. C. de inoffi. testa. † Est tamen maximum discrimen inter hæc quascastrensia, vt ex traditis per DD. in locis superius citatis, & alibi sæpe expendere licebit. Hic tamen text. aliud constituit discrimen, vt prioris generis bona quascastrensia matrimonio constante quæsitā, non communicantur inter virum & vxorem, sed tātum fructus & redditus eorum. Officia autem tabellionatus, quippe quæ æstimabilia & vendibilia sunt, inter coniuges quoad æstimationem eorum communicantur, quamuis quascastrensia dicantur, & hoc præferunt verba huius legis à nemine quem viderim appensa. Quāuis nonnulli ex Nostribus, quos modo referam, quæstionem istam examinauerint. † Quærit itaque. d. D. Couarr. lib. 3. resolution. c. 19. num. 4. an decurionatus publica munera, scripturæ, & tabellionatus officia empta matrimonio cōstante, à marito sint cōmunia lege Regia ipsi & vxori? Et primō arguit dicens, videri ipsa officia non posse cum vxore communicari, eo quod sint indiuidua, & quod vxor est incapax illa exercendi. l. 2. ff. de regul. iur. sed leges communionem bonorum inducentes restringunt de habilitate. l. 1. & ibi notatur per Dōct. C. de sacros. Eccles. Dicit secundō eorum æstimationem non posse etiam communicari, si credimus Guiliermo Bened. id afferenti in repe. c. Raynutus, verbo, & vxorem nomine Adelassā. nu. 737. & Cassa. in consuetu. Burgun. rub. 4. §. 2. in verbo, & acquestā, nume. 5. Quibus suffragatur, quod hæc munera empta à patre cuidam ex pluribus filijs, nec cum fratribus mortuo patre communicantur, nec imputantur in legitimam, etiam quoad æstimationem ex sentētia Ni-

col. de Vbald. in tracta. de successio. ab intesta. 1. part. nume. 28. & quatuor sequentib. Quem sequitur Guillel. Bened. in dict. c. Raynutus, in verbo, duas habens filias, nu. 62. ad finem, eodem modo hæc publica officia constante matrimonio, empta non communicantur vxori. † Sed nihilominus his non obstantibus contrariam sententiam amplectitur Couarr. dict. cap. 19. numer. 4. & sequen. imo quod æstimatio huiusmodi munerum constante matrimonio acquisitorum communis sit vtriusque coniugis, & pro parte dimidia vnicuique competat. Quod vel ex eo probat, quod officia hæc empta fuerunt pecunia communi viri & vxoris: atque ideo æquisimum esse ea quoad æstimationem vtrique cōiugi cōmunia esse, ne pāsim fiat vxori fraus legibusque huius Regni. Et primum non obstat, quod diximus hæc munera esse indiuidua: nam & in indiuiduis communio viri & vxoris locum obtrinet, veluti si maritus ædificauit Ecclesiam matrimonio constante, ex quo ius acquisiuit patronatus, erit ius isthuc commune viro & vxori, habebitque vxor soluto matrimonio partem indiuiduam eius iuris præsentandi, idque ad hæredes transmittet, vt censet Ioan. Lupi, in repe. rubri. extra de donationibus inter virum & vxorem. §. 62. nu. 23. & tamen ius hoc patronatus indiuiduum est. c. 1. & ibi glof. de iure patrona. glof. in cap. pia mentis. 16. quæstio. 7. saltem quoad substantiam: licet quoad præsentandi ius eiusque exercitium sit diuiduum, vt notatur in Clement. plures, de iure patro. vbi Cardi. notat col. 3. Bald. in c. quanto de iudic. Roch. de Curte de iure patronatus, verb. ius. q. 6. Sic, & in alijs indiuiduis, quæ vendi & æstimari possunt, vxor partem dimidiam habebit, vt probat. d. D. Couarr. dict. cap. 19. nu. 5. lib. 3. resolution. † Non obstat similiter, quod vxor non est capax heius muneris, id enim procedit quoad ipsummet officium, non quoad eius æstimationem. Ad tertium argumentum respondeo, falsum esse, horum enim munera æstimatio cōfertur inter fratres, & in legitimam imputatur: quia paria sunt vendi posse, vel facili licentia Principis vendi solere, secundum Barto. in l. 1. §. nec castrense. ff. de collatione bono. Bald. & Paul. Castre. in l. omnimodo. §. imputari. C. de inoffi. testamen. dicentes militias & officia publica, quæ ex communi vsu nec venduntur, nec vendi possunt sine licentia Principis, non esse imputanda nec conferenda. Sentiant ergo à contrario sensu, secus esse in militijs vel officijs, quæ facili licentia Principis vendi consueverunt. Et in specie quod officia publica, quæ facili licentia Principis vendi solent, conferantur, & imputentur in legitimam quoad eorum æstimationem, resoluit Ias. in d. illud. nu. 6. C. de colla. & Franc. à Ripa in l. in quartam, nu. 163. ff. ad l. Falcid. d. D. Couarr. lib. 3. resolution. cap. 19. in fine, Anton Gomez in l. 29. Tauri, n. 21. Petr. Nuncios Auendaño responso. 9. penulti. colum. vers. admilla, & probauit latiūs in Dialogo relatoris. 4. part. capit. 11. & 12. & supra hoc libro, titul. 8. de successio. lib. 1. 3. glof. 2. numer. 13. contra Telliū Fernandez hoc negantem in officio tabellionatus in l. 29. Tau. n. 15. cū præcedentibus & sequētib. cuius fundamentis ipse multo ante eius libri editionē responderam in d. Dialogo. † Ad vltimū argumentum

Lib. 5. Titulo. 9.

iam est satisfactum, non enim reputatur impossibile quod à Principis pendet voluntate, quoties facilius id solet concedere, ut in l. apud Iulianum. §. si constat. ff. de leg. 1. satis probatur, quem tex. ita intelligit. d. D. Couarr. d. c. 19. numer. 5. in fine, & rursus in epitome de sponsal. 2. par. c. 3. nu. 8. dixi in d. dialogo. 4. par. cap. 11. nu. 7. † Vbi autem vir antequam matrimonium contraheret huiusmodi haberet officium, de ducere illud poterit, ut capitale soluto matrimonio, si officium extat, fin autem constante matrimonio facit venditum subrogabitur pretium loco capitalis, quod maritus vel eius heredes habebunt præcipuum, & deducitur ex bonis constante matrimonio qua sitis, ut probat Pe. Nu. d. responsio. 9. ad finem, & ego in præcitato dialogo. 4. par. c. 91. in fine.

G L O S. V.

- 1 *Fructus & redditus equiparantur, sed quandoque differunt. ibi.*
Redditus appellatione non comprehenduntur fructus, ibid.
Partus ancille redditus dicuntur, non fructus, ibid.
Vsfructus comprehendit redditus, ibid.
- 2 *Fructus vel redditus cuiuscunque rei proprie alterius ex coniugibus, etiam si res sit restitutioni subiecta, vel ex maioratu vel Indorum, vel diui Iacobi, seu alia commenda communicantur inter virum & uxorem.*
- 3 *Fructus non sunt pars maioratus.*
Fructus alienans non censetur res maioratus, ex quibus colliguntur alienare, ibid.
- 4 *Fructus & redditus equiparantur. l. 7. ff. de vsu. Sed quandoque differunt, secundum glo. in c. generali, in verbo, redditus, de electio. li. 6. Tira. libr. 1. de retractu. §. 1. glo. 6. in principi. Arius Pinel. in l. 12. part. num. 13. de bon. mater. Redditi enim verbum generale est comprehendens sub se fructus, sed fructuum appellatione non comprehenduntur redditus, partus siquidem ancillæ sub redditu non sub fructibus comprehenditur. l. in pecudum. §. partus. ff. de vsu. §. in pecudum, in l. 1. de rerum diuisione. glo. in d. c. generali. vsufructus, tamen generalius est comprehendens etiam redditus, ut in l. 7. ff. de vsu. † Et sic nota ex l. ista, redditus & fructus cuiusque rei proprie alterius ex coniugibus communicari, etiam si res sit restitutioni subiecta, vel ex maioratu, vel ex Indorum, vel diui Iacobi, vel alia commenda, cum lex ista generaliter loquatur, quam ita per epit. Rod. Xarez in commento. l. 1. tit. 3. de las ganancias, lib. 3. fori, in fine, & ceteri Hispani Doctores ubique, Grego. Lupi, in l. 25. tit. 1. par. 4. in verbo, fructus, in §. & Ioan. Lupi, melius ceteris in rep. rub. de dona. int. vir. & vxor. §. 62. n. 10. † Vbi reddit rationem, quia fructus non dicuntur pars maioratus. l. in ædibus. §. ex rebus. ff. de donatio Bald. in c. 1. §. donare quali. olim feudum poterat alienare. Inferens ex hoc, quod non videtur quis alienare rem alienari, prohibitam fructus alienando Ioan. Lupi. d. §. 62. n. 10. quinimo fructus vsufructus patri in bonis aduentitijs pertinentes communicantur,*

ut docet Ioan. Lupi, in rep. rub. de don. §. 65. in fine.

G L O S. VI.

- 1 *Venditionis appellatione omnis alienatio comprehenditur*
- 2 *Bona constante matrimonio quesita maritus potest vendere & alienare.*
Maritus est legitimus administrator bonorum constante matrimonio acquiritorum, ibid.
Maritus an possit alienare bona constante matrimonio, quesita post commissum crimine heresis ab uxore, si nondum per sententiam iudicis fuerat declaratum, ibid.
- 3 *Bona constante matrimonio quesita quoad partem vxorum, an possit maritus donare? & num. seq.*
Donatio an contineatur appellatione alienationis? ibi. & nu. 9.
Donatio an sit proprie contractus? ibid.
- 4 *Donare est perdere.*
Donatio facultas non venit in generali, & libera administratione alicui concessa, ibid.
Mandatum utcumque generale cum libera non extenditur ad donandum, ibid.
- 5 *Maritus an possit donare bona constante matrimonio quesita, ibid.*
Creditorum an reuocent donata per debitorem, ubi non constet de dolo & fraude, ibid. & nu. 10.
- 6 *Alienationis appellatione an contineatur donatio? & num. 11.*
Contrariorum eadem est disciplina, ibid.
- 7 *Maritus si lusit & ludendo, vel meretricando de bona omnia dissipauerit, an tanto minus ex bonis constant matrimonio quesitis habere debeat, num. 12.*
Socius si ludendo vel meretricando bona societatis amiserit, an præiudicet socio? ibid.
- 8 *Vxor ex bonis communibus potest donare ad pias causas.*
- 9 *Marito non tollitur commercium per prohibitionem donationis.*
- 10 *Lex pen. C. de reuocan. his que in fraudem credi. explicatur.*
Lex. 7. tit. 15. par. 15. explicatur, ibid.
- 11 *Donare non possunt plures, quibus alienatio permittitur.*
Alienatio prohibita prohibetur donatio, sed alienatione permissa quandoque donatio prohibetur, ibid.
- 12 *Lex nostra appenditur.*
- 13 *Donare permittitur marito bona constante matrimonio quesita ad filias communes dotandas vel alendas.*
- 14 *Donare permittitur marito bona constante matrimonio quesita alicui egentissimo.*
- 15 *Donare an possit maritus bona constante matrimonio*

nio

nio quæsi si sit nobilis vel in dignitate cõstitutus.

- 17 Donare an possit administrator cum libera ex causa nobilitatis vel dignitatis eius, cuius bona administrat. & nume. sequen.

Solita fieri per mādantem videntur mandata, ibid.

- 14 Lex filiusfam. ff. de dona. declaratur.

- 16 Lex cum plures. §. cum tutor. ff. de admin. tutorum, explicatur.

F que los pueda enagenar el marido. Concordat. l. 205. in legibus styli, quæ licet loquatur in vēditione, ad quā cunque alienationem extenditur, cum verbum venditionis omnem alienationem comprehendat. l. stat. liberi à cæteris §. fin. ff. de statu libe. l. quicumq; §. ei ad quem. ff. de institut. l. 2. & ibi Bal. Pau. & Cœpola num. 25. C. de vsucap. pro empto. Roma. in singul. 608. Feli. in. c. prælatorum, nu. 5. de accusa. l. aso io. l. vlt. nu. 102. C. de iure emph. & in. l. filiusfam. §. diui. 1. l. cione, nu. 106. & ibi Ripa nu. 83. ff. de legat. 1. Anto. Burg. in rub. extra de emptio. & vendi. colu. vlt. Cassa. in consue. Burgun. rub. 9. §. 10. n. 33. Ioan. Bernar. Diez à Luco in regula. 151. & 487. Matth. Affli. in tracta. prothomiseos. §. tota lex, numer. 19. Matthe. de Vignate in tractatu de vsuris, numer. 142. Bertachinus in tracta. de gabelis §. mēbro. 8. partis prin. Did. Segura, & Dida. Perez ad eum in tracta. de bonis lucrativis constanta matrimonio, nu. 12. & nu. 138. vbi plura tradit ad intellectum. d. l. styli. 205. & legis nostræ à nu. 111. vsque in finem. Nota ergo ex lege ista, q̄ maritus potest bona constante matrimonio quæsi vendere, & alienare tanquam legitimus eorum administrator, eadem consuetudo est Burgundiz, & ferè in toto regno Franciæ, vt Cassa. attestatur in consue. Burgund. rubr. 4. §. 3. in prin. Quam regulam extendit, etiam si maritus alienet partem vxoris, postquam vxor commiserat crimē hæresis, si nondum per sententiam erat declaratu, quod optime probat Iacob. Septimiacen. in lib. de institutionibus Catholicis. c. 9. n. 87. & 88. præterquam si fraudulenter alienasse probetur. Quod præsumitur eo ipso, q̄ maritus ante alienationem sciebat, vxorem esse hæreticam, vel si donādo alienare, vt ibi per eum, nu. 87. & 90. † Sed an maritus poterit donare bona constante matrimonio quæsi? Et videtur non posse, quia appellacione alienationis non comprehenditur propriè donatio, vt in. c. de feudo non habente naturam feudi. l. 1. C. de bo. mater. Segura in tracta. de bonis lucrativis, nu. 151. in fi. cum ergo lege ista permittente maritus possit alienare bona constante matrimonio quæsi, non videtur ex hoc ei permitti donatio, cum non sit propriè contractus, quia nō est vltro citroque obligatoria, quod esse oporteret, vt contractus verè dici posset, vt in. l. Labeo. §. contractum. ff. de ver. signi. notat glo. in. l. contractus, in prin. C. de fide instrument. & ibi notat Bal. idē Bal. in. l. si donationis. C. de his quæ vi, metū sue causæ fiunt. Segura in. d. tracta. de bon. lucrativis. nu. 151. vbi si milia congerit. † Secundo, & si maritus amplam habeat alienandi potestatem bona cōstante matrimonio quæsi, cum tamē donare sit perdere, l. filiusfam. ff. de dona. Cassa. in consue. Burgun. rub. 6.

§. 6. in verbo, deurendre compre, nu. 25. videtur donare non posse, quandoquidem donandi potestas nō veniat in generali & libera administratione, nisi specialiter concedatur, vt in. l. 1. §. 1. ff. de offi. procura. Caesar. verū denique, vbi post alios id egregiè expendit Ioā. Oroscius in. l. contra iuris. §. vlti. ff. de pact. text. in. l. creditor. §. Lutio. ff. mand. quem extollit Bal. in. l. 1. ff. de mili. testa. tex. etiam in. l. si quis vxori. §. si feruus meus. ff. de furt. l. si filiusfam. quæ niki aliud dicit. ff. de dona. l. 3. ti. 4. de donatio. par. 5. Et quod procurator reipublica donare non possit est tex. in. l. 3. §. pl. ne. ff. quod vi aut clam, quem notat Bal. in. c. ex literis, nu. 2. de proba. quæ iura manifeste loquuntur in habē. ibus mandatum cum libera, tam à lege quam ab homine. Vtraque enim in specie facultas denegatur donandi, vt aduertit Arius Pinel, in. l. 1. C. de bon. mater. 3. par. nu. 56. cauendūque ait à Ioan. Lupi, in reperti ubri. de donatio. int. vir. & vxor. §. 66. nu. 29. qui cōtra iura illa & receptas sententias in donatione distinguebat mandatum legis ab hominum mandato, falso citans Bald. in. d. l. 1. §. 1. de offi. procura. Caesar. vbi glos. & Bart. verius esse censent in donatione nullā admitti distinctionem, licet aliquoties distinguant in alio genere alienationis, vt per Iaso. & nouiores ibi, & ita aperte asseuerat Paul. Cast. in. d. l. filiusfamilias. ff. de donatio. & in. l. procurator cui generaliter. ff. de procurat. DD. in. l. præs. C. de transactio. vbi. d. Anton. Padilla, nu. 11. & sequen. las. in. l. contra iuris. §. si filius, nume. 2. & sequen. vbi alios refert. ff. de pact. Et ex hoc infert Ioan. Lupi, nu. 29. & 30. in. d. §. 66. ad prælatum, & Proregem, vt ibi per eum. Ex quibus maritum donare non posset asseuera bona constante matrimonio quæsi, quoad partem vxoris, cui ibi assentitur Bernar. Diez à Luco in apostillis ad eum, refertque hoc idem voluisse Did. Segura in tracta. de bonis lucrativis nu. 151. idem voluit Rod. Xarez in commento. l. 1. tit. 3. de las ganacias, lib. 3. fori. vers. vltierius quarto de quæstione quotidiana, Iacob. Septima de institut. Catholi. c. 6. nu. 90. Telli. Fernādez in. l. 19. Tauri, nu. 2. & pluribus sequen. † Contrariam tamen sententiā securè amplectitur Anto. Gomez. in. l. 53. Tauri, nu. 73. & Ancharra. quē ipse refert conf. 102. Mouetur primò, quia verè creditores etiam ex causa onerosa, non reuocant donata per debitorem, nisi probeatur dolus & fraus in ipso alienante. l. 1. & per totum. ff. de his quæ in frau. credi. l. pen. C. eod. tit. ecce ergo ex sola donatione non præsumitur dolus nisi probeatur. Secundo, quia aliās tolleretur commercium & facultas contrahendi marito, & bona constante matrimonio quæsi efficeretur in alienabilia & subiecta restitutioni † Tertiò, quia lex ista marito alienationem permittit, ergo permittere videbitur donationem, cum de natura verbi alienationis, sit comprehendere omnem contractum, per quem dominium transfertur, vt in. l. 1. C. de fundo dotali. capi. nulli de rebus Ecclesiæ non alienandis. l. vltima. C. de rebus alienis non alienandis: vbi prohibita alienatione, censetur prohibita donatio quoniam prohibita venditione censetur & donatio prohibita, & omnis actus per quem dominium transfertur, glos. singula. & non alibi in. l. 2. iuncto text. C. de vsucapio. pro emp. quam ibi notant scribentes, re-

Lib.5. Titulo.9:

putat vnicam Bald. in rubr. extra de pact. 2. colum. & 10 in caliter. de dilatio. Iaso. in l. filios fami. §. diui. n. 71. & ibi alij Moderniores. ff. de leg. 1. idem ergo erit in casu contrario, permilla siquidem alienatione, permilla quoque esse censetur donatio, quoniam contrarium eadē est disciplina, vt in l. de his qui sunt sui, vel alie. iu. in principio. † Quarto, opinionem Antonij Gomez confirmat nimis, quod si maritus dissipauit multa bona constante matrimonio ludendo, vel meretricando, vel in alios prauos vsus conuertendo, non tenebitur ea imputare in partem suam, quando bona soluto matrimonio diuiduntur, ne infinita lites oriantur inter cōiuges vel eorū heredes, & quia nō luit nec alienauit principaliter animo fraudandi, & priuandi vxorē suā portione & lucro legali, q̄ in praxi seruari attestatur Rod. Xua. in d. l. tit. 3. de las ganancias, libr. 3. fori, versū. queritur circa hoc de alia quzitione, idem voluit Grego. Lupi dicens verius esse in punēto iuris in l. 13. in verbo, ganancias, titul. 6. de societate part. 5. & Anto. Gomez in d. l. 53. Tauri, num. 76. prope finē. Cui non obest l. adeo. §. pen. ff. pro socio ibi, quod in alea, vel in adulterio perdidit socius, nec l. si cum quo. ff. commu. diuidun. & l. coheredes. §. quod ex factō. ff. fami. eriscun. & l. cum duobus. §. damna. ff. pro socio, contrarium disponentes, in societate, ex eo quod ludere sit lata culpa, secundū Cyn. in l. pactū. C. de collatiō. & meretricari sit dolus. l. si verō nō remunerandi. §. sed adolefcens. ff. manda. Bal. in authen. ex testamento. C. de colla. Monta. in l. 1. tit. 3. de las ganancias, libr. 3. fori, qui ex his legibus tenuit contrarium. Nam ad eas facit respōderetur, vt ibi dixit Rod. Xua. d. versū. queritur circa hoc, quia argumenta de societate expressa ad tacitam conjugalem non omnino procedūt, quoniam marito competit alienandi potestas, vt in hac lege statuitur, socio verō non. Eodem modo respōdet Grego. Lupi, in d. l. 13. titu. 10. part. 5. si ludere potest, ergo & donare. † Vltimō facit pro hac Antonij Gometij opinione, quia vxor poterit ex bonis cōmunibus donare alicui ad alimenta, vel ad pias causas absque mariti licentia. Deci. cōf. 301. nu. 4. Ias. in auth. ingressi, nu. 6. C. de sac. fan. Eccl. Did. Perez ad Segurā in rep. l. 3. §. si. nu. 75. ff. de lib. & postū. vbi citat cōcordan. Si hoc casu licet vxori donare, nimirū si generaliter marito liceat. † Et si quis velit hanc tenere opinionem, poterit respondere ad ea quæ pro priori opinione adducta fuere. Ad primum, negando id verū esse, appellatione enim alienationis comprehenditur donatio, vt probauit nu. 6. & probat optimē Fau. à Mōte, in tracta. de emptio. & vēdi. 4. quæst. prin. 22. & vlti. quæst. n. 20. & 21. & 2. q. prin. nu. 11. Ad secundū respondeo, illa iura procedere, quando in bonis seu patrimonio alterius à lege, vel ab homine esset concessa alicui tertio libera bonorum administratio, scilicet si in bonis communibus lex hanc concedit administrationem, prout in nostra specie, quia tunc bene poterit donare & quocumq; modo alienare, modo cesset dolus & fraus, vt in hac l. cauetur, & dicam in glo. seq. In casibus igitur, in quibus ex solo titulo, vel cōtractu presumitur dolus in alienante, vt in donatione omnium bonorum, vel ex alia causa, vel respectu non posset talis donatio vxori præiudicare, vt censet Anton. Go-

mez in d. l. 53. Tauri, nu. 73. versū. quod limita. † His tamen minime obstantibus verior & receptior est prior opinio, imō quod non liceat marito donare bona constante matrimonio quæ sita, quoad partem vxoris ex rationibus superius traditis: vt & diximus supra hoc eodē lib. tit. 6. de meliora. l. 3. gl. i. nu. 3. cuius præcipuū fundamentū consistit in satisfactione eorum, quæ pro cōtraria opinione adduximus. Non me mouet in primis, quod creditores ex causa onerosa non reuocant donati alicui, nisi dolus aliās probari posset vel fraus, quia lex. 1. & per totum. ff. de his quæ in frau. credi. & l. pen. C. eo. titu. hoc nō probant, imō potius contrariū quod in donatione inter viuos solus euērus spectetur & nō consiliū fraudandi, quod probat l. pen. C. de reuo. his quæ in fraud. credi. ibi, & cōtra eū, qui ex lucratiuo titulo possidet scientiæ mentione detracta, exponit glo. ibi, id est, nō distinguēdo sciuerit, vel ignorauerit, quia utroque casu tenetur. Idem probat l. 7. titu. 15. parti. 15. & ibi notat Grego. Lupi, in verbo, dieffe en su vida, versū. si tamē intelligas, & idem probare ait l. qui autē. §. similique modo. ff. de his quæ in frau. credito. Quod autem secundo loco diximus de cōmercio, quod ipsi marito tolli videtur, nihil obstat. Nā de eo, quod adeum spectat, non tollitur cōmerciū, nec de parte vxoris, si titulo oneroso alienetur. † Tertium verō argumentum falsum est, non enim procedit affirmatiuē, sed negatiuē, vt optime probat Tell. Fernandez in l. 19. Tauri, nu. 4. ex l. filios fami. ff. de dona. vbi filius fami. res in peculio concessas potest alienare, donare autem non potest, & quia socius alienando præiudicat socijs in rebus societatis, glo. Bart. & Sal. in l. nemo ex socijs. ff. pro socio, Soci. & Ias. 3. colu. in l. stipulationes nō diuiduntur. ff. de verbo, obliga. Deci. in l. si socius, nu. 3. ff. si cer. peta. Donare autē non potest, vt dicit Imola in l. illz autem institutiones, col. 2. ff. de hære. in l. i. Ioa. Lupi, in rub. de dona. §. 66. nu. 29. Nec in mandato quod quis possit disponere de re tāquam propria, cōfessetur cōfessa potestas donādi. l. creditor. §. Lurtius. ff. manda. confert. tex. in l. cōtra iuris. §. si. cū l. seq. ff. de pact. cum alijs ad. Anto. Padilla cōgestis in l. præses, nu. 11. & seq. C. de transact. Procedit enim argumētū negatiuē, prohibetur alienatio, ergo & donatio: vt in legibus, nu. 6. citatis, nō affirmatiuē, potest quis alienare, ergo & donare, vt dixi: quoniam multi possunt alienare, nō tamē donare, vt in administratoribus cū libera, vt dictū est. † Minus oberit aliud fundamentū q̄ malē cōsumpta in ludo vel aliās, nō tenetur maritus cōputare in partē dimidiā, quæ tibi cōpetit in bonis cōstante matrimonio acquisitis propter liberam administrationē sibi à lege cōcessam bona expendēdi & alienandi, quoniam vera non est hæc opinio, si soluto matrimonio ab vxore probetur aliqua notabilis consumptio bonorū, argu. eius quod de societate ibi diximus. Vel si cōcedamus eā opinionē verā esse, eā in ludo quæ sitis tantūmittere, eo quod lucrū vel damnū posset esse reciprocu. Vltimū argumētū nihil obest, nō enim infertur, mulieri licet ad pias causas donare, ergo & marito generaliter ei licebit, imō ratione correlatiuorū contrarium inferri posset, quod marito nisi ad pias quocq; causas donare minimē liceret. Nostra sententiā confirmat responsū Bald. consil. 235. lib. 2.

- lib. 2. vbi in fortioribus terminis decidit quæstionem, nēpe, stante statuto, quod maritus posset de bonis acquiritis cum vxore vendere, & alienare ad eius voluntatem sine consensu, & voluntate vxoris intelligendū est de parte eius, non de parte vxoris. Et si extendere-
 13 non videtur concessum in præiudicium vxoris. Præterea hoc in specie probatur per legem nostrā, qua reuocatur alienatio in fraudem facta, veluti si bona aliqua venderet magni valoris paruo pretio, quia potius donatio videtur, quam venditio: vt in l. si quis donationis causa. ff. de contra. empt. Quāto ergo magis donatio videbitur in fraudem facta. Ridiculosum enim esset, disponere, quod mulier habeat dimidiam cōstāte matrimonio acquisitorum partē, si posset maritus qui fortē nullos filios haberet titulo oneroso, & lucratiuo eam vxoris partem alienare, vt rectē cōsiderauit Telli. Fernan. in l. 19. Tauri, nu. 5. scilicet, post principi.
 14 Limita tamen hanc cōmūnem, & receptam sententiam, vt procedat præterquam si maritus donationem alicui fecerit bonorum communium constante matrimonio acquisitorum ad filias cōmunes dotandas, vel alimētandas, vel ad alias necessarias causas: argu. tex. in. d. l. filius familias. ff. de donatio. ibi, quid ergo si iusta ratione motus donet, nunquid possit dici locū esse donationis? quod magis probabitur, dicit ibi glo. in verbo, iusta ratione vt matri, vel similibus cōiunctis personis donare possit: vt in l. 1. §. sed nonnullos. ff. de tutel. & ratio. distrah. & in l. cum plures. §. cū tutor. ff. de admitt. tutor. hæc fuit sententia Rode. Xarez in l. 1. tit. 2. lib. 3. fori, versic. vlt. quæro, de quæstione quotidiana, in fine, & citat notata per doct. in d. l. cū plures. §. cum tutor, & in l. contra iuris. §. si filius. ff. de pact. & ex quo infero, licere marito donare, aut remittere debitum alicui egentissimo, extremaque fortunæ inopia laboranti, ex sententia gloss. in l. omnes, 1. C. de anno. & tribu. lib. 10. cum alijs ad D. Anto. Padilla citatis in l. præses, nu. 5. C. de trāsa. tio. & Solet tamen dubitari, an nobilitatis eius cuius bona ab alio administrantur, sit sufficiens causa ad donandum? & crederem satis esse, poterit enim pater, vel cæteri administratores, vel filius cui libera peculij administratio concessa fuit, vel maritus ex bonis constante matrimonio acquisitis donationem moderatam facere etiam exteris, iuxta sententiam glo. in verbo, liberam, & Innocen. in c. grandi, de supplen. negli. prælat. lib. 6. Cuius dictum sequitur, & cōmendat nimis Andr. Sicul. in c. 1. de dona. allegans tex. satis singularem, & menti tenendum in d. l. cum plures. §. cum tutor. ff. de admitt. tuto. ibi, pro facultate patrimonij pro dignitate natalium cōstituet alimēta seruis, libertisque, nō nūquam, & exteris si hoc pupillo expediat, præstabit: solennia munera parentibus, cognatisque mittet, ad idem confert tex. in l. filius familias. ff. de donatio. versic. nōnunquam, ibi filium fenatoris, vel alterius dignitatis, vbi id notant scribentes, & Ludo. Roma. id extollens in d. l. filius familias, nu. 3. & ibi de Cuma. nu. 7. Riminal. licet eum tex. in d. §. cum tutor non alleget in §. 1. nu. 111. insit. qui aliena licet vel non. Ioan. Lupi in repe. rub. de donatio. inter vir. & vxor. §. 9. nu.

5. Alex. in l. pactum curatoris, nu. 3. C. de pact. & ibi las. & nouiores, idē las. in §. contra iuris §. filius, nu. 7. ff. de pact. Curti. in l. præses, nu. 10. & ibi Iacobin. nu. 6. & D. Anto. Padilla, nu. 16. Alciat. in l. pactū curatoris, nu. 6. C. de pact. Tiraq. de nobilita. c. 37. nu. 35. Felin. consi. 16 nu. 8. Aretic. consi. 24. nu. 13. & sequē. & aibi sæpe doctores: quorum sententia verior est & receptior, quāuis Arius Pinel. in l. 1. par. nu. 57. C. de bon. mat. teneatur contrarium, & pōdeatque ad dicta iura subtiliter, vti tibi per eum. Quam sententiam limita, vt procedat quoad ea, quæ nobilis donare cōtueuerat, non quoad ea, quæ atis mē largiebatur, argu. tex. in l. vel vniuersorum. ff. de pignorat. actio. & l. qui semilles. ff. de vfur. & l. fustias. §. frumenta. ff. de contra. emp. ita limitat Andr. Sicul. in c. cum sit generale, de foro compet. las. in l. pactum curatoris. C. de pact. Ioan. Lupi in repe. rub. de donatio. §. 9. nu. 5. in fi. & ibi Bernard. Diez ad Luce in apostolis. d. D. Segura in repe. l. 3. §. fin. nu. 63. & ibi Didac. Perez. ff. de libe. & posth. Cossetus de potestate regia, part. 1. q. 4. nu. 20. & Segura, nu. 64. & sequenti. congerit plura similia, quæ iuxta consuetudinem fieri censentur, vide cum omnino.

GLOS. VII.

1 Marito non licet in fraudem vxoris bona constante matrimonio quæsta alienare.

2 Dolus & fraus à quo debeat probari.

- 3 Cautelosemēte por defraudar, o damnificar a la muger. Nota quod licet marito permittatur alienatio bonorum cessante matrimonio acquisitorum, intelligere oportet, non permitti doloſam alienationē, & in fraudem vxoris. In quacunque enim libera, & generali administratione non videtur permissum aliquid doloſe fieri, nec si factum fuerit, obligat dominum. l. creditor, §. Lutus, vbi id notat Bald. ff. manda. idem Bald. in l. vlti. in fin. C. de contra. empt. Barr. in l. vlti. in fin. ff. de præto. stipula qui pulcre loquitur, & in l. fidei commissi. §. si sic. ff. de lega. 3. Ioan. Fab. Ioan. de Plat. & las. in §. in bonafidei, insit de actio. Marth. Affli. decis. 129. in fin. vbi per d. §. Lucius, plura cumulat Ioan. Lupi in repe. rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 66. nu. 26. vbi plura addit Rod. Xuar. in l. 1. tit. 3. li. 3. fori, versic. vlt. quæro de quæstione. Nicol. in fin. Et dolus iste probari debet ab vxore, vel eius heredibus: vt ex hac lege, & alijs expendit Iacob. Septimacen. de institutio. catholi. c. 9. nu. 89. Alcia. in regu. 3. præsumptio. præsumpt. 5.

GLOS. VIII.

- 1 Vidua luxuriose viues amittit dimidiam partem bonorum constante matrimonio acquisitorum.
- 2 Vidua luxuriose viues amittit lucra, & applicantur heredibus mariti, etiam extraneis, atque etiam si vidua lucra iam exegerat, atque etiam si post annum luctus viuat luxuriose.

L l 3

Vidua

Libro.5. Titulo.9.

- 3 Vidua inhoneste viuens non gaudet privilegijs viduis concessis.
- 4 Vidua luxuriose viuens amittit privilegium fori, et honoris, quo gaudebat viuente marito.
- 5 Vidua quod luxuriose viuat, vel semel stuprum committat multum interest.
Pœne impositæ viduæ stuprum cõmittenti non cõriguntur iure canonico, ibi.
- 6 Vidua stuprum cõmittens, vel luxuriose viuens ante vel post annum luctus, an amittat legatæ.
Lex. 9. tit. 12. lib. 3. fori explicatur, ibi.
- 7 Vidua semel stuprũ cõmittens non amittit lucra cõstante matrimonio quasita, nisi luxuriose vixerit.
Lex & mulieri. ff. de curato. furio. explicatur, ibid. Mulieri luxuriose viuenti quãdo detur curator? ibi.
- 8 Vidua stuprum committens, an amittat dotem? & num. sequen.
Vidua inhoneste viuens censetur durare in priori matrimonio, ibi. (rat dotem.)
- 9 Vidua stuprum committens quibus casibus nõ amittat dotem? & num. seq. (reñditur.)
- 10 Vidua stuprum committens quod nullo casu amittat dotem? & num. seq. (reñditur.)
- 11 Lex nostra intelligitur, & cum sit pœnalis non ex-
- 12 Lex si vxor. §. quamuis. ff. de adulte. exponitur.
- 13 Vidua censetur esse sub priori matrimonio, quomodo intelligatur?
- 14 Vidua inhoneste viuens quid amittat.
- 15 Vidua an possit accusari de adulterio in vita mariti commisso ab eius heredibus?
Adulterij crimen in vita viri cõmissi, an possit obijci viduæ dotem repetenti à mariti heredibus, ibi.
- 16 Adulterij crimen quando possit obijci ab heredibus mariti aduersus viduam, & num. 17.
Vidua quando ab heredibus mariti accusari possit de adulterio in vita mariti commisso, ibi.
- 18 Vidua luxuriose viuens ante vel post annum luctus non amittit dotem, sicut nec ea, quæ stuprum semel cõmiserit.
- 19 Vidua stuprum cõmittens, vel luxuriose viuens non amittit bona paraphrenalia.
Mulier propter adulterium priuatur bonis paraphrenalibus ex cõmuni sententia, ibi.

h 7 Siendo viuda viuere luxuriosamente. Nota ex lege ista, quod mulier vidua post mortem mariti luxuriose viuens, amittit dimidiam bonorũ partem cõstante matrimonio acquisitorum, & applicatur heredibus viri, quod annotauit Ioa. Lup. in repe. rub. extra, de donat. inter vir. & x. §. 67. in prin. D. D. Couar. in epitome de sponsa. 2. par. c. 7. §. 6. nu. 12. Anto. Gomez in l. 14. Tauri, nu. 17. & in l. 53. Tauri, nu. vlti. * Quã conclusiõẽ amplia, primo etiã si partẽ suã iã exegerit vidua, vt expenditur ex hac lege in fin. ibi, y scan bueltos los

tales bienes. Secundo extende, etiã si hæredes sint extranei, vt in l. hæredis appellatiõne. ff. de verb. signi. li cõt quãdoq. verbũ, hæres, ad filios itã referatur iuxta materiã subiectã, vt in l. ex facto. §. fin. ad Treb. l. Galus §. & in par. te. ff. de lib. & posth. c. si clientulus, de aliena. feudi. cũ ibi notatis per doc. Ioa. Lup. in rub. de don. §. 67. nu. 1. vbi aliter ampliãt decisiõẽ hãc, nõ pe, vt procedat, etiã si vidua post annũ luctus viuat luxuriose: quod expendit ex verbis legis nostræ, ibi, siendo vidua: probatq. id esse satis rationabile, ex eo q. durãte viduitate gaudet privilegijs mariti, cuiusq. retinet dignitatẽ, c. ex parte B. & ibi glo. de foro cõpet. & in Clemen. Romani, in verbo, vacare, de electiõ. text. in l. filij. §. vidua. ff. ad municipa. nimirũ ergo si ea privilegia, & lucra amittat, si inhoneste vixerit. Cõfirmatur ex regula generali, quod si qua inhoneste viuens nõ gaudet privilegijs viduis cõcessis, vt affectu Feli. alios referes in c. significãtibus, pen. col. de offi. deleg. Ber. Diez à Lugo in apostoliis ad Ioa. Lupi in d. repet. rub. §. 67. nu. 16. & Ex qua primo infero, quod licet vidua potiarur privilegio honoris & fori quod habebat viuentis viro, vt in l. fœminæ, in fin. ff. de senato. l. filij. §. vidua. ff. ad municip. notat Bart. in l. fin. nu. 2. C. de verb. signi. Feli. in c. ex parte, col. 1. de foro cõpet. Ioa. Lupi in d. §. 67. nu. 1. Hoc tamẽ fallit in vidua luxuriose viuente, quæ propter inhonestã vitã amittit privilegium iuxta receptissimã sententiã doctorũ, per tex. in l. hisso lis. C. de reuo. dona. vt elegatẽ probat Ludo. Rom. in l. 1. §. si vir. ff. ad Silla. & vt receptissimũ tradit Alex. in l. cũ quedã puella, nu. 9. ff. de iuri. om. iudi. Hippo. in l. vlti. nu. 35. C. de rapto virg. Ioa. Lup. in rep. rub. de dona. int. vir. & vxor. §. 67. nu. 16. & cõplares citati à Tirac. de nobilit. 18. nu. 13. Quæ vera est, & receptissima sententiã, quãvis cõtrariũ voluerit Fulgo. & Deci. nu. 10. in d. l. cũ quedã puella. Potest tamẽ sustineri cõcordia, Ari. Pinel in l. vlti. nu. 4. in fi. C. de bon. mater. distinguẽtis fam. fam. parã meretricẽ, & eã quæ nõ omnino castè viuunt, nulla enim notoriẽ indigna nõ sine offensione reipublicæ privilegijs fruere tur: de hac autẽ cõsultius est non inquirere viuat honeste necne? Id quod iuari, ait doctrina glo. distinguẽtis inter publicã & occultã in l. cũ lege, in fi. ff. de testa. quã singularem dixit Imol. ibi, & Bal. in l. 1. col. 1. ad fin. C. de sen. ten. tradit Feli. in c. testimoniũ, nu. 16. de testib. quæ distinciõ mihi vere applaudit, si inter famosas meretrices enumeres eam, quæ vnũ habet amasium, duntaxat, si in vicinia hoc sit publicum. * Ex hoc collige in hac materia interesse plurimũ, an vidua semel stuprũ cõmiserit, an verò mulier luxuriose vixerit, hoc est, quod adeo pluries in corpus suũ deliquerit, vt vitã luxuriosam degere videatur cũ vno, vel pluribus. Priori enim casu quã semel stuprũ cõmiserit ante annũ luctũ, priuatur legato sibi à marito relicto, & applicatur per sonis, in l. 1. ver. fi. his etiã amittendis. C. de secundis nuptijs enumeratis, vt in authen. de restit. & ea quæ parit. §. fi. col. 4. Ioan. de Garzonibus in l. scen. in a. C. de secund. nupt. nu. 31. & iure regio est text. expressus in l. 3. tit. 12. de secund. nup. par. 4. quæ pœna nõ corrigitur iure canonico, per tex. in c. vlt. de secund. nup. corrigentẽ pœnas iure ciuili impositas contrahenti secundas nuptias ante annũ luctus, quoniam correctio hæc non

nōn extenditur ad pœnas impositas vidæ stuprum committenti, nec ad pœnas fauorem filiorū priorum matrimonij respicientes, vt expenditur ex doctrina Innocen. quem ibi ceteri interpretes sequuntur in d. cap. fina. de secund. nup. estque recepta sententia, quā latē resoluit Ioan. à Garro in d. l. 1. C. de secund. nup. nu. 32. & in auth. eisdem pœnis, numer. 4. & sequitur Ripa in l. foemina, numer. 31. C. eod. tit. Hippoly. in l. vnica, nu. 14. C. de rapta virgi. Ioan. Lupi, in repe. rubri. de dona. §. 67. numer. 3. d. Couarru. de sponsali. 2. par. c. 3. §. 9. num. 5. Emanuel Costa Lusitanus in repe. c. si pater. i. par. in verbo, legauit, num. 34. de testamen. in. 6. cum pluribus concordantijs & exemplis à me traditis latissimè in l. 3. glo. 2. num. 1. & deinceps tit. 1. de matrimonio, supra hoc eodem libr. Post annū verò luctus, si stuprum committat, non amittit legata argumen. tex. in d. §. vlti. in auth. de restitutio. & ea quæ parit, quod esse ex mente cōmunis opinionis supra relatæ resoluit Emanuel Costa in d. ca. si pater. i. par. in verbo, legauit, nu. 35. quæ sententia vera est, licet contrarium asserat Anton. Gomez in l. 14. Tauri, num. 17. per tex. in l. 9. tit. 12. lib. 3. fori. Vbi generaliter disponitur, quod si mulier post mortem mariti nō bene vixerit, amittit quidquid maritus sibi in testamento reliquerat, nec distinguunt intra annū luctus, vel post annum id fecerit, cui statim respondebimus.

6. † Secundō verò casu, quando mulier marito mortuo luxuriose vixerit, & non semel tantum stuprum commiserit, etiam post annū luctus priuatur legato sibi à marito relicto, & ita intelligitur d. l. 9. tit. 12. lib. 3. fori, vt optimè resoluit Emanuel Costa, in d. c. si pater. i. par. in verbo, legauit, numer. 41. pag. 98. ad fin. ibi, no hiziere buena vida, hoc est, si contraxerit habitū malè viuendi, quæ lex transcribere visa fuit, eodem Costa auctore, legem his folijs. C. de reuocan. dona. Vbi autem semel stuprum admisit vidua post annum luctus non priuatur legato à marito sibi relicto, iuxta resolutionē, supra num. præcedenti in fine traditam. † Bona autem constante matrimonio quæ sita tunc amittit vidua, quoties luxuriose vixerit ante vel post annum luctus, vt in hac lege statuitur, non verò si semel stuprum commiserit, ita tex. nostrum intelligit optimè Eman. Costa, in d. c. si pater. i. par. in verbo, legauit, nu. 38. 39. & pluribus sequenti. pag. 90. ad fi. & sequ. contra d. D. Couarru. in epitome de sponsa. 2. par. cap. 7. §. 6. nu. 2. & nu. 12. Mouetur ex verbis legis nostræ, viuere luxuriosamēte, quæ ad eam, quæ semel stuprum commisit adaptari minime possunt, sed ad eam quæ fornicationis vitio fuerit assuefacta: citat tex. optimū in d. mulieri. ff. de curato. furio. ibi & mulieri, quæ luxuriose viuat marito interdici potest. Dicitur autem mulier luxuriose viuere, quæ aut meretricio more viuat, aut prodigali luxuria bona propria dissipat, secundum vnam aut alteram expositionem glossæ eiusdem legis, quam legē vitra Cum & ceteros eius interpretes, & Areti. in l. is cui bonis, col. vltima, & Ripam num. 16. & 17. ff. de verbor. obligatio. & Anton. Augusti. emendationum, libr. 4. cap. 11. A costam in dict. cap. si pater. in verbo, legauit, numero. 40. Ferdinandum Vazq. Menchaque. de successiō. creatione. §. 12. numer. 39. ad finem, explicat omniū optimè Arius

Pinel. in l. vltima, numero 22. C. de bon. matern. Alia etiam iura in hanc sententiam citat Costa vbi supra, vbi etiam idem esse dicit, si in lege nostra diceretur, luxuriosa esset, citat. l. si quis cum sciret. ff. de vfucapione pro emptore. † Sed dubitati solet, an vidua habens accessum ad aliquem, & sic committens stuprum amittat dotem, perinde ac eam amittit ex adulterio constante matrimonio commissio quod videtur, eo quod durante viduitate censetur in præcedenti matrimonio permanere, vt in l. vltima. C. de bon. matern. & ibi notat Cyn. Barto. Bald. Ar us Pinel. numero. 4. & ceteri interpretes, & quia tanta censetur offensio in virum defunctum, ac in viuum, vt in l. penul. & ibi gloss. & Bart. ff. de aduile. Hæc est doctrina Pauli Castren. in l. 1. sororem, numero. 4. C. de his quib. vt indig. & in l. fideicommissum. 2. col. in fin. C. de fideicommi. & in consil. 147. libr. 2. cui accedunt Augusti. Ariniuen. in addition. ad Angel. & ipsemet Angel. in tracta. de malefic. in parte, che me ay adulterato, num. 303. Gerard. de Petra Sancta singul. 48. Hippolytus singula. 334. & singula. 416. & in l. 1. §. itē diuus. n. 4. ff. ad l. Cornel. de fideic. & in consil. 13. n. 16. & in l. vnica, nu. 58. C. de rapta virgi. Belenzina ad Panormitan. in cap. plerunque, & ibi Præpositi. numer. 3. de donationib. inter virum & vxorem. Ioan. Lupi, in repe. eiusdem rubricæ. §. 67. numer. 6. & §. vltim. num. 6. Crotus in l. 4. §. Cato. 1. lectione, num. 339. ff. de verbor. obligatio. Ioan. Neuizanus in sua sylua nuptia. libr. 2. titu. senī non est nubendum, nu. 44. Franc. Ripa in rubri. de iudi. num. 21. Iaso in l. 2. numero. 6. ff. solu. mairimo. Cyfonta. in l. 14. Tauri, in fidei. censens contrariam sententiam esse fauorabiliorem Fel. in c. pastoralis, col. 3. vbi mulier de iudi. Tiraquel. de nobilita. c. 18. num. 9. Curtius Iunior in tracta. Feudo. 4. par. 2. casu princip. Moderni in Apostillis ad Felin. in capit. pastoralis. de iudi. Bernard. à Lugo, in reperi. orio, Ioan. Lupi, in repe. rubri. de donationib. inter vir. & vxorem, & capit. per vestras, eod. titu. quam Pauli Castren. opinionem attestatur communem Bellon. in rubri. C. de eden. num. 83. & Boeri. decif. 338. † Limitatur dupliciter hæc sententia. Primò, vt procedat in vidua committente stuprum infra annum luctus, quo in tempore magis fingitur durare matrimonium, argumen. text. iuncta glo. in l. vnica. §. exa. etio. C. de rei vxor. actio. secus elapso anno. Secundò procedit, quoties dos non soluta vxori, sed ex penes hæredes mariti, tunc hæredes conuenti excipere poterunt de stupro commissio, secus si dos soluta seu restituta esset, quia nō competeret tunc repetitio, quippe cum eo tempore dos dici minime posset, argumento text. in l. cum pater. §. qui dotale. ff. de legat. 2. & l. etiam ff. de fundo dota. ita limitat sententiam prædictam Anton. Gomez in l. 80. Tauri, numero. 70. Boeri. decifio. 338. numero. 12. † Sed prædictis non obstantibus contraria sententia indistinctè verior est. imò quod vidua committens stuprum non amittit dotē, etiam si luxuriose vixerit intra annum luctus, nec ei dotem petenti obstat exceptio stupri. Primò vrgentissimè probatur ex textu in authen. de resti. & ea quæ parit. §. fina. vbi vidua ex stupro intra annum luctus, commissio puniatur in admittendo lucro dūtaxat quod

LI 4

habitura

Libro.5. Titulo.9.

habitura erat ex bonis viri, non ergo amittere dotem propriam, non enim par eademque ratio esse videtur, debita amittere, & lucra non capere. l. vltima. C. de codicill. l. a. si quis. §. vlti. C. qui potio. in pigno. habe.

11 † Secundo eadem ratione hoc probat lex ista puniens viduam stuprum committentem in amissione bonorum constante matrimonio quaesitorum, non igitur extenditur ad dotem, cum sit lex poenalis, atque ideo restringenda & minimè extendenda, cumque non sit par ratio lucri & damni: nam vt glossa ait in cap. si. de iure patrona. non est nostrum, legales poenas extendere. Nulla autem lex praefatam poenā viduis statuit, facit text. notab. in l. vt si quis verfi. diuus. ff. de relig. & sumpt. fune. ibi, non recte facere, poenam tamē in eam statutam non esse. † Tertiò vrget text. in l. si vxor, verfi. quamuis. ff. de adulter. ibi, si vidua esset, in pune in eam stuprum committeretur. Sed text. ille loquitur quoad impunitatem eius, qui cum ea fornicatur, non quoad ipsam viduam, vt aduertit Hippolyt. in singul. 150. & d. D. Couarra. in epitome de sponsa. 2. par. cap. 7. §. 6. nume. 11. tamet si aliter eam legem explicet Alcía. lib. 2. par. ergon. c. 40. & Budæ. in annotation. in Pandectas, titu. de adulter. §. si vxor, Catelli. Cotta in vltimis memorialib. di. cione, meretrix. Est etiam tex. in di. l. si vxor. §. diuus, ibi, matrimonium nec spem matrimonij violare permittitur, ex quo constat poenam non inferri matrimonio finito, & ita praxis obseruat, teste Ario Pinelo in l. vltim. C. de bon. mater. num. 10. in fine: his & alijs rationibus huic sententia adherent non pauci, quorum primas obtinet, Alexand. in l. forem. C. de his qui. vt indig. cui ad stipulatur Iaso. sibi met contrarius in l. fideicommissum, nume. 3. C. de fideicom. Deci. in capit. pastoralis, num. 8. de iudi. & iterum in l. cum quædam puella, nume. 12. ff. de iur. omni. iudic. Guillel. Maineri. in l. in ambiguis pro dote, nume. 208. ff. de regul. iur. Carol. Moline. in consuetud. Parisien. titu. 1. §. 30. quæst. 23. nume. 142. Cassane. in consuetud. Burgund. rubri. 4. §. 6. nume. 24. fol. 156. colu. 1. versic. sed quæro. Crotus in l. 4. §. Cato. 1. lectione, colu. 4. vers. pro quo etiam adhuc, & lectione. 2. versicu. 7. quærit. Barto. col. pen. ff. de verbo. obligatio. Ripa. in l. 2. nume. 8. ff. solu. matrimo. Anto. Gomez in l. 80. Tauri, num. 70. Aymon Crauete notabiliter consi. 205. nume. 24. lib. 1. Ioan. à Garronibus in authentic. eisdem. C. de secund. nupt. Duarenus in d. l. 2. versic. 2. casus. ff. solut. matri. Boeri. decis. 338. nu. 12. dicens, secundum hanc opinionem fuisse iudicatum in suprema curia Burdegali. Bonus de Curtii in tractatu nobilitatis, par. 3. num. 94. Pet. Dueñas in regula. 12. limi. 3. Dida. Perez in l. 6. tit. 2. lib. 4. ordina. in gloss. magna ad finem, col. 1337. & sequent. Emanuel Costa in cap. si pater, de testamen. in 6. par. 1. in verbo, legauit, numer. 41. in fin. & 42. & sequent. Arius Pinelus in l. vltima, numer. 10. & 11. C. de bon. mater.

12 † Vbi asseruit hanc Alex. sententiam esse tenendam reiecta distinctione, quam Alcía sentit reg. 2. præsum. præsum. 9. & d. D. Couarra. in epit. de sponsali. 2. par. c. 7. §. 6. nu. 11. prope finem, & ante eos Ioan. à Garroni. in authent. eisdem poenis, nume. 21. C. de secund. nup. saluantes opinionem Pauli in vidua secundò nubente intra annum luctus. Neque aliquid in-

quit ob stare ineptam argumentationem multorum ex verbis dict. l. vlti. C. de bon. mater. & similibus, quæ in viduitate censent repræsentari præcedens matrimonium, procedunt siquidem in fauorabilibus ipsi coniugi, non in poenalibus, quod fatentur eod. for. ipsi, vt Felin. refert in capit. ex parte, colu. 1. limita. 3. de foro compet. non aduertentes quàm in hoc sibi ipsis repugnent. † Vel intelligi potuerunt leges prædictæ quoad domiciliū, fauores, & priuilegia, vt illa omnia perdat propter vitam suam impudicam, sicut ea amittit per trāsitum ad secundas nuptias, nec plus mulieri profuit luxuria quàm castitas, vt in dict. authent. de restitutu. & ea quæ parit. §. vltimo. Ange. consil. 369. in prin.

14 Boer. dict. decisio. 338. col. antepen. in medio. † Corroboratur hæc Alexand. sententia contra Paulum, ex eo quod hæres mariti, secundum receptiorem sententiam non possunt accusare viduam, vel ei repetenti dotem obijcere de adulterio in vita mariti commissio, vt voluit Specula. in titu. de dote post diuortium restitutu. §. 1. vers. quid si mulier agit, quem sequuti fuerunt Bald. ad Specula. titu. de dona. inter vir. & vxor. Ioan. And. & Abb. Siculus in capit. plenique, eodem titulo, idem Bald. consil. 382. lib. 1. in idem Bald. Imol. Rapha. Paul. Castr. & Alexand. in l. rei iudicata. §. 1. ff. soluto matrimonio. Paul. & Iaso in l. 2. §. item si voluntate eodem titu. Ioan. Faber in l. vltima. C. de adulter. Ange. de maleficijs, in verbo, cheme ay adulterato, in 8. q. Ioan. Campe. in tracta. de dote. 2. par. quæst. 226. & sequent. Boeri. dict. decisio. 338. nume. 7. Anto. Gomez hæc dicens communem in l. 80. Tauri, nu. 68. Si igitur hæres mariti non possunt accusare viduam de adulterio in vita eiusdem mariti commissio, nec vxori viduæ dote petenti id obijcere, nimirum si stuprum soluto matrimonio commissum accusare non possint, hoc argumento vtitur Boeri. dict. decisio. 328. in fine.

16 † Hæc tamen Specula. sententia nume. præcedet titra dicta, dupliciter limitatur. Primò, nisi maritus ita repete decelisset adulterio commissio, vt adulterum accusare non posset, tunc nimirum poterit hæres adulterium obijcere & retinere dotem, secundum Ioan. Andr. in additio. ad Specula. titu. de feudis. §. vltim. & Cyn. in l. 1. C. de reuocand. dona. & Ioan. Campe. in tracta. de dote. 2. par. quæst. 228. Boeri. d. decisio. 338. numero. 8.

17 † Secundò limitatur, nisi maritus improbasset delictū vxoris, vel à domo eam expulisset, vel conquestus fuerit, licet non accusauerit, secundum Alexand. in l. rei iudicata. §. 1. ff. solu. matrimo. qui citat in hanc sententiam text. in l. 1. in si. vers. conquestus. ff. ad Sillaniam. idem voluit Imol. in l. cum mulier. ff. solu. matrimo. & Ioan. Camp. de dote. 2. parte. q. 228. & Bald. consil. 88. lib. 1. Hoc sublimitas procedere si hæres sit de suis, secus si extraneus, vel singularis successor, quia tunc adulterium obijcere non poterit, idem voluit Augusti. Arimi. in apostillis ad Angel. de maleficijs, in verbo, cheme ay adulterato, Boeri. d. decisio. 338. nu. 8. in fin.

18 † Et non solum quando stuprum commisit mulier ante vel post annum luctus non amittit dotem, verū nec cum luxuriose viuit & meretricio more, quia cum lex ista sit correctoria, non est extendenda ad dotem, & potissimum cum non sit par vel similis ratio in dote, quæ in bonis cōstare matrimonio quaesita, vt pote, quæ

quæ legis beneficio acquiruntur coniungi, quo facilius potuit lex vxorem priuare, quàm dote, quam proprio iure sibi vendicat mulier, ita expressim adnotauit Emanuel Costa in dict. c. si pater. l. part. in verbo, ¹⁹ legauit. nu. 44. & 45. de testamen. in. 6. ¶ Qui & nunsequen. asseuerat minus priuari viduam stuprum committentem vel luxuriose viuentem bonis paraphernalibus, licet iuxta cōmunem sententiam propter adulterium eis priuetur, ex sententia glo. cōmuniter recepta in c. plerunque. in verbo, de talitiam. extra de dona. int. vir. & vxor. quam communem attestatur. d. D. Couarra. de spon. salibus. 2. p. c. 7. §. 6. num. 2.

G L O S. IX.

1 *Bona constante matrimonio quesita per alterum ex coniugibus cōmunicantur vtrique, nec vt propria reputantur.*

2 *Bona constante matrimonio quesita an dici possint lucrum?*

Bona constāte matrimonio quesita an absque acceptatione transmittantur ad heredes? ibi.

Lucrum omne a lege delatum, præter hereditatem, transmittitur sine agnitione, ibi.

3 *Lucris constante matrimonio quesitis an possit hæres vxoris iam mortue renuntiare?*

Hæres ad quæ transmittitur hereditas ex vi sanguinis, sui iuris, vel iuris deliberandi potest repudiari? ibidem.

1 *Por su marido y por ella. ¶ Ex his verbis expendi potest, bona constante matrimonio quesita per alterum ex coniugibus non dici verè lucrum, sed communicationem mutuam, nec eis congruè applicari posse auctoritates Doctorum loquentium de lucro nuptiali. Quod verè non dicitur, vbi equaliter vtrique coniugi consulitur. Siue igitur maritus solus acquirat, siue vxor, communicatur per eorum alterum acquisitum, vtrique, quod colligitur ex Paulo Castren. in. l. si pater puellæ, ad fi. C. de inoffi. testamen. argu. text. in. l. de fideicommissio. C. de transactio. ex Ripa in. l. fœminæ, ume. 43. C. de secund. nup. ex Bertrādo in. l. hac edictali, ume. 32. C. eod. titu. ex Ioan. Lupi, in repeti. rubri. de dona. inter vir. & vxorem. §. 50. col. vlti. & §. 67. nu. 17. vers. ex quo, & vers. sed nec vera, idque docet. d. D. Couarra. in epitom. de spon. sal. 2. par. c. 7. §. 1. nume. 8. ad finem. Arius Pinel. in. l. 1. par. i. numer. 36. & 37. C. de bon. mater. dicam infra eod. l. sequent. ¶ Ex quo ibi insert Arius Pinelus, cauendum esse à Dida. Segura. in repe. l. vnū ex familia. §. sed si fundū, nu. 172. ff. de lega. 2. & à Didaco Castelli, in. l. 14. Tau. colum. 3. qui in aduertenter bona constante matrimonio quesita, quæ per leges Regias communicantur inter coniuges lucrum appellauerunt, ob idque vxore mortua absque acceptatione ad hæres transmitti cōsueverunt, quod & voluit Ioan. Lupi, in repet. rubri. de donationib. int. virum & vxor. §. 62. numer. 31. vers. am-*

plia quarto. Anto. Gomez in. l. 53. Tauri, num. penultimo, rationem reddentes, quia omne lucrum à lege delatum transmittitur sine agnitione, vt notat Bald. in. l. hac edictali. C. de secund. nupt. Alexand. contra Ange. in. l. si vir. ff. ad l. Falcid. Socin. consil. 116. nu. 19. lib. 1. latè & vtiliter Iaso. in. l. si arrogator, nume. 15. ff. de adoptioni. Ex quorum dictis hoc videtur receptū, quod in omni lucro & commodo à lege delato extra nomen hereditatis, sine acceptatione transmittatur ad hæres, vt probat etiam Cassane. in consuetudinib. Burgund. rubri. 4. §. 14. ad fin. foli. 179. col. 4. & in specie authent. bona damnatorum. C. de bon. damnato. tradit Iaso. d. loco referens plures, vt reservatio quam ibi tex. tribuit descendētib. & ascendētib. in bonis damnatorum transmittatur sine agnitione Roderri. Xuarez in. l. quoniam in prioribus. 10. limitatio. num. 4 C. de inoffi. testamen. Afflict. decisio. 314. rex. etiam in authen. hæres. C. de secundis nupti. vbi Alexand. ad Bal. & Iaso in. d. l. si arrogator, num. 15. qui tex. hoc non probat, vt rectius docet Bald. in. l. generaliter. §. in his. C. de secund. nup. Ari. Pinel. in. d. l. 1. par. num. 38. C. de bon. mater. Quare numero præcedenti carperat Docto. nostros, eam probantes sententiam, quia hoc lucrum legale dici non potest, sed communicatio mutua inter cōiuges: quare asserit non transmitti ad hæres coniugum, absque acceptatione. Sed nihilominus verior est & receptior Nostra. rum sententia, quod huiusmodi bona cōstante matrimonio quesita ad hæres absque acceptatione transmittantur, & hoc iure vtimur, quia eorum dominium iam fuit translatum in vxorem ipso iure, vt probauimus supra eo. l. 2. glo. 3. numer. 7. & sequentibus, & in glo. 4. in prin. reuocabiliter tamen, quia poterunt hæres renuntiare lucris, vt in. l. 9. infra eod. vbi dicam. Et quia licet quoad penalialia & odiosa lucrum nō dicatur, vt dicam in. l. sequent. quoad fauorabilia verò negari non potest, quin lucrum dicatur, præsertim cū hæc communicatio iure cōmuni non fiebat inter cōiuges, vt dixi supra eod. l. 2. glo. numer. 2. ¶ Et quamuis ad hæres vxoris transmittantur bona constante matrimonio quesita, etiam si per vxorem non fuerint acceptata, hæres tamen eius poterit lucris renuntiare, vt in. l. 9. infra eod. probabitur nuncupatim asseuerat Ioan. Lupi, in repeti. rubri. de donationib. inter vir. & vxorem. §. 66. num. 3. vers. prædicta sunt sanè intelligenda. Prout fit in omnibus casibus, in quibus hereditas non adita transmittitur ad hæres, nempe, vigore sui iuris, sanguinis, & iuris deliberandi, poterit enim hæres ad quem hereditas non adita transmittitur, eam repudiare, vt clare constat.

LET. VI.

Que suelto el matrimonio entre marido y mujer, el que vino quedare pueda disponer de la parte de los bienes multiplicados que le perienece, sin ser obligado a reseruar propiedad a hijos.

Ll 5 Ley

Libro.5.Titulo.9.

*Ley. 14. de Toro año de. 1505. de don Fernando,
y doña Juana.*

Mandamos que el marido y la muger, fuelto el matrimonio, aunque casen segundao tercera vez o mas, puedan disponer libremente de los bienes multiplicados, durante el primero o segundo, o tercero matrimonio, aunque aya auido hijos de los tales matrimonios, o de alguno dellos, durante los quales matrimonios los dichos bienes se multiplicaron: como de los otros sus bienes propios, que no ouiesesen sido de ganancia: a sin ser obligados a referuar a los tales hijos propiedad, ni usufructo de los tales bienes. b.

GLOS. I.

*Lucra dicuntur bona constante matrimonio quæ-
sita.*

- b *De ganancia.* Ecce tex. expressum, quod bona constante matrimonio quæsitæ, lucrata dicuntur, quod intellige, vt supra eo. l. præcedenti, glo. vlti. num. 2. in fine, & dicam in glo. sequen.

GLOS. II.

i *Bona constante matrimonio quæsitæ, an coniux secundo nubens teneatur referuare filijs prioris matrimonij ante legem nostram, & nu. seq.*

Lucrum legale an teneatur coniux ad secundas conuolans nuptias referuare filijs. 1. matrimonij, ibi.

a *Bona constante matrimonio quæsitæ, non dicuntur, titulo lucratiuo obuenire, sed oneroso.*

3 *Lucrum à lege coniugi supersitit immediate delatū, referuari debet filijs prioris coniugij per coniugū ad secundas nuptias conuolantem.*

4 *Vidua an & quando censetur sub præcedenti matrimonio esse?*

5 *Vidua quando gaudeat honore & dignitate viri præmortui, & quando non?*

Præuilegium quando mutatur mutatione personæ, ibidem.

- b *Sin ser obligados a referuar a los tales hijos propiedad ni usufructo de los tales bienes.* Dubium erat satis controuersum ante legem istam, an coniux transiens ad secunda vota teneatur referuare filijs prioris coniu-

gij medietatem bonorum constantē matrimonio acquisitorum, quæ iure Regio soluto matrimonio diuiduntur inter cōiuges? Et videbatur, cū hoc sit lucrū legale, illud non amittere per transitum ad secundas nuptias, nec per consequens esse referuandum filijs prioris matrimonij, ex doctrina Bald. in. l. vlti. C. de bon. mater. dicentis, quod si ex statuto vel consuetudine maritus mortua vxore lucretur certam partem doris, id lucrum non amittet vxor transeundo ad secundas nuptias, quæ ibi excolit Corne. & Dida. Segura in tracta. de bonis lucratis cōstante matrimonio, nu. 86. & 87. & ibi Dida. Perez addens concordantes, quia nō consequitur lucrum hoc ab vxore, nec vxor à viro, sed legis prouidentia, idem voluit Montal. in l. 13. in fi. tit. 1. lib. 3. fori, & Dida. Castelli, in l. 14 Tauri, in glo. 1. & ibi Anto. Gomez numer. 3. & Ferdinan. Arias, pro quibus est text. in hac lege expressus, vbi dicitur vxorem secundo nubentem non teneri referuare filijs prioris matrimonij bona constante primo matrimonio quæsitæ. Sed in hac quæstione duas libet facere conclusiones, quibus veritas aperiat. † Prima conclusio, bona acquisita constante priori matrimonio, quorum medietas lege Regia pertinet vxori soluto matrimonio, non admittuntur per transitum ad secundas nuptias, nec filijs prioris matrimonij referuatur per legem nostram, sumptam ex l. 14. Tauri, atque idem erat respondendum ante hanc legem, nō ex fundamento & ratione à Nostratibus tradito, quia id falsum est, vt dicam in sequenti conclusione, nec quadrat nostræ quæstioni: quoniam vbi ex lege vel consuetudine communicantur quæsitæ constante matrimonio, dici nō potest quod agitur de lucro, nec applicantur leges loquētes de lucro nuptiali, quippe quod dici non potest, quoties vtrique coniugi æqualiter consultitur. Hæc siquidem pars licet lege deferatur, propter societatem defectur coniugalem: & quia censetur dicta bona vtriusque coniugis industria & labore acquisita, & sic titulo potius oneroso quàm lucratiuo defectur. Quod in specie asserit Ripa in l. fœminæ nume. 43. & 45. C. de secund. nup. & Ioan. Lup. in rubri. de dona. inter virum & vxorem. §. 50. numer. 35. & in l. 14. Tauri, dicens se ita respondisse, antequam dicta lex conderetur. d. D. Couarru. in epitome de sponsalibus. 2. par. c. 3. §. vltim. nu. 8. Ari. Pinel. in l. 1. C. de bonis mater. par. 1. nume. 37. & iterum in l. vlti. num. 2. eod. titu. hoc etiam sequitur Arnoldus in consuetud. Burdegalen. §. 9. pagi. vltima. Telli Fernandez in dist. 1. 24. Tauri, dicens colum. penulti. sic debere intelligi, quod dixit Ferdinand. Menchaq. de successiōum creatio. §. 1. nume. 25. vers. denique, quod de iure Romanorum coniux transiens ad secunda vota tenebatur referuare filijs primi matrimonij acquisita cōstante matrimonio, loquitur enim in rebus coniugis habitis titulo lucratiuo, non tamen de acquisitis alio titulo oneroso Nam ex iure Romanorum nulla acquisitio fiebat vxori, sed omnia erant mariti, eiusque solius esse præsumebantur, vt in l. Quintus Mutius ff. de donationib. inter vir. & vxor. † Secunda conclusio, lucrum à lege coniugi supersitit immediate delatum amittitur per transitū ad secundas nuptias, & filijs prioris matrimonij referuatur, vt si ex statuto maritus

ritus mortua vxore lucretur certā dotis partem, quia eius matrimonij occasione id habuit absq; eius opera & industria, quę sententia vera est & recepta cōtra Bal. in. l. vlt. C. de bon. ma. & eius adfelas, cāq; tenuit idē Bald. sibi vt t̄pe affoiet contrarius in Auta. vxore & Auth. ex testamento. C. de secund. nupt. nu. 9. sequēs doctorem quendam, cuius nomen ignorare dixit, cui adherent Salic. Paul. Castr. Roman. Socin. & plures à Ioā. Garro. citati in. d. Auth. ex testamento, idq; receptius attestatur, nu. 83. & seq. dicit etiam cōmunem Ripa. in. l. fœminæ. nu. 45. & 59. q. 22. & nu. 63. q. 23. C. de secūd. nup. idem Ioan. à Garro. in. l. generaliter. nu. 55. C. cod. Ioā. Lup. in rub. de dona. §. 50. num. 35. Decius in. l. 1. C. de secūd. nup. Ioan. Nicol. Arelata. in. d. l. generaliter. nu. 49. cum sequen. Bertran. in. l. hac editāli. nu. 41. cod. tit. d. D. Coarru. de spōsal. 2. part. c. 3. §. vltim. nu. 7. Alcia. lib. 1. de verb. signifi. nu. 34. Deci. conf. 451. n. 7. Cremen. singul. 172. Cassan. in consue. Burgua. rub. 6. §. 1. num. 3. fol. 211. Paul. Castr. & Ari. Pinel. in. l. vlti. nu. 2. C. de bon. mat. quibus libenter accedo. † Ex qua conclusione infero, quod licet verum sit, coniuges dum ad secundas non transeunt nuptias censerī sub præcedenti matrimonio esse, vt in. l. vlti. C. de bon. mat. ibi. *sive in priori matrimonio permanere voluerit, siue nouerit filijs superinduxerit*, & ibi expendant Cyn. Bart. Alberi. Bald. & ceteri interpretes, recte Pinel. ibidem. nu. 4. idem voluit Paul. nu. 4. Alex. Ias. & Deci. in. l. cum quedam puella. ff. de iuri. omni. iudi. Tiraq. de nobili. c. 18. nu. 9. qui oēs ex eodē text. in. d. l. vlti. C. de bon. mater. colligunt, viduam potiri priuilegio honoris & fœri, quo potiebatur viuente viro, vt in. l. fœminæ in fin. ff. de senato. melius probat. l. filij. ver. vidua. ff. ad municip. notat Bart. in. l. fin. nu. 2. C. de verb. signifi. Felin. in. c. ex parte. colu. 1. de foro cōpe. tex. in Auth. de nupt. §. non tamē permittimus, colu. 4. † Si tamen vidua secundo viro nubat minoris dignitatis, seu qualitis, non gaudet priuilegio prioris viri, nec eius radijs corrumpat, vt in. l. mulieres. C. de digni. lib. 12. ibi. *Si autem minoris ordinis postea virum sortita sunt, priore dignitate priuata, posterioris mariti sequantur conditionem*. Quod & Bart. voluit in. l. quoties. C. de priuileg. scholari. lib. 12. & in. l. fœminæ, & eius fam. mario. C. de secund. nupt. Anto. Corfe. hanc attestatus communem, in tracta. de potestate regia. q. 29. nu. 50. in fine. Abb. Barba. Felin. & DD. in. c. ex parte. B. de foro cōpe. Ioan. Garro. in rub. C. de secund. nupt. titu. de pœnis secundo nubenti. 4. pœna. qui plures aggregat concordantes, quorum opinio mihi admodū placet. Quia lucrum hoc seu priuilegium viduis à lege concessum propter matrimonium præcedens, amittitur propter secundas nuptias. Quia cessat ratio quare priuilegium fuit concessum, cessat siquidem matrimonium, quia solutus fuit morte viri, cessat etiam fictio iuris, quod per viduitatem fingebat durare matrimonium ad conseruationem honoris vxori competentis ex persona mariti, vt in. l. vltim. C. de bon. mater. quare nimirum si cesset etiam priuilegium. l. atlerthæ. §. 21. geometræ. & l. idem Vipianus. ff. de excusatio. tuto. l. Titia Seyo. §. vsurus. & ibi Barto. ff. de legat. 2. l. filius à patre. §. 1. & ibi Imol. Alexander, Francif. de Areti. & Iaso. ff. de liber. & posthum. cum

concordan. per Tiraquell. traditis in libello, qui inscribitur, causa cessante. 1. part. numero. 201. & sequentibus. Mutatione enim personæ, quæ est immediata causa priuilegij, mutatur, & perinde extinguitur priuilegium. i. Paulus. & ibi. Bart. ff. de acquirend. hæredita. l. licitatio. §. vltim. ff. de publicau. l. 1. C. de impo. nend. lucrati. descriptio. libr. 10. & ex illis legibus hoc expendit Bald. in rubrica. C. de vsur. questio. 4. cum concordau. per eundem Tiraquell. traditis vbi supra, numer. 210. & sequentibus. Quare hæc propriè non dicitur pœna, & licet pœna improprie dicatur, non est correctæ iure canonico nec regio, quandoquidem venit ex natura actus, & non in pœnâ secūdo nubetium.

LEY. VII.

¶ *Que lo que el marido mandare a su muger, no se entienda ser de lo que a ella le pertenece de lo multiplicado.*

Ley. 16. Tauri.

¶ *Si el marido mandare alguna cosa a su muger al tiempo de su muerte, o de su testamento, no se le quente^a en parte que la muger ha de auer en los bienes multiplicados durante el matrimonio: mas aya la dicha mitad de bienes, y la tal manda, en lo que de derecho deuiere valer. b.*

GLOS. I.

- 1 Legatum vxori à marito factum, non computatur in partem, quæ eidē vxori competit ex bonis constante matrimonio quæsitis.
- 2 Dominium aut possessio rerum constante matrimonio quæsitarum an transferatur in vxorem?
- 3 Compensatio legati cum bonis constante matrimonio quæsitis quare non fiat?
- 4 Compensatio legati cum debito necessario quando locum habeat?
Legatū a patre cum dote filie debita cōpensatur, ibi.
- 5 Compensatio legati cum bonis constante matrimonio quæsitis quare non fiat? *¶ nun. 7.*
Legatū cū debito voluntario non compensatur, ibid.
- 6 Legatum cum debito voluntario, quod nulla actione exigi potest, compensatur.
- 8 Legatum vxori factum an compensetur cum arrhis.
- 9 Compensatio speciei cum quantitate, vel quantitate cum specie nullo modo fit.

Libro.5. Titulo.9:

Compensationi locus est legati cum debito voluntario, quoties alia coniectura concurrunt, quatum plurime referuntur, remissive.

- ² *No se lequente.* Nota ex lege ista, quod legatum vxori à marito factum non computatur in partem, quæ eidem vxori competit ex bonis constante matrimonio quæstis, sed eam præcipuam habebit, & insuper legatū cōsequetur, quatenus à iure ei legare permittitur. ¶ Vi detur, legem istam nullam habere rationem dubitandi cōtra. l. quod Labeo. ff. de Carboni. edicto. Nā si do minium rerum constante matrimonio acquisitarum translatum fuit in vita mariti in vxorem, prout communiter Nostrates existimant, vt probauit latius super eo. l. 2. glo. 3. nu. 2. & pluribus seq. & gl. 4. in prin. quomodo legis nostræ conditores dubitare potuerunt, an legatum vxori factum compensetur cum ea parte bonorum communium, cuius dominium & possessionē habebat vxor, secundum receptiorē sententiā? Quare Telli Fernand. in l. 16. Tauri, vnde lex nostra sumpta fuit. nu. 16. fatetur hac lege conuinci. dominium & possessionem non fuisse translata in vxorem bonorum constante matrimonio acquisitorum, donec soluto matrimonio ei tradantur, sed solum ei competere conditionem ex lege, vt maritus vel eius hæredes ei tradāt medieratim eorum bonorum. Sed iudicio meo text, iste probat dominium bonorum communium translatum fuisse in vxorem viuo marito, atque ideo compensationis vel computationis locum non esse: sed quia vxor ipsa non possidet corporaliter bona sibi acquisita, licet eorū habeat dominium, & possessionem à iure donec realis traditio sibi fiat portionis suæ, vt fructibus bonorum potiri valeat, remedia possessoria sibi competant, vt possessionem corporalem & actualem conlequatur: atque ideo quodammodo dicitur debitor maritus, vel hæredes eius ipsius vxoris, donec bona liquidentur, & ei tradantur. Merito igitur dubitabat legislator, an legatum vxori factum animo cōpensandi, vel computandi cum prædictis bonis factū fuisse videretur? Ratio autem decidendi fuit, quia secundum legis interpretationē bona cōsetur tradita vxori, aliās non fuisset consequta eorum dominium & possessionē, sed quia fingitur domina & possessor eorum bonorum, vt probauit in d. l. 2. glo. 3. nu. 2. & seq. & glo. 4. supra eo. non fit compensatio, quia quoties debitum fuit solutum tēpore testamenti, & sic eo tempore fuit tradita res debita, non fit villo modo cōpensatio, secundum Angel. in authē. præterea. C. vnde vir & vxor. quem sequitur Alexan. in l. si cum dotē. §. si pater. nu. 6. ff. solu. matti. d. D. Couarr. in. c. officijs, nu. 4. de testamen. Telli Fernand. in d. l. 16. Tauri, nu. 3.
- ⁴ ¶ Et si adhuc instet aliquis, nondum esse vxori res traditas, quare donec realiter tradantur, ita vt eorū fructibus potiri valeat. maritum & hæredes eius esse debitores, & debitum est necessarium ex legis dispositione, quia in specie locus est compensationi, & legatum factum esse censetur animo compensandi, vt in l. si cum dotē. §. si pater. ff. solu. matti. vbi Bar. & D. D. notant, vt in patre. quæ lex obligat inuitū dotare filium. fin. C. de dotu. prom. ff. l. qui liberos. ff. de ritu nupti. atque

ideo legatū à patre filix factum, censetur animo compensandi cū dote reliquisse, vt in d. §. si pater, & id ex pendunt Imol. in. c. officij, nu. 10. & ibi. d. D. Couarr. nu. 2. vers. in secundo extra de testam. vbi hanc attestatur receptissimam esse sententiam, Matt. Afflict. decis. Neapoli. 44. nu. 9. verū aut debitor legat. Dec. & Cur. iun. in authē. præterea, vlt. notab. C. vnde vir. & vxor. Telli. Fernand. in l. 16. Tauri, nu. 6. post alios eius legis interpretes, Gregor. Lup. in l. 16. tit. 9. de legatis, part. 6. in glo. vlti post medium. Cuius ratio est, quia lex inducens obligationem aliquo inuito, eidem beneficium hoc largitur, vt legatum ab eo factum cum eo debito necessario computetur, & cōpensetur, arg. l. omnimodo, & l. quoniam nouella. C. de inoffic. testamen. vbi in legitimam filiorum portionem legata imputantur, quæ sententia communis est, teste. d. D. Couarr. vbi supra, licet ei refragetur Corrasius libro Miscellaneorū. 3. c. 1. constat hoc etiam ex d. authent. præterea. C. vnde vir. & vxor. vbi legatum vxori relictum tenetur cōpensare, vel cōputare in parte, quam lucratur ex illi legis dispositione. Pariter ergo in specie, de qua agimus, legatum compensari debet cum huiusmodi debito ex legis dispositione proueniēte, quæ vxori deferret dimidiam bonorum constante matrimonio acquisitorum partem, cum hoc sit debitum necessarium à lege proueniens. ¶ Sed nihilominus contrarium statuitur in hac lege, quia debitū quod ab initio fuit voluntariū, non imputatur in legatū, nec legatum videtur factum animo compensandi, sed vtrumq; debetur & legatum & debitum, vt in l. creditorem. ff. de lega. 2. l. vnica. §. sciendum. C. de rei vxor. actio. Quæ communis est, & recepta sententia, quam tenet doctores omnes supra nu. præcedenti citati. Et vsque adeo procedit, vt si hæres per fideicommissum grauatus Titio restituere aliquam pecuniæ quantitatem, aut rem aliquam, eidem Titio leget rem diuersam aut quantitatem aliquam, non cōsetur animo cōpensandi legasse, vt respondet Aymon Crauet. consil. 131. columna vlti. contra Annani. conf. 3. Nam vltimus testator non tenetur ex debito legali, sed ex voluntate primi testatoris idem voluit. d. Did. Couarr. in. c. officij, nu. 2. vers. si cul. est igitur, extra de testamen. ¶ Hæc tamen conclusio limitatur, quoties testator cogipoterat aliudice, vt debitū soluere, secus si testator ipse leganti in iudicio condemnari non poterat, licet id teneretur soluere pro exoneranda conscientia, tunc enim compensatio legati admittitur cum huiusmodi debito, sicuti Areti. probat conf. 92. col. 1. cui subscripsit Iaso, & cæteri no uiores in d. authē. præterea. C. vnde vir & vxor, & d. D. Couarr. in d. c. officij, nu. 2. vers. est igitur, in fi. extra de testamen. ¶ At in specie legis nostræ maritus non tenetur communicare vxori bona constante matrimonio quæstia ex causa necessaria, sed voluntaria, scilicet, ex cōtractu tacite societatis, inter virū & vxorem cōtractæ per matrimonium voluntariè inter eos cōtractū, & mutuam cohabitationē, vt dictū est supra eod. l. 2. glo. 1. Hi autem cōtractus ab initio sunt voluntarij, & postea efficiuntur necessarii, sicut ab initio. C. de actio. & obliga. C. cum locū & quasi per totum extra de sponsali. Cum igitur in his debitis, quæ ex mera voluntate procedunt, locus non sit compensationi

fationi cum legato ab ipso debitore creditori facto, vt supra diximus nu. 5. nimirum nisi specie legis nostre compensatio non fiat, ita resoluit Ioan. Lupi, in l. 16.

- 8 Tauri, nu. 3. † Ex quibus ipse infero, legatum vxori factum non compensari cū arrhis à marito vxori promissis, quia debitum ab initio fuit voluntarium, nec aliqua præcessit causa necessaria. Nā maritus nō compellitur dare à arrhas vxori, secund. glos. in authent. sed quæ nihil. C. de pact. conuent. & Bal. in authent. dote data. C. de dona. ante nupt. Paul. Paris. consil. 95. num. 35. & 36. libr. 2. Telli. Fernand. in l. 16. Tauri, nu. 8. Qui hac ratione tenet legatum vxori factum non cōpensari cum arrhis, idem voluit. d. D. Couarr. in d. c. officij. de testamen. nu. 4. vers. quod si arrhæ promissæ, Motal. in l. i. in principio, tit. 2. de arrhis. lib. 3. fori, Ioann. Lupi, in rub. de dona. inter vir. vxor. §. 27. ad fin. contra Roderi. X Suarez contrarium tenentē in d. l. i. in principio, tit. 2. libr. 3. fori, vers. sed pone quæstio nem. † In casibus autem, in quibus diximus compensationem admitti, non fiet compensatio quantitatatis cum specie, nec speciei cum quātitate, ex eo quod speciei cum quantitate nulla sit cōpensatio. l. vlti. vbi glo. communiter recepta. C. de compensa. l. si cōuenerit. ff. de pigno. actio. tex. in speciei optimus in l. 2. §. mulier. ff. de dote prælega. Qua ratione hoc tenet Bar. in l. hu iusmodi. §. cum pater. ff. de lega. 1. quem Iaso sequitur in §. in bonæ fidei, nu. 67. in ff. de actio. Soci. consil. 93. lib. 1. col. penul. Rode. X Suarez in d. l. 1. tit. 2. de arrhis, lib. 3. fori, vers. sed pone quæstionē. Bal. in l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testam. ad fin. d. D. Couarr. 27 in dict. c. officij de testamen. numero. 2. ad fin. contra Alex. Deci. & Iaso. sibi contrariū in authen. præterea
- 63 C. vnde vir. & vxor. † Aduertere etiam oportet, quod licet regulariter compensationi locus non sit, quoties aliquid à testatore debetur legatario ex spontanea, & voluntaria conuentione, si tamen ex coniecturis appareat animo compensandi, cum debito relictum fuisse legatum, compensationi locus erit, vt Panor. respondit consil. 81. col. 2. lib. 1. Nouiores in d. authen. præterea. C. vnde vir & vxor. d. D. Couarr. in d. c. officij. de testamen. nu. 2. in fine. Aymon Sabillia. ab eo citatus, consil. 149. duodecim enumerans coniecturas, aliquas refert Telli. Fernand. in l. 16. Tauri, nu. 2. 3. 4. & 5. ad quos lectorem relego.

GLOS. II.

Legari vsque ad quam possit quantitatem.

- b En lo que de derecho deuere valer. Stantibus liberis valebit legatum vsque ad quintam bonorum partem, vt in l. 9. tit. 5. lib. 3. fori. l. 12. tit. 6. de meliorationibus: supra hoc eodem libro. Si filij non exstant, sed ascendentes, dūtaxat, poterit descendens disponere ad libitum de tertia bonorum suorum parte, vt in l. 1. & ibi adnotauit in glos. 8. tit. 8. de successione, supra hoc libro. His verò deficientibus valet legatum in totum, vt hic aduertit Dida. Castell. in glo. vltima.

LEY VIII.

¶ Como se ha de pagar la dote prometida por ma-

rido y muger, durante el matrimonio, auiedo ganancias, o no.

Ley. 53. de Toro.

¶ Si el marido y la muger, durante el matrimonio casaren algun hijo comun, y ambos le prometiesen la dote o donacion propter nuptias, que ambos la paguen de los bienes que tuuieren ganados durante el matrimonio. ^a Y sino los ouiere, que basten a la paga de la dicha dote y donacion propter nuptias, que lo paguen de por medio de los otros bienes, que les pertenescieron en qualquier manera. ^b Pero si el padre solo durante el matrimonio dota, ^c o haze donacion propter nuptias, a algun hijo comun, y del tal matrimonio ouiere bienes de ganancia, de aquello se pague, en lo que en las ganancias cupiere: y sino las ouiere, que la tal dote o donacion propter nuptias, se pague de los bienes del marido, y no de la muger ^d.

GLOS. I.

Dos à coniugibus promissa ex bonis communibus soluenda est.

- a Ganados durante el matrimonio. Si vir & vxor. constante matrimonio promittunt dotem filix, vel donationē propter nuptias filio, ex bonis communibus constante matrimonio quæ sitis soluenda est dos filix, vel donatio propter nuptias filio, quia debitum istud necessarium dotandi filias, vel donationē propter nuptias, filio faciendi matrimonio constante contractum est, quare nimirum si ex bonis communibus coniugum solui debeat, vt in l. 14. tit. 20. lib. 3. fori, vt probaui supra eo l. 3. glo. 7. nu. 7. & 8.

GLOS. II.

Dos à coniugibus promissa filix bonis communibus deficientibus, ex bonis proprijs vtriusque coniugis soluenda est.

De los otros bienes que les pertenescen en qualquier manera. Siue sint dotalia, siue paraphernalia. Itaq; bonis communibus coniugū deficientibus, dos ab vtroque coniuge filix, communi promissa soluenda est ex bonis vtriusque coniugis, tam dotalibus, quàm paraphernalibus, vel alijs quibuscunque: vt hic statuitur, & dixi latius.

Libro.5. Titulo.9.

latius supra eo.1.3.glo.7.nu.7.&.8.vbi vide.

GLOS. III.

Pater an teneatur hodie dotare filias de bonis proprijs?

Pater ex bonis communibus eius, & vxoris censetur dotare filiam, licet ipse solus dotem promiserit.

- c *Pero si el padre solo durante el matrimonio dota. Licet iure communi & regio partitarum, pater teneatur dotare filiam ex bonis proprijs, vt in l. fina. C. de dotis promiss. l. qui liberos. ff. de ritu nupti. l. 8. tit. n. par. 4. Hodie autem ex bonis communibus, vtriusque coniugis constante matrimonio quaesitis dos filiae soluenda est, & donatio propter nuptias filio, vt hic statuitur, & diximus supra eo.1.3.glo.7.nu.7. &.8. siue vterq; dotem promittat, siue pater tantum, vt hic dicitur.*

GLOS. IIII.

1 *Pater dotem promittens filiae de bonis proprijs, solue re tenetur deficientibus communibus.*

2 *Pater dotem soluto matrimonio promittens filiae de bonis proprijs, solvere tenetur deficientibus communibus.*

- d *Se pague del marido, y no de la muger. Pater promittens dotem filiae censetur de bonis communibus promittere, quibus deficientibus, ex bonis proprijs ipsius, non vxoris, dos erit soluenda, vt hic statuitur. † Quid autem si dos soluto matrimonio fuit à patre promissa? Crederem ex bonis communibus viri, & vxoris esse soluendam, & non ex bonis proprijs patris, nisi in defectum bonorum communium, vt voluit Grego. Lupi. in l. 6. glo. 1. ad fi. tit. 10. par. 5. &. d. D. Coarru. libr. 3. re. solutio. c. 19. num. 3. ad fi. dixi latius supra eod. l. 3. glo. 7. num. 9.*

LET. IX.

Que renunciando la muger las ganancias, no pague deudas.

¶ *Ley. 60. de Toro.*

¶ *Quando la muger renunciar las ganancias, a no sea obligada a pagar parte alguna de las deudas, b q el marido ouiere hecho durante el matrimonio.*

GLOS. I.

- 1 *Bona constante matrimonio quaesita, quae lege regia vtrique coniugi communicantur, si ab altero eorum renuntiata fuerint ab initio contractus matrimonij vel postea, non communicabuntur.*
- 2 *Renuntiatio lucrorum fieri potest, etiam constante matrimonio per alterum ex coniugibus.*

Renunciare an possit coniux in fauorem alterius coniugis hereditari, legato, vel fideicommissio sibi relicto. ibi. & nu. seq.

3 *Dominium bonorum constante matrimonio acquisitionum fiet quaeritur coniugi & renouabiliter.*

4 *Lex. 3. §. si. cum. l. seq. ff. de dona. int. vir. & vxor. explicantur.*

5 *Renunciare an possit vxor lucris non solum querendis, sed & iam quaesitis, & an censetur donatio inter virum & vxorem?*

6 *Renunciare potest quis iuri nondum perfecte quaesito in praedictum creditorum.*

Renunciare potest vxor lucris in praedictum creditorum ex statuto, vel lege sibi obuenientibus, ibi.

Renunciare potest debitor legatum sibi delatum in praedictum creditorum, ibi.

Renunciare non potest vxor lucris iam quaesitis in praedictum creditorum, qui constante matrimonio debita contraxerunt, ibi.

7 *Renunciare potest vir lucro dotis ex statuto sibi delato in fauorem vxoris, vel alterius.*

8 *Renuntiatio lucrorum potest fieri ab vxore, vel eius heredibus soluto matrimonio.*

Renuntiationis lucrorum praxis, ibi.

Renuntiationis lucrorum praxis, ibi.

9 *Renuntians lucris constante matrimonio habitis, vel habendis, an possit poenitere?*

Declaratio voluntatis vel ambigui non potest fieri, nisi semel, ibi.

- a *Quando la muger renunciar las ganancias. Nota, mulierem posse renunciare lucris constante matrimonio quaesitis, & si renuntiauerit non tenebitur ad debita constante matrimonio contracta, nec consequetur dimidiam eorum bonorum partem à lege regia sibi delatam. Quae renuntiatio ab initio cum agitur de contrahendo matrimonio fieri potest, si ita inter eos conuenerit: valebit siquidem huiusmodi conuentio, vt sensu sit Bernar. in c. 2. de dona. inter vir. & vxor. in verbo, si non est aliud, idem voluit Ioann. Fab. in rub. instit. de nupti. & nuncupatim. Rode. Xuares in l. 1. tit. 3. de las ganancias, lib. 3. fori. limi. 1. vers. quzritur & secundo. Ioan. Lupi, in repe. rubri. extra de dona. inter virum & vxor. §. 63. nu. 1. & deinceps. Anton. Gomez in l. 60. Tauri, per tex. ibi. Cassane. in consue. Burgun. rubr. 4. §. 2. in verbo, & acquesta, num. 15. vers. limita. 4. Quod pactum fieri communiter solet, quoties maritus est diues, & mercator fortè & vxor pauper, estq; ad id text. optimus in c. 1. de fili. nat. ex mat. ad morgana. contr. in vrbis feudorū, vbi valet pactum vel consuetudo, vt vxor vel eius filij de bonis mariti nihil capere possint, in cuius cōprobationē citari solet doctrina Bart. in l. quia poterat, in fi. post Dyn. ibi. ff. ad Trebelli. de qua meminimus supra eod. l. 2. glo. 1. nu. 58. &. 59. Extenditur*

ditur sanè hæc assertio, vt procedat etiam si vxor constan-
te matrimonio lucris renuntiauerit generaliter,
vel specialiter, dicendo se nolle partem domus emptæ
à marito constante matrimonio, vel partem conditio-
nis vestigialium: pactum enim super hoc factum cum
marito valebit vtique, vt in l. 22. in legibus styli, in-
cip. otro si el marido, & l. 60. Tauri, ex qua id expedit
Anto. Gomez. Coniungitur vel ex eo, quod licet do-
natio inter virum & vxorem sit prohibita, vt in l. 1. 2.
& 3. ff. de don. int. vir. & vx. l. 4. §. 5. & 6. tit. ii. par. 4. &
in l. 3. tit. 12. libr. 3. fori, valet tamen, quoties ex dona-
tione coniux non sit pauperior, nec minuit patrimon-
ium suum, licet propter donationem desinat fieri di-
ctior: vt si alter eorū in fauorē alterius renuntiauerit hæ-
reditati legato vel fideicommissio, vt perueniat ad alte-
rum coniugem, qui est forte substitutus vel coniun-
ctus, vel ab intestato successurus, vt in l. si sponsus. §. si
maritus. 2. ff. de dona. int. vir. & vx. & ibi ex eo ex-
pendunt Odofred. Bar. & ceteri scribeantes, cui conue-
nit. l. 3. tit. ii. par. 4. vbi Grego. Lupi tenet contrarium
satis debilibus fundamentis in glof. vltima, text. in l. 1.
profectitia. §. si pater. ff. de iure doti, & in l. qui autem.
ff. de his, quæ in fraud. credi. cum oportet. §. si autē
C. de bonis quæ liber. Vbi pater qui filio donare pro-
hibetur, poterit tamen renuntiare vsufructui in bonis
aduenticijs sibi competenti, & ibi notat Bal. Paul. Sa-
lice. & communiter DD. tex. in l. pen. ff. de colla. bo-
no. Nec obstat si dixeris, quod dominiū transit ip-
so iure, in vxorem bonorum constante matrimonio
acquistorum pro parte sua, atque ideo non possit pa-
trimonium suum donare marito, iuxta notata suprā
eo. l. 2. glo. 3. nu. 2. & sequenti. & iterum glof. 4. quo-
niam non verè, sed fictè acquiritur ei dominiū & reuo-
cabiliiter, vt ioidè latius probaui. Hæc sententia ab au-
ditoribus Rotæ recepta est in antiquis decis. 842. quæ
inuenitur repetita inter decisiones à Bernardo Vis-
queto collectas tit. de part. decis. 2. idè voluit Nicola.
de Vbal. de successio. ab intest. 4. part. princip. in fine.
Cassane. in consuetud. Burgū. rub. 4. §. 2. in glin ver-
bo, acquest. n. 15. vers. limita. Rod. Xarez in l. 1. ti.
3. lib. 3. fori. r. limit. incip. quæritur, & col. 2. in fi. Ioā-
nes Lupi, in repe. rub. extra de donat. in vir. & vx. l. 4.
§. 47. num. 1. & §. 63. num. 1. & 2. & in l. 60. Tauri. nu.
3. & sequi. Vbi hoc limitat, modò dolus absit, vt ibi la-
tè probat vsque in finem, & Did. Castelli latius ibidè
in glo. 1. adde Paul. Castr. conf. 82. lib. 1. & cōf. 171. lib.
2. Alber. Brun. in tractat. de statutis foeminas à succe-
ssione excludentibus. 10. articulo prin. 2. q. post prin.
Nicol. Boeri. decis. 244. nu. 2. d. V. Couarru. in epitome
de sponsali. 2. par. c. 7. §. 1. num. 11. * Qui respondet
ad l. 3. §. vlti. cum l. seq. ff. de dona. int. vir. & vx. vbi
maritus nō potest, absque vitio prohibitionis illius ti-
tuli, iubere donaturo sibi aliquam rem, vt eam vxori
donec, quia aliud, inquit, est repudiare legatū vel hæ-
reditatem sibi delatam, à iud iubere vt donatio ei pa-
rata & oblata vxori fiat. Hoc enim casu donationem
non repudiāt, sed recipit, ac demum eam vxori tan-
quam proprio nōmine fieri iubet, ex quibus hanc tol-
lit obiectionem. d. Didac. Couarru. cuius intellectus
verus est, & literæ Germanus, licet alij aliter intelli-
gere conentur. † Aliamq; ibi tradit conclusionē dicēs,

alterum ex coniugibus posse matrimonio cōstante lu-
cris, constante matrimonio iam quæsitis renuntiare,
quemadmodum & potest quærendis, vt dixi supr. nu.
3. Nec ex hoc celsari donationem hanc inter coniuges
esse prohibitam, eo quod si qui remittit lucrorum par-
tem, lucrum vt constat, repudiāt, non amittit aliquid
ex bonis, quæ antea habuerat. Is autem cui donatio fit,
nihil acquirit, ex quo fiat locupletior, sed tantum id
agit, ne id quod laboribus fortan maximis acquisiuit
pro parte ad octioium coniugem deferatur: cui opinio
ni accedo, lex si quidem nostra non distinguit, quare
nimis si nec nos distinguere debeamus. l. de pretio.
ff. de public. nō distingue mus. ff. de Carbo. nec oberit
quod vxori renuntianti iam erat quæsitum dominiū,
& possessio bonorum constante in matrimonio quæsi-
torum, vt probauit latè supra eo. l. 2. glo. 3. nu. 2. & plu-
ribus sequi. & glof. 4. Quare videbatur renuntiationem
iuris iam quæsitū vxori fieri non posse: quoniam non
negamus, dominiū quæsitū fuisse & possessionem,
sed non irrevocabiliiter, prout in dominio iure gentiū
quæsitū, sed revocabiliiter, vt dixi supra eo. l. 2. gl. 3. nu.
17. † Sed dubitari solet, an huiusmodi renuntiatione lu-
crorum constante matrimonio per aliquem ex coniugibus
fieri possit, etiam si repudiās creditores habeat:
& fieri posse contendit. d. D. Couarru. in epito. despon-
sal. 2. par. c. 7. §. 1. nu. 12. ex supra traditis, & quia credi-
tores de fraude aliqua conqueri non possunt, cum re-
nūtiāns nihil ex proprijs bonis sibi perfecte quæsitis
dimittat, nec ex eius renuntiatione alter conuax quid-
quam consequatur: sed id tantum habet effectus renū-
tiationis, ne renūtiāns acquirat, refertque id Decium re-
spondisse conf. 260. dicentem, virum posse omittre
lucrum dotis à lege municipali delatum, licet habeat
creditores: quod probat text. optimus in l. qui autem,
in princ. ff. de his quæ in fraud. credi. vbi Bart. adnota-
uit, probat itaque text. ille legatarium creditores habē-
tem posse repudiare legatum, cuius dies iam cesserat,
quem tex. egregie explicant Ang. & l. fin. §. item si
quis in fraudem, nu. 12. in fi. de actio. & insigniter ex-
ponit Carol. Molin. in consue. Parisi. tit. 1. §. 1. glo. 3. q. 1.
cum cōcordantijs per Benvenutum de Stracha tra-
ditis in tractat. de decoctoribus. 3. par. nu. 37. Sed iudicio
meo, doctrina hæc in bonis iam quæsitis locū habere
non potest, sed in quærendis, maxime si debita erant
constante matrimonio contracta, quoniam hæc sunt
deducenda ex lucris iam quæsitis, vt in l. 14. tit. 20. lib.
3. fori, & l. styli. 205. tradit latè Ioann. Lupi, in repe-
rub. de don. int. vi. & vx. §. 66. itaque siue bona quæsi-
ta constante matrimonio sint apud virum, siue apud
vxorem, debita matrimonio constante contracta ab
altero coniugum lucris renuntiante, soluenda sunt
ex bonis communibus, licet ea possideat coniux, qui
ea debita non contraxit. † Sed & stante statuto, quod
vxore præmorta vir lucretur dotem, poterit maritus
huic lucro renuntiare, vt vxori concedat, vel alteri cui-
cunque, vt signanter respondit Soci. conf. 189. quem
refert & sequitur Ioan. Lupi, in d. rub. de dona. §. 47.
nu. 13. in fi. quos vide. † Extende secundo, conclusio-
nem num. 1. traditam, vt procedat etiam si soluto ma-
trimonio vxor, vel hæres eius se abstinere velit à lu-
cris constante matrimonio habitis, poterit si quidem,

nec

Libro.5. Titulo.9.

nec ea in specie cōsequetur partem lucrorum, nec ad debita tenebitur constante matrimonio contracta, vt in hac. l. notant Anton. Gomez, & ceteri interpretes in l. 60. Tauri, Ioann. Lupi in rub. de donat. in vir. & vxor. §. 63. nu. 2. & §. 66. nu. 3. vbi docet praxim dicēs, ius acceptandi vel repudiandi, durat. 30. annis, vt in l. licet, & l. cum antiquioribus. C. de iure deliber. quare oportere ait, quōd moneatur vxor, vel eius hāeres an acceptare, vel repudiare velint lucra cōstante matrimonio habita, quod facere tenebitur vxor ipsa intra centum dies à iudice praefigendos, qui poterit tempus hoc minuere, vt in casu simili docet Iurifconsultus in l. 2. ff. de iure deliber. & l. 1. §. si intra ff. de success. edi. §. liberis. in l. de bon. posse. l. quādiu institutos, & ibi Bar. ff. de acq. hāredi. l. sicut curatoris. ff. de iure deliber. l. si quis instituitur. ff. de hāres. in l. si. Si acceptauerit lucra, tenebitur ad debita, vt in l. styli. 205. communi praxi recepta, sin autem repudiauerit, immunis erit à debitis constante matrimonio contractis, vt hīc

- 9 statuitur. † Post acceptationem autem vel repudiationem ab ea factam non poterit pōnitere, vt in l. sicut. C. de repudian. hāres. declaratio siquidem volūtatis, vel ambigui alicuius non potest fieri, nisi semel, glos. singula. in l. quidquid astringendae, in verbo, secundū promissorem, ad medium. ff. de verbo. obligat. quam ibi sequuntur, & commendant Barto. Angel. Cuma. Imol. Paul. Castren. Alexa. Franc. de Aret. & Ia. idē Bar. Ange. & Imol. in l. inter stipulantem. §. 1. in fi. ff. de verbo. obliga. Bal. in l. de die, ad finem. ff. qui satisficere cogantur, & in l. fina. C. de codicil. ibique Alex. & Ia. Petr. de Ancharra. in c. si compromissarius. de electio. in 6. Matthæi la. notab. 172. Franc. Curtius Senior, confi. 27. dubio. 4. Ia. in l. ex pluribus, post medium. ff. de verborum obligatio. & in l. edita, colum. 4. vers. sic in simili. C. de eden. Lampran. in repe. cap. quoniam contra falsam, in verbo, interlocutiones, col. 6. de probatio. Anto. Corset. in singula. in verbo, sententia interlocutoria, cum concordā. à Tiraquell. congestis in repe. l. boues. §. hoc sermone in regul. nu. 40. & sequen. ff. de verbo. signi.

GLOS. I I.

- 1 Vxor quando teneatur ad debita constante matrimonio contracta, vel non? remissio.
- 2 Fructus bonorum vxoris renuntiantis lucris non cōmunicantur, sicut nec fructus bonorum mariti.
- 3 Dos à patre promissa filiae ex bonis proprijs, nō ex fructibus bonorū vxoris lucris renūtiatis solui debet.

- b No sea obligada a pagar parte alguna de las dēdas. Quando vxor teneatur ad debita, vel non constante matrimonio contracta, dixi latē supra eod. l. 3. glos. 7. per totam glossam, & quando deficiunt bona communia, an ex proprijs bonis soluere teneantur, ad ibi dicta vos relego. † Hoc tamen scire oportet quemadmodum fructus bonorum mariti non cedūt lucrō vxoris renuntiantis lucris cōstante matrimonio quæsitis, vt hīc statuitur, ita & fructus bonorū vxoris renuntiantis non erunt communes, sed ipsi vxori adquirentur, nam si ex vi tacite societatis inter coniuges contracta communicabantur, vt in l. 3. & 4. supra eo. resoluta so-

cietate, vel non cōtracta ab initio propter renūtiationem vxoris non communicabuntur, cessat enim effectus societatis, causa cessante, arg. eius q̄ scribit Specu. in ti. de iudice delegato. §. superest, ver. quid si sit socius, sequitur Alberi. in l. cui eorum. §. affinitates in fi. ff. de postul. & in l. affinitatis. C. commu. de successio. & Hippo. Marfi. in l. etiam si redhibitus, num. 14. ff. de quaestio. Tira. causa cessante. 1. par. nu. 219. † Ex quo infertur, lucris ab vxore renuntiantis, dotē filiae à patre promissam solui debere, ex bonis patris, iuxta decisionem tex. in l. si. C. de dotis promi. & l. 8. tit. 11. par. 4. non ex fructibus bonorum vxoris renuntiantis, quia non communicantur propter renuntiationē, & hoc casu limitatur decisio. l. 8. supra eo. quæ si rectē appendatur, hoc idem ipsa probat, dum ait bonis communibus deficientibus patrem dotem filiae cōmuni promittentem ex bonis proprijs soluere debere.

LEY. X.

¶ Que por el delicto del marido, o de la muger, no pierda los bienes multiplicados, hasta la sentencia o execucion della el que no ouiere delinquido.

Ley. 77. de Toro.

¶ Por el delicto que el marido o la muger cometiere, aunque sea de heregia. ^a O de otra qualquier calidad, no pierda el vno por el delicto del otro sus bienes, ni la mitad de las ganancias auidas durāte el matrimonio. ^b Y mandamos, que sean auidos por bienes de ganācia todo lo multiplicado durāte el matrimonio, hasta que por el tal delicto los bienes de qualquier dellos sean declarados por sentencia. ^c Aunque el delicto sea de tal calidad, que imponga la pena ipso iure. ^d

GLOS. I.

- 1 Hæretici bonorum confiscatio non debet esse alteri damnosa, si creditores sint.
- 2 Vxoris bona non confiscantur propter hæresim mariti, nisi sciens hæreticum cum eo contraxerit.
- 3 Bona constante matrimonio quæsitā non confiscantur nisi pro parte eius, qui crimen hæresis cōmisit, non pro parte coniugis infontis, quippe qui dominus erit eorum.

^a Aunque sea de heregia. Confiscatio bonorum hæretici non debet alijs esse damnosa, sed ius suum omnibus reddendum est, quia poena vnus alteri nocere nō debet. l. sancimus. C. de poen. quo fit, vt creditores hæretici, qui autē crimē cōmisit creditores erāt ad exigēda à

fisco

- fisco verè sibi debita admittantur. l. 2. & ibi gloss. ff. de alimen. & cibarij. lega. l. 1. cum ibi citatis. C. pen. fiscal. credi. præf. l. 10. tit. 2. par. 3. l. 16. tit. 7. p. 6. Iacob. Septimacen. de instit. Cathol. c. 9. num. 9. ² Vbi num. seq. infert, dotem vxoris Catholicæ propter hæresim viri non publicari, nisi sciens illum hæreticum contraxerit matrimonium. c. decreuit. de hære. lib. 6. cum concor. ab ipso citatis, idemque in arrhis. l. 8. tit. 10. par. 7. Ioa. Lupi in rub. de dona. §. 66. num. 23. ³ Et licet in bonis constante matrimonio quæstis erat ante hanc legem magna dubitatio, vt constat ex traditis per Ioan. Lupi in repe. rub. de dona. §. 66. & latius per. d. D. Segui in tracta. de bonis lucrati. const. mat. hæc lex facta fuit in curijs Taurinis à Rege Ferdinando Catholico cog nominato, & Regina. d. Ioanna, anno salutis. 1505. vt nemo deinceps dubitare posset bona quæstia constante matrimonio inter coniuges vsq; ad sententiam declaratoriam criminis hæresis, vel alterius, quo bona coniugis delinquentis ipso iure confiscantur, esse propria quoad dominum & possessionem vtriusque coniugis pro dimidia, atque ideo partem eius coniugis qui crimen non commisit, non confiscari, sed ei reddendâ esse, vt in hac lege statuitur, quam ita intelligit Iacob. Septimacen. d. capit. 9. numero. 11. cuius opinio recepta est, licet contrarium velit Telli. Fernandez. in. l. 16. Tauri, numer. 11. vsque in finem: vbi probare conatur dominum bonorum & coniugibus constante matrimonio quæstorum non transferri ipso iure in coniugem, qui non acquisiuit, cui Nosræres cõmuniter aduersantur, vt dixi supra eo. l. 2. glo. 3. numer. 2. & pluribus seq. & glo. 4.

GLOS. II.

1. *Confiscatis bonis mariti non censetur publicata medietas bonorum constante matrimonio acquiritorum vxori competens.*
Dominii patris vxori cõpetens in bonis constante matrimonio quæstis transit in vxorem, ibidem.
 2. *Alienare non potest delinquendo administrator cum libera, nec per dolum.*
Mandatum habens generale cum libera nõ potest dolo alienare, ibidem.
- b. *Si la mitad de las ganancias auidas durate el matrimonio.*
Nota, quod confiscatis bonis mariti propter crimẽ ali quod ab eo commissum, nõ confiscatur medietas bonorũ constante matrimonio quæstorum vxori competens, sed fiscus tanquã hæres tenebitur coniugi superflui dimidiam lucrorũ partem cõmunicare, & tradere, arg. l. 2. C. ad. l. Iul. de vi, & l. si marito. ff. solut. matr. vxor si quidẽ non tenetur ex delicto viri, nec vir ex delicto vxoris. l. 2. C. ne vxor pro mari. l. res vxoris. C. de dona. int. vi. & vxor. l. si quis posthac. C. de bon. præscripto. nec socius pro socio. l. si fratres. §. vlt. ff. pro socio. l. adeo. in f. eo. ti. cum alijs similibus à Didac. Castell. & Ioan. Lupi, & alijs interpretibus. l. 77. Tauri, à quo ista lex deducta fuit, traditis, & tũ potissimũ cum dominũ in vxorẽ pro dimidia ipso iure transferre, vt ibi notant An. Go. nu. 2. & in. l. 50. nu. 75. in eiusdẽ constitutionibus, & latius probaui supra eo. l. 2. glo. 3. nu. 2. & seq. & glo. 4. ² Nam licet maritus possit bona cõ-

stante matrimonio quæstia alienare sine vxoris cõsentu, vt in. l. 5. & ibi dixi in glo. 6. supra eo. & alienata cõsentur, quæ ex delicto admittuntur in administratorib; autẽ, licet habeat liberã alienandi facultatem, non poterunt delinquẽdo alienare bona eius, cuius administrationẽ gerunt, vt in. d. l. 3. C. de bon. proscript. & ibi notat Bal. & DD. Iac. in. §. actiones, nu. 62. insti. de acti. Et quia in generali mãdato cũ libera administratione non censetur concessa dolo sæ alienationis facultas, vt in. l. creditor. §. Lutus. ff. mãda. & ibi notat Bar. Pau. & cõmuniter DD. Iaso in. l. qui Romæ. §. duo fratres, nu. 75. ff. de verb. obl. An. Go. in. l. 77. Tau. nu. 4. & 5.

GLOS. III.

1. *Confiscantur bona cõmittentis crimẽ læsæ Maiestatis à tempore cõmissi criminis, & quid operetur sententia, & nu. seq.*
2. *Bona quæstia a marito hæretico ante sententiam, quare communicentur vxori?*
Declarados por sentẽcia. A die cõmissi criminis læsæ Maiestatis diuine, vel humane, cõsentur bona delinquentis cõfiscata. c. cũ secundũ. de heret. in. 6. nõ tamen prius ad dicuntur fisco, quã per iudicẽ ecclesiasticũ proferatur sentẽtia super eo crimine, vt ibi statuitur. Ex quo alienatio ei prohibetur à tẽpore cõmissi criminis, & si alienauerit, bona alienata possunt à fisco vendicari. l. vlt. C. ad. l. Iul. maiest. l. 4. tit. 2. par. 7. Bar. & DD. in. l. post contractum. ff. de dona. Tiraq. in. l. si vnquam, verbo, reuertatur, nu. 267. C. de reuõ. dona. Iacob. Septim. de instit. Cathol. c. 9. nu. 2. cum seq. vbi limitat, vt ibi per eum. ² Ante sententiam tamen non peccat hæreticus nõ deferendo bona fisco, vt latè probat idẽ Iac. Septi. d. c. 9. n. 27. & pluribus seq. & Dom. à Sot. lib. 1. de iust. & iur. q. 6. art. 6. d. D. Couar. de sponfal. part. 2. c. 6. §. 8. nu. 10. & seq. contra Alfon. à Castro. lib. 2. de lege pccnali. c. 5. & quia durat societas vsque ad sentẽtiã, ideo bona quæstia vsque ad eã inter coniuges cõmunicantur, quia donec ad notitiã vxoris perueniat esse solutũ matrimonio morte viri, hæres viri tenebitur cõmunicare eo tẽpore quæstia cũ vxore defuncti, vt probaui latius supra eo. l. 2. gl. i. nu. 44. sic & in specie nostra non finitur societas, donec veniat in vxoris notitiã esse maritũ hæreticũ, & sic esse solutum matrimoniũ & societate.

GLOS. IIII.

- Sententia declaratoria opus est in pœnis impositis ipso iure.*
Pœna ipso iure imposita, an debeat in foro conscientie?
- d. *Que imponga la pena ipso iure.* Nota in pœnis ipso iure impositis necessariam esse sententiam declaratoriam, ad idem est tex in cap. cum secundum leges. de hære. in. 6. ex quo id notant omnes interpretes, quod expli cat optime Iacob. Septima. de instit. Cathol. c. 9. numero. 30. & seq. vbi ad pœnam ideo non teneri in foro conscientie, nisi per sententiam declaratur, ibi optime probat, dixi in glo. præcedenti, numero. 2. addens concordant.

Lib. 5. Titulo. 10.

L E Y. II.

¶ *Que la muger casada por su delito pueda perder ganancias y bienes dotales.*

Ley. 78. de Toro.

¶ *La muger durante el matrimonio, por delito ^a pueda perder en parte, o en todo sus bienes dotales, ^b o de ganancia, ^c o de otra qualquier calidad que sean. ^d*

G L O S. I.

1 *Dotem amittit vxor propter delictum, & quid iure communi.*

2 *Dos an possit in parte vel in totū amitti propter quancunque condēnationem ex delicto vxoris factam, licet dos non confiscetur.*

3 *Dos propter delictum soluto matrimonio commissum amitti potest.*

4 *Dos an confiscari valeat quoad fructus, ex quibus maritus tenetur alere vxorem, & sustinere onera matrimonij propter delictum vxoris.*

Dos alienari potest in præiudicium mariti ob causam necessariam, ibidem.

- 1 *Por delito.* Vxor iure communi propter delictū ab ea commissum non amittebat dotē, nec confiscabatur præterquā in quinq; casibus, nempe, ob crimen læsæ Maiestatis, violentiæ, paricidij, beneficij, & homicidij, vt in l. quinq; legibus. ff. de bon. damnato. & ibi notat docto. & a fortiori propter delictū hæresis, vt in c. de reui. de hæreti. lib. 6. Sed hoc lege nostra immutatur, potest siquidē iure nostro regio dos confiscari in totū, & in partē, in casibus, in quibus habet locū confiscatio, si cut quælibet alia bona, ita notant Did. Cast. Ioann. Lupi, & Ant. Gom. in l. 78. Tauri. in princ. vnde lex nostra sumpta fuit. * Sed licet ipsi non dicāt, pro quacunque condēnatione pecuniaria contra vxorem pro crimine ab ea patrato facta poterit executio pœnæ fieri in bonis dotalibus ipsius, quod præferunt verba legis nostræ, ibi, *Por delito pueda perder en parte, o en todo,* & non facit text. de confiscatione mentionem, sed dicit, quod ex quocunque crimine amittere poterit bona in totū, vel pro parte, ergo necessario se refert ad quācunque condēnationē cōtra vxorē factā. † Secūdo extēde hanc conclusionē legis nostræ, vt procedat etiā si soluto matrimonio crimē committat, confiscari enim poterit dos vel actio ei cōpetēs ad dotē, quæ nōdū erat ab hæreditibus mariti restituta, vt in l. si constāte. §. si. ff. solu. mat. & ibi notat Bar. Bal. Pau. Imo. Cu ma. & ceteri DD. † Tertiō extēde legem nostram, vt procedat etiā si vxor non comisit delictū, propter quod mereatur pœnā mortis, sed aliā mītiore, nā confiscabitur etiā dos nō solū quoad eius proprietatē, sed etiā quoad fructus rerū dotaliū marito pertinetes pro oneribus matrimonij, iuxta l. pro oneribus. C. de iure

doti. & l. dotis fructus. ff. eo. quia est alienatio necessaria, quare fieri potest in præiudiciū mariti, arg. text. in l. alienationes. ff. fami. ercisc. hanc quæstionē discussit Ioā. Lup. in rep. rub. de don. int. vi. & vxor. §. 66. nu. 23. ad fin. vers. pari ratione, eamq; in eadem reliquit, sed Ant. Go. in l. 78. Tau. tenuit verā esse extensionē. n. 6. & ibi Ioā. Lup. n. 2. citās Bar. & DD. hoc tenētes in l. quinq; legibus. ff. de bon. dāna. Ancha. & alios in c. de creuit, de hæreti. in. 6. Albe. 3. par. statutorū. q. 4. 5. & 6. idē voluit Did. Cast. in d. l. 78. in fi. quibus accedo limita, vt in gio. seq.

G L O S. II.

1 *Dos nō confiscatur ex delicto vxoris, quoties ex pacto vel statuto vir lucratur eam, vel partē eius, sed constante matrimonio bonis dotalibus potietur fiscus.*

2 *Dos nō confiscatur ex delicto vxoris, quoties ex pacto ea debet restitui dotanti soluto matrimonio, sed eo constante bonis dotalibus potietur fiscus.*

- 3 *Pueda perder en parte o en todo sus bienes dotales.* Nota ex lege ista, quod dixi in gl. precedēti, n. 2. Limita tamē & restringe huius legis decisioē dupliciter. Primō, nisi ex pacto vel statuto vir lucratur dotē, vel partem dotis, tūc siquidē delictū vxoris, vel eius bonorū cōfiscatio nō noceret marito, sed ei dos salua maneret: & fiscus soluto matrimonio eā restituere tenebitur marito, vt probat text. in d. l. quinq; legibus. ff. de bon. dāna. iuncta l. seq. & ibi DD. notat Did. Cast. Cyfon. Ioann. Lup. & Ant. Gom. n. 3. in d. l. 78. Tau. Sed durāte matrimonio eā habebit fisci, sicut & in bonis restitutioni subiectis disponit Iuriscōsultus in l. Statius. Florus. §. Cornelio Felici. ff. de iure fisci, soluto autē matrimonio tenebitur fiscus bona dotalia, vel patrē eorū, quā ex pacto, vel statuto lucratur maritus, ei vel eius hæredibus restituere, vt dixi. † Secūdo limita legē nostram procedere, quoties bona dotalia sunt propria vxoris delinquentis, vel fuerūt patris, vel alterius cuiuscūq; qui nō fuerūt stipulati, vt sibi redderentur, soluto matrimonio. Secus tamē erit si stipulati fuerint dotē sibi reddi solute matrimonio, tūc siquidē licet vxor delinquat, ita vt ex eo crimine veniant bona confiscāda, non tamen confiscabitur dos patrī, vel extraneo debita ex suo contractu, erunt enim ea bona restituēda ipsis soluto matrimonio, iuxta pactionem, & contractum, tex. est singularis & vnicus in l. si dotē. C. de iure dot. quem ad hoc expendunt Odo. Pet. Cyn. Iaco. Butri. Bar. Bal. Alber. Faber. Ange. Sali. & DD. communiter, teste Ant. Gom. in d. l. 78. Tau. in fi. qui huic opinioni accedit post alios cuius legis interpretes.

G L O S. III.

1 *Bona constante matrimonio quasita confiscantur delicto vxoris pro parte sibi cōpetenti, & a fisco exiguntur, antequam solvatur matrimonium.*

2 *Dominium bonorum constante matrimonio quesitorum vxori queritur ante solutum matrimonium, quod ex hac l. expenditur.*

- 3 *O de ganancia.* Nota ex lege ista, quod bona constante matrimonio quasita confiscantur ex delicto vxoris

ris, licet ex delicto viri non confiscetur portio uxori perticens, vt in l. precedenti, quod intellige, etiam si ex tali delicto non solvatur matrimonium, adhuc etiam talia bona abdicabuntur à marito, & fisco applicata reddentur. Ex quo clare deducitur, dominium translatum fuisse in uxorem ante solutum matrimonium, nam si actio ei competere, non posset fiscus eam exercere ante quam dies actionis cederet, spectaret vtique tempus, quo matrimonium dissolueretur, vt in l. Statius Florus. §. Cornelio Felici. ff. de iure ficti, quia igitur statim lata sententia bona cōstante matrimonio quaesita recuperat fiscus, vt hūc dicitur, cōsequitur, dominium eorum ante solutum matrimonium uxori fuisse quaesitum.

GLOS. IIII.

Vxoris bonorum genera quatuor.

d De otra qualquier calidad que sean. Vxor potest bonā triplicis generis possidere & habere dotalia, & para-

phernalia, & bona propria quorum non habeat maritus administrationem, vt probat Ant. Gom. in l. 50. Tauri nu. 20. vers. itē adde, vide eum. Cui adde aliud bonorū genus, scilicet, acquiritorū cōflāte matrimonio, nam & fructus bonorum quoruncunq; sunt communes vtriusq; coniugis, vt in l. 3. & 4. supra eo. vbi latē diximus. Sed quia hāc alibi oportunius declarauimus de his hactenus.

¶ En los casos que casando segunda vez, la muger es obligada a reseruar a los hijos del primer matrimonio la propiedad de lo que ouiere del primer marido, en los mismos lo sea el marido casando segunda vez l. 4. tit. 1. deste libro. Vbi latē dixi ad materiam hanc concernentia in l. 3. eiusdem tituli, gloss. 2.

¶ En los edificios hechos en bienes de mayorazgo, no tienen las mugeres mitad de ganancias. l. 6. tit. 7. deste libro, vbi dixi.

TITULO DECIMO DE LAS donaciones y mercedes que los Reyes han hecho e hizieren, e otras personas.

L E Y I.

¶ Que no se pueda enagenar donar señorio de villa ni lugar, ni jurisdiccion civil, ni criminal a ningū estrangero del Reyno por el Rey, ni otro natural del Reyno, pero a natural del Reyno si. Y quando las palabras de los priuilegios de las mercedes de la jurisdiccion criminal, y otras cosas en ellos contenidas estan dudosas, como se han de entender.

¶ Ley. 2. tit. 9. lib. 5. ordina.

¶ Don Alonso. XI. en Alcalá, era. 1386. tit. 27. l. 3. Despues desta ley son la ley. 3. deste titulo, y la ley. 1. tit. 15. lib. 4.

¶ Pertenece a los Reyes hazer gracia y mercedes a sus naturales y vassallos, a porque sean ricos y hórados, y el estado de los Reyes por ellos mas acrecétado. Y por esto hizierō donaciones a los susodichos, y a yglesias y ordenes de su señorio de ciudades, villas, y lugares, e y otras heredades, y de la justicia criminal, y jurisdiccion civil. Y porq̃

se han ofrecido dudas sobre la validacion de las tales donaciones y mercedes que así se han hecho y hazen de lo susodicho: declaramos, que si las tales cosas fueron y fueren dadas, donadas, o enagenadas por nos, o por los Reyes q̃ despues de nos vinieren a otro Rey, o Reyno, o a personas de otro Reyno, que no sean naturales, o moradores en estos Reynos, e porque de se les hazer o auer hecho redunda en disminucion dellos, que las tales sean ningunas y de ningun valor y efecto: y que si de hecho fueren hechas, q̃ nos, ni los Reyes despues de nos, ni sus herederos, ni el Reyno sean obligados a las guardar, ni cumplir. Y si algun natural nuestro, teniendo alguna cosa de las susodichas, hiziere donacion o enagenacion de alguna dellas en alguno, no natural de estos nuestros Reynos, q̃ pierda lo que así donare o enagenare, f y quede en aluedrio del Rey, de le dar pena por lo auer hecho, la que le pareciere. Pero si

Mm 2 las

Libro.5. Título.10.

las tales donaciones, que se ouieren hecho y hizieren por nos, o nuestros sucesores de aqui adelante dando expreßamente las cosas susodichas, o alguna dellas a nuestros naturales, ricos homes, y hijosdalgo, y vassallos de nuestros Reynos, o a monesterios, y ordenes de nuestro Reyno, no siendo hechas en tiempo de tutoria de los Reyes, ^h que les sean validas y les seanguar dadas para siempre, ⁱ en todo lo en ellas cerca de lo susodicho contenido: con tanto que quede para nos, y los Reyes que despues de nos Reynaren en los pueblos que assi fueren donados, y concedida la jurisdiccion criminal y civil, la jurisdiccion suprema **K** para hazer justicia en apelacion o agrauio, o en otra qualquier manera donde los tales señores la menguaren. ^l Y que assi mesmo que los señores de los tales pueblos sean tenudos de hazer guerra, y paz por nuestro mandado, ^m y de los Reyes que despues de nos sucedieren, y dexar andar en los tales pueblos nuestra moneda, y no puedan mandar hazer otra, ⁿ ni vsen en ellos de las otras cosas que solo pertencen a los Reyes por el señorío Real: y aunque les sean concedidas por carta o priuilegio alguna dellas, o que no las puedan auer ni ayar, ni vsen dellas, ni valga el priuilegio o carta que sobre ello se dicre. Pero si en los priuilegios y mercedes que assi se ouieren hecho, o hizien a nuestros subditos y naturales de villas o lugares, no se dixere expreßamente, que se les da en ellos la justicia, sino que les dona, y da, y enagena la villa y lugar, con que reserua para si en ella el Rey la justicia, si el señor en la tal villa o lugar la menguare, **P** o dixere, que la da o dona, con que no entre en el lugar merino, ni alcalde, ni sayon, ni oficial, porque de las tales palabras, y de cada vna dellas parece q̄ resulta la intencion del Rey qauer fido de donar, dar, o enagenar la justicia, tenemos por bien que aquella quien fue dada

o donada la tal villa o lugar con las dichas palabras, o cada vna dellas aya la dicha justicia, si vso della. ^r Y si por el dicho priuilegio y merced no se dixeren las dichas palabras, o alguna dellas, pero dixere otras, conuiene a saber, que le da, y dona, y enagena la villa o lugar enteramente, no reteniendo para si ninguna cosa: o que lo da con todo poderio de señorío, o con todo el señorío Real, como al señorío Real pertenece. ^s Queremos y mandamos, que aya por el la justicia, si despues del tal priuilegio o merced vso della continuadamente por tiempo de quarenta años, ^t no siédo en el dicho tiempo hecha interrupcion civil o natural por nos, o por otro en nuestro nombre. ^u Y si en los tales priuilegios, cartas, y mercedes no fueren puestas las dichas palabras, sino otras que le da y dota la tal villa o lugar con todos sus derechos, q̄ en el y en sus terminos el Rey ha y deue auer en qualquier manera: entiendase que no le da justicia ^x por las dichas palabras, saluo solamente las rentas y derechos de la heredad, y calunias, y las heredades que el Rey ouiere en la tal villa o lugar. y

GLOS. 1.

- 1 Liberalitas & clemētia potētissima dos est in principe.
 - 2 Liberalitas & munificētia propria & peculiaris est nobilium.
Donare proprium est nobilium, ibidem.
 - 3 Donare, an possit filius habens liberam peculij administrationem?
Lex filiusfam. ff. de dona. explicatur, ibidem.
 - 4 Liberalitas principum circa sibi subditos exercenda est, non in exteros.
Remunerandi sunt subditi fideles, qui bene seruierunt principi & fideliter, ibidem.
 - 5 Filij eorum, qui principi fideliter seruierunt remunerandi sunt.
 - 6 Extēris quare à principibus donari non debeat?
- a Pertenece a los Reyes hazer gracias y mercedes a sus naturales y vassallos. Potētissima dos in principel liberalitas & cle-

elementia, quæ sententia scripta inuēta fuit Romæ in quodam marmore, vt refert Bartholom. Barlianus in potographia vrbis Romæ, lib. 4. Cicero etiam in oratione pro Deiotaro rege, inter laudes regias, has commemorat, nempe, largum esse, beneficium, & liberale, vt Ioann. And. Domini. & Recentiores referunt in sc. grandi. de supplen. negli. præla. li. 6. oportet enim principem ab omnibus amari, at liberales homines, maxime omnium ferè studiosorum amantur, profunt enim omnibus, vt ait Philoso. Ethicorum ad Nicomacum, cap. 1. colum. 2. in principio. estque ad id tex. optimus in l. 18. tit. 5. p. 2. Suetonius, Eusebius, Cronographus, & Eutropius prodiderunt Titum Imperatorem recordatum super cœnam, quod nihil cuiquam toto illo die largitus fuisset, memorabilem illam, mentiq; reponendam vocem edidisse: amici hunc diem perdidit, quod retulit Oldra. conf. 94. in fin. & Tiraq. in lib. de nobilitate. cap. 37. num. 40. † Vbi & numer. 34. cum pluribus seq. probare nititur, nobilitatis propriam esse, ac peculiarem liberalitatem & munificentiā per tex. literis aureis, aut si quid, vt ipse ait, auro est pretiosius, scribendum in cap. 1. de dona. cuius hæc sunt verba. *Hanc sibi quodammodo nobilitas legem imponit, vt debere se quod sponte tribuit, existimet, & nisi beneficijs creuerit, nihil se præstitisse putet.* Et ibi Panorm. & Colledane. expendunt proprium esse nobiliū donare, cap. grandi. de supplen. negli. præla. lib. 6. vbi de regibus loquentes hoc ipsum adnotarunt Innocen. Ioan. Monach. Archi. & Ioann. And. de quo latè tractauimus in stylo cancellariæ, tit. 1. præminencia. 25. glo. 8. † Est que omnium optimus text. in l. filiusfam. versic. non nunquam. ff. de dona. vbi pater nobilis concedens filio liberam pœnlij administrationem, videtur illi per mittere & donare, licet aliàs donare non posset: quem tex. valde docto. notant in d. cap. grandi, & Roma. singul. 646. & Ias. in l. contra iuris. §. si filius. colum. 1. ff. de pact. Tiraq. multa in eo proposito congerens in d. cap. 37. nu. 35. 36. & seq. cuius genuinum intellectum tradit optimè Pinellus in l. 13. par. nu. 56. & sequent. C. de bon. mater. quem omnino vide. † Nota ex lege ista, liberalitatem huiusmodi esse exercendam circa libi subditos. Nam licet subditi fidelitatē principi suo debeant similiter & patriæ, si tamen pro honore principis, vel defensione patrie pericula subierint, fortem que & fidelem operam præstiterint, digni quidē erunt remuneratione, vt eleganter pronuntiat Imperator in l. ult. C. de præpos. agent. & in l. 1. C. de priuileg. eorū qui in sacro pala. mili. lib. 12. & l. cum nauarchorum. C. de nauicula. seu nauclerij, libr. 11. quod obseruabat antiqua Romani Senatus prudentia, omnique respublica bene instituta, qualis est excellentissimus Venetorum principatus: vt refert Ari. Pinellus in l. 1. 3. par. num. 62. illatio 14. C. de bon. mater. Nam qui diu seruerunt principi, vsque ad senectutem, in ea agere nō debēt, arg. l. Lutatius, in verbo, veteranis in præmiū asignat. ff. de iudi. Alcia. in regul. 3. præsum. cap. 19. in fi. conducit tex. in l. vltim. ad medium. C. de offi. præf. preto. Affri. cum alijs à me collectis in dialogo relatoris. 3. par. cap. 69. † Quintimo & filij eorum, qui bene principi seruerint remunerandi sunt, vt in l. 1. 1. & 2. C. de ali. official. qui in bello moriunt. lib. 12. & in l.

10. tit. 4. de vassallis, infra lib. 6. sumpta ex l. 20. in fi. tit. 3. lib. 4. ordina. vbi Didac. Perez id Hispaniæ seruari attestatur, & Grego. Lupi summè notat in l. 2. in verbo, sino el hijo mayor, colum. vlt. vers. tene etiam mēti, tit. 15. par. 2. quod tu nota ad intellectum & confirmationem. l. 41. in legibus Indiarum, vbi hoc idem in his regnis fieri debere iustissimè statuitur. Sed vereor nē à Proregibus & moderatoribus, suorū potius querentibus commodum, constitutio iustissima violeatur, quod forsitan causa hæctenus fuit rebellionum torque bellorum ciuiliū regni huius. † Qua autem ratione liberalitates sint potius in regni naturales quàm in externos exercendæ motua ex his, quæ dixi latissimè in stylo cancellariæ, tit. 1. præminencia. 22. cap. 2. glo. 2. cum de beneficijs seu sacerdotijs exteris non concedēdis tractabamus, adde Gregor. Lupi in l. 1. in verbo, de fuera, tit. 18. par. 2. dicam infra libr. 7. titul. 3. de officijs publicis. l. 2.

G L O S. II.

Diuites esse ciues & nobiles regibus, & eorum indiguitati expedit.

b *Porque sean ricos y honrados, y el estado de los Reyes por ellos mas acrecentado.* Nota regibus & eorum dignitati expedire, vt generosis & diuiditibus abundet regnum idem probatur in l. 7. tit. 7. de maioratu, & ibi dixi in glo. 3. & 4. supra hoc lib. quare hīc non repeto.

G L O S. III.

Rex an donare possit ciuitates & oppida? remissiue.

c *Ciudades, villas, y lugares.* An rex donare possit, vel alienare ciuitates & loca huius regni? dicam latè in l. 1. infra eodem gloss. 7. & dixi latissimè in stylo cancellariæ, tit. 1. præem. 25. glo. 1. hac lege probari videtur permitti alienationem, vide à me tradita. d. glo. 7. num. 6. & sequent.

G L O S. IIII.

Alienatio regalium in externos prohibita.

d *O enegenadas.* Nota non solum donationē, sed & aliam quauis alienationem regalium esse prohibitam, in aliam regem, vel regnum, vel in alienigenā regni, de quo latius in l. seq. dixi remissiue supra eo. glo. 1. in fi. & in glo. seq.

G L O S. V.

1 *Alienationis in externos prohibitio, an extendatur ad eos, qui per decennium habitauerint?*

Decennij habitatio facit quem videri originarium, ibidem.

Ciuis appellatione comprehenditur ciuis ex priuilegio.

Priuilegium efficit quem ciuem verum & originarium sicut, ibidem. & seq.

Mm 3

3 Ori-

3 *Originarius verus non est, sed fictè fit ex privilegio.*

4 *Originarius, vel ciuis ex privilegio consequitur ea, quæ verè nobilis & originarius consequeretur, & poterit esse commendatarius, decurio, rector, collega, aut doct̃er.*

• *O moradores en estos Reynos.* Nota ex lege ista, quòd prohibitio alienationis in alienigenas non extenditur ad eos, qui per decennium hoc in regno habitauerunt, ius enim ciuitatis consequitur, qui per decennium in loco aliquo habitauit, vbi oriundus non erat ex decennio siquidem constitutio domicilij præsumitur, & q̃ alibi deinceps illud non transferret, vt in l. 2. C. de incol. lib. 10. & illic glo. & interpretes. l. 32. versicula setena. tit. 2. par. 3. 1. mo & ius consequitur originis, seu, vt vulgo dicitur naturalitatis, ex decennio, vt in l. 2. tit. 24. par. 4. cuius verba sunt. *Diez maneras pusiéron los sabios antiguos de naturaleza, la primera e la mejor es, la que han los homes a su señor natural, porque tambien ellos como aquellos, de cuyo linage decien den, nacieron e fueron raygados, e son en la tierra donde es el señor, & in fine subdit hæc verba. La dexena por morança de diez años que haga en la tierra, maguer sea natural de otra.* Ecce ibi ius originarij consequitur, qui aliud regnum, quã vbi natus est, decennio inhabitat, & pro vero ciue & originario habetur, vt probauit latius in stylo cancellariæ, tit. 1. præminen. 22. cap. 2. gloss. 3. numer. 23.

† Ciuis siquidem appellatione comprehenditur ciuis ex privilegio factus, secundum glo. Gemi. Card. Alexand. & Cardin. à Turrecremata in capit. adiutorium 10. distinctio. Ludo. Roma. conf. 62. col. 2. versic. quod autem cessant. Nicol. Boer. decisio. 260. nu. 23. & non solum ciuis, verum etiam originarius fieri potest ex privilegio, vt in l. ciuis, in verbo. allestio. C. de incol. lib. 10. & ibi gloss. Luc. de Penna, & Ioan. de Pla. Gregorius Lupi in l. 2. in glo. magna, in principio, tit. 24. part. 4. qui asserit hunc verum esse ciuem, citat. l. 1. ff. ad municipia, quod & voluit Bald. in l. pen. §. quæ in filio. C. de adoptio. & in l. in vrbe. ff. de statu homi. Bart. quoque in l. si is qui pro emptore, numer. 34. 35.

3 & 35. ff. de usufructu. † Originarius tamen ex privilegio non est verus originarius, sed fictè originarius appellatur, privilegium siquidem non tribuit, nec immutat originem, sicut nec prescriptio, vt in l. assumptio cum pluribus alijs. ff. ad municipia. sed commoda consequitur originarij, vt probat Nicol. Boer. d. decisio. 260. num. 33. hoc est, privilegia omnia originarijs concessa, vt voluit singulariter Bart. in l. si maritus sit in magistratu. §. 1. quem ibi sequitur Angel. ff. de adulter. cum concordant. ibi per Alexand. in apostillis ad Bart. citatis. Phil. Corne. consilio. 281. libr. 4. Ludou. Roman. consilio. 62. & consilio. 92. versiculo. 3. illud, Bald. consilio. 349. column. 2. versiculo venio ad tertium, & in versicul. sed hic occurrit dubium. Alexan. consilio. 160. numer. 2. libro. 5. Inuol. consilio. 3. column. 4. versiculo, & etiam illi. Bar. consil. 62. Fran. de Aretio. consilio. 78. Barb. consilio. 87. column. 12. versic. ad secundam dubitationem, libr. 3. Alexand. in l. 1. num.

9. ff. de lega. 1. vbi & Iaso numero. 17. & Za si. column. ultim. in fi. & Ripa numero. 4. idem Alexand. & Iaso in l. si Ruphinus. C. de testa. mili. Ang. in l. 2. §. furiosus. ff. de iure codici. estque communis sententia, teste Ferdinand. Vazquez. lib. 3. de success. creatio. §. 30. num. 291. & tum potissimum si in privilegio originis dicitur, quòd in omnibus & per omnia habeatur pro originario, vt dicit Ange. in d. §. furiosus, cum pluribus concord. per Boeri. traditis decis. 260. numero. 33. & per Ferdinandum Vazquez. d. §. 30. num. 261. dixi late in stylo cancellariæ, titul. 1. præmin. 22. cap. 2. glo. 3. numer. 20. 21. & sequentib. † Denique Ferdinand. Vazquez. d. §. 30. numero. 291. & sequentibus tradit conclusionem plurium legum, & rationum, & scribentium autoritate suffultam, quòd licet ex forma legis, vel statuti, vel consuetudinis in ciuitate, vel provincia aliqua plebeius, vel exterius non possit esse decurio, prior, vel consul, doct̃or, vel cōmendatarius, vel defensor ciuitatis, aut legatus, collegialis, vel præses provincie, aut ciuitatis, tamen qui per summum principem de plebeio factus esset nobilis, vel de forensi, seu extero factus esset ciuis originarius, posset haud dubie esse præses, vel prior ciuitatis, aut cōsul, vel decurio, defensor ciuitatis collega, doct̃or, vel legatus, quæ profecto valde utilis est resolutio, & in foro practica valde, ibi eam rectè discussam inuenies.

GLOS. VI.

1 *Pœnalis vel statuti alienare prohibentis nō incurritur, si quis vendat, & nondum tradiderit.*
Lex alienatum. ff. de verb. signi. interpretatur, ibidē, & sequen.

2 *Vendere prohibitus exteris, an incidat in pœnam re nondum tradita?*
Traditionis tempus, an vditionis inspicatur, vt quis incidat in pœnam? ibidem.

3 *Feudum an cadat in commissum ex sola venditione, absque traditione?*

4 *Feudum vendens & se constituens nomine emptoris possidere, an incidat in commissum?*
Constituti clausula, absque vera traditione, an faciat quem incurere in pœnam? ibid.

5 *Traditio non requiritur, vt vera venditio esse censetur.*

6 *Emphyteuta ex sola venditione rei emphyteuticæ, absque traditione, an amittat per commissum rem emphyteuticam?*
Verba cum effectu sunt accipienda, vt quis incidat in pœnam, ibidem.

f *Que pierda lo que assi donare o enagenare.* Intellige si tradiderit, vt positū erat in originali vnde lex ista sumpta fuit, nam alienatum non propriè dicitur, quod adhuc

adhuc in dominio venditoris manet, licet venditum recte dici possit, vt in l. alienatum, in princ. ff. de verb. signi. Ex quo tex. duæ colliguntur conclusiones. Prima, quod alienatio non dicitur facta, nisi res vendita tradatur: ex quo pœna alienantis ciuitates, vel oppida huius regni in exteros, in hac lege posita non incurritur, donec res tradita fuerit. † Cui simile est, quod Bal. respondit consi. 314. n. 2. li. 3. in specie statuti prohibentis sub pœna venditionem hereditatis in extraneum, non incidere, ait, in pœnam qui tantum vendidit, sed non tradit, cui accedit Tiraq. lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 2. nu. 45. Quo fieri, ait, vt si stante statuto eodem, quis extraneo venderet, & postea ei facto cui tradiderit, valeat alienatio inspecto tempore traditionis, non venditionis, vt ex facto consultus respondit Paul. Cast. consi. 186. num. 2. lib. 2. cui accessit Crotus in repe. l. filiusfam. §. diui. col. 23. vers. 4. Limitatur. ff. de legat. 1. † Nec hinc longe abest, quod circa prohibitionem feudali alienationem statuitur in l. 1. §. callidis. de prohib. feu. aliena. per Frederic. quod in feudo locus non sit commissio ex sola venditione, absque traditione, & dominij translatione, vt preferant verba illius tex. ibi, vendunt & in alios transferunt, ex quibus id ibi expendunt Andr. de Ifern. Bald. subobscure, & Marti. Laud. qui eum paragrahum legit sub prin. capitis, col. 2. vers. nota secundum, & Card. Alex. col. 2. in d. c. 1. in prin. & rursus in d. §. callidis, col. 1. idem Balin. c. 1. in prin. vers. sed specialiter, idem Andr. de Ifern. in c. 8. inter, in prin. & ibi quoque Albarot. & Marti. Affili. tit. de vasallo qui contra constit. Lotharii aliena. & in cap. 1. num. 6. & ibi Albaro. de prohib. feudi alie. per Lothar. & in cap. 1. & ibi etiam Albaro. & Card. Alex. tit. quid iuris sit. Petr. Jacob. in practica, tit. de actione in rem pro re feudali contra emptorem, consi. 3. in paruis, vers. item est notandum. Bal. in c. 1. §. item si libellario, ad fi. & ibi quoque Albaro. Mar. Laud. & Card. Alex. tit. qui. mod. feud. am. 1. idem Balin. c. 1. §. denique, & ibi Martin. Laud. & Albarot. 23. conelu. tit. quæ fuit prima causa bene amitti. idem Bal. consi. 482. lib. 1. & consi. 15. lib. 2. & consi. 249. eo. lib. & consi. 276. lib. 3. quod repetitur consi. 315. eo. lib. & consi. 303. lib. 5. Ioan. Rayn. in c. 1. §. habito. 3. colum. ti. de prohib. alie. feudi, per Frederic. Paul. Cast. in l. 1. §. si rem depositam. ff. de pos. Alex. consi. 30. nu. 14. lib. 1. quod repetitur consi. 2. lib. 5. Corne. consi. 11. num. 19. li. 3. Fran. de Are. consi. 14. n. 5. Guido Papæ decisio. Delphi. 162. ad fi. & in tracta. de penitentia iuris. q. 10. l. acobi. à S. Georg. in tracta. feudo. in verbo, cum pacto. de non alienando, col. 2. Franc. Curt. l. unior in eodem tracta. 4. par. prin. vers. 20. quæro nūquid ad hoc, vt vasallus. Ferd. de Loazes in rep. d. diui. nu. 284. Corse. in singul. in verbo, alienatio, vers. c. per alienationem. Marfil. singul. 412. Bap. à Blasio in tracta. differentiarum, vers. 119. Zafin. in epito. feudorum, part. 9. charta. 3. vers. 3. fallit, & iterum par. 10. charta. 1. vers. 12. fallit. Marth. Affili. in consi. Siciliæ, incip. constitutionem dñæ memoriæ, numer. 24. Carol. Moli. in conice. Partien. tit. 1. §. 3. numero. 2. & sequent. Tiraquel. hos referens & alios libr. de retractu. §. 1. glo. 2. num. 45. Antonius Gomez in l. 45. Tauri, numero. 44. dicam infra hoc libr. tit. 11. l. 7. gloss. 6. namer. 2. vbi hoc ip-

sum procedere probabo in alienatione maioratus, quod & Paul. Castrenf. dixerat in l. peto. §. fratre, in princ. ff. de lega. 2. Anton. Gomez in l. 45. Tauri, nu. 95. in fi. † His quoque finitimum est, quod si vasallus, feudum alienauit, & possessionem per constituit, vel alium actum fictum transtulit in emptorem, adhuc incidet in pœnam commissi, ex sententia Pauli Castrenf. in l. 1. §. si rem depositam. ff. de pos. Ant. de But. consi. 34. idem voluit Iaso in l. vltim. numero. 132. C. de iure emph. Iacob. de S. Georgeo in practica & tractat. de feudis, in parte, & cum pacto de non alienando, num. 5. Ferdinan. de Loazes in rep. l. filiusfam. §. diui. num. 53. vers. vnum tamen est notandum ff. de lega. 1. Tira. hanc dicens veriorē & receptiorē sententiam in lib. de constituto. 3. part. limit. 26. numer. 5. Et numer. seq. limitat, nisi vasallus, vel emphyteuta venderet saluo iure domini, tunc siquidem clausula constituti, absq; vera traditione non facit alienatē incurere in pœnam, ex sentētia Bal. in l. 1. C. de his qui pœnæ nomi. & in c. 1. §. denique, quæ fuit prima causa beneficii. amitten. & consi. 95. lib. 3. & Romani lingu. 514. cū concordant ibi per Baptist. de Castellio in eius additio. traditis, idem voluit Bald. in c. cum Ana. col. 2. de electio. & Fran. Cur. Senior. consi. 8. colum. 1. & Anton. Rub. in rep. l. non solum. §. morte, num. 479. ff. de nq. ope. nun. & licet Ant. Gomez in l. 45. Tauri, numer. 65. priorem sententiam conetur euertere post alios per Tiraq. citatos. d. limit. 26. in prin. leuibus fundamentis, tu tene communem. † Secunda conclusio, quæ ex d. l. alienatum, in princ. ff. de verbo. signi. expeditur, est, quod res perfecte vendita dicitur, etiam ante traditionem, quod confirmatur ex his quæ dicemus latē in l. 7. tit. 11. statim sequenti. de emptione & retractu, glo. 6. numer. 12. & sequentibus. † Ex quo Innocen. in cap. potuit, num. 48. & 49. de locato, & ibi quoque Barba. colum. 3. vers. sed quid si nō tradidit, & ipse idē Barb. in cap. 2. colum. 4. vers. limita etiam procedere, extra de feudis, & in repe. rub. de reb. ecclēs. non aliena. colum. 10. vers. 9. limita, & Guido Papæ consi. 147. col. antepen. vers. sed restat, arg. tex. in d. l. alienatū, iuncta gloss. 1. asseueranter inferunt, emphyteutam ob solam venditionem, absque traditione cadere ab emphyteusi, nam tex. ibi, & in l. vlt. C. de iur. emph. loquitur de venditione, nō de alienatione, in qua opinione fuit etiam doctor quidam antiquus nomine Petrus à Colestanco relatus in d. cap. potuit, colum. 4. vers. quod si emphyteuta, extra de locato. Sed contraria sententia verior est. & à cæteris omnibus recepta, imo quod ex sola venditione non cadat ab emphyteusi, nisi processerit ad traditionem, ipse emphyteuta, quorum primas obtinuit Specula. in titulo. de locato. §. nunc aliqua, vers. 95. Ioann. And. Paul. de Leazar, & Anto. in d. cap. potuit. de locato. Petr. Jacob. in titulo. de actione in rem pro re emphyteutica, quæ cecidit in cōmissum, colum. 4. in paruis, vers. item circa. Albe. Ioan. Faber. Salice. & lat. num. 132. hanc dicens communem in d. l. vltim. C. de iur. emphytea. Bald. consilio. 9. lib. 1. quod repetitur consilio. 188. libr. 3. Anton. consilio. 34. & 37. in fine. Roman. in l. 1. sequitur. §. idem Labeo. n. de viucapio. Paul. Castrenf. in d. l. 1. §. si rem depositam. ff. de pos. Raph. Cuma. consilio. 41. Raph.

Mm 4 Fulgo.

Libro.5.Titulo.10.

Fulgo.confilio.2.in.1.dabio.& confil.11.col.1.Alexan. in.1.1i.à me,& in.1.1i.statuliber.11.ad.1.Falcid.& confil. 173.lib.2.quod reperitur confil.9.1.lib.3.& in conf.76. numero.5.lib.7.Franc. Curt.hanc dicens comunio- rem con.8.paulò ante finem.Marfi.fingal.4.12.Alcia. in.1.1i.alienatum.11.de verb.figni.Guido Pape,fibi con- trarius,in tracta.de poeniten. iuris.10. quælt. Stepha. Bertran.confil.45.1.dubio.lib.1.Fran.Ripa lib.1.refpò forum,cap.2.num.18.vbi loquitur nuncupatim in spe cie legis noſtræ regiar, idem voluit Tira.lib.1.de retra- ctu.5.1.gl.2.num.43.& 44.mouentur, quia vendere, vt quis incidat in poenâ ſtatuti, vel legis, cum effectu accipi oportet.1.1.1i.hæc verba. ff. quod quique iur.& in cap.relatum.de cler.non refidentib.& cap.hæc au- tem verba.de poeniten.diff. prima. Idem quoque vo- luit Ant.Gom.in.d.1.45. Tauri,nu.94.alia adducens fundamenta.& potiffimum tex.in.1.1.1i.1i.rem depofit- tam.11.depoſi.

G L O S. VII.

- 1 *Ricos homes & Infanzones Hispànè, qui dicantur remiffiue.*
- 2 *Liberalitas, an in diuites exercentur?*
- 3 *Richi homines Hispànè non diuites, ſed nobiliores ſanguine dicuntur.*

- 8 *Ricos homes.* Qui dicantur in Hispania, Ricos hom- bres,& Infanzones, dixi in.1.11.glo.2.tit.7.de maiora tu, ſupra hoc eodem libro.† Sed ſi ab illuſione argui- mus vocabuli, videtur donationem, ſeu liberalitatem in diuites non eſſe exercendam, vt in.1.18.tit.5.par.2. cuius verba ſunt. *E dixo, que franqueza es dar al que lo ha menefter e al que lo merçe, ſegun el poder del dador, dando de lo ſuyo, y no tomando de lo ageno para darlo a otro.* Et vt Ariſtote. ait libro Ethicorum ad Nicomachum. 4.cap.1.colum.2.liberalis honeſtatis cauſa dabit & re- cte, dabit enim, quibus oportet, & quod oportet, & cum oportet: cæteraquæ omnia ſeruauit, quæ dandi actum rectum ſequuntur, & etiam cum voluptate, vel ſine vno dolore, id enim quod per virtutem efficitur afficit voluptate, aut ſit cum indolentia ſanè, minimè verò aſſert dolore. At is, inquit, qui dat quibus non oportet, aut nō honeſtatis gratia, ſed ob aliquam aliam cauſam, non liberalis, ſed alius quidam dicetur, hæte- nus Philoſophus, & apud nos prodigus hîc appellabi- tur.† Sed reſpondere poteris, diuites homines in no- ſtra Hispania nō ſic appellari, eo quòd diuites ſint, & opulenti, vel quòd pecunijs abundent, ſed quia nobi- liores, dignioresque ſunt cæteris nobilitate & genere, vt in.1.2.ti.28.par.7.atque ideo liberalitatum capaces ſunt, & non ignobiles, licet opulentioreſ ſint nobili- bus: quia reſpectu eorum indigere dicuntur.

G L O S. VIII.

- h *Ni ſendo herbas en tiempo de la tutoria de los Reyes.* No- ta donationem, vel alienationem ciuitatum, vel oppi- dorum regni factam à rege pupillo cum auctoritate tutoris omnino inualidam eſſe, licet enim tutori re-

gis liceat quandoque donare propter dignitatem re- giam, arg. tex. in.1. cum plures. 9. cum tutor. ff. de admi- tuto. & 1. filiesfam. ff. de dona. cum concordantijs, ſu- pra hoc libro, tit.9.1.5.gl.6.num.16. & 17. intelligitur enim donare poſſe res mobiles, vel pecuniâ, quæ ſoli- tus erat pater, vel prædeceſſor eius donare & cōcedere non maximi valoris, vt ibi dixi nu.17. Bona enim quæ non ſpectant ad regiam coronam, ſed ſunt bona regis priuata facile alienare poterit tutor regis, argu- eorum quæ habentur in.1.5.infra eo.vbi dicam aliquid.

G L O S. IX.

Donationes regie, an ſint perpetue vel durent ad vi- tam, dumtaxat, concedentis?

- i *Les ſeau guardadas para ſiempre.* Hæc lex corrigi.1.5. tit.15.par.2. quatenus dicit huiusmodi donationes, & priuilegia durare ad vitam, dumtaxat, concedentis, hîc enim ſtatuitur durare perpetuò. Sed hoc intellige in donationibus ciuitatum, vel oppidum regni factis, iuxta formam infra eo.1.3. traditam, dicam infra cod. 1.16.glo.1.vbi reſoluam.

G L O S. X.

- 1 *Principi competentia in ſignum ſupreme poteſtatis non poſſunt à dominio regis abdicari, nec per quæ- cunque verba cenſentur conſeſſa.*
- 2 *Preſcribi non poteſt ſuprema poteſtas principis.*

- K *La iuridion ſuprema.* Nota ex lege iſta, quòd ea quæ principi competunt in ſignum ſupreme poteſtatis (vt cauſæ appellationum & querelarû, vel quòd negligē- tibus dominis locorum iuſtitiam miniſtrare rex ipſe & eius iudices eam poſſint exercere, & ſimilia) per quæ- cunq; conſeſſionem quibuſcunque verbis factam, nō cenſentur conſeſſa, nec poſſunt vilo tempore præſcri- bi, nec ab eius dominio abdicari, idem probat tex. in.1. 1.tit.15. de præſcriptione. ſupra lib.4. quam rectè Grego- Lup. in.1.6.tit.29.par.3. in verbo, tributos.1.9.ti.4.par. 5.1.5.tit.15.par.2.1.22. vbi Gregor. Lup. in verbo, o le embargaſſen, titu.13. par.2.† Quod procedit ex ra- tione text. in. c. cum non liceat. de præſcrip. vbi Felin- arguit ad partes, nu.10. & ſeq. in quæſtione hac, an hæc poſſint præſcriptione acquiri? & concludit non poſſe Ioan. I. gne. latiffimè in repe. l. neceſſarios. 9. non aliâs, nu.651. ff. ad Sillania. Aymon Craue. de antiqui. tēpo. 6. materia iſta ſingularitatis teſtium, nu.72. vbi reſert Socin. hanc dixiſſe magis communem opinionem in conf.275.col.3. in fi. lib.2. idem ſequitur Dec. cōſ.307. col.3. verſ.2. reſpondetur. laſ. plura adducens, conf.208. col.3. lib.2. & in.1. Imperium, colum.9. verſi. limita iſtâ cōmunem conſolutionem. Purpura in.1.1.nu.40. ff. de offic. eius cui mād. eſt iuri. & in. d.1. Imperium, & hæc cōmunis opinio eſt per legē iſtā approbata, & per. d.1. 1. ti.15. ſup. lib.4. ſumpta ex.1.6.ti.13. lib.3. ordi. vt ibi re- fert Did. Per. col.12.42. & ſeq. idē voluit. d. D. Conarr. lib.

lib. practicarum quæstion. capit. 4. nu. 1. & 2. & iterum in regula possessor. 2. part. 9. 2. num. 7. & 8. Auilius in cap. 1. prætorum, gloss. 1. num. 3. Gregor. Lupi in l. 8. in verbo, a quien quisier, in fine tituli. 1. part. 2. qui refert optimum consilii. Pauli Castri. lib. 1. consil. 70. num. 5. & sequent. Et quia dixi plurima circa hoc in stylo cancellariæ, titulo. 1. præminentia. 13. ad ibi tradita lectorem relego.

GLOS. XI.

- 1 Rex potest ob negligentiam dominorum iurisdictionem in eorum locis exercere, & hoc ei competit in signum supreme potestatis
- 2 Negligentia dominorum in non exercendo iurisdictionem, quomodo cognoscatur? Domini vassallorum monendi sunt antequam iurisdictione priuentur, ibidem.
- 3 Rex potest dominos iurisdictione priuare, donec titulum ostendant.

- 1 Donde los tales señores la menguaren. Nota text. singularem, quod inter alia quæ regi competunt in signum supreme potestatis, hoc etiam competit, quod Ducibus, Comitibus, aut alijs populorum dominis iustitiam ministrare negligentibus, Rex ob eorum negligentiam poterit intra eorum territoria iurisdictionem exercere, id quod ex multis alijs huius regni legibus expeditur, nempe, ex l. 1. tit. 1. & l. 1. tit. 15. supra lib. 4. & l. 5. tit. 15. p. 2. Et si quis dixerit, nonne rex concurret cum cæteris dominis inferioribus sibi subditis in exercitio iurisdictionis? ut notat Specula. in tituli. de appellatio. §. nunc tractemus, in princ. & Ioanni. Lupi post Bald. & plures alios ab eo citatos in re rub. de dona. inter virum, & uxorem, col. 3. num. 7. Eaterio portebit id iuris esse: sed hoc in regno rex ipse hanc sibi voluit legem imponere, ut cognosceret dumtaxat in locis dominorum inferiorum ipsi dumtaxat negligentibus, non alijs, ut & aduertit Petr. Nun. Auend. de mandatis exequendis, cap. 6. num. 30. Negligentia autem dominorum, vel ex eo colligitur, si moniti à rege, vel eius magistratibus maioribus, ut iustitiam ministrarent, vel iacitatus literis ter requisiti id facere neglexerint, quia in specie nulla admissa exceptione rex poterit dominos iurisdictione priuare, ut idem Petr. Nun. notat, numer. 31. ex traditis à Paride de Puteo in tracta. syndicatus, cap. de excessibus baronum, nu. 25. & c. quidam de regno, fol. 25. & capit. syndicatorum etiam officiales, fol. 38. Et quod moneri debeant domini vassallorum, ut iustitiam ministrarent antea quam causa cognita priuentur, voluit Bald. in cap. 1. de pace tenenda, in parte, publici latrones, cui subscripsit Thom. Gramma. voto. 28. Petr. N. uni. de mandatis exequendis. c. 1. nu. 24. Quando autem dicatur dominus negligens ex regis arbitrio pendet, ut notat gloss. in cap. negligentiam. de præbend. lib. 6. & Panor. in c. capitulum. de rescrip. Petr. N. uni. d. c. 6. num. 32. Sed cui mirum videri debet, posse regem nostrum, eiusque magistratus ob negligentiam dominorum eos iurisdictione priuare, si absque vlla negli-

gentia hoc ei liceat, donec titulum iurisdictionis ostendant, etiam si sint in quali possessione iurisdictionis, ut eleganter probat Ioan. Lup. in rep. capit. per vestras. de donationibus inter virum, & uxorem, notab. 2. §. 1. cuius exordium, sed est pulchra dubitatio. num. 43. & sequen. quod modò non examino.

GLOS. XII.

Iuramentum fidelitatis quid contineat remissionem.

Sean tenudos de hazer guerra, y paz por nuestro mandado. Quomadmodum si in feudum concederetur, idem donatarius oppidi, vel loci alicuius seruare tenetur, & omne id, quod iuramento fidelitatis feudatarius astringitur, quod iuramentum reperies apud Zasium in epitome feudorum, par. 7. nu. 17. & deinceps dicam infra eodem. l. 6. gloss. 2. num. 14. adde. l. 22. tit. 3. par. 2. & est text. in specie nostra in l. 5. vers. e aun por mayor guarda, tit. 15. par. 2. l. 9. tit. 4. de dona. par. 5. Greg. Lup. in l. 22. tit. 13. par. 2. in verbo, o no lo hazeissen huejite.

GLOS. XIII.

- 1 Monetam cudere non possunt domini locorum, sed ad regem solum pertinet.
- 2 Numis tribuit vires auctoritas reipublice, vel principis.

1 No pueden mandar hazer otra. Nota, quod domini locorum non possunt cudere monetam in suis locis, & oppidis, nec impedire, ut in eis currat regia moneta, idem probat text. in l. 22. tit. 13. par. 2. & l. 5. ad fi. tit. 15. ead. part. hoc enim est de regalibus, ut in tit. quæ sint regalia in vñibus feudo. c. 1. † Auctoritas enim reipublice, vel principis vires tribuit numis, ut Iuriconsultus ait in l. 1. in princ. ff. de contra. emp. & Arist. lib. 1. Ethicorum, cap. 5. & lib. 1. Politicorum, cap. 6. quare nemo præter principem monetam cudere potest, alijs falsa moneta dicitur, ut latè probat dom. Didac. Conarum. lib. de veterum collatione numismatum, cum his, quæ modò expendantur cap. 8 in princ.

GLOS. XIII.

Privilegio principis acquiri minime possunt, quæ principi competunt in signum supreme potestatis.

1 Por carta o privilegio alguna dellas. Nota privilegium principis non valere, si alicui conceditur aliquid ex regalibus, quæ principi competunt in signum supreme potestatis, ut hic statuitur, hic adde quæ diximus, supra eod. gloss. 10. in princ.

GLOS. XV.

Exceptio firmat regulam in omnibus quæ excepta non sunt.
M m 5 Con 4

Libro.5. Titulo.10.

p *Con que reserva para si en ella el Rey la justicia, si el señor en la tal villa o lugar la menguare.* Exceptio ista, si dominus eam exercere neglexerit, firmat regulam in omnibus, quæ excepta non sunt, ut in. l. nam quod liqui- de. §. ultimo. ff. de penu legata. l. quæ situm. §. denique ff. de fund. instru. & ibi Bart. l. maritus. C. de procura. l. cum prætor. ff. de iudi. cum cōcordantijs à dom. Di- da. Couarru. traditis lib. 2. resolutio. cap. 5. nu. 6. Con- cedere igitur videtur princeps domino loci facultatē vtendi iurisdictione, præterquam si eam facere negle- xerit dominus, atque ita intelligitur lex ista.

GLOS. XVI.

Principis intentio attenditur in privilegijs.

q *Parce que resulta la intencion del Rey.* Nota in privile- gijs attendi principis intentionem.

GLOS. XVII.

- 1 *Privilegium concedens iurisdictionem alicui ex eius intentione vsu conservatur.*
- 2 *Privilegium aliquid faciendi per non vsum decennio amittitur.*
- 3 *Privilegium aliquid non faciendi per non vsum trigin- ta annorum amittitur.*
- 4 *Lex nostra non declaratur.*

r *Aya la dicha justicia f. y so della.* Nota iurisdictionem oppidi à rege donati censerī cōcessam donatario, quo- ties dixit verba, quæ hoc animo fuisse ostēderint, mo- dō eadem iurisdictione vsus fuerit, non aliàs. † Nam si decem annis hoc privilegio vsus non esset, amitteret privilegium, tanquam concessum ad aliquid facien- dam, hoc est, ad iurisdictionem exercendam, ut in. l. i. ff. de nundinis, & ibi notant Bart. & docto. Alexan. singulariter in consil. 33. numero. 5. libr. 5. & per totum consilium tractat optime materiam, Felin. latissime post alios docto. ibi in capit. cum accessissent, numer. 25. 26. & 27. vbi optime limitat regulam hanc, tex. reg- ni nostri expressus in. l. 42. & ibi Grego. Lupi, in ver- bo, hasta diez años, titulo. 8. de instrumentis, & privi- legijs, part. 3. † Alia autem privilegia non faciendi, ut exemptionis à tributis, vel similia non amittuntur per non vsum, nisi trīginta annis elapsis, ut in. d. l. 42. part. & tractat optime Alexand. dict. consilio. 33. libr. 5. per totum, & ibi Carol. Molin. addit concordantes, & Felin. in. d. capit. cum accessissent, numero. 29. & se- quent. de constitu. quod non examino, quia materia, de qua agimus, id non exigit. † Sic satis, quod vsus de quo in lege ista nullum exigit tempus, nec si inter- rumpatur amitteretur privilegium, prout amittitur in calo, qui statim sequitur: quia vsus iste ad acceptionē & declarationē privilegij exigitur, & ne decennio non vtendo amittatur, quod nota.

GLOS. XVIII.

Privilegium non extenditur ad ea, quæ principi cō- petunt in signum supremæ potestatis.

Lex. 9. titulo. 4. de donationibus part. 5. intelli- gitur.

s *Como al señorio Real pertenece.* Ex his verbis non cen- setur princeps concedere ea quæ principi competunt in signum supremæ potestatis, de quibus habetur in. l. penult. prope finem, tit. 15. par. 2. & l. 9. titulo. 4. de do- natio. part. 5. quæ iuxta legem nostram intelligitur, ut tunc demum iurisdictione concessa videatur, cum per trīginta annos ea vsus fuerit donatarius, absq; vlla in- terruptione ciuili, vel naturali, non aliàs, ut dicam in gloss. sequenti.

GLOS. XIX.

- 1 *Iurisdictione, & merum Imperium iure regio præscri- bitur quadraginta annis cum titulo contraregem.*
- 2 *Imperium merum, & mixtum præscriptione acqui- ri potest.*
- 3 *Iurisdictione consuetudine acquiri potest.*
Consuetudo, & præscriptio in quo differant, ibidem remissive.
- 4 *Præscriptio iurisdictionis, meri & mixti imperij quo tempore procedat iure communi?*
- 5 *Præscriptio iurisdictionis meri, & mixti imperij iure regio tempore immemorabili procedit, & quæ qualitas in probanda immemoriali requiratur.*
Præscriptio iurisdictionis contra priuatos, remissive, ibidem.

t *Si despues del tal privilegio o merced y so della continua- damente por tiempo de quarenta años.* Nota ex lege ista, quod quoties dubitatur, an ex privilegio à rege con- cesso vsus fuerit rex concedere iurisdictionem, vel merum imperium ei, cui privilegium contulit? si tamē ex vi eiusdem privilegij mero imperio, vel iurisdictione vsus fuerit quadraginta cōtinuis annis, absque vlla interruptione ciuili, vel naturali, iurisdictionem me- rumque acquiratur imperium. Et hic est casus, in quo merum imperium minori tempore centum annorum præscribitur. Differunt tamen quia centenaria præ- scriptio nullum exigit titulum, sed quadragenaria nul- lius effectus est absque titulo, vt aduertit, & ex hac le- ge expendit Petr. Nunn. lib. de manda. exequend. c. 1. numero. 15. † Ex quo inferitur, iurisdictionem ciuile, & criminalem, merumque, & mixtum imperiū præ- scriptione acquiri posse, hoc ipsum iure cōmuni pro- barunt Bart. in. l. 1. §. denique. ff. de aqua quoti. & asti- ua. vbi etiam Imol. & Roma. Oldrad. conf. 254. Iaco. à Belloiisu in auth. de defenfo. ciuita. §. nullam. Pa- normita.

tebant ibique tractant, an exigatur scientia regis? & an
contra inferiores. & priuatis minus tempus sufficiat,
& de differentijs centenarij, & immemorabilis præ-
scriptionis, maxime dom. Vidac. Couarruu. vbi supra
num. 6. ad eos recurrit, vbi autem adelt titulus seu
priuilegium quadraginta anni sufficiunt, vt in hac le-
ge statuitur, vt in prin. huius glo. dixi.

Interruptionis civilis, & naturalis materia, remissive.

GLOS. XXI.

- 14 Con.

Libro.5. Titulo.10.

14 Concilia ciuitatum, vel oppidorum, an possint iudices sibi eligere rege negligente? & num. seq.

Locum tenēs correctoris, an possit officium exercere mortuo correctore? ibidem.

15 Indiarum populi, an possint sibi iudices eligere, vel gubernatores? & num. seq.

16 Periculum est sine regimine terram esse, & ciuitatem sine rectore.

Periculum vbi est in mora receditur à regulis iuris communis, ibidem & nu. seq. Idem in necessitate.

17 Necessitatis, & periculi futuri causa actus potest expediri sine consensu eius, qui aliàs requirebatur.

Ecclesie bona cathedralis, poterūt ab episcopo alienari instante periculo, licet iurauerit non alienare in-
consulto Papa, ibidem.

18 Periculum vbi est in mora potest astus expediri sine consensu eius, qui aliàs requirebatur si longe abest.

19 Periculum vbi est in mora multa permittuntur, quae aliàs nō licerent, sic fieri, & propter absentiam, &
nu. 20. & 21. (pollens adimplere.)

22 Periculi, & necessitatis causa forma potest per equi

23 Periculi aut necessitatis causa cessante, cessat quod propter eam specialiter constitutum erat.

24 Castro, vel oppido concessio, an censeatur concessa iurisdictioni? & num. seq. (dictio?)

25 Castro ciuitati subiecto, an censeatur donata iurisdictioni?

26 Iurisdictione merum, vel mixtum imperium concessum iure regio non censetur concessio castro.

Castro vendito, vel donato iure regio non censetur vendita, vel donata iurisdictioni, ibidem, & nu. seq.

27 Lex nostra explicatur, & nu. seq.

28 Castro vendito, vel concessio cum omnibus iuribus regijs, non censetur concessa iurisdictioni.

29 Iurisdictione concessa, censetur concessum merum imperium, ibidem.

30 Lex nostra intelligitur.

x Ensi de se que nō le da la iustitia. Ad percipiendum verum nostrae legis sensum prae mittendum est iure communi Romanorum ad solum principem pertinere creandi magistratus potestatem, ut in auth. de defenso. ciuita. §. nos igitur colla. 6. & in authen. vt iudi. sine quoquo suffrag. §. illud videlicet, colla. 2. & c. 1. vers. c. iudices, & ibi gloss. in parte, constituti, de pace iura. firmā. quia apud eum erat omnis iurisdictione, & ab eo in reliquos procedebat magistratus, atque ita apud Romanum principem residet, vt ne minima quidem iurisdictione, absque eius autoritate conferri possit: vt docet Bald. in cap. 1. §. iudices verò, de pace iuram. firm. & in tit. de pace constan. num. 23. Alexand. consil. 24. num. 1. lib. 5. & in l. 1. num. 3. ff. de iuri. om. iudi. Bar. & alij in l. 1. ff. de dam. infe. Innocen. & ceteri in cap. cū accessissent, de constitutu. Ant. Rube. consil. 77. colum. 1. & 2. Claudij. Caciuncula in lib. 2. de offi. iudi. capitul. 3.

num. 3. Thom. Gram. voto. 28. nu. 11. Paulus Paris. qui alios recenset consil. 1. nu. 12. lib. 2. Pet. Nunnij. de mādaris exequend. c. 1. in princip. Didac. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 3. ordina. col. 755. vers. 2. quāro. Et haec iurisdictione erat penes populum Romanum, donec omnē potestatem, & imperium transtulit in Augustum Caesarem, eiusque successores lege regia lata per populum ipsum, vt in l. 1. ff. de constitu. princip. l. 2. §. & cum placuisset, & §. nouissimē. ff. de origi. iur. l. vnica. ff. de offi. praef. prator. l. 1. §. sed hoc studiosum. C. de vet. iu. enuclean. Bart. Alexand. & Iaso. latē in l. 1. ff. de iuri. omni. iudi. Barba. in rub. de offi. ordina. colum. 4. Alexand. & Ias. & Paul. de Orian. in l. 1. num. 31. ff. de offi. eius cū mand. est iuri. Didac. Perez. d. col. 755. Auilesi. in cap. 1. praetorum, gloss. 1. in princip. dom. Didac. Couarr. lib. practicarum quaestionum, capit. 1. num. 3. Ex quo Nostrates inferunt, iure regio idem esse in Rege nostro Hispaniarum, quippe qui nō subest imperio, nec recognoscit in temporalibus superiorem, quia regnum eripuit à manibus inimicorū, secundum gloss. receptam in c. Adrianus. 63. distinctio. cui subscripsit Abb. in cap. nouit, num. 14. de iudi. & in capit. per venerabilem, num. 19. qui filij sunt legi. Auilesi. in proemio capitum praetorum, gloss. 1. numer. 13. Didac. Segura in repe. l. Imperator, num. 5. & ibi Dida. Perez citat concordantes. ff. ad Trebelli. Iaso. in l. id quod apud hostes, num. 14. ff. de legat. i. Ioan. Lupi in tract. de benef. vacati in curia. §. 8. Dida. Perez in proemio ordinationum. q. 1. col. 5. Ioan. Lupi de Pala. Rubr. in. proemio repe. de dona. int. virum, & vxorem, folio. 3. col. 2. num. 17. Gomez Arias. in l. 3. Tauri, nu. 16. Greg. Lupi in l. 6. titul. 4. in verbo, por las leyes deste libro, part. 3. Guill. à Montefe. in tracta. de successione Regum. i. dubio, num. 40. Nicola. de Vbald. in tracta. de success. ab int. §. & aduertit, numer. 82. Anto. Corset. in libr. de potestate regia, quaestio. 22. num. 19. Balb. de praescrip. 2. part. princ. quaestio. 2. numer. 5. & hanc dixit communem Carol. Moline. in consuetudi. Parisi. titul. 1. de materia feudali, omnium optimē probat dom. Didac. Couarr. in relectio. regulæ peccatū. 2. part. §. 9. numer. etiam. 9. vbi plures reddit rationes, & inter alios citat Castellum in tracta. de Imperatore, quaestio. 53. dixi in dialogo relatoris. 3. part. capitul. 34. numer. 3. & sequent. Gaspar Lusitanus in. l. imperiū, fol. 77. ff. de iuri. omni. iudi. Ioan. Lupi de retentione regni Nauarræ. p. 6. §. 4. Oldr. conf. 69. gl. & text. in c. & si necesse de don. inter virum, & vxorem. l. 18. tit. 5. p. 1. l. 4. tit. 3. de praelatis, & clericis, supra lib. 1. vbi dicitur, Reges nostros Castellæ regnū possidere tanquā res in bello ceptas, ideo appellatur Rex sui iuris, vt notat Cardin. in Clemen. 1. quaest. 7. de censib. Quo fit, vt proprio iure rex ipse dicatur habere fontem iurisdictionis, dignitatem, & officiorum, vt optimis rationibus probat Petr. Nunnij. de mādā. exequend. cap. 1. nu. 7. & dom. Dida. Couarr. lib. practicarum quaestionū, cap. 1. num. 9. apud eum siquidem est suprema, media, & infima iurisdictione, tam ciuilibis, quam criminalis, vt in l. 1. & 2. titul. 1. de iurisdictione regia, supra libro. 4. l. 2. & l. 18. titulo. 4. part. 1. & l. 2. titulo. 1. part. 2. ibi. E ann a poder de poner adelantados, & l. 5. 6. & 7. & 8. eod. tit. & par. & l. 18. 19. & 20. tit. 23. par. 3. l. 22. tit. 9. par. 2. vbi

vbi scribitur, quod solus rex, vel habentes ab eo cau-
sam, vel privilegium possunt eligere iudices ordina-
rios, eisque conferre exercitum iurisdictionis. l. 1. ti-
tul. 4. de p[re]f[er]tis, supra libro. 3. Capit. decif. 130. nu-
mer. 12. text. in. l. 1. tit. 9. de iudicibus ordinarijs, supra
libro. 3. cuius verba sunt. *Tenemos por bien, que todos juz-
gadores para librar los pleytos, sean p[re]stos por nuestra
mano, o por los Reyes que despues de nos vinieren: porque
aquellos que son llamados juezes, o alcaldes ordinarios para
librar los pleytos, no los puede poner otro, salvo los Empe-
radores, o los Reyes, o a quien ellos lo otorgassen, o diessen
poder señalamamente.* Ex quo plura deducuntur. Pri-
mum, iurisdictionem apud regem Castellæ esse, vel iu-
re proprio, vel ex translatione populorum, apud quos
re proprio, vel ex translatione populorum, apud quos
civiliis potestas, vel exp[re]sso, vel ta-
cito totius reipublicæ consensu, ab initio electione,
deinde obseruantissima ab octingentis annis cōsuetu-
dine gentilitatē successione, ac primogenij iure, legi-
busque supra dictis ad id latis atque receptis, transla-
tam esse qui tacitus consensus æqualis est potestati ac-
exp[re]ssus, vt resoluuit Andr. de Yfern. in tit. quæ sint
regalia, in parte, mōnet, & frater Alfon. à Cast. in lib.
de potesta. legis p[re]sentalis, lib. 1. capit. 1. fol. 7. & 8. Pet.
Nunni. huic adhærens sententiæ de mandatis exe-
quend. part. 1. cap. 1. numer. 7. in fin. dom. Didac. Co-
uarru. practicarum quæstionum, capit. 1. numer. 9. in
princip. Secundum inferitur, adeo verum esse, totam
civilem potestatem, & iurisdictionem apud Regem
nostrum esse, ab eoque in singulis totius regni ciuita-
tes, villas, castra, & oppida derivari, eiusque consensu,
& concessione exercendam fore, vt qui dixerit se iur-
isdictionem aliquam habere aliquo in loco, ciuitate,
villa, seu oppido, id probare teneatur, si velit obtine-
re, alias succumbet ex sola p[re]sumptione, quæ regi no-
stro intra regni eius limites omnino suffragatur, vt in
l. 2. tit. 1. de iurisdictione regia, lib. 4. supra, cuius
verba sunt. *El Rey funda su intencion de derecho comun
acerca de la iurisdiccion civil y criminal en todas las ciu-
dades, villas, y lugares de sus Reynos y señorios.* l. 8. tit. 1.
part. 2. capit. 1. & ibi Bald. quæ sint regal. in v[er]b. seu.
do. l. de precatio. ff. ad l. Rod. de la & u. l. bene à Zeno-
ne. C. de quadri. p[re]scrip. c. omnes Basilicæ. 16. quæst.
7. capitul. quo iure. 8. distinctio. cap. ad decimas. de re-
sti. spoliato. lib. 6. capit. 1. de p[re]scrip. eodem libr. cap.
cum personæ, ibi. de iure communi fundetur, de pri-
uileg. eod. lib. 6. Quare inferiores, vt Duces, Mar-
chiones, & p[re]lati titulos suæ iurisdictionis ostendere
tenentur. d. l. 2. tit. 1. de iurisdictione regia, supra lib.
4. & notant Ioan. Lupi in repe. cap. per vestras. 2. no-
rab. §. i. incip. sed est pulchra dubitatio, num. 43. de do-
nationibus inter virum, & uxorem, dixi in stylo can-
cellariæ, tit. 1. p[re]minen. 14. Rod. Xarez allega. 7.
col. 2. Petr. Nunni. Auendaño de mandatis exequen-
c. 1. nu. 7. dom. Did. Couar. d. c. 1. practicarum quæstio-
num. 9. versiculo. primum, & in relectione regulæ
posseffor. 2. part. §. 3. num. etiam. 3. in fine. Guido Papæ
singul. 661. §. quidquid, & sing. 823. §. omnia, & cōf. 88.
Ioan. Fab. in l. cunctos populos. C. de sum. Trini. Bar.
in l. 1. §. cum vrbem. ff. de off. p[re]f. vrb. Montal. in re-
pertorio ordinationum, in parte, p[re]scribere contra
Regem. l. 1. colum. vbi in nō recognescente superiorem

hoc statui, asserit, vt intra limites regni sui habeat fun-
datam intentionem quoad iurisdictionem, idem vo-
luit Auilesi. in c. 1. p[re]torum, gloss. 2. numer. 2. Didac.
Perez in l. 4. titulo. 1. lib. 2. ordinatio. & Gregor. Lu-
pi in l. 2. tit. 1. in verbo, iustitia ē elearmiento, par. 2. §.
Quod procedit in locis, etiam seu ciuitatibus, vel op-
pidis Ducum, Comitum, & Marchionum, seu alio-
rum dominorum, vel p[re]latorum Hispaniæ, in qui-
bus Rex noster fundat quoad iurisdictionem intentio-
nem suam, hoc est, pro eodem Rege p[re]sumitur, nisi
domini titulum ostenderint suæ iurisdictionis, vt in d.
l. 1. tit. 1. de iurisdic. regia, lib. 4. supra. Vnde ex so-
la eorum negligētia reuertitur iurisdic. ad Regem,
à quo emanauit, vt in authen. de queritoribus. §. si ve-
rō forsan, colla. 6. & in capit. irrefragabili in fine prin-
cipij, de offic. ordina. qua in specie non fit proprie de-
uolutio, sed reuersio ad pristinum statum, & naturam
remoto obstaculo, secundum Hosti. Abb. & Felin. in
d. cap. irrefragabili. Greg. Lupi in d. l. 2. in verbo, per
privilegio, tit. 1. part. 2. Ex quo ipse inferit, quod pos-
test iudex regius ordinarius cognoscere inter subditos
Ducum, vel aliorum dominorum, & inter eos iurisdic-
tionem exercere, nec poterunt eius declinare forum,
cū verus sit eorum iudex ordinarius, ipse tamen do-
minus poterit de hoc conqueri, atque ita intelligi
debere ait doctrinam Ioann. Fabri. in princip. in-
sti. de Artilia. tuto. versiculo. sed nunquid superior,
prout explicat Carol. Moline. in commentarijs con-
suetud. Parisiens. tit. 1. §. 2. gloss. 3. colum. 5. Itaque si
Rex, vel eius officarij iurisdictione vtuntur in locis
magnatum, seu aliorum dominorum Hispaniæ, non
restituuntur domini, vel p[re]lati in quasi possessione
iurisdictionis durante lite, donec docuerint privile-
gium, vel titulum suæ possessionis: cū p[re]sumptio
fit pro rege aduersus possidentes, quod probat Ioann.
Lupi in repe. cap. per vestras, notab. 2. §. 1. num. 43. ver-
siculo. tene menti istam legem, argument. text. in. c. ad
decimas. de resti. spolia. & c. cū personæ. de priuileg.
lib. 6. cum congestis per Auilesum in cap. p[re]torum,
gloss. 1. num. 17. & 18. Ex quibus idem Ioan. Lupi ar-
guit, num. 45. idem fieri debere in eo, qui p[re]tendit
exemptionem à tributis ratione nobilitatis Hispaniæ,
hidalguia, dictæ: nam lite pendente super nobilitate
contribuere tenetur, cū sit contra eum p[re]sumptio,
donec contrarium probetur, pro qua doctrina est text.
exp[re]ssus in l. 9. tit. 1. de iudicibus nobilibus Hispani-
æ, supra lib. 2. sumpta ex l. 6. tit. 2. libr. 4. ordinatio.
vbi Did. Perez colum. 1380. & ex l. 194. in regijs prag-
mati. Ex quibus legibus id expendit dom. Didac. Co-
uarru. lib. 1. resolutio. capit. 16. numero. 11. & Arceus ab
Otalora in lib. de nobilitate Hispaniæ. 2. parte. 5. partis
principalis, cap. 10. num. 1. versic. p[re]terea sicut ex so-
la, qui omnes ita praticari asserūt, cuius rei ipse sum-
telligit. Ipsi autem domini vaſallorū regni huius in-
tra territoria oppidorum suorum habent contra alios
suam intentionem fundatam, sed non contra Regem,
quoad iurisdictionem sui territorij, ex sentētia Ioan.
Fabri. in l. cunctos populos, colum. 4. versicul. tu pote-
dicere. C. de sum. Trini. cui ceteri consentiunt Gui-
do Papæ singul. 661. §. quidquid. Petr. Nun. de manda-
tis exequendis. 1. part. cap. 6. num. 10. Vbi hoc limitat,
nisi

nisi contra possessorem iurisdictionis agat ipse dominus, quia tunc ante omnia ostendere debet privilegium territorij, vel legitimam probare prescriptionem, quibus constat de limitibus territorij, ut pro eo presumatur, alias minime presumitur, allegat notata per Ioan. Lupi. d. notabili. 2. §. 1. num. 43. & sequentibus. Atque ita intelligi debet quod Auilesi. indistincte dixit in d. cap. 1. praeorum, gloss. 1. numer. 3. vers. c. & quia supra dixi. At hoc quantae sit utilitatis nemo non videt, quandoquidem possessori incumbet probatio prescriptionis, cum sit praesumptio pro auctore, gloss. in l. si tutor petitus. C. de pericu. tuto. & in l. in testamento. C. de testamen. milit. & in l. siue possidetis. C. de proba. & in c. ad falsarium, de crim. falsi, & in l. ei qui. ff. de proba. Archidi. in c. quia in additione. 10. quæst. 3. Luc. de Pena in l. 1. de fund. limitroph. libr. 11. ubi eum vide hanc questionem examinantem, quem refert Auilesi. in d. cap. 1. praeorum, numer. 18. qui confusse procedit. ¹¹ Quartò deducitur, quòd populi regni huius nullam habent actiuam iurisdictionem, sed nec creare possunt iudices ordinarios ad eam exercendam (cum tota civilis potestas penes ipsum solum Regem existat) sicuti notant de iure communi in populis non liberis Innocen. & ceteri scribentes in cap. cum accessissent de constituto. Felin. in rub. extra de appella. numer. 4. Alexand. consil. 16. num. 13. libr. 5. Stephan. Aufre. in apostolis ad capellā Tolosanā, quæst. 344. Rober. Maran. de ordine iudicio. 5. distinctio. iudiciorum, cap. 1. numer. 3. & 10. Petr. Rauena, in alfabeto aureo, in verbo, iurisdictione, ubi plura allegat. Roderi. Xuaresz allega. 7. Yfern. & Matth. Affli. in præludijs constituto regni Siciliæ. d. quæst. 1. Bald. consil. 188. lib. 4. Montal. in. 2. copilatione fori, in parte, iudicem ordinarium. Petr. Nun. de mandatis exaquend. capit. 1. num. 8. d. Did. Coua. practicarum quæstionum, capit. 4. num. 3. Passiam autem iurisdictionem omnes populi habent, quippe quæ cohæret territorio. l. pupilli. §. territorium. ff. de verb. signific. Alexand. consil. 35. lib. 4. Nicola. Boeri. decil. 227. Rod. Xua. d. allega. 7. Petr. Nun. d. nu. 8. ubi respondet ad leges regni, dicentes, quòd ciuitates, & oppida habent iudices, ut intelligantur passiuæ, quia rex, vel alius eius commissionem, vel priuilegio eos constituit. ¹² Quintò infertur, ex superius traditis, posse regē Castellæ speciali priuilegio, & titulo iurisdictionem, merum, ac mixtum imperium in ciuitate, oppido, seu loco aliquo concedere alicui priuato, vel vniuersitati, utque habeat talis priuatus, vel vniuersitas potestatem eligendi iudices, quod in specie probatur in lege nostra, & in l. 2. tit. 4. par. 3. ibi. *Ea estos, e a tales no los puede otro poner sino ellos, o otro alguno a quien ellos otorgassen señaladamente poder de lo hazer por su carta o priuilegio.* Idem probatur in l. 1. tit. 1. de regia iurisdictione, libr. 4. supra. ¹³ Et quod ciuitates, & oppida huius regni nullā habeant potestatem eligendi iudices, & alios officiales, nisi quibus hoc à rege ex priuilegio concessum est, probat text. regni nostri in l. 1. & 2. tit. 2. de priuilegijs ciuitatum, infra lib. 7. l. 2. tit. 4. par. 3. dom. Did. Couarru. libr. practicarum quæstionum. c. 4. num. 4. in fi. Petr. Nun. de mandatis exequend. cap. 1. num. 8. vers. & supra dicta. Vbi hoc extendit ad decuriones, tabelliones, executores,

& alios officarios: non enim possunt à concilijs ciuitatum, seu oppidorū creati aut eligi, nisi ad id habeant priuilegium à principe concessum, ut ex eadem. l. 2. tit. 2. infra libr. 7. expenditur. ¹⁴ Hoc tamen limitat dom. Dida. Couarru. libr. practicarum quæstionum, cap. 4. nu. 3. ut procedat, præterquam si Rex ipse negligenter aut omitteret mittere iudices ad ciuitatem aliquam, tunc etenim poterit populus, eiusque nomine decurionum collegiū iudices interim nominare, creare, & eligere, donec Rex alios miserit, & nihil allegat, quāuis ut ipse censet pluribus iuris humani testimonijs probari posset. Sed in primis quo pacto hoc verificari posset in Hispania me latet quidem, quandoquidem si de correctore intellexit, hic profecto à nullo alio quā à Principe creati aut eligi potest, aut à præfecto consilij regij, ut est omnibus notissimum. Nam si corrector uiuit, licet terminus sibi constitutus fuerit elapsus, non spirat officium, sed durat vsque in aduentum successoris. l. meminisse. §. oportebit. ff. de offi. procōsu. l. 1. ff. de offi. præf. August. l. si forte. ff. de offi. præfid. Sin autē corrector mortuus est, eius vicarius nō deponit iurisdictionem iuxta sententiam Fabr. in. §. itē si adhuc, num. 5. inf. de manda. quem sequitur Petr. Nunni. de mandatis exequend. cap. 3. num. 1. Quod ipse probat ex eo quòd æque ordinarius est, ac corrector ipse, ut ibi late prosequitur. At si velis contrarium tenere cum dom. Dida. Couarru. practicarum quæstionum, cap. 4. numer. 4. imo quòd morte correctoris finiatur, tamen id certum est, sufficere iudices ordinarios, qui ex priuilegio seu concessione Principis adfunt in huius regni ciuitatibus, ut diximus supra nu. 13. qui donec Princeps correctorem miserit, vel alios iudices ordinarios nominauerit, poterunt iurisdictionem exercere: non enim spirat eorum officium, donec alij eligantur, licet ipsi annales sint, ut in. d. l. meminisse oportebit. ff. de offi. procōsu. cū similibus, & quotidie id fieri videmus, & sic vix eueniet casus, in quo sit iudicis defectus, qui iustitiam ministrare possit. ¹⁵ Quare sententia viri disertissimi procedit in specie tradita, infra lib. 7. tit. 1. l. 2. gl. 3. vel in Indiarū regnis, & prouincijs nouiter repertis, & ciuitatibus denouēditis, quæ omnino rectore indigent, nullum quippe habent magistratum à principe sibi constitutum, præter gubernatorem, vel moderatorem, qui nequit omnes ciuitates, vel loca condita inhabitare, nec in eis simul iurisdictionem exercere, maximè cū sit bellicis negotijs præditus. Quare nimirum iure naturali potestatem habent incolæ constituendi sibi magistratus, hoc est, iudices ordinarios, quod quotidie fit. Imo & ipso gubernatore mortuo alium possunt eligere, donec à principe constituantur, qui eos moderetur, & iustitiam ministret. Et tum potissimum, cū in locis adeo remotis, non est ita facilis aditus principis, à quo magistratum petere possint, respudicaque interim maximum obiret discrimen, & periculum. ¹⁶ Periculosum quippe est, sine regimine terram esse, dicit Innoc. in cap. significauerunt. de iudi. nec est possibile, vel probabile, prouinciam esse sine rectore, ut in authen. de administrator. prope finem. Luc. de Pena. l. si quos, & l. 3. C. de decurio. lib. 10. atque ideo facilis est transitus ad id, quod naturaliter licebat recipublicæ, ut optime